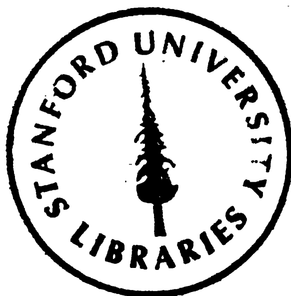
Pflegera-
Moravského
SPISY
IV.

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

NÁRODNÍ BIBLIOTÉKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVANSKÝCH.

REDAKTOR: **FRANTIŠEK ZÁKREJS.**

DÍL PADESÁTÝ.

SPISY GUSTAVA PFLEGERA-MORAVSKÉHO.

SVAZEK ČTVRTÝ.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER

1878

Gust. Pflegera-Moravského

SEBRANÉ SPISY.

SVAZEK ČTVRTÝ.

Dvojí věno. — Z Berlína do Hamburku. — Alex. — Z listův mého přítele. — Pan vrchní. — Blouznivec. — Semilov. — Oukladý a láska. — Pomsta. — Obrázek z cesty.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1878.

Národní kněhtiskárna: I. L. Kober v Praze.

DVOJÍ VĚNO.

Obraz ze života.

(1857.)

I.

Chci Vám předvesti nějaký obrázek z venkova.

Vy se usmíváte! Což by se nedal vybrati v našich rozmilých krajích nějaký důstojný k tomu předmět? Snad že právě obrázek z venkova nazvati chci svoje vypravování, usmíváte se?

Což to není rozkošný obrázek krajiny venkovské?

Zde u nohou vine se vám stříbrný potok; vedlé po jeho lučinatém levém břehu rozprostírá svoje haluze vonný háj, z jehožto chladných stínův klokotají za jara slavíci rozprouděnými z nova písněmi, přemilostnou touhu jevícími k růži, jež nedaleko jako by v jarní sny pohroužená poslouchá, přikynujíc svou purpurovou hlavinkou k harmoniím, očarovaná jejich umírajícími tony; odtud asi čtvrt hodinky — a mírní pahorkové počínají z volna vyvyšovati svých zelených temen, z nichžto na jednom bílá kaplička v lesku zapadajícího slunce se stkví; u vnitř tichý obrázek mimochodce k tiché též modlitbičce zve; pak tam to kamenné sedátko, okolo něhož čtyry mladé lípy v prvním květu bují a své lahodné zápachy opojenému větříku vzdávají, jenž na svých omladlých opět perutech vstříc se houpá. —

Není to obrázek, do něhož by sebe lhostejnější měšťák se zamilovati musil, kdyby opustil chmurné zdi městské?

1*

A hle! již by si on sám rád zasedl a rád by za večerního klidu rozjímal o kráse a velebnosti přírody svaté — avšak vida, že kdosi již dlí u kapličky při sedátku, obrátí spěšný svůj krok, aby ušel rozmluvě srdečných venkovanův, která jej nuditi hrozí.

Nebojte se toho, přátelé, a odvažte se k bližšímu přistoupení! V skutku použil kdosi onoho čarovného místečka, aby snad odpočinul po namáhání a trmácení se po celé dni, hledaje útěchy v modlitbě vroucí.

Je to muž mladý, vysokého vzrostu, postavy nevšedně štíhlé; černé oko jeho zdá se hořeti nyní vzbouřeným zápalem; neb jindy dle domyslu mívalo výraz nad míru tichého a jemného zoru, jenž i nyní okamžičně jevil svůj stav původní. O obleku, dovolte, bychom pomlčeli; nemá šat nynější mody mnoho poetických elementův do sebe; jedině dopřejte poznamenání, že lehký, nízký klobouk se širokou střechou zastiňoval celé jeho vysoké čelo; bílý límec splýval s růžového hrdla, jsa jen nedbale, ale malebně něco málo stáhnutým šátkem držán, jehož oba delší koncové větříkem polétali.

Mladík zdál se býti rozčilen. Co zrudilo zimničním ohněm tváře jeho? Sen to snad rozkošných půvabův? — Proč vyhledal sobě tak odlehlé místo, aby blouznil, aby snil neli o lásce, snad o minulosti, snad o prchlé mladosti? Prchlá mladost! Slova nevýslovného žalu, ježto vzpomínkou budíte slzy ze spánku, by zalily setlelá líce, nevzkřísíce jich přec! Tenť žal nemusil bouřit v hrudi onoho muže; vždyť sotva vystoupil z věku jinošského, sotva nabyla tvář jeho mužnějšího výrazu. —

Budu vám vypravovati.

Bylo to před ne mnoha lety, že onen mladík, o němž nyní promluveno, v tomto čarovném údolíčku dlel u kaple.

V jeho tváři po různu bylo viděti bojování vnitřních pocitův, v jeho temném zraku jako by skoro plná slza plála. Avšak pozorovati též bylo namáhání, zvítěziti nad tímto pohnutím; přemohl se konečně, obrátil se k zapadajícímu slunci, zastřel zraky před paprsky růžovými a pokradmo utřel si slzy z očí, pokradmo, přesvědčiv se dřív, že nikdo ve vůkolí. Jeť člověk podivný tvor: vida, cítě se samotna, nechce přece, aby okolí mrtvé vidělo vzbouřené city, rozprouděné upomínky, znaky to života srdce jeho, které se přátelským okem vyvinují.

Snad že právě někdo zacházel v onu stranu, kam s nevýslovným výrazem v oku mladík roztouženě zírá?! Ba ano, nedlel ještě před chvilkou samoten u kapličky — dlela s ním děva, rozmilý to květ na luzích venkovských. Vidíš ten stín, jak se uhýbá v osamělý háj, tak dlouhánský stín, jako by se nechtěl odloučiti od toho, s nímž na blízku dříve splýval? Jen jednou ať se obrátí ještě ta dívka milovaná, ať mu pošle jedinké ještě „s bohem“ a pak —!

V tom slunce zapadlo, stín zmizel, onen mladík stál samoten — před sebou veliký, daleký svět — v duši bouři a divé touhy v srdci.

Co asi sobě povídaly ti mladí lidičky? Mám to opakovati? Nebudu, mluví vám to každému v srdci!

II.

Kdo z vás, milí čtenářové, nezná Horu Kunětickou? Málo kdo, jenž náhodou se dostal v okolí Pardubické, opominul, vylezti na onen zřícený vrchol pradávné slávy, by slabou tužkou na polospuchřelý kámen připojil svoje neznámé jmeno ku věnci oněch veršíkův, které vyznačiti

mají prosté a vřelé spolucity těch, kdož velebným výhledem dojati, rádi několika slovy vypověděti se snaží to, co v srdci opojeném svědčí o světějších domyslech člověka. A když se sečtou ona písmena napsaná třesoucí se rukou, tuť nalézáme, že sympatie lidských citův soustřeďuje se ve velkoleposti, v touženbnosti, k vyšším směrům zabíhající.

Kdo se obrátí na výši hledem svým k jihu a volným letem oka zaplaveného snáší se po těch lesích, lukách a hájích, až za onen stříbrotekoucí proud jasného Labe, který se vine co bílá hedbávná niť skrze přeúrodné poliny, objímaje na sta rozkvetlých keřův: ten nalezne před Pardubicemi roztomilý domek s červenou střechou, s bílými zdmi, s malou sice, ale tím malebněji ležící a tím zelenější zahrádkou, která onen domek obíhá, jako rozkaděřený borek osamělý příbytek pilného zahradníka. Komu vlastně tento domek náleží, nemohu vám říci; nemějte mi za zlé, že vám to nepovím; vždyť vás má zajímati povídka o obyvatelstvu jeho.

Sledujte mne tedy, komu se líbí. Příbytek onen může býti asi něco přes dvě hodiny od Pardubic; odtud jde pěkná, hojnou chůzí spěchajících rolníků ušlapaná, sem tam na písek vybíhající pěšinka na východ. Chvíli se jde hustým lesem na rozlehlou rovinu v malé údolíčko: přes pahorek s lipami od přírody sázenými k onomu již naznačenému potoku, přes nějž vede lávka jako sníh bílá s postranným zábradlím; nedaleko na pravo vyčnívá vrch, na němž stkví se bílá kaplička. Od této snáší se pěšina širší povolně dolů na rozkvetlou planinu — několik minut, a domek vítá ze zeleného háje vstříc, jako plující labuť po houpajících se vlnkách modrého jezera.

Zahrada, jež půvabný tento stánek venkovské spo-

kojenosti vroubí, otevřena jest nízkými dvířkami, za nimiž oku překvapenému lahodí bujně okvětněné záhony růžových keřův, rozpukujících se lilijí, mezi nimiž posřídku zápašné jacinty v bílých nádobách na vyvýšeném podstavku; blíže nich opět modré zvonečky a jiných květin více.

Konečně se dostanete volným záhybem žlutě posypaného chodníku k mile zvoucí besídce a odtud několika kroky k přívětivému domku. Vystoupí-li se zaň na pestrý vrcholek vysázený ovocnými stromy, tu lze zírati na rychlo tekoucí Labe, s nímž se jako v přátelském objímání bublavý potok pojí. V malém zálivu dlí loďka převozní dlouhým provazem ke kůlu připevněná, v níž dvé vesel čeká na silnou páž opáleného rybáře, jenž štědrým svým lovem vydržuje živobytí jinak stálým zpěvem veselé. —

Než vraťme se k bílému dvorci, tichému to stánku venkovského života.

Před hlavním vchodem rozděluje se chodník záhony vroubený na dvě strany; jedna pěšina vede za dům, přes pavrch k Labi; druhá pak k prostranným dveřím vedoucím do příbytkův přízemních. Hlavní chod vede síní do prvního poschodí, do patera pokojův s vyhlídkou k Pardubicům a ke Kunětické Hoře. Z prostřední komnaty, největší v celém dvorci, lze jedním mžikem přehlednouti celou zahradu až k ouvozové cestě, která se vine okolo plotu, až se spojí nedaleko se silnicí, vedoucí do Pardubic.

Je tichý, jarní večer. Z Pardubic doznívají poslední zvukové večerního klekání, jako hlasové tajně vedené rozmluvy jazykův neznámých. Již doznívala ta hudba nebeská v urychlených rázech jednotlivých zvukův, a konečně umlkla tak jemným, táhlým tonem, že se zdálo, jako by to poslední ohlas na vždy umlklé touhy v srdci bouřícím!...

V bílém domku bylo ticho, jako po veškeré dálné

krajině; jen roztoužený slavík přerýval lahodným zpěvem svým tento poklid veškeré přírody, která v krátký noční spánek tajemným kouzlem ukonejšená rozkošným chladem vše živé blažila. Hvězda večernice počínala prosvítati skrze lehkou jarní mlhu, jako usměvavá naděje skrze chmury starostné mysli. I luna vznášela se na šedém obzoru na východě, oblívajíc houpající se vrcholky starých smrků a jedlí čaropůvabným, blouznivým světlem svým co truchlá královna nočních stínů.

Ve dvorci bílém kmítlo najednou světlo v prostřední komnatě prvního patra. Skrze otevřené okno přinášel větřík opojný zápach z vonných květův a vábil k milému ochlazení po horkém dni.

Podívejme se do vnitra této komnaty.

Při vstoupení potkalo se oko s podivným výjevem. U okna klečela před svatým obrazem žena asi k šedesáti rokům stará; šedé vlasy vzorně byly upraveny pod čepec jako sníh bílý, tvář zsinalá chvěla se vnitřním nepokojem, v oku viděti byly znaky vyroněných slz. Ruce na zvadlých ňadrách sepjaté držely starožitný růženec; avšak nezdálo se, jako by otčenášek a zdrávas vespolně v modlitbě se střídaly. Jedině zrak pobožné stařeny pílil s převroucím výrazem k obrazu rodičku boží představujícímu.

Opět vznikaly slzy v slabém oku a vyplývaly jedna po druhé co drahá oběť otci všemohoucímu. Konečně vyšeptala třesoucí se ústa „Amen“. Pak vzvedla se stísněná stařena, znamenajíc se svatým křížem, a přistoupila k otevřenému oknu.

„Ještě nejde,“ hovořila k sobě; „bude to asi těžké rozloučení, těžší, že jsou dosud oba mladí. Když jsem já byla v těch letech a můj Vitouš musil na vojnu, bylo mně přebolno v srdci, a já myslila, že nepřežiji jeho od-

chodu. Od té doby se arci mnoho změnilo. On jest mrtev — dej mu pán bůh lehkého odpočinutí! — a já ještě se toulám na této zemi, nepatříc vlastně již také na ni. Inu jak pán bůh usoudí. Ale naší panny je mi hrozně líto; já ubohá stařena nemám arci nic jiného leč modlitbičku a svaté sliby k své útěše; avšak ona hořce bude vzpomínati na ty večery, ježto s ním strávila za léta, a ztěžovat si bude, že odejíti musí v čas právě nejnepříhodnější. Ale náš mladý pán — bože, vždycky jej nazývám naším, vždyť je u nás jako doma! — ten zajisté přijde zas, až si tu cestu odbude, ačkoliv se starý pán naň tak horší a zlobí, že má jiné záměry za lubem a že chodí k vůli něčemu jinému do domu nežli k němu. Inu, bože, vždyť to má takový malý vroubeček; já to vím už dávno, ale člověk jako já musí zamhouřiti oko a pomysliti: jak pán bůh chce!“

Zatím co se stařena takto těšila, nevědouc jakých trpkostí zakoušeti musili zamilovaní při rozchodu, ozvalo se z vedlejší komnaty krátké zavolání mužského hlasu.

Stařena, budeme ji nazývati Marjankou, trhla sebou, probudíc se ze svého rozjímání, a spěchala, jak jí věkem možno bylo, ku dveřím. Otevřela a tichým krokem přibližovala se k loži, obstarožnými záclonami zastíněnému. Lože toto stálo nazad komnaty; nedaleko byl starý sice, avšak dobře udržely stůl, vedle něhož koží vykládaná pohovka, jakž jich ne zřídka dříve užíváno. U okna do zahrady vedoucího stál starý, též také krásný skoro toho druhu psací stolek, u něhož se vypínala vysoká židle, na níž několik knih rozházeno. Veliká armara s nemalým počtem dobře udrželých, dle zevnějška starých knih doplňovala svojí velebností nářadí.

Stařena přistoupivši k loži, odhrnula záclonu, nachýlila

se a promluvila polozvučným hlasem, v němžto se úklivá starostlivosť jevila:

„Co poroučíte, milostpane? Je vám líp?"

„Bolesti rány mé se trochu zmírnily," odpověděl tázaný; avšak řeč zdála se prozrazovati opak toho, co pravil.

„Kde je Amalie?"

„Amalie? Ta bude ještě v zahradě. Víte, že miluje večerní procházku; a dnešní teplý večer je k tomu tak vábivý. Přijde co nevidět, a dřív než se uloží k spánku, neopomine ještě dáti vám, jako každý večer, dobrou noc."

„Kéž by zde byla! Mně je tak teskno po mém dítěti; rád bych ji míval pořád kolem sebe, kdybych se neobával, že by si stýskala po svých nevinných rozkoších."

„I bože můj!" dí stařena. „Vždyť víte, pane, že všecko ráda obětuje pro vás, aby vám jediný blažený okamžik způsobila."

„Ba arci! Já však nemohu jí ničím zpláceti, leč jedině svojí láskou a svým požehnáním. Zde žijeme spokojeni sice, avšak vzdáleni všeho světa; nikdo k nám nezavítá, kdo by naši samotu s námi zdílel. Všickni moji přátelé opustili druhdy hledaného druha, dokud se štěstí a bohatství skvělo kolem něho. Všickni zapomněli na mne, jak mile štěstí mne zradilo, jak mile jsem se odstraniti musil z jejich vírného kruhu a odstoupiti od dřívějšího zabývání se svého, ježto jim užitku a zábavy poskytovalo. Neštěstí změnilo je do čista; vážený Robert přestal býti boháčem, pročež jej všecko opustilo. Jen ty, ježto jsi nosila nešťastnou paní mou na rukou svých, zůstala's při mně, bysi se obětovala pro mou dceru. Ať ti nebe odplatí; já nemohu!"

Starý pán klesl v lože své nazpět a zdálo se, jako by hluboce přemítal. Temné myšlénky těkaly mozkem jeho,

zůstavujíce jedině mrákotné skabonění zvraštělého čela, přes něž řídký šedý vlas přeplýval.

Marjanka neodvážila se promluviti slova, obávajíc se, že by vzbudila usnulou jaksi citlivosť jeho, kdyby i nejskrovnější omluvou své zásluhy o jeho dům zlehčiti hleděla. Myslila tedy odlouditi jej smutným jeho přemítkám a pronesla:

„Upokojte se, milostpane; opustili-li vás všickni přátelé, neopustil vás přece někdo...“

„Míníš sestru moji?“ vztrhl se starý pán. „Arci že mne sledovala v tento tichý příbytek; avšak vidím to každodenně a slyšeti musím, že jsme kdysi byli bohati, že jaksi má vina to jest, že se nacházíme v tomto bídném stavu. Ona uvykla lesku a společnostem; zde obojího není. Těžko to nese, vidím to dobře; avšak bůh jí to odpusť; že nemá jinam jíti, zůstala v domě mém a zoučastňuje se v životě nynějším, jak jen může.“

Stařena umlkla, věděla příliš dobře, že každé pronešené slovo hlubokou pravdu v sobě chová. Po chvíli osmělila se promluviti opět:

„Ale mimo to přece někdo žije, který se blaženým domýšlí, že se směl do vašeho příbytku dostaviti.“

„Nevím nikoho!“ rozmrzel se starý pán.

„A přece,“ odpírala Marjanka, „pan Josef..“

„Ten větroplach? Je příliš mladý, aby mně porozuměti mohl.“

„Vždyť přece nemůžete zapírat, jak nám všem oddaný!“

„Bohužel oddaný!“ horlil starý pán. „Přál bych si, aby byl nikdy nebyl vešel pod střechu tuto. Já jej ctím, vážím si ho, avšak obávám se, že jej něco jiného sem

vodilo, než jedině přátelství ke mně; dobře tak, že se musí odebrati na daleké cesty."

Stařena neodpověděla; pozorovala, že oko pánovo bylo bystřejší, než myslila, a svědomí její vyčítalo jí neupřímnosť, jakouž chovala k pánu svému v srdci, vědouc dobře, že Josef častěji zachází s Amalií, nežli se starým pánem. Ten pobouřen odvrátil se hrdě od ní a zabral se z nova v roztruchlené myšlénky své, kyna věrné služce k odchodu.

Nerozhodně stála ona, nevědouc, má-li pána ponechati trapným myšlénkám, čili odolati mu a vyvrátit nevrlé domnění jeho.

V tom vstoupila dívka, milostný to zjev jako by z jiných sfer, v rozhodnou dobu, přikročila k loži otce svého, který podřimovati se zdál, ač rozehrané trhání v tváři jeho spánek rušilo.

Sehnula se děva k starci, políbila čelo jeho jako tichý vánek větříčku a zašeptala bojácně a třesavým hlasem: „Dobrou noc!" načež zmizela jako přelud rozprouděné fantasie.

Marie odešla za ní, ponechavši starého pána spánku, starostmi o budoucnosť dceřinu často přerývanému, modlíc se za pokoj a mír duše jeho.

III.

A kdo byl ten starý pán?

Lidé domácí, a zvláště zahradník, prostá to duše a upřímná, na otázku tuto mohl by vám nejlíp odpověděti. Říkávalť, že je milostpán nejlaskavější na světě, dokud mu nikdo nezačne o minulém čase; jen tehdy bývá prý mrzutý a nepromluví slova celý týden: proto všecko že

ale s ním velmi dobře vychází, že jej miluje a že by svůj život zaň nasaditi neváhal. A to poslední nelhal; neboť před několika dny přišel k velikému ourazu spolu s pánem svým, ježto se koně splašili a vůz o skálu rozdrcený starého pána nebezpečně porouchal, jehožto život jedině obětavostí starého zahradníka zachován jest.

Tento ctihodný muž uměl všecka rodinná tajemství hluboko ukrývati před zvědavým okem; jen když v neděli při skleničce dobrého piva sedával a od sousedů pěkně požádán byl, uklouzlo mu sem tam nějaké slovíčko o bývalých lepších časech, a zponenáhla se osudy starého pána dostaly přece v zvědavé mozkovice venkovanů. Ba jednou vypravoval všecko od začátku až do konce, když se jednalo o česť pána jeho.

Rozehřátí totiž sousedé notně pokřtěným pivem strhli mezi sebou hádku.

„Jen se tak nezastávej starého Vojty!“ — tak se jmenoval náš vážný zahradník — pravil as padesátiletý Vosa, usedlý v nedaleké vsi; „vždyť víme, že se ti často nějaké trošky ze zahrady starého pána zvláštní laskavostí Vojtovou dostává.“

„Na mou tě kuši, Ondro, nezacpu-li ti zaplacenou sklenicí kořalky ústa; vím to dobře, že vždycky vystrkuješ na mne rohy.“

„Nechci od tebe nic, ty zmoklá slepice; hleď, abys raději bez lucerny se dostal za sucha domů, sic ti tvá stará bude zpívat skočnou.“

„Dnes je den boží, sousedé,“ dokládal starý Vojta; „nechte hašteření a dejte si raději ještě sklenku naliti, a pak se rozejdeme.“

„Dobrá,“ pravil přítel Vojtův, „dobrý to nápad; všecko, co mluví starý Vojta, je, jako by to z knihy četl.“

„Místo čtení mohl by nám Vojta pověděti takhle něco o svém pánu; chudák — on chodí jako skormoucený kohout, když se mu hřeben uřízne. Bůh sám ví, co má na svědomí!“

„Na svědomí?“ rozzlobil se Vojta. „Ať to neslyším ještě jednou, sic by se moje motyka šeredně zakopala do tvých nečesaných vlasů!“

Při tom vstal a měřil rozhořčeným okem Vosu. Tento cítiv se slabším, uvolil a domlouvaje Vojtovi k pokoji, počal:

„Nebylo to zlé, milý sousede, co jsem pověděl. Ale vidíš, když takhle člověk člověka nezná, tu se mu tak všelicos zdá; nehněvej se, Vojto, a pověz nám raději, co a jak, a my zůstaneme přátelé, jako jsme byli dříve.“

Vojta nahlížeje, že se tu jedná o česť a dobré jmeno pánovo dal si konečně říci — a za krátko nebyly osudy obyvatelů dvorce více tajemstvím.

Pravilo se, že pan Robert Lipnický ještě před krátkým časem byl velmi zámožným kupcem hlavního města. Nádhera a lesk panovaly ve váženém domě jeho, jejžto spravoval co zkušený ve všem, co k jeho stavu náleželo. Důvěra v jeho pevné a počestné řízení rozšiřovala se den ode dne, jmění vzrůstalo dobrými a zdařilými spekulacemi vůčihledě, a otec Robertův mohl na smrtelném loži s uspokojením zavříti starostlivé oko své o synovu šťastnou budoucnosť.

Starý Lipnický měl zvláštní zásady. Sám pocházeje ze stavu nižšího, považoval všecken lesk za neprostší marnosť a liboval si ve starých pravidlech, a zvyků zděděných byl nemalý milovník. Syna Roberta vychovával samotinký, jelikož manželka jeho nedlouho po porodu synka jedináčka umřela; pročež vtiskly se přísné obyčeje otce hlouběji v mírnou ústrojnosť srdce synova a zachovaly v něm až do jeho smrti původní svůj ráz.

Domácí často říkali, že mladý Lipnický věrným jest obrazem otce svého; leč jedině jakousi truchlivou myslí, nepatrnými okolnostmi vzbuzenou, lišil se velice od otce, který po celý život veselosti výhostu nedal.

Robert, jsa proti vůli své ke kupeckému stavu skoro donucen, s počátku nemohl nijak uspokojiti se záměrem otce svého, jenž v dálnou budoucnosť vybíhal, zůstaviti chtěje známé a vážené jmeno kupce, kteréž i za syna náležeti mělo k nejoblíbenějším firmám. Konečně uvykl Robert přání otcovu a zponenáhla jala se v počínání jeho větší píle jeviti, ježto k znamenitým nadějím cestu razila.

Ač býval starý Lipnický málo nezaneprázdněn, přece vychování synovo nepustil z mysli a hleděl vštípiti veň nepokalený cit šlechetnosti a stálé počestnosti. A tyto zásady hleděl Robert již od mládí svého všemožně sobě udržeti a podle nich jednání své zaříditi.

Syn brzy stal se společníkem otcovým, po letech odevzdal mu starý Lipnický celý svůj dům, zabývaje se jedině svými rozmary, mezi nimiž zahradnictví zajímalo nejprvnější místo. Zatím firma syna jeho rozkvítala vždy více, vážnosť a zámožnosť Robertova domu zmáhala se dalším časem s podivuhodnou rychlostí, až slynul Lipnický konečně bohatým.

I v domácnosti staly se nějaké důležité změny. Otec Robertův již několikráte pobídl syna, aby se ohlídl po důstojné nevěstě, která by přece s dobrým věnem požehnání přivodila v tichou domácnosť. Dlouho se nemohl Robert odhodlati k tomu přetěžkému kroku. Jakási temná předtucha předpovídala neštěstí a nespokojenosť; avšak jsa od mládí k tomu veden, vyplňovati přání otcova, rozhodl se konečně a za krátký čas slaven byl u Lipnických sňatek velmi skvostným způsobem.

Paní, jižto uvedl Robert v domácí hospodářství, byla krásy a líbeznosti nevšední; avšak k tomu všemu měla přídavek neblahý, lehkou totiž mysl. Pocházejíc ze zámožného domu a jsouc jedinou dcerou, neměla ve svých libůstkách žádné míry, a hravá její letora změnila se pokročilými lety v lehkou rozmarnosť, která se na prosto příčila smýšlení Robertovu.

První čas žili manželé v nerušené spokojenosti, dcerka Amalie množila jejich blaženosť domácí a kvetla jako luzná naděje v mysli rozehrané. Otec, zabýván skoro po celé dny svým rozšířeným řízením, málo měl času obírati se s něžným tímto květem vespolné náklonnosti, jakáž se z počátku jevila mezi oběma manžely. Později však křižovaly se náhledy jejich z prvku v maličkostech, vznikaly poznenáhla v neustupný vespolně odpor, v nevrlosť a nepatrné na oko rozhněvání, až konečně vypukly v rozkvašenou nespokojenosť jednoho s druhým.

Robert již od přírody nakloněn k hloubání a k trudnému rozmýšlení viděl ve sňatku jedinou příčinu zkaleného nyní života svého. Z tohoto nueeného obcování počala vznikati lhostejnosť, ježto za nedlouhý čas ustoupila stavu ještě horšímu — chladnosti.

Mladá ženská, neuspokojena jednou ve svém očekávání, zabíhá přelehko v labyrint odporných citů, v požadování často nedovolené, na něž by jinak ani byla nepomyslila. Takto choť Robertova uražena se cítíc chladností svého manžela, touž měrou splácela a hleděla čas vyplniti rozmary, jimž, ač lehké mysli, jindy by se poddati byla neodvážila. Přijímala hojněji návštěvy, navštěvovala samovolně častěji zábavy, jichž manžel její zdíleti nemohl, takto vždy svobodněji vykročujíc z mezí povinností paninských.

Zatím byl starý Lipnický zavřel oči k věčnému spánku, toho jsa domnění, že syn jeho oplývá vším, co život lidský oblažiti lze. Po jeho smrti jako by byl dobrý anděl odvrátil se od domu Robertova. Nastaly krutější časy, války počaly vznikati, společenské nakvašení hrozilo blahobytu veřejnému, obchodu a průmyslu; podnikání jednotlivců roztříštilo se na skále občanské nedůvěry, a mnohý klonil hlavu pod břemenem nastávající těžké doby.

Ani dům Robertův nezůstal nezastihnut tímto všeobecným kolotáním, tímto nepravidelným pohybováním se života veřejného. Nešťastné spekulace počaly hlodati na jeho vší pílí vydobytém jmění, nespokojenosť v domácnosti hryzla na jeho srdci — což divu, že rovné dříve poměry mezi oběma manžely počaly se čím dále, tím více truditi, že příkrý úkor zaujal místo vespolné shovívavosti. K tomu ještě rozmary choti Robertovy, skvostné a hlučné besedy, kteréž dle náhledu Robertova proměnily jeho dům v rejdiště zahálivých darmoživců: to vše zvítězilo nad rozhodlanou a zdravou rozumností jeho, on počal ztráceti rozvahy chladné v svém počínání a důvěřovati více štěstí, nežli svému vlastnímu jindy nezvrátnému rozmyslu.

Někdy jej vybuřovaly i důtklivé výčitky rozhněvané choti, že viděla, jak jmění váčihledě se menší, z ještě udržené rovnováhy, a nejistota, jakéž nikdy nepocítil dříve, zmáhala se každodenně v nitru jeho.

I odhodlal se, stísněn jsa takto ze všech stran, vzkřísiti stav svůj rozhodným krokem. Sebrav, co na hotových penězích měl, zasadil se o to, buďto vydobyti znovu svého ztraceného jmění a zbohatnouti k tomu ještě, aneb padnouti v boji co čestný rek stavu svého.

Za těch časů, kdežto tato povídka svůj počátek béře, zanášeli se spekulanti nejvíce případnou hrou ve státní

papíry. I Robert uchopil se toho prostředku, aby urovnal opět svůj kolísavý stav, a důvěřoval pevně v jeho opětné napravení tímto způsobem. Od té doby, co přestal více spoléhati se na sama sebe, nežli na štěstí, opustila jej dobrá hodina. Jeho záměr byl zničen, spekulací jeho míjely se s dobrým úspěchem — jmění jeho před několika dny ještě značné, skoro na prosto ztraceno jest.

Tak se schýlil dům starého Lipnického všeobecně vážený v nevyhnutelnou záhubu. Jmění, ježto choť Robertova co věno do domu přinesla, utrpělo tímto posledním pádem ránu nevyhojitelnou. Tím neštěstím zevnějším prolomen byl i zůstalý dosud zbytek jakési ostýchavé vážnosti mezi Robertem a jeho paní.

Hrdá, jížto byla ona, zakládajíc sobě přemnoho na svůj dřívější skvělý stav, nesnesla snížení, v jakéž ji dle domyslu jejího manžel uvrhl, odloučila se od něho, a nalezla co zajímavá krásná paní sešlého nešťastného kupce dosti přátel, a nedlouho na to šeptali si lidé, že její dobrá pověsť tímto jednáním nad míru utrpěla.

Svůj pád přečkal Robert s obvyklou pevnou myslí, s podivuhodnou odvahou; avšak hanbu svého domu způsobenou jeho chotí, ztrátu počestnosti svého jmena nemohl přemoci; tato rána probodla srdce jeho nebezpečně, počal churavěti, až jej krutá nemoc uvalila na lože. Jedině starostlivá ruka Amalie, dcery jeho, anděla to dobrotou srdce a nevinností mysli, jížto choť jeho mu odstoupila, jak pravila, uměla urvati skoro jistou již oběť smrti chladnému hrobu. Tať byla také Robertova jediná útěcha. Mimo sestru svou, kteráž ode dávna tvořila jeden z údův celé rodiny Robertovy, neměl nešťastný kupec nikoho kolem sebe, leč dceru, která se právě rozvíjela v osmnáctý rok svého mladistvého a nevinného věku.

Sotva že nabyl dostatečné síly k nové práci, byla Robertova první myšlénka, spořádati svůj stav, vyrovnati vše, kde a co vyrovnati bylo, a odstoupiti na vždy z jeviště, kde tak tragickým způsobem ukončení svého šťastného života zakusiti musil.

Po několika měsících, když opět s obvyklou pílí pracoval, docela zotaven jsa z nebezpečné nemoci, dostal zprávu, že jeho choť náhlou smrtí zemřela. Když posel dokončil, obrátil se Robert a plná slza skápla s oka jeho, až slova nepromluvil; po chvíli vkročila Amalie v pokoj jeho a vidouc, že milovaný otec s truchlivým zrakem na ni hledí, tázala se měkkým svým libohlasem:

„Co kormoutí otce mého?“

Několik okamžiků pomlčel ještě Robert; pak objav dceru s nevýslovnou bolestí a s výrazem, že se skoro Amalie z něho zděsila, zvolal:

„Drahé dítě moje! ta, ježto mně tebe dala, nešťastná matka tvá — nežije více!“

Pak sklesl v pohovku, zakryl zraky své třesoucí se dlaní, a volný průchod daje slzám dávno zadržaným, odpustil v duchu ze všeho srdce svého vinu manželce, prose boha za odpuštění viny svojí. A dcera, ježto dlouho již neodvážila se, bolesť svou dáti na jevo pro ztrátu své matky, by otce nezarmoutila, klesla k nohám jeho a líbala horoucíma rtoma žehnavou jeho pravici.

IV.

Nedlouho po tomto výjevu zmizela firma Lipnického se světa obchodního.

V rozhodné době, kde pozůstatek velikého jmění Robertova rozebrán býti měl věřiteli jeho, jevil Robert tak

tichou mysl, že starostlivá dcera počala se obávati, aby ta lhostejnost nepřevrátila se v duševní chorobu; avšak starostlivosti této nebylo zapotřebí. Lipnický, věren zásadám od otce zděděným, odhodlal se všemi obětmi udržeti počestnost svému jmenu kupeckému, a svým nesmírným namáháním dosáhl toho.

Všickni, kdož od něho měli co požadovati, byli upokojeni na prosto zapravením svědomitým, ač právě tímto jednáním nebylo ani naděje docíliti, aby sobě Robert ujistil pokojný, neodvislý a bezstarostný život v budoucnosti. Ba ani snažení několika přátel, jižto mu prospěšni býti chtěli řečí i skutky, aby opět se vzmužil a z nova počal kráčeti po dráze, na níž se tak drahná léta zabýval, nebylo s to, aby pevný jeho úmysl zvrátilo.

Možná, že by se snad zdálo, že kupec takto pobádán svými společníky nemohl odolati, na prosto odřeknouti se stavu, v němž a jímž jedině žil; Robert ale přinucen skoro otcem svým, bez svobodné vůle oddati se tomu, k čemuž zvláštní lásky a popudu neměl, myslil si, že vítanější příležitost se mu nenaskytne po druhé, vystoupiti se ctí z kruhu jej těsně jímajících okolností, a uzavřel pevně, že déle upoután nezůstane.

Zapraviv vše, rozloučil se se svým lidem propuštěným, následován jedině dcerou a sestrou, která uvolila se snášeti osudy bratrovy, ač spíše přinucena k tomu kroku nepříznivými okolnostmi, nežli z lásky pokrevní. Z domácích lidí pokládala se stará Marjana a starý Vojta za šťastny, že směli zdíleti nehodu svého pána.

Několik dní mluveno ještě v městě o pádu Lipnického a o jeho šlechetném a přepočestném odchodu; avšak pokud trvá sláva skutku svědomitě vykonaného? Ještě jednou tolik dní uplynulo a Robertovy osudy vyhynuly

z myslí kochajících se jedině v novotách, a po jeho čestném jmenu nezbylo za krátký čas ani zmínky.

Skrovničká suma, z níž bylo rodině Robertově žíti, hrozila zaniknouti brzy v nejnutnějších potřebách každodenních a naděje zasvítala ubohým těmto lidem vždy slabějším světlem.

Robert, hrd jsa jedině tím, co si svou vlastní silou a prací vydobyl, nemohl snésti trudnou myšlénku, že jím celá jeho rodina trpí; a poněvadž život v hlavním městě se mu příčil, ant každým krokem potkával osoby, ježto jej dříve vždy laskavým úsměvem vítaly, nyní si však sešlého boháče nevšímaly, a takto nemálo nevděkem svým Robertovo jinak pevné srdce trýznily — uzavřel, opustiti město a někam na venek se odebrat, kdežto by neznán mezi neznámými nekaleněji žíti mohl.

Jednoho dne, když se právě hotovil, svůj dávno rozvážený úmysl rodině své vyjeviti, přiběhla lehkým krokem Amalie v tmavý pokojík, jenžto nyní nahrazoval stkvělou komnatu bohatého Lipnického.

Amalie, uzřevši, že otec v hluboké rozjímání zabrán jest, neodvážila se s prvku vytrhovati jej, až by sám její příchod znamenal. Netrvalo to dlouho, Robert obrátiv se spatřil dceru, čekající na první okamžik, by s ním promluviti mohla.

Předešel ji tedy otázkou:

„Co hledáš, milé dítě?“

„Kohož bych hledala, tatínku, leč vás?“ odpověděla Amalie jaksi přidušeným hlasem, jenž její vnitřní nepokoj více prozrazoval, než utajeval.

„A co mi tedy chceš? Tvé oko nepokojně spěchá od předmětu k předmětu a neodvažuje se, nazříti ve zrak můj!“

„Přináším novinu," odpověděla konečně Amalie; „neboť novina ta v domácnosti naší, když nás někdo navštíví. Nějaký cizí pán chce s vámi promluviti, otče, a zdá se, že o důležité věci, jelikož celé jeho vzezření a důrazná řeč dodává mu významu zvláště přísného; avšak, otče, kdyby snad..."

Poslední slova nedomluvila; hlas uvázl jí v hrdle strachem a bolestí sevřeném; domnívala se ubohá dívka, že snad nějaký ještě věřitel přichází, požádat svůj dluh od otce a uvrhnout jej takto ještě u větší nouzi a nedostatek.

Robert, zpozorovav její zmatek, počal ji chlácholit, jelikož dobře věděl, jaké asi myšlénky krouží uděšenou myslí její.

„Neděsiž se nadarmo, milé dítě; možná, že to jeden z našich bývalých přátel, by navštívil a potěšil nás v nynějším trochu změněném stavu. Nebuď bláhová a přiveď jej sem!"

Amalie uposlechla slov těchto a zmizela ohlížejíc se kradmo po otci, zdali by nezpozorovala ve tváři jeho nějaký nepokoj, jenž by snad neblahou předtuchu vyzrazoval.

Podivné srdce lidské: raději si žádá jisté neštěstí, hrozící strašným rázem v brzké budoucnosti, než by se kojilo nadějí, že příští čas přivodí blaho. —

Ve tváři Robertově nezachvěl se ani stín vnitřního neklidu; naopak zablesklo oko význačným ohněm tichého svědomí a spolu hrdého vědomí vykonaných všech povinností a zachovalé neporušené cti.

Utišena tímto velebným vzhledem otcovým počala i děva doufati, a povzbuzena tak pevnou odvahou i sama pocítila mocnější hnutí šlechetné pýchy a zastyděla se pro svou dřívější úzkost, nehodnou, aby v srdci jejím jen na krátko se uhostila.

Tak nabývá jarní kvítko, truchlé a zondané zimními vichřicemi, nové krásy a plného lesku, když slunce teplejší za tichého jitra svoje paprsky opět na ně vylívá.

Po chvíli vstoupil v nízký pokojík cizí pán.

Robert nepoznal v něm nikoho ze svých známých. Po tichém úklonku počal příchozí:

„Mám snad pana Lipnického v osobě před sebou?“

„Ano, pane; s jakou žádostí přicházíte? Neb se domnívám, že snad vás vede ke mně nějaký požadavek, o němž nevím?“

„Naopak, pane Lipnický; přicházím jedině, abych vám ve vlastní vaši ruku odevzdal tento list.“

Při tom vytáhl dobře udrželou a opatřenou tobolku, vyňal z ní psaní, pohledl na adresu a ukloniv se opět, podával je Robertovi.

Tento tázavým zrakem pátral v oku cizího pána; avšak jako by z vůle obrátil se tajemný listonoš polo na stranu a s lhostejnou tváří zastrčil opět tobolku v její původní příbytek.

S nepokojem sotva utajeným přelítl Robert zevnějšek listu; adresa zněla jeho jmenem a bytem. Poodstoupil teďy k oknu a otevřel psaní. U vnitř byla složená směnka poukazující na značný peníz, jenž za několik dní vyplacen býti měl domem jistého velkupce Vídeňského. Pátral po přípisu; toho v psaní nebylo. Nevěda, jak si vysvětliti tento celý příběh, obrátil se k cizinci s dotazem, od koho směnka pochází?

„To právě nemohu říci, pane Lipnický; moje jediná práce v této záležitosti jest, abych si od vás vyžádal asi dva řádečky, že jste ráčil obdržeti směnku; načež se i hned odeberu, poněvadž ještě jiné řízení na mne čeká.

Prosím tedy o to, oč jsem žádal, a naše věci budou vyrovnány."

„Ale, milý pane, kamž to myslíte, domnívaje se, že snad přijmu peněz, nevěda ani od koho a proč. Od jakživa jsem pořádku uvyklý; dokud se nedovím, od koho list ten, nevezmu nikdy, co v něm uloženo. Nevím se upamatovati, že by mi někdo něčím dlužil: tať věc jest už dávno vyrovnána; a peníze vzíti za nic, to se nesrovnává s mými zásadami, ani s mým svědomím, byť list ten pocházel třeba od jistého z mých věrných přátel. Nezasloužené a svou vlastní rukou nevydobyté jmění nepřijmu nikdy!"

Rozhorlen složil směnku a list a doručoval jej nazpět onomu cizinci, jenž poslední slova Robertova s rostoucí pozorností a s nelíčeným pohnutím poslouchal, a na okamžik pozbyla tvář jeho výrazu nucené dosud lhostejnosti. Avšak rozpak nejevil se ve vzezření jeho, anť se zdál jaksi připraven na tento výbuch šlechetného smýšlení ač schudlého, však počestného kupce.

„Dovolte, pane Lipnický, bych vás upozornil, že mi nemožno pověděti jmeno toho, od kohož vám tento list zaslán. Zavázal jsem se svou ctí neprozraditi je; vy nahlídnete sám, že dané slovo člověku musí býti svato. Avšak nepochopuji, že by směnka ona beze všeho přípisu, na prosto holá v listu byla; račtež prohlídnouti jej bedlivěji."

Lipnický zavolal na sestru a požádal ji, aby přinesla svíci, neb již se soumračilo. Když byla Jetka, jak ji nazýval Robert, svícen na stůl postavila a k žádosti bratrově komnatu opustila, přistoupil Lipnický blíže ku světlu, obrátil obálku, v níž směnka se nacházela, a pátral zvědavým okem, zdali nepřehlídl ničehož při otevření listu.

Na druhé straně obálky v skutku stála slova ženskou rukou psaná.

Robert přejel si chvějící se dlaní čelo, náhlé pohnutí jevilo se v lici jeho, sotva se zdál oddychovati. Četl opět, jako by nechtěl svým vlastním zrakům věřiti, a pohnutí zmáhalo se tím více.

Zpamatovav se, že není samoten a stydě se za svou prozrazenou slabosť, byl přece ještě na rozpacích, má-li psaní přijmouti, čili je opět odevzdati tomu, kdož je přinesl.

Cizí pán zdál se býti netrpělivým.

„Odpusťte, pane," omlouval se Lipnický, „odpusťte, že vás tak dlouho meškám; zpomínky, jež se několika málo slovy v tomto listu v srdci mém vzbudily, zmocnily se mysli mé tak, že nemohu ani zrakům svým věřiť, zdali to, co zří, pravda jest, či pouhý, přeludný sen. — Jen ještě jednu otázku a pak vás nebudu déle zabývati. Týká se to mé nebožky paní, co se vás tázati chci. Na své svědomí, rcete mi, víte něco zevrubnějšího o ní?"

Tato slova pronesl Lipnický s takovým zimničním zápalem, že neočekávaný kontrast činila k jeho jindy tichému a mírnému vzezření.

I cizinec zdál se pozorovati s překvapením a ne bez pohnutí tuto změnu nešťastného kupce. Namáhal se však všemožně, nevykročiti ze začaté již úlohy a sebrav vši svou pevnou vůli, odpověděl nejistým hlasem, v němž se ozýval vnitřní nepokoj jeho:

„Lituji velice, že vám nemohu odpovědí svou zadosť učiniti, pane Lipnický; ten, kdož mne poslal, zavázal mne mou ctí k mlčelivosti, bych na doptávky po jeho jmenu, jmění a stavu neodpověděl ani slovem."

Lipnický sklonil hlavu nad zmařenou nadějí. Mecha-

nicky vzal péro do ruky a podepsal, dokládaje, že mu doručen list i s jeho obsahem. Pak doprovodil cizince až ku dveřím a rozkázav Vejtovi, jíti se svící před pánem až ku vratům, poroučel se a vrátil se opět do svého pokoje.

Soťva dopadl pohovky. Nedočkavě vzal list do rukou a četl několikráte po sobě — vždy s jiným a s jiným výrazem následující slova:

„Věno dcery mojí od její matky Amalie.“ —

Sotva ukonejšil v nitru svém vzniklé a po dávný čas utajované a zadržované city, aby vážněji rozmýšleti mohl. Trvalo to dlouhou chvíli, než se tíseň jeho vyvinula ze sevřených ňader:

„Tedy si přece vzpomněla na dceru, ač ne na manžela svého! Bůh jí odpusť, že potřísnila čisté jmeno moje, že mlhavý stín vrhla na čest a pověsť čirou svého dítěte! Přece však planul šlechetný cit srdcem jejím, a já sám byl vinou, že nekvetl bujněji, že nedozrál v blahodatné ovoce! Ona umírnila, ba napravila vinu svou důstojně, zůstavivši dceři alespoň mocný důkaz mateřské lásky. Jak já dokáži lásku svojí ubohé Amalii? Jak zmenším tuto vinu, ježto vzrostla nyní v ohromnou velikosť?“

V takém labyrintu odporujících sobě citů potácela se duše jeho a vždy přivedla jej k tomu trapnému přesvědčení, že ublížil choti své, že nehodným byl jí a původem všech jejích strastí. Vždy více brala choť jeho na sebe šat čistější; tah líbeznější jevil se v jindy chladné k němu tváři, až konečně klesl v duchu k nohám jejím, prose ji za odpuštění, uznávaje v sobě všecek původ neštěstí, jakéž jej i celou rodinu jeho pronásledovalo.

Ubohý člověk! jakým bludům podroben jest, žaloby vedě sám s sebou, že horší jest, než vlastně je, a uvaluje

trýzeň nesmyslnou na sebe jedině pro to, aby svým vlastním klamem se trápil! —

Tak ubohý Robert — domnívaje se neustále, že veliké bezpráví činil choti své, — bojoval proti srdci vlastnímu a ni nejmenší podezření nevzniklo v duši jeho, které by novou tvářnosť zemřelé manželky, jak vzešla v obraznosti nyní rozprouděné, chmurným mráčkem bylo zastínilo.

Neminul ani měsíc — a Lipnický octnul se na rozmilém statečku nedaleko Pardubic a prožil v tiché nové domácnosti blažený rok, až jej potkala ona nehoda, ježto ho upoutala na delší čas k loži. Tehdy dokázal starý Vojta, pilný pěstovatel Flory, jenž dříve zastával u bohatého kupce domácího sluhu, neohroženou mysl a oddanosť svou k milovanému pánu.

V.

Nyní, laskavý čtenáři, opustiti musíme rodinu počestného Lipnického na nějaký čas, abychom vysvětlili onen výjev u kapličky, jímž naše vypravování počalo.

Sledujmež tedy onoho cizince, jenž osudnou směnku Robertovi dodal a velikou pílí předstíraje, spěšným odchodem utajiti hleděl pohnutí, ježto vzniklo v srdci jeho při pohledu na krutý boj, v němž Lipnický svou obyčejnou rozvahu na okamžik byl ztratil. Ačkoliv se tento domníval, že nepozorován jest, přece každé hnutí jeho utkvělo v duši cizince, jenž bystrým okem ve tváři kupcově každý cit a každou myšlénku vypátrati se snažil, tak hluboko, že od onoho rozhodného okamžiku jej nikdy více neopustilo.

Spěšným krokem zahnul v jednu z nejhlavnějších ulic města a ubíral se přímo ku svému obydlí. Přijda na Koň-

ský trh, spíše vrazil nežli vešel asi v třetí vysoký dům, letěl přes osvětlené schody do druhého poschodí a zazvoniv tak silně, že se zvukové zvonce rozléhali po celém dvoře, v největší netrpělivosti čekal, brzo-li se dvéře otevrou.

Konečně rozlítly se; něco nesrozumitelného k sluhovi svému mumlaje, což mělo býti výčitkou, že tak dlouho musel čekati, vešel něco zmírněným spěchem v komnatu. U okna na nízkém stolku z ořechového dřeva uměle vypracovaném stála lampa — neb se zatím schýlila noc chmurnýma křídloma k zemi — a vrhala příjemné světlo po celé komnatě elegantním nářadím opatřené. Náš cizí pán hodil klobouk na pohovku vedlé stolku se nacházející, ježto kynula k libému se uhostění, a nečekaje ani na pomoc sluhovu, svlékl tísnící kabát a vjel s takovou rychlostí v aksamitový župan, že sluha nemohl se zpamatovati ze změny té, v udivení ani neodvažuje se otázky, by snad nerozhněval mladého pána. Ačkoliv častěji přikvapil podobným cvalem ve svůj příbyt, přece zdálo se Petrovi, že nebyl ještě nikdy jeho pán v takové rozčilenosti, jako dnes.

Několikráte přeběhl mladík pokoj, zastavil se konečně a obrátiv se k Petrovi, pravil:

„Je-li všecko na noc připraveno, můžeš odejít; večeřet dnes nebudu.“

Když se po těchto slovech udivený Petr z komnaty vyklidil, mumlaje cosi o rozmarech nevázaného mladíka, vrhl se Josef na pohovku a chtěl rozjímati o věcech vážnějších: avšak nebyl s to, aby udržel myšlénky v urovnaném pořádku.

„Viděl jsem ji opět,“ počal rozpravu sám s sebou; „kterak se pod tíží hrozného osudu změnila! Ta bujná,

růžná tvář vzala na sebe podobu zorním svitem jemně nadchnuté lilije; její oko, jindy volně a vesele planoucí, nabylo výrazu tak dojemně melancholického, že srdce mě zabolelo v pohledu na ni. Zdali asi zraku mému porozuměla? — Jakýsi strach zdál se ji opanovati, když jsem se ptal po Lipnickém. — Avšak víc se nepamatovala na mne; arci že to bylo několikráte jenom, co jsem, dokud matka její ještě žila při manželu, při hlučných a veselých besedách přítomen byl. A tenkráte hravá její mysl nezabývala se ještě záležitostmi lásky; nemohla rozuměti výrazu oka mého, když několikráte kolem mne se jen vznášela, jako oživené poupě rdící se růže na perutech zefyrových. Ubohé děvče! Navyklé vší nádheře a skvostům musí nyní žíti v okolnostech nepříznivých a pro ni snad nesnesitelných. Doufám ale, že lepší budoucnosť rozkvete se nešťastné rodině té pomocí naskytnutou. Chvála bohu, poštěstilo se mi vyvedení dlouho rozvažovaného úmyslu; avšak hluboká mlčelivosť přikryti musí na vždycky tento čin, sic by jeho objevení smrtelnou ranou rozdrtilo srdce nebohého Lipnického. Kdyby se dověděl, že to podvod — bůh mi odpusť, že podvod, ač doufám, že šlechetný — bylo by to jeho jistou smrtí. Tuto hroznou hru se smutným osudem jeho neodpustila by hrdá a nezlomená mysl onoho šlechetníka nikdy!“ . . .

Takto těkaly myšlénky různé v rozpáleném mozku mladíka rozčileného. Nepokoj, z napnutosti mysli vzniklý, zmáhal se ho čím dál tím více; aby si ulehčil, uchopil se papíru a jal se psáti celý dnešní příběh otci svému.

Co se zatím zabývati bude dlouhým listem, budiž nám dovoleno, laskavému čtenáři pověděti, kdo byl mladík tento a jakým způsobem mohl zasáhnouti tak rozhodně v osud nešťastného Roberta.

Josef byl syn velmi zámožného statkáře. Otec jeho zabýval se šťastně po dlouhá léta ekonomií na svých statcích, ježto dědictvím přešly naň, a se zálibením v tomto zaměstnání pojil zdravý, rozumný úsudek s neunavitelnou pílí. Stav jeho statků se lepšil den ode dne, a poněvadž nechtěl své nemovité jmění svěřiti cizím rukám, věda předobře, že by záhuba zničila jejich nynější rozkvět, uvolil se na žádost synovu, podržeti a spravovati jich potud, až by Josef přisvojil si tolik dobrých vědomostí v oboru tom, jež by vystačily k samostatnému vedení rozsáhlého hospodářství. Z té příčiny se Josef již několik let zdržoval v Praze, kde mimo přiučování se cizím řečem, jichž dle domnění k cestám budoucím zapotřebí míti bude, hlavně vzdělával se ke stavu, jejž sobě sám svobodně vyvolil. Tehdá ještě sice ekonomie nepostupovala tak valnými kroky k svému zdokonalování; avšak právě proto umínil si Josef, uvesti jakousi užitečnou reformu dřívějšího systemu na statcích svých, a rozohněn plány skvělými věnoval všecku svoji sílu k možnému se zdokonalení v theoretických vědách, by pak tím prospěšněji praktické vyvádění jeho záměrů vzkvétalo.

Toť tedy bylo zaměstnání Josefovo v Praze. Že však se vzdor své neúnavné píli nezanášel celé dny a noci svými studiemi, není třeba teprvé podotýkati; čtyřiadvacetiletý mladík hleděl i k zábavám, což tím spíše mohl, jelikož na prosto neodvislým vládnul znamenitým jměním, ježto mu dovolovalo, užívati všech rozkoší, jakýchž mladost jeho požadovala a jichž mu otevřený svět poskytoval. Pevná ale rozvaha, jížto zdědil po otci a ježto pěstována byla v srdci jeho dokonalým vychováním, chránila jej před všelikým vykročením ze slušných mezí a dobyla mu jména vůbec dobrého a jasného i mezi jeho třeba rozpustilými

přáteli. Vážnost a rozsáhlé známosti otce jeho poskytovaly mu všelikých příležitostí, dostati se do kruhů vybraných společností, jichžto pilně navštěvovati mladý Josef neopomínul.

Tím způsobem dostal se před několika lety, dokud ještě Lipnický oplýval bohatstvím, též do domu jeho a poznal zde Amalii, svůj ideál, jak jí nazýval, a od té doby mladistvá živá fantasie jeho počala si tvořiti světy nejkrásnějších obzorů růžové budoucnosti.

Však netrvalo to dlouho, a nastala již doba nepříznivější rozkouzleným snům; asi dvakráte bylo mu ještě možná, přibližiti se k chrámu svojí bohyně; nevyhnutelné příčiny zvaly jej k otci, kdežto se zdržel přes celé léto.

Než se vrátil opět do Prahy, přihodila se ona hrozná katastrofa v domě Lipnického, která celou rodinu kupcovu v nemalý žel pohroužila. Celý čas, když se byla manželka Robertova od manžela odloučila, panovalo mrtvé ticho v domě jindy veselém a hlučném — besedy přestaly; jindy bohatý kupec, zármutkem stísněn, pracoval všemožně, jen aby věrně se vyrovnati mohl s věřiteli svými — a Josefu nebylo dopřáno více, uzříti zbožňovaného anděla, k němuž tím více planul, čím více překážky v nepříznivých okolnostech se množily, srozuměti se s ní.

Tak utajená láska se zmáhala v srdci jeho každým dnem: dosáhla však největšího stupně, když Lipnický uvolil se raději k nejbídnějšímu žití, než by byl poskvrnil čest tak dlouho zachovalého jasného jmena svého.

Josef, tímto šlechetným činem hluboko dojat, snažil se všemožně vplývem, jehož požíval, zlehčiti stav nešťastného kupce; vyjednával s otcem, kterýžto stál v dlouholetém obchodním spojení s Lipnickým, aby poskytnutím důvěry a pomoci opět vzkřísil a pozdvihl firmu jeho.

Tento však na odpor všem přátelům svým opustil dům, o nějž se rozdělili věřitelé, by se veň nenavrátil více.

Takto vyrovnal se Lipnický i s otcem Josefovým naprosto. Josef podrobil se při této příležitosti dosti nepříjemné úloze prostředníka mezi kupcem a otcem svým přece velmi rád, neboť doufal, že uzří Amalii, že mu snad bude lze promluviti s ní alespoň několik slov; chtěl ji požádati o dovolení, aby jejich příbytek volně směl navštěvovati, a mnoho jiných ještě podobných plánů navršil sobě, jak by upevnil se v domácnosti Lipnického a získal snad konečně nejen úctu jeho, nýbrž i lásku dceřinu. Usilování šlechetného mladíka bylo marné; ačkoliv se Lipnický ke všem převlídně choval, přece možná, že jakýsi hořký cit zmocnil se ho, když i v Josefovi věřitele viděl, a neotálel tedy dlouho a vyplatil, co dlužen byl, aniž se staral o další rozmluvu a o dobrou vůli Josefovu. Pročež sotva si ho všimnuv, nepamatoval se ani na tvář jeho a nepoznal jej při poslední vypravované návštěvě, jsa příliš zaujat podivným a neočekávaným převratem srdce manželky zemřelé.

Tak se převrátily tehdy všecky plány Josefovy, jež si byl rozvrhl, a krásný život, jejž si byl nejskvělejšími barvami vylíčil, zapadnul v divoké prázdno, jako úsměvný svit hvězdy třepetavé za pustý mrak. — Jeho hravá mysl, a nejhlavněji trávicí jej plamen neskrocené lásky nedal mu však oddechu; naopak zdál se rozpalovati snahy jeho, vyvesti skutek šlechetný, jímž by se i spolu zavděčil zbožňované milence.

Nezdá se arci čin takový dosti čistý, ukrývaje přece jen sobecké úmysly v sobě; avšak vzhledem k lásce upřímné, jižto Josef již dávno k Amalii v srdci svém ukrýval, aniž by byl nalezl příležitosti, vyjeviti jí své city, nevěda spolu,

zdaliž by se ona k němu přilnutím vroucnějším naklonila: bylo uskutečnění toho úmyslu srdce šlechetného dostojno.

Nedlouho na to opustil město, přímo míře na statky otcovy.

VI.

Ve stínu několika dávnověkých dubů a na konci dlouhého stromořadí vonně páchnoucích topolů povolně se vznášel svah ovroubený rozkvetlým křovím. Na něm rozprostíral se veliký dvorec v novějším slohu vystavěný, co střediště velkého hospodářství starého Menšíka.

Dvorec ten byl jen sice o jednom patře; avšak komnaty prostředního průčelí byly o několik stupňů vyšší, nežli obyčejné byty přízemní, že se skoro zdálo, jako by první patro zaujímalo druhé. Všady se jevila starostlivá a pilná ruka, a čistota, jaká vůkol dvoru panovala, hojně dávala svědectví majetníkovi o způsobilosti k vedení venkovského vzorního hospodářství.

U prostřed hlavního průčelí dvorce zíval veliký otvor prostranného průjezdu, jímž se šlo ve dvůr, ve veliký čtverhran vybíhající. Po obou stranách hlubokého průjezdu vedly menší dvéře k pozemním bytům a z chodeb, též do vnitřního dvoru se táhnoucích, zahýbaly se pilně vydrhlé schody k bytům prvního patra. Po každé straně průčelí hlavního stavení k jihu rozkládaly se budovy určené k obývání čeledi, k nimž se na zad družily vysoké sýpky, stodoly a chlévy.

Za dvorcem k severu rozprostírala se přerozlehlá pole v nejbujnějším zelenu pučící. Před dvorcem zaujímala nepřehledné skoro prostranství veliká ovocní zahrada, na jejímžto levém křídle svěží park se tratil šu-

mícím hustým loubím v mihavé dálce. Nad parkem a ovocní zahradou tvořila zahrádka, ježto za léta kuchyň zaopatřovati musela rozličnou zeleninou, buď v záhonech pod sklem čili svobodným teplem slunce hnanou, prostřednictví mezi obojím stinným stromovím. Skrz park vedla rovná cesta ouvozová ku dvorci, na plnou čtvrt hodiny červenou střechu dvorce příchozímu ukazujíc.

Bylo před polednem. Najednou vyřítili se asi tři psové velikého vzrostu z vysokého průjezdu, štěkáním a rozpustilými skoky svou radosť na jevo dávajíce. Rozběhli se na všecky strany, a po chvílce z dáli slyšeti byla ozvěna štěkotu jejich, odrážená o vysoké stromy rozlehlého parku. Sem tam poskočil zajíc v stinném křoví ukrytý, hledaje bezpečnosť před nejouhlavnějším nepřítelem svým v modré dáli.

Po několika minutách vyšel z dvorce muž obzvláště vysoké postavy, v letní šat oděný. Široký a protož volný kabát nezabraňoval přece oudům, jejich svalovitou sílu nezakrývati. Nízký slaměný klobouk se širokou střechou spočíval lehko na smělém a velebném čele, v němžto, ač nikoliv srdce hryzající strasť, přece obtížné stáří několik hlubokých vrásek narylo. Avšak truchlým těmto památkám unikajícího času odporovaly nad míru živé oči, ježto, jako by v mladistvém dosud lesku hořící, nahraditi chtěly hravým svým výrazem, co v tváři opálené chybělo.

Tahy, jinak dosti pravidelné, měly tuto jedině vadu, že jen v rozhodnějších dobách život jevily; jinak málo kdy hbitější hnutí aneb usmání jimi zahrálo. Přece však tento dojem, přísností tváře jaksi ostýchavě vynucený, zmírnil svou nepříjemnosť, když se plný a libozvuký hlas přísného starce ozval. — Z jeho nenuceného pohybování bylo znamenati, že tu zvyklý a domácí, a z následující

krátké rozprávky viděť bylo, žeť majetník tohoto dvorce, pan Menšík.

„No myslíte, Václave, že zůstane dobré počasí?"

„Doufám, milostpane, že se to udrží," odpověděl tázaný, dle všeho zdání šafář; „přál bych si, aby jen tři dni ještě tak zůstalo, až bychom všecky zemáky do sucha zaorali; pak ať si sprchne."

„Dalo-li se pák pozor na očka při rozkrajování?"

„Hleděl jsem k tomu, jak jsem jen mohl; dá Pánbůh, že letos hojně sklidíme; již dlouho nesázeli jsme tak krásné bramborky jako letos."

„Vyplní-li se tvoje přání, Václave, dostaneš o několik měřic více."

„I bože! za tuto dobrotu..."

„Ale co se mi děje se senem? Dejte pozor, ať se vám nedostanu za nehty; pak nebudou všecky výmluvy pranic platny, že krmíte moje koně něco větší mírou!"

Těmito slovy dokončil pan Menšík svou rozmluvu, zůstaviv šafáře v udivení a v nemalých rozpacích, jenž si nevěděl vysvětliti, jak se asi milostpán dověděl, že se jeho senem z dobré známosti také koně pana obročního a dvě nevinné jalovičky šafářovy krmí.

„Nemá to být," rozvažoval tento; „a bůh mě trestej, stane-li se to opět. Na mou věru, dobrý to pán, přísný arci trochu, ale dobrá hodina; dej mu pánbůh zdraví!"

Takto ukonejšiv se pan šafář, vrátil se na pole.

Pan Menšík kráčel dále. Přijda k zahradě, zastavil se a zavolal. Veselý zpěv, jenž se byl po zahradě rozléhal, utichl rázem, a k plotu pospíchal asi čtyřicetiletý muž, svlečený z kabátu, velikým slaměným klobonkem maje hlavu opatřenou, s nížto hustý a svěží, dosud černý vlas v bohatých kadeřích na ramena splýval. Byl to zahradník.

„Bůh vám žehnej, milostpane," ozval se jeho hlas; „nemýlím-li se, ráčil jste na mne zavolat?"

„Učinil jsem to, pane Martine; chtěl jsem se vám poděkovat osobně za dobrou a dosud velmi řídkou zeleninu; tehdy se vám zdařila sazba, že za tak krátký čas vypučelo z ní pěkné ovoce."

„Inu, jak se podává obstarání, tak roste všecko jako živo pod rukou," odvětil Martin, nemálo jsa potěšen přívětivými slovy pánovými, spolu nemoha utajiti, že to nejvíce jeho zásluha, ant starý pán mu vše na rozum podal a poradil, jak zacházeti má se sazbou, aby se vydařila; „avšak obávám se, že nám letos mnoho škody naplodí hmyz, jenžto se u velikém počtu všady objevuje; ta měkká zima od jakživa nestojí za mnoho. Málo ho letos umrzlo a teď se líhne, že mi vlasy z toho strachem vstávají. Nevím, milostpane, zdali to letos jediný zastanu; ačkoliv jsem nikdy nelenil. . . ."

„Uvidíme," odpověděl pan Menšík, poslouchaje se zvláštní trpělivostí dlouhé rozkládání zahradníkovo. Měl totiž za to, že dlouholetým pozorováním nabyté vědomosti sprostých, avšak ve svém oboru zkušených lidí mají do sebe mnohé důležitosti a někdy že se proroctví jejich rádo vyjeví.

„To by byla mrzutá věc, pane Martine, kdybychom letos neměli pěkného ovoce; na podzimek očekávám hosti, a nesloužilo by nám k velké cti, kdybychom se nemohli ničímž vykázat, co by o naší pilnosti a pěkném vzniku nového opatrování důrazně svědčilo. Poohledněte se tedy po někom, kdož by vám na ruku dobře přispíval, abyste se mohl udržeti ve vážnosti, jakéž jste si dobyl svou rozumnou správou vám svěřených zahrad."

„Neopominu toho, milostpane," dokládal Martin, kloboukem za odcházejícím panem Menšíkem houraje. Po-

chvalou pronešenou byl přiveden v růžový rozmar, ačkoliv předobře věděl, že celá sláva jeho založena jest jedině na poskytnutí všelijakých rad a dobrých náhledů pána jeho. Avšak ona laskavost, s níž se choval pan Menšík k němu, napínala jeho píli ještě k větší činnosti, aby se nezdálo, že časem přestává a že jeho vinou ubází dobrý zdar.

Takto pan Menšík, věda samolibosti každého jednotlivce, aneb jeho ctižádosti, vštípené i v sebe níže postaveném, aneb přirozené dobrotě dosť učiniti, ponechávaje slávu zdaru všeho svému lidu, vzorný všady pořádek uměl držeti a k neunavnosti jednoho každého povzbuzovati, jsa ústředním kolem celého stroje, pohybujícího se v pravidelném obíhání.

V tom si také velmi mnoho zakládal, a přijmení, jakéhož si dobyl, totiž vzorného hospodáře, lichotilo mu více, než kdyby byl zastával velmi značnou hodnosť ve službě veřejné. Hrd jsa jměním svým, zděděným sice, avšak svou vlastní ducha silou nejen udrželým, ale též skoro již zdvojnásobněným, měl snad tuto jedinou slabou stránku v celé své povaze, že si jmění svého více vážil, nežli měl. Pročež nemálo měl starostí se synem svým, vyhledávaje mu již dlouhý čas nevěstu, která by nejen dobrou domácí hospodyní byla, nýbrž i také pěkné věno do domu přinesla. Avšak dosud nemluvil se synem o této důležité věci, čekaje spíše, až by se on sám o to postaral a vyžádal si svolení otce svého.

Jsa vdovcem již po mnohá léta, nahlížel předobře, jaké těžké postavení hrozí synu jeho, kdyby neměl zvláštního štěstí a nenalezl choť, která by všem požadavkům otcovým a takéž manželovým dostáti nemohla. Brzy se však tento *casus belli* rozhodnouti měl; neb jen ještě toto léto pozdržoval se Josef dle vůle otcovy v městě,

a na podzim měl začít zdílěti s ním břemena hospodářského života. Spolu však pan Menšík myslil, že se nemálo synovi zavděčí, když na podzim několik známých z vůkolí sezve, aby rozdíl mezi životem v městě a na venku z prvního počátku nebyl příliš ostrý a aby se takto syn jeho navykal, zakochati se z ponenáhla v tichou domácnost venkovskou. Při této příležitosti doufal starý Menšík, že se syn nakloní k mladé a spolu velmi bohaté dceři nedalekého souseda, s nímž již dlouhý čas vyjednával ku prospěchu svého syna.

Ač jinak velmi dobrého srdce, choval přece Menšík v jednom ohledu tvrdošíjnosť skoro jej snižující. Chtěl vší mocí, aby jmění jeho nejen zvětšené přešlo na syna, nýbrž aby sňatkem ještě více se rozhojnilo. Arci že to nesouhlasilo na prosto s jinými dobrými vlastnosťmi jeho; ale říkával, že bohatý ženich musí dostati též bohatou nevěstu, sic že se nelze nadíti pokojného manželství. Kde buď jedna strana nerovna druhé, vzniká prý vzpor a výčitky kalí celý život budoucí. Této zásady držel se se železnou konsekvencí a umínil sobě, vpraviti ji touž měrou v srdce synovo, aby se jí při volení nevěsty nespustil a nepředloženým krokem šťastnou budoucnosť života manželského nezachmuřil. —

Možná, že se pan Menšík těmito myšlénkami snad zabýval, když pohovořiv se zahradníkem, zahnul v aleji topolovou a ponechav se zadumání, kráčel mechanicky cestou ouvozovou v park, ač, jak se zdálo, nevěděl, kam vlastně jde.

Najednou vytržen byl ze svého snění obnoveným štěkotem psů, překrásných to chrtů, kteří v divém cválu vyběhli na silnici a ku předu naproti mraku z hustého

prachu, jenž ze suché silnice v kotoučích vířivých vystupoval, v zrychleném úprku se hnali.

Upozorněn vztyčil Menšík hlavu a zíral do dálky, pátraje dosud zdravým okem, kdo to as přijíždí. Po chvíli objevovaly se z ponenáhla obrysy vozu, prach se počal rozdělovati a rozkládal se jako stříbrná mlha na louce za jarního večera po rozkvetlém křoví, ježto sem tam po malých přestávkách cestu vroubilo. Zatím psové dorazili k vozu a zdálo se, že starého známého vítají; neboť počali hlučnou fanfáru, že se po celém parku rozléhala, jako by daleká bouře rachotila rozvzteklenými hromy dálnou krajinou.

Zatím pocestný nepochybně zpozoroval v dáli naproti kráčejícího Menšíka; vůz se zastavil, a z něho vystoupil Josef v prachu takměř zaobalen. Vůz jel napřed, co zatím náš pocestný, nikoli prost tísnivé bázně, jak asi od otce přijat bude záměr, jejž uvážil nejednou a nejednou zavrhl, by opět o něm rozmýšlel. Miloval Josef otce; avšak v jistých okolnostech měl jeho autoritu v bázlivé úctě a nerad jej popudil k hněvu, jelikož pak neustupnost Menšíkova tím více rostla, čím větší odpor jevil se na straně protivníka jeho.

Konečně přiblížili se tak, že Josef bez namáhání, aby rozumín byl, zvolal:

„Přicházím neočekáván, otče!

„Zajisté vede tě nějaká důležitá věc?“ odpověděl starý Menšík, v jehož oku se radostné překvapení jevilo, ačkoliv tvář neustoupila ani dost málo z obyčejného přísného skladu.

„Ano, ano, předůležitá,“ přisvědčil v rozpaku Josef, podávaje otci ruku, jíž starý Menšík srdečně stiskl, políbiv syna v upocenou tvář.

„Tedy neváhej a vypravuj!“ pobízel Menšík.

„Nevím věru, otče, kde mám začíti; pročež bych vás žádal, nemluviti o tom až doma,“ dokládal Josef, nevěda, jak se vytasiti s úmyslem svým; ačkoliv si již celou rozpravu s otcem na dlouhé cestě prošel a na všecky otázky odpověď připravil, nemohl nyní jazyk svůj opanovati. Vítáno synovi bylo tedy, když otec začal o Lipnickém, náhodou takto zavadiv o předmět, o němž Josef začíti váhal.

„Tedy skončil Lipnický své oučty?“ tázal se Menšík.

„Na prosto, milý otče, avšak s tím velkým rozdílem od jiných podobnou pohromou zastižených, že uspokojil všecky věřitele zúplna.“

„To se arci často nestává,“ dokládal Menšík; „jiný bankrotář oloupí věřitele své, uvrhna přemnohé v bídu; ale Lipnický každému dal, co mu patřilo, odhodlav se sám k životu strastnému, kdežto zápasit musí snad s nouzí; neboť pochybuji, že mu tuze mnoho zůstalo.“

„Ubohý uchrání se nedostatku sotva na několik měsíců,“ odvětil Josef; „avšak ačkoli jsem se přičiňoval s několika jeho přáteli, zaopatřiti mu prostředků a probuditi jej opět k dřívějšímu životu, nepřijal našeho návrhu a žije v bídném stavu.“

„A což náš požadavek? Podvolil se jej zapraviti?“

„Jak pak ne, otče? A k tomu vypočetl ouroky na halíř! Zde vám přináším něco přes dvacet tisíc zlatých, peníze to, kteréž mne pálily po celé cestě jako žhavé železo. . . .“

„Hm! já nemohu za to, že se spouštěl v spekulace, které se málo kdy zdaří. Měl zůstat v oněch mezích, v nichžto se držel po celý svůj dřívější život, a toto neštěstí by ho bylo nepotkalo.“

„Odpusťte, otče, vy jej posuzujete tuze přísně dle

svých obvyklých náhledův. Jeho poměry jej k onomu kroku takměř donutily. On musil buďto se zdvihnouť čili naprosto padnouť, aby udržel firmu svou v dosavadní cti a vážnosti."

„Tyť se zdáš bráti velmi mnoho podílu v neštěstí jeho?"

„Otče, kdybyste byl měl více příležitostí poznati, alespoň jako já, toho ctihodného, šlechetného muže, neodepřel byste mu nikdy svojí outrpnosti."

„V skutku se nalézá málo příkladův tohož druhu. Avšak neví se, co vlastně příčinou jeho pádu?"

„Poslední čas měl veliké neštěstí. Každé podniknutí zvrátilo se ku škodě jeho, jelikož váleční zprávy utlačily svobodný obchod. Svými ohromnými zásobami utrpěl ztrátu, která jej zničila. Avšak ten pád nenesl tak těžko, jako nečestné chování se manželky, která jej, jak víte, právě v ten čas opustila, když se začalo štěstí od něho odvraceti a on přinucen byl, skvostnou domácnosť svou skromnějším způsobem zaříditi. Tato rána drtí srdce jeho tak, že se kloní ku hrobu, jako suchá olše, když vlažný potok vyžehlo slunce žhavé. A ačkoliv před půl rokem ona nešťastnice umřela, přece památka její neblahá neopustila srdce jeho krvácející proto, že matkou pokaleno jest jmeno a zachmuřena pověsť dcery nade vše milované."

Při posledních slovech vzplanulo oko Josefovo jako hořící hvězda a tvář zaplála jako rudý mrak, když zacházející slunce purpurovými proudy jej oblívá. Otec nezdál se pozorovati pohnutí synovo, anto právě vešli v hluboký průjezd dvorce a zahnuli ku schodům vedoucím do prvního patra. Nepromluvil ani slova více, dojat jsa neblahým osudem nešťastného kupce, jenž se ztrátou svého

jmění pozbyl i úcty k manželce, ježto pokalila budoucí štěstí dítěte svého.

Josefovi neušlo pohnutí otcovo, a s plnou radostí počal doufati, že stav smýšlení jeho je náchylnější k outrpnosti, než se domníval z počátku, a že snad srdce oblomiti se dá šlechetným návalem, jímž naň doléhati se strojil. Odebral se tedy do svého pokoje, který na spěch k jeho přijetí dle možnosti uchystán byl, vyměnil svůj zaprášený oděv elegantnějším a vyndav z kapsy tobolku, počítal onu sumu, kterouž otci odevzdati mínil, sumu to, již by polovice upravila blažený život mnohé rodině.

Několikráte přešel v hlubokém rozmýšlení komnatu, oko z ponenáhla nabývalo tiššího a mírnějšího výrazu; čelo se rozchmuřilo, znamení to, že se usnesl na provedení svého úmyslu. Zazvonil na sluhu. Petr, obyčejný jeho průvodce, vstoupil na kvap, táže se, co mladý pán poroučí.

„Kdy se půjde ke stolu?“ ptal se ho Josef.

„Za půl hodiny, mladý pane; hospodyně zdržela se trochu vaším příchodem a chce mermomocí několik jídel přidati dennímu pořádku.“

„Je dobře, Petře; jdi se zeptat otce, zdali bych mohl ještě před obědem s ním mluviti?“

Petr se obrátil a zmizel.

„Za půl hodiny rozhodnut bude osud celé rodiny,“ rozmlouval zatím Josef. „Kéž bych vládnouti směl svojí vlastní vůlí a jměním! Věru, že by mnohem méně slz vyroněno bylo z překrásných očí Amaliiných! — A kdyby otec nesvolil? — Bude-li se mu zdáti můj návrh směšným, bude-li se domnívati, že to činím z tajnějších příčin? — O tom nesmí se dověděti dosud ničehož. Známť jeho neblahé zásady o lásce a manželství; kdybych pravdu pově-

děl, možná, že by se zvrátil rázem celý můj úmysl, za jehož šťastné vyplnění bych světy dal. — Což bude-li dotírati; budu-li musiť přece říci, že miluji onu dívu, že tuto oběť jedině k vůli tomu milostnému tvoru od něho žádám, že jinou nikdy milovati nebudu? — Pak se naše rozprava ukončí velikou nevolí otce a můj plán je zmičen. — Avšak rodině té musí býti pomoženo! Musí! Ah! co mi napadá! Blahá to myšlénka, kteráž posud v můj roztržitý mozek nevnikla! Pomohu si lží. Řeknu otci, že mám dluhy; že se nacházím ve velikých rozpacích; že jsem převzal kauci za jednoho ze svých přátel atd. Půjde to, půjde! — Avšak dovolená-li to lež? Má-li se jí užiti, když bychom čestným způsobem dostati se mohli k cíli? To neučiním! Raději ať mi otec prosbu tu odepře, snad za nějaký čas naleznu přece prostředek, jak ulehčiti bídě Lipnického . . .“

Takto rozjímav, nepozoroval, že již dlouhou chvíli Petr před ním stojí, aby mu vyřídil, že starý pán jej očekává.

Josef sebrav balík s bankovkami, odešel. Přes chodbu, která se celým patrem táhla s okny do dvora a spojovala jednotlivými dveřmi oddělený byt otcův a synův, pak několika prostranných komnat, zvláště určených k ubytování hostí — dostal se do malého sice, však novomodním a pěkným nábytkem opatřeného salonu, v němž tvořil nářadí veliký stůl potažený jemným zeleným suknem, vedle elegantní pohovka, u okna tak nazvaný sekretář a dvě almary s knihami čistě svázanými, zřídly to vědomostí ekonomických pana Menšíka, jimiž častěji se obíral.

Otec seděl pohodlně na pohovce, zabrán jsa v pilné čtení novin; před ním leželo na stole několik otevřených psaní: obyčejné to korespondence starého pána.

Když Josef vstoupil, odhodil noviny a počal:

„Chtěl's něco, Josefe?"

„Ano, otče!"

„Nuže?"

„Týká se to někdejšího přítele vašeho, alespoň v peněžních věcech."

„Koho míníš?"

„Lipnického, otče; zde jsou ony peníze, které jsem od něho obdržel, a které napomáhaly k jeho pádu."

„Již jsem ti povídal, že za to nemohu; odlož je tam na stolék u sekretáře, po jídle zanesu je do knihy."

„Otče!"

„Co znamená toto podivné chování se?"

„Ptám se vás, otče, co byste činil, kdyby byl Lipnický s těmito penězi prchl, aneb kdyby byl ani tolik neměl, zaplatiti tento dluh?"

„Co bych činil? Nemohl bych ničehož proti němu tak jako onak."

„A uspokojil byste se?"

„Musil bych!"

„Otče, považujte tyto peníze za ztracené."

„Kam to myslíš, Josefe? Suma je dost značná, mohu za ni zakoupit malý statek!"

„Otče! polovice těchto bídných dvaceti tisíc může vysvoboditi celou rodinu z bídy a zoufalství; malý dílek vašeho jmění může obrátit nouzi v blahobyt, slzy zármutku v slzy radosti a tiché spokojenosti; několik těchto papírův může býti původem nevýslovného štěstí otce o budoucnost svého dítěte starostlivého, může uchrániti několik osob od potupy a hrozného nedostatku! ... Otče, já chci, já musím pomoci sešlému Lipnickému; dopřejte mně slávy

základatelé štěstí jeho a nebudete míti nádě mne syna, jenžto by vás vroucněji miloval a více ctil!“

Starý Menšík, nepřipraven na takovýto útok, cítil se hluboko dojmuta prosbou, již Josef skládal k němu se vší důvěrou, jaká sluší se na syna k otci.

Po chvíli přetrhl mlčení, které bylo nastalo, anto Josef čekal s netrpělivostí na účinek své prosby.

„A jakým způsobem chceš Lipnickému onu žádanou sumu doručiti? Sám’s mně, tuším, povídal, že nebylo lze, přinutiti jej k přijetí pomoci od věrných přátel jeho!“

„Zdělím vám to, otče milovaný. Bude vám snad známo, že manželka Lipnického pocházela z rodiny zámožné a že patřičné věno měla, provdajíc se za Lipnického. Později marnotratným způsobem ztrátila všecko a přispívala nad to k záhubě svého chotě. Po jeho pádu odděliła se od něho a žila v nepříliš dobré pověsti nějaký čas v Brně, odkud se odebrala do Vídně. Toto její odloučení se trápí Lipnického dosud a nic nemůže upomínku na minulost trudnou z jeho mysli vypraviti. Abych mu mír a pokoj zjednal nejen podporou materialní, nýbrž i duševní, uvavřel jsem, dovoliti sobě klamu, kterýž mi zajisté odpuštěn bude. — Prosím vás tedy, otče, vyhotovte směnku na *** ve Vídni; směnku tu odešlu aneb opatřím sám pod adresou Lipnického s tím doložením, že to věno určené dceři jeho od nešťastné manželky. Takto vysvobozen bude nejen z bídy, nýbrž i z trapné upomínky na minulost, mysle, že choť jeho na úklonku svého života vinu nahledla a ukojila ji tím, že přece nezapomněla na dítě své.“

Velká slza stála v oku starého Menšíka. Podal pravici synu jako na znamení svého svolení, přistoupil k psacímu stolku a za několik minut byla žádaná směnka v ru-

kou Josefových. Vřelé obejmutí bylo jediným výrazem vděčnosti jeho.

„Avšak, drahý otče, ještě jednu prosbu skládám k vašemu srdci!“

„Žádej směle, Josefe, i ta budiž ti již napřed povolena.“

„Žádám vás, milý otče, abyste neprozrazoval toto tajemství moje nikomu, aby se Lipnický o klamu tak provedeném jakživ nedověděl. Objevení jeho bylo by spolu smrtí Lipnického. Neboť nikdy nesnesl by toto dobrodiní tížící jej, drže se pevně té zásady, že člověk jedině ve svém šťastně žíti může.“

Opětné stisknutí ruky jevilo srozumění otcovo. Tak věc ta ujednána byla k nevýslovné radosti Josefa, anto starý Menšík žehnal v duchu synu, ačkoliv mu přelítla myšlénka mozkem, že jej snad jeho přílišná dobrota srdce zavedla; ostatně doufal, že takovéto příběhy nepřihazují se každý den. —

VII.

Několik dní později po tomto výstupu octnul se Josef opět v městě a vyvedl svůj úmysl velmi šťastně. Rodina Robertova opustila za krátký čas Prahu a odebrala se na venkov na onen dvorec, jejžto jsem z počátku svého vypravování popsal.

Zatím hleděl Josef všemožně k tomu, aby se jaksi zřejmě zavděčil rodině Lipnického, dokud ještě neopustila hlavní město.

Ten den po vykonání svého dávno rozvažovaného úmyslu, když byl všecko svému otci popsal, uložil se velmi pozdě na lůžko, a ač se snažil všelikým způsobem, upou-

tati spánek ku zemdlenému tělu, nedopřály mu myšlénky pružně mozkem vířící, klidné noci. Plány toho nejrozmanitějšího obsahu kroužily v obrazech rozhřáté fantazie, ač nemohl při žádném ustati; neb jeden zdál se mu lepším býti druhého. Mořil se totiž domýšlením, jak by nenuceným a nenápadným způsobem navštívil starého Lipnického a neprozradil spolu důležitou pro sebe příčinu, proč vlastně příbytek Robertův opět vyhledává, ačže řízení jeho ukončilo se na prosto včerejším dnem.

Ačkoliv se mu zdálo, že jest dost času, jaksi náhodou známosť s Lipnickým v přátelský svazek proměniti, neměl přece pokoje ni stání, jako by byl snad předvídal rozhodnutí se Robertovo, co nevidět odebrati se z města.

Sotva druhý den dočkal se jedenácté hodiny, nejpříhodnějšího času to k ranním návštěvám, jak se domýšlel, a již spěchal na *Širokou ulici*, kdežto Lipnický přebýval, nevěda ještě dosud, jak svůj příchod omluviti aneb jakou příčinou jej odůvodniti. Konečně usnesl se na tom, že se nabídne Lipnickému, bude-li totiž míti dosti důvěry k němu, že mu přispěje k opatření hotových peněz za směnku, a tak se mu jaksi zavděčí.

Byla neděle. Množství lidu hemžilo se po všech střídách, ubírajíc se do kostelů vykonávat své modlitby, jak to bývá u starších, čili uzřít při té příležitosti milovanou osobu, jak se to často stává při mladých lidech.

Josef, nevšímaje si tuze vyfintěných děvčat, lelkujících kupeckých mládenců, brejlemi všelikého druhu ozbrojených studentů rozestavených před chrámem, v němžto bohyně jejich vroucné prosby snad vysýlají k nebesům za ně, aby dobře přestáli rigorosa, spěchal přímo do domku, kde bavilo jeho srdce celou minulou noc, zabývajíc se jedině obrazem Amalie. Za několik minut opět ji viděti

doufal a spolu tou nadějí se kochal, že ode děvčka častěji lze mu bude, nazírati v její lesknoucí se, blankytné oko, jehožto sladký výraz nabýval vždy větší moci nad ním.

Srdce mu tlouklo neobyčejněji, když stál před osudnými dveřmi; a již zadrhnouti chtěl zvonkem vedoucím do předsíně bytu Lipnického. Všemožně dodával si síly a dobré mysli, sváděje nepokoj srdce na příliš spěšnou chůzí; avšak ačkoliv již hodnou chvíli stál přede vchodem vedoucím do jeho ráje, neodvážil se přece zazvoniti. Nepokoj vnitřní vzrůstal tím více. Rozhodl se konečně, zazvonil odhodlaně a poslouchal napnutým sluchem každý ráz jasně znějícího zvonku, jenž jej prochvíval nepocítěnou dosud nikdy tísní.

Dvéře se otevřely — starý Vojta uklonil se před pánem, jenž vcházel, a na něhožto se upamatoval i hned, když nazřel v jeho tvář, a s úctou, jižto ku každému míval, kdož navštěvoval jeho pána, tázal se, co jeho žádosť.

„Rád bych viděl pana Lipnického."

„To není možná, pane; právě odešel, a nevím, kdy se opět navrátí."

Tato zpráva zdála se nepříjemně dojmouti Josefa; zamlčel se.

„Račtež mi říci jmeno, pane; vyřídím pánovi, kdo jej navštíviť obmýšlel."

„Moje jmeno?" zarazil se Josef, nevěda, co hned odpověditi; neb neočekával, ba ani nepomyslil, že by snad toho kdy potřebí bylo. Nechtěl přece první čas objeviti se co syn bohatého Menšíka, s nímž Lipnický býval v obchodním spojení. Nebylo mu tudíž milo, že se právě této věci dotkl sluha; pročež odpověděl: „Na jmenu nic nezáleží, příteli; a pověděti je, nebylo by nic platno. Snad

že přece někdo doma, s nímž bych promluviti mohl, dokud se pan Lipnický nenavrátí."

„To je, pane; slečna je doma a samotna; společnosť bude jí vítána. Račtež tedy vstoupiti!"

Při těchto slovech otevřel starý Vojta dvéře a Josef vstoupil. Nikdo však nebyl v komnatě.

„Odpusťte, zavolám slečnu, že je u nás návštěva," dokládal Vojta a odešel.

Josef byl na nemalých rozpacích; cítil se rázem tak nejistým, že nevěděl, jak asi počíť rozmluvu, která mezi ním a Amalií nastati měla. Jistota, že po nejprvé s ní bude v jedné komnatě sám a sám; že s ní snad delší chvíli porozprávěti musí; že snad se mu naskytne příležitosť, vroucí náklonnosť nepatrným způsobem jí ne-li vyjeviti, alespoň prozraditi tak, že dívka bude moci uhádnouti city jeho toliko na polo slabými slovy naznačené: to vše zaujalo jeho mysl, že mu skoro hlava šla kolem a již netrpělivý sotva se dočkal, brzo-li se otevrou dvéře.

Rozpak a nepokoj jeho dosáhl právě nejvyššího stupně. S největší napnutostí očekával první okamžik rozhodné doby, v níž doufal založiti pevný základ budoucího blaha života svého. Nyní mluviti měl s děvou, která již skrze dvě léta zajímala všecko myšlení jeho a naplnila srdce jeho tak, že jiný předmět v něm utkvěl jenom na krátkou chvíli proto, aby byl tím dříve zapomenut pro stkvělý obraz původního idealu. —

Sotva uspořádal v mysli svojí několik výrazův, jakých použiti chtěl při setkání se s děvou milovanou: tu vstoupila v komnatu asi pětatřicetiletá panička v dosti úpravných šatech tibetových zahnědlé barvy, které doléhaly málo nad ramena a velký díl jindy snad ne nepěkného hrdla nezakrývaly. Lehký šátek, jehožto dříve vůbec užíváno

bylo, dokud se tak zvané šmizety nedostaly k obecnému opanování všech šíjí ženských, houpal se jaksi nedbale na krku a byl na ňadrách malou stříbrnou jehlicí sepjat v obou koncích. Paníčka tato jevila dosti příjemné tahy v tváři své; její oko nad míru hravé oživovalo celý obličej dosud ještě dosti svěží, a neustálý úsměv zahrával jejími tenkými rty. Černý vlas, na stáří její až příliš ozdobně a starostlivě česaný, leskl se v modrém černu a svým stínem pojil se s jakousi chmurou těkavou na čele jejím, která nevrlou nespokojenosť a mrzutosť na polo ukrývala, na polo jevila.

Zatím co Josef, neočekávaným jejím příchodem nad míru překvapen, veškeré dosud ještě udrželé, však její přítomností ztracené jistoty nabyti se snažil, a jako by právě s nebe na zem přenešený před ní stál; popošla Jetka, sestra to Lipnického, již byl Josef neznal, blíže k němu a s patrnou libostí na udiveného mladíka zírala.

Nemajíc s rozpaky jeho nižádné outrpnosti, pravila položertovným hlasem:

„Pán ráčí býti velmi překvapen, že vidí před sebou starou známou."

„Starou známou?" odpověděl tázavě Josef, na první slovo zvláštního důrazu dodávaje; pozorovav ale, že by se málem pro dvojsmysl slov těch proti galanterii prohřešil, chtěl napraviti chybu vyplývající z roztržitosti, a nahlídl, že bude nejlíp, když po slovech těch mlčelivě se ukloní. Takto zakryl rozpaky a překvapení, že místo mladé a toužebně očekávané vidí před sebou mnohem starší a docela cizí.

Jetka v odpovědi té viděla jen galantní odmlouvání svojí výpovědi a tak nabyl Josef, její známý, tím více půvabnosti; neb která dáma neposlouchá napnutě, ač to

zakrývati se zdá, pochlebenství — když se o jejím stáří mluví — odpírá-li někdo tomu, že mnohem starší než vlastně mladší jest? — Toto vnitřní uspokojení musilo zachvěti též útrobou Jetčinou, neb se zatím zamlčela na chvilku, anto Josefovi opět dopřáno času, zpamatovat se ze své nepříjemné překvapenosti a směšné pomatenosti a nahlídnouti spolu, že má před sebou nebezpečnou osobu, která jej buďto již opravdu zná, aneb která by lehce zmoeniti se mohla jeho tajemství.

Opakoval tedy svoji otázku, jenže vynechal osudné epiteton, obávaje se, aby nezavadilo o velmi citlivou stránku krásného pohlaví.

„Arciže, pane," odpověděla na jeho otázku Jetka s úsměvem, o jehož vlastní povaze Josef nevěděl co myslit; „již několikráte viděla jsem vás, nevědouc s počátku, jaká náhoda vládne vámi, že přivádí vás do domu našeho."

„Mohu svědomitě říci, že to dobrá náhoda byla," odpověděl Josef, nějak nemile dojat pozorováním, že se mu maně krev vlila ve tváře; cítil dobře, že domnívá se panička, s níž mluvil, že to tajné příčiny jsou; „zvláště proto, že jsem se z nenadání sešel se známou, na niž, nemějte mi mou upřímnost příliš za zlé, nemohu se upamatovat, ač se marně namáhám, v paměti své podobu vaši vypátrati."

„Ah! to vám v skutku nemám za zlé," odpověděla Jetka, a na okamžik něco zahrál trpký úsměv jejíma rtoma; „je tomu již dlouho, co jsem vás po prvé viděla. Avšak nemyslím, že by byla vaše paměť tak krátká; vzpomeňte si na bývalé besedy u Lipnických!"

„Ač pozoruji," odpověděl Josef, „že již tenkráte musela jste býti v blízkém spojení s domem pana Lipnického,

nemohu jinak se upamatovat, že jsem vás v onom kruhu viděl.“

„Já vás však viděla líp!“

„Pokládám si to za štěstí.“

„Nevím, mluvíte-li pravdu; já vás pozorovala tehdy celé večery.“

„Nepochopuji v skutku, jak jsem si zasloužil tolik soucitu,“ pravil Josef chvějícím se hlasem a trochu nejistě.

„Chcete-li, pane, já vám to povím. Bylo to asi po druhé, co jste byl u Lipnických; ten večer zdál jste se býti velmi zamyšlen, oko maje upřené v jednu toliko stranu; já vás viděla, sledovala jsem vaše zraky... Leč co je vám? Vy se zdáte býti nepokojný?“

„Odpusťte, paní, že bych rád o něčem jiném počal; nemám právě chuti, poslouchati věci, které se jedině mne týkají a do nichž jiným, jak doufám, ničehož není.“

„Že není? Vždyť se vás to jedině netýče; poslouchejte jen dále!“

Josef vida, že se přenáhlil a takto maně se prozradil, nemohl se ubrániti té otázce, kdo asi ona paní jest. Rozmrzen svojí neprozřetelností, viděl se jaksi v moci její a nahlížel, že bude nejlíp, když pomlčí a vytrvá. Uzavřel tedy, že se zeptá, s kým mluví.

„Račtež tedy vypravovati dále; budu mlčet, až dokončíte, pak ale zeptati se musím, kdo asi ona dáma, která mne i ve věcech znáti se zdá, ježto jsem skoro ani sobě samému nesvěřil...“

„To se všecko vyrovná, pane; abychom tedy opět se vrátili k svému předmětu: já sledovala vaše oko nejednou a tu viděla jsem, že utkvělo v oku mé neteře; nemýlím se?“

„Vaší neteře, pravíte?“ ptal se udiveně překvapený Josef.

„Ano, ano! jsem sestra Lipnického. Avšak nevím, co vám to tak podivno, že se na mne díváte uděšeným zrakem.“

„Odpusťte mi moje překvapení, odpusťte i moje snad směšné chování se k vám, a buďtež přesvědčena, že pouze neznámosť s vaší važenou osobou byla toho všeho jediná příčina. Pro budoucnosť hodlám napraviti vše, čím jsem se proti vám nejapným způsobem provinil!“

„Vaše pokání přichází po hříchu a vinu nenapraví,“ odpověděla Jetka s úsměchem ironickým; „v lesku člověk jinak vypadá, než v chudobě; a že se pak bohatým paměť tratí, není se čemu diviti.“

„Vždyť vás ubezpečuji, že jsem nikdy neuzřel tvář vaši,“ odporoval Josef, uražena se cítě onou narážkou, která jeho nitro prohnala jako živý meč.

„Buď, jak buď! Nepřeme se o také malichernosti! A nyní když jsem vám dokázala, že vás znám, dovoluji si otázku: co as k nám přivádí pana mladého Menšíka?“

Josef se skoro ulekl. Nevěděl, jakým způsobem panička ta se dopídila známosti o něm, kterouž jak živ neviděl, s nížto nikdy nemluvil, kteráž proň ani na světě nebyla. Hlasem, v němž se jevil vždy více zmáhající se nepokoj, spěšně se tázal:

„Odkud znáte jmeno moje, paní?“

„Váš otec dopisoval si s mým bratrem ve věcech kupeckých?“

„Ano, paní; avšak myslil jsem, že pan Lipnický mne nezná, aniž snad někdo z rodiny jeho; pročež nemohu si vysvětliť, jakým způsobem...“

„Tak náhodou se to člověk doví, pane Menšíku. Ná-

hoda mně poskytla příležitosti, poznati vás; náhoda vás opět vodila a vodí bezpochyby k nám; a náhodou poznal jste mne."

„K svému potěšení!" uklonil se Josef.

„Jak pak ne, pane Menšíku!" odporovala Jetka s žertovným úsměvem. „Včera jsem vás po dlouhém čase opět viděla, ač něco změněného od dřívějších dob; avšak poznala jsem vás přece a mimo mne poznala vás..."

„Snad slečna Amalie?" ptal se uleknutý Josef, nevěda ani, jak připadl hned na tu myšlénku.

„A proč ne?" tázala se opět Jetka.

„Poněvadž by se myslelo, že jsem snad včerejší potěšitelnou záležitosť jedině z vedlejších příčin převzal," odpověděl Josef, a sotva že domluvil, mrzel se na sebe, že neřekl něco jiného.

„Možná, že by ono domýšlení nebylo nepravé."

„A kdo by tak myslel?"

„Já, pane Menšíku."

„Prosím, vynechte moje jmeno v rozmluvě; nerad bych, aby někdo je slyšel, když to nechci."

„A z jaké příčiny jste sem přišel, obávaje se užívati svého jmena? Doufám, že příčiny ty mají základ v počestnosti."

Josef se zarděl buď studem sám nad sebou, buď hněvem, že se o něm něco podobného mysleti může. Avšak nahlížel spolu, že sám svým nejistým jednáním dosti příčiny dává k podezření podobnému. Počal se tedy omlouvati, a skončil svou dlouhou, avšak místem nesrozumitelnou apologii těmi slovy: „Můj úmysl jedině byl, nabídnouti se panu Lipnickému, že bych mu mile rád onu směnku odkoupil, je-li odhodlán vzdáti se jí."

„Možná,“ vpadla mu Jetka do řeči; „avšak ještě vydatnější příčina je ta, že jste chtěl viděti Amalii.“

Při tom zírala tak upřeně v oko jinochovo, jako by chtěla čísti neomylně v nejtajnějších hlubinách srdce jeho.

Josef odvrátil hled svůj, nemoha vydržeti pronikavý zrak Jetčin; nepronesl však ani slova, neb viděl se přistihnuta v úmyslu tajnějším a nevěděl v zmatku svém, co odpověděti.

„Nemluvím pravdu? Odpovězte mi upřímně, pane Menšíku!“

„Nevím vlastně, proč se mám zpovídati z myšlének svých, udav dostatečné příčiny své návštěvy.“

„To-li tak, nevěděl byste, pane, proč se vytrhovati z denního pořádku a mařiti čas návštěvami, které se vám vyplatiť nemohou. Myslela bych tedy, nemáte-li jiných úmyslův, abyste vypustil z řady svých známostí náš dům; jinak by snad pověsť neteře mé, nezkušeného to děvčete, trpěti mohla. — Ačkoliv vás nepokoj a možná i netrpělivosť trýzní, že můj bratr tak dlouho nejde: přece nepochopuji, že mne tak dlouhou rozprávkou ctíte. Ostatně nehněvejte se, pane, že s vámi tak přímě, ba snad i urážlivě mluvím; avšak rodina mého bratra zasluhuje nebezpečí, jímžto vaše vážnosť ke mně raději utonouti má, než bych dovoliti směla, aby česť našeho domu újmu utrpěla.“ —

Josef, nemoha se zpamatovati z důvodné a dlouhé řeči sestry Robertovy a již dříve prozrazuje za celé rozmluvy nepokoj, jelikož rozvinování její nelíbilo se mu, rozhodl se konečně a pravil:

„Vy mi tedy jaksi zapovídáte navštěvovať pana Lipnického?“

„Oh! vy mi nerozumíte, pane; naopak, mého bratra můžete vídati nejednou za den, bude-li vám libo; proti

tomu nebudu a nezamýšlím ani nesmím užívati svého domácího práva, jelikož mi nenáleží. Avšak Amalii nebudete při žádné z těchto návstěv viděti, a to vám snad odejme velký díl vašeho přání, mluviti častěji s bratrem mým..."

Josef se hryzl do rtův, nemoha svou nevoli utlačiti a vida, že tu nemůže ničehož proti moci nepřítelkyně, jak se mu zdálo, s tajemstvím srdce jeho seznámené více, než se mu líbilo. Aby ji pomátl v jejím úmyslu, trýzniti jej, odpověděl, že přece neustane navštěvovati pana Lipnického, maje k tomu důležité a jiné důvody, jichž se ona nedomýšlí.

„To si můj bratr na domluvu moji přispíší, vyrovnati se s vámi, pane Menšíku," odpověděla Jetka, dorážejíc nemilosrdně na ubohého Josefa, který se darmo bránil před neukojitelnou vyzvědačkou; vida ale, že to vše přece nic platno není, rozmrzel se, uchopil klobouk, jenž na židli ležel, a chystal se k odchodu.

„Pro to všecko," počal s jakousi nuceností, „musím ještě dnes mluviti s panem Lipnickým; kdy jej zastihnu doma?" obrátil se s opět uhlazenou tváří k panně Jetce, která oka s něho nespustila a nevrlosť jeho s utajenou radostí pozorovala. Myslila, že ho již tam má, kde jej chtěla míti, pročež odpověděla se sladkým výrazem v hlasu svém, že, může-li ještě několik minut se pozdržeti, bratr její se zatím navrátí.

„Zapomněla jsem vám říci, že vyšel s Amalií. Jak mile se domů dostaví, zpravím jej o vaší vážené návštěvě a postarám se, aby Amalie zatím se zdržela v mé komnatě, a vy můžete ujednati s bratrem mým, co právě chcete a musíte."

„A proč chcete každým způsobem mi zabrániti, abych neviděl slečnu Amalii?"

„To má svoje příčiny, pane Menšíku; a v poměrech, v jakých se můj bratr nyní nachází, dá se moje jednání omluviti, ač se vám zdá býti podivným. Vaše opětné setkání se...“

„Jaké setkání?“ tázal se Josef zvědavě.

„Míním včerejší.“

„Nuže?!“

„Vzbudilo v Amalii nějakou upomínku; divím se tomu nemálo.“

„Já myslel, že mne slečna více nezná.“

„I já toho jsem byla domnění; avšak po několika otázkách vyrozuměla jsem, že vaši tvář musila kdesi viděti, jen že se nemůže upamatovati kde.“

„Skutečně?“ tázal se spěšně Josef, odhodiv opět klobouk na pohovku a přikročiv blíže k Jetce, jako by chtěl, aby žádné slovíčko neuniklo sluchu jeho.

Jetka, sama nepozorována roztržitým a tisícerými myšlénkami zaujatým Josefem, stíhala s radostí účinek této řeči a pokračovala, jako by nucena dále:

„Já jsem jí pomohla uhádnouti, kde to bylo, a při další rozmluvě zpozorovala jsem...“

„Pro všecky svaté, domluvte, paní! co jste zpozorovala? Netrýzněte mne nejistotou k zoufání!“

Jetka usmějíc se spokojeně, pravila: „To ode mne nežádejte, pane Menšíku. Jeť to nejtklivější stránka srdce ženského; pročež uzavřela jsem ihned, kdybyste se snad náhodou ještě jednou u nás objevil, odejmouti Amalii každé příležitosti opětného setkání se s vámi. Nyní nemohu vám nic jiného říci, leč opětovati svou dříve vyslovenou prosbu, abyste ztenčil svoje návštěvy tak, až by konečně docela zanikly.“

„To neučiním ani za celý svět, paní Lipnická! Na-

opak — uzavřel jsem nyní obtěžovati vás častěji, než jsem dříve v úmyslu měl!“

„A k čemu to, pane Menšíku? Takovýmto počínáním uvádíte mne v nemilé rozpaky.“

„Chci se upřímně ucházeti o úctu vašeho bratra a o náklonnosť vaší neteře!“

„Vy ji milujete opravdu, pane Menšíku?“

„Bůh můj svědek, že miluji!“

„A uvážil jste poměry rodiny své a nešťastný stav našeho domu?“

„Uvážil a uzavřel, že nezměním svůj úmysl.“

„A otec váš? Uspokojí se vaším snad neprozřetelným jednáním?“

„Prozatím není třeba, aby věděl o mém počínání, vidíte-li v tom nějaké překážky poměru mého k Amalii, kteráž neví, jak dlouho již zaujímá hlubiny srdce mého. Později samostatností svou dovedu překonať všecky odpory dorážející ze strany otcovy na mne, a doufám čistou pověsť milované neteře vaší zachovati, jako jasnolesknoucí se ocel před rezem kazivým.“

Tak dokončil rozhorlený Josef, načež Jetka vykládala, že nemůže mu nic na překážku klásti, je-li jeho úmysl počestný, upřímný a svědomitý.

„Dovolíte tedy návštěvy mé?“ tázal se Josef, a sotva dokončil, slyšeti bylo několik rázů na zvonek, znamení to, že někdo přichází.

„Toť můj bratr, pane Menšíku; ujednejte s ním, co jste za tak důležité měl a přijměte na otázku svou tuto odpověď: Nepusťte z mysli veliký rozdíl mezi jměním otcovým a mezi chudobou rodiny bratra mého; dovolí-li vám svědomí, pokračovati na kluzké a mámivé dráze mladistvé lásky: nuže, odstoupím od dřívější žádosti, abyste

neznal více dům náš, a vidím od nynějška svého přítele ve vás."

V tom vstoupila Amalie po boku otcově. Ulekla se, vidouc onoho muže, jenž byl včera otci onu přeradostnou zprávu přinesl a jehožto se z počátku nemálo zhrozila. I Lipnický zdál se býti překvapen; dal se ale ihned do rozmluvy s Josefem, který pokradmo zíraje k Amalii, pozoroval, že i její oko déle na něm utkvělo, a osmělil se, připisovati to jakémusi přilnutí rozkošného děvčete, jež prozrazovati se zdálo takto, že jí není docela lhostejným.

Od té doby pak vídán býval častěji v domě Lipnického, jenž jej považoval za věrného domácího přítele. Za nedlouho po odchodu celé rodiny na venkov, octnul se i Josef v Pardubicích, v posledním svém listě k otci předstíraje, že na návštěvu vyjel k jednomu ze svých přátel.

VIII.

Již dříve zmínili jsme se, že sestra Lipnického, zvyklá lesku a slávě bohatství, trpce snášela chudobný stav nynější. Ba i často tak se zapomněla, že vyčítavě svému bratru předváděla před mysl jeho pád, dokládajíc, že on jedině příčinou všeho neštěstí. Nejbolestněji však snášela samolibá Jetka, že nyní skoro s opovržením každý, kdož dříve s úctou se k nim hlásil, na ně pozíral; že sama v chudobné tichosti svůj život bez zábav a všeho potěšení tráviti musela. Vylíčovala tu obyčejně zapadlé štěstí Amalie, jakého by byla dosáhla, kdyby se byl nezanášel přepjatými spekulacemi, ježto jej s vrcholku bohatství a vážnosti obecné v bídný stav nynější uvrhly.

Že nebožka Lipnická, matka Amaliina, málo kdy bez trpkého požehnání z podobné rozepře vyšla, není

třeba připomenouti. Nepříznivosť k její památce zmírnila se sice po obdržení oné osudné směnky, v jejížto pravosť panna Jetka konečně, ač poslední ze všech, přece uvěřila; avšak později ponoukalo ji pomyšlení, že několik takových sum bylo by ujistilo pohodlný a spolu důstojný život v hlavním městě.

Všemožně namáhala se, doskoumati se nějakého prostředku, jímž by opět dřívější postavení v obecném životě a z něho vyplývající slávu postihla. Arci že byla Amalie těmto jejím úmyslům nejbližší; pročež Jetka pevně doufala, že nějakou stkvělou partií pomoženo bude celému domu; avšak nahlížela spolu, že stav nynější nehodí se nikterak k jejím poměrům. Trápila se tudíž pro ztrátu velkého jmění bratra svého nejvíce ze všech a takměř s hrůzou očekávala onen okamžik, kdy celá rodina dle pevného usnešení se jejího bratra na venek měla se odebrati.

Zatím naskytla se ona směnka; záměry její počaly nového života nabývati, hleděla všemožně bratra přemluviti, aby neopouštěl město a nezakopal se nyní do mrtvé samoty v nějakém tichém koutě na venkově, kamž ani zvuku lidského se nedostane. K tomu ještě přišla návštěva Josefova, když přinesl Lipnickému onen list. Ihned upamatovala se na přítomnosť toho mladíka v besedách, druhdy v domě stkvostném bohatého kupce odbývaných; zpomněla si, že tehdy jinoch tento její pozornosť upoutal neustálým následováním její neteře, a ačkoliv si tehdy mnoho nepovšimla věci této, nyní jako bleskem s nebe rozednilo se v duchu jejím. —

Znala Josefa co syna bohatého Menšíka a v bohatství jeho kladla svoji celou naději, dojíti opět důstojnějšího postavení v společenském světě. Ihned uzavřela, všemožně působiti na mladého Menšíka hned při prvním

možném setkání se, aby se dověděla, zdali snad od té doby nezapomněl na obraz Amalie, jímž se byl druhdy tak hluboce zajímal. — Příležitosť příznivě ji podporovala. Josef se objevil a to ve vlastním bytě jejího bratra. Zde hleděla jej vším odporem ze své strany tím více upoutati k rodině — záměr její skorem vyplněn byl a fantasie rozohněná houpala se již v novém lesku a bohatství její neteře, kterou co upřímná přítelkyně a teta, vlastně k svému prospěchu, nemínila více opustiti. Pročež odporovala obnovenému zámyslu bratrovu, opustiti Prahu, s největší vytrvalostí, střežíc se při tom nad míru, aby ani jediným slovem svůj záměr mu nevyzradila, vědouc předobře, že jeho srdce těchto pletich by se zhrozilo. S velikým potěšením pozorovala i náklonnosť k Josefovi vzrůstající v ňadrech mladého děvčete. Takto nemusila sobě výčitky dělati, že snad zaprodá dceru bratrovu, aby dosáhla vyplnění úmyslů svých.

U velikou nesnáz však uvedlo ji konečné rozhodnutí bratrovo k odjezdu a určení dne, kdy celá rodina opustí město. Avšak i zde přišla jí náhoda ku pomoci, anžto se Josef sám nabídl doprovoditi Lipnického na statek jeho, spolu vyžádav sobě dovolení, aby návštěvy své na venkově opět obnoviti směl.

Celé léto a následující zimu žila rodina Robertova v tichém a utěšeném údolí, jež jsem na začátku své povídky vypsal, šťastně a spokojeně. Robert nabýval z ponenáhla dřívější dobré mysli, věnoval svůj čas domácímu hospodářství, nemálo zamilovav sobě pěkné uspořádání nevelké zahrady, která se okolo dvorce vinula jako květný sad, při čemž mu pomahavou rukou a dobrou radou přispíval zkušený Vojta, jenž věděl sobě za posledních let života starého Lipnického všelikeré tajemství zasahující

v obor tento, přisobiti. Jeho péčí zkvetla zahrádka brzo v roztomilý ráj, jenž hostil šťastnou rodinu v svém lůně milostném.

Zatím neopominul Josef použiti každé příležitosti, dostaviti se do Pardubic na návštěvy k svému příteli, a zavítal přečasto ve dvorec, kamž jeho nejdražší touhy v nepřetrženém trvání zalétaly. Sám Robert nezdál se býti nespokojeným s jeho častějším příchodem, jelikož nemaje žádného syna, přilnul k němu nejvroucnějšími city, vida v něm jediného přítele, jejž mu krutý osud ponechal. Pročež držel se ho tím pevněji, jako plavec vyčnívající skály, která se mu jedině za kruté bouře nezpronevěřila, považuje ji za drahou část uchovaného života.

Avšak po celý svůj život zabrán v řízení kupeckých podnikání, neměl onoho bystrého zraku ve věcech srdce lidského, dokud ještě mladistvý ruch je oživuje, přehlídl s počátku pravou příčinu návštěv Josefových a zpozoroval a domýšlel se jí, když již bylo pozdě. Avšak zameziti, by více Josef nepřicházel k němu, bylo mu nemožno, jelikož sám příliš navykl příjemné společnosti jinocha rozumného a nepřítomnosť jeho těžko by byl snášel. Pročež uzavřel, nechati věc tu, jak běží, ač tato bezstarostlivosť nesrovnávala se s láskou, již vřele cítil k dceři, o jejíž budoucí blaho a štěstí vše zasazoval, aby žehnati mohla péči otcově, jako se smířila na prosto s památkou nešťastné zemřelé matky.

Zatím dorostla Amalie v plnou růži; temnomodré oko planulo tichým, avšak plným leskem, jako osamotnělá hvězda v hlubokém blankytu; její kadeře vlající jako ochmuřená noc, když z dalných krajův k nám přilétá, splývaly po sněhobílé šíji, bělejší nad podobný útvor z alabastru, a braly se v útulek v plná, svěží ňadra, jež oby-

čejně závistný šáteček průhledný, spíše lahodné vnady jevící než zakrývající, tak mile objímal, že se zdálo, jako by přirostlý k nim, aby vnady jejich tím více se pod ním rozvíjely. Nad to vše panovala taková soumíra, jevící se v každém pohybu štíhlého tílka, a v obličeji, ač se nemohl nazvati krásným, tak milý a luzný výraz oživoval každý tah, že divnou mocí každý cítil se okouzlen zjevem jejím, jenž náležel k druhu oněch postav lidských, kteréž jednou spatřeny, nikdy více z paměti družné nevyhynou.

K této děvě, jež chovala srdce čistější, než jarní májový den, zmáhala se láska Josefova den ode dne, a nikdo nemyslel, že Jetka při zbližování se obou těch lidiček nevýslovnou radosť cítila, pokládajíc sobě spolu opětnou budoucí slávu a lesk rodiny Lipnického za zásluhu nevyvážitelnou, jelikož jejím přičiněním onen poměr vznikl mezi oběma, jejž i sám Robert mlčením dovolovati se zdál.

I Amalie časem poznala v srdci svém jakýchsi změn, o nichž dříve ani nesnila. Kdy Josef scházel, bralo na sebe celé vůkolí lhostejnou a mrzutou tvářnosť, sladké teskno zmocnilo se její duše, milobolné touhy po milencově podobě, ježto bez ustání před zrakem jejím se usmívala, zalétaly za Josefem, aniž by dojista byla sobě přiznati si troufala, že cit lásky naplňuje srdce, mimo obraz otcův i jiný drahý předmět chovající. A nezkušené děvče podalo se tomuto mámivému, blahostnému citu na prosto a žilo jedině jím, nezřídka jsouc ponabídnuto tetkou, milovati pana Josefa co sestra a dokazovati mu vlídným a laskavým chováním hlubokou vděčnosť svou, že se co přítel přidružil k opuštěné rodině jejich.

Avšak Jetka dobře věděla, že srdce mladého děv-

čete, k tomu ještě k díkám povinnovaného, brzy přeměniti musí lásku sesterskou v jinou poutavou náklonnosť, z jejíž drahých okovův se tak brzy a lehko vyplesti nelze.

Josef, pokládaje se za blaženého, že čas po čase (o to se postarati uměl, aby přestávky dlouhé nebyly) vídati smí svůj ideal vždy stejnou měrou zbožňovaný a nyní tím horoucněji milovaný, čím nenuceněji a svobodněji v lichotnou jeho blíži odvážiti se mohl. Prožil nejšťastnějších dob své mladosti, ačkoliv pořád ještě utajoval poměr tento otci svému, věda dobře, že by objevení jeho buď na delší čas přerušení aneb na vždy konec učiniti mohlo všem luzným snům, v nichž blouznil dosud jako očarovaný jejich krásou. Obával se spolu sám vybuditi se z nich.

Přece však přemýšlel, jakým způsobem by nejlíp o svém poměru k dceři Lipnického zpravil otce, udržeti chtěje jeho lásku a vzbuditi v něm úctu k nešťastné rodině, z jejíhožto lůna budoucí svoji choť pojmouti hodlal. Myslel, překvapí-li otce svého vyznáním lásky k dceři bývalého kupce a vylíčí-li nejživějšími barvami slastný tento poměr, že se uměkčí srdce starého Menšíka, jenž byl za své mladosti též si zamiloval nebohatou dívku, s níž by byl zajisté v manželství vstoupil, kdyby ji krutá smrť nebyla urvala v nejkrásnějším květu života jejího.

Avšak od té doby změnily se náhledy Menšíkovy na prosto. To věděl sice Josef; nicméně se domýšlel, že na základě vybuzených upomínek dosáhne konečně svolení otcova. Dlouho rozvažoval, zatím hledě si dobyti náklonnosti Amalie, která sama nevědouc, co se s jejím srdcem děje, zavdala je Josefovi co příteli otce svého.

Tak po nějaký čas plynul spokojený život našich známých, nepokalen starostmi, leč někdy zadumáním stár-

nosného Roberta, jenž vzdálen všech někdejších druhův o samotě žije, tím více poddati se mohl hloubání, ježto v povaze jeho od jakživa veliký faktor činilo. Nečinnost upomínala jej na dřívější zaměstnání tím častěji, a dlouhý, prázdný čas mučil jej všemi těmi obrazy, ježto splývaly v mlhovém lesku s luznými zjevy bývalých dob.

Nepředvídaný případ na čas porušil blahostné ticho v domě Lipnického. Nebezpečný spád Roberta s vozu uvalil jej na lože chorobní, a Josef, jenž skrze několik neděl v Pardubicích meškal a denně k Lipnickým dojížděl, obdržel rázem list od otce, v němž mu psáno, aby ihned vydal se z Pardubic, kde jej podezřelé příčiny poutají, a dostavil se domů, odkud mu delší cesta do Paříže a do Italie nastane.

Že se Josef nemálo ulekl, přečítaje několikrát ony neblahé řádky, ježto mu hrozily koncem šťastného života, není třeba podotknouti. — Nevěděl s počátku, jaký důvod přiměl otce jeho k tomuto rozsudku; později však domnívati se odvážil, nedověděl-li se nějakým způsobem o poměru jeho k domu Lipnického a nechce-li jej takto odvolati k sobě, aby jej odvrátil od záměrův, v nichž Josef jedině žil. List byl však v takovém rozčilení psán, že Josef nahlížel, nejlíp že bude, uposlechne-li hlasu otcova a odebéře se ihned k domovu, aby viděl a dověděl se, co je příčina tak náhlého změnění vůle otce, jenž jej po ukončení jeho studií upoutati chtěl k hospodářství venkovskému, vyhýbaje se všemožně prosbám synovým, by se směl vydati na cesty do ciziny. A nyní právě otec sám vyzývá jej k návratu, by po krátkém čase odejel do Paříže a později do Italie.

Nevěděl však, že jeho sluha Petr, uražený několikráte výčitkami hrdé panny Jetky, jejž pro jednotlivé

přestupky poslal Josef domů a najal si jiného synka moudrého a způsobilého, od jednoho z přátel svých obzvláště odporučeného, ochladil si horoucí žluč objevením příčin, ježto zdržují Josefa po tak drahný čas od prahu otcovského. Udání Petrovo mělo dobrý účinek; za několik dní měl Josef otcův rozkaz v rukou, jemuž podrobiti se za nejlepší věc uznával.

Po upřímném rozloučení s Robertem nastalo mu obtížnější s pannou Jetkou, která jedině o dobrých zásadách mladého Josefa, o jeho zásluhách o domácnosť Lipnického, zvláště pak o jeho pevných a čirých náhledech o mužské cti mluvila nejdůtklivějšími slovy, v nichž se jevila nezvratná naděje, že jejich chudý příbyteček brzy opět uzří vzácného a vřele milovaného přítele a hosta.

Nejtěžší nastal rozchod, když se den schyloval k chmurné noci a k odjezdu určená hodina okřídleným spěchem kvapila. Požádal Amalii, by vyprovodila jej s pannou Lipnickou. Jeho prosba s dovolením tety Jetky od Amalie ráda vyplněna byla. Tichý večer schyloval se k jarním krajům, slunce pílilo na růžové lože, jen slabé světlo ještě vrhajíc na mlhavé hřebeny hor. Josef opustil milovaný příbytek své lásky a kráčel mlčky po boku roztruchleného děvčete, jež sotva udrželo slzy v oči se hrnoucí. Tetka sledovala zamilovaný párek též v hlubokém mlčení až z ponenáhla se oddělila a zůstala pozadu, ponechavši mladé lidičky samy sobě, aby netrýzněni přítomností třetí osoby, svobodnějšího průchodu svým překypujícím citům dopřáli, upoutajíce se vespolek sliby a nadějí, že rozloučení jejich dlouho trvati nebude.

Josef odejel — v dvorci nastal jednotvárnější život. — V srdci Robertově bylo pusto — v oku Amaliině zachvívala se stříbrná perla — v tváři Jetčině jevila se víc než

kdy jindy mrzutost a nespokojenost; jedině stará Marjana zůstala po celý ostatní čas vezdy stejná a nacházela největší rozkoše v tom, když mohla vypravovati o dobrotě a laskavém srdci pana Josefa.

Uplynulo několik neděl.

Lipnický se opět pozdravil, avšak nezdálo se, že se zdravím navrátila se spokojená mysl jeho. Josef, jenž byl přislíbil, že hned po příchodě do svého otcovského bydla zpraví rodinu o příčině tak náhlého rozkazu otcova, nepsal dosud, což Roberta nemile dojímalo, jelikož pevně doufal, že mladík, jenž se tak neobyčejným způsobem vpravil v nepřístupné a uzavřené srdce jeho, neopomine, svého přítele obeznámiti se vším, což rozhodně v nynější život jeho zasáhne. Tento nepokoj Robertův množila ztrápená mysl Amalie, kteráž teprvé po Josefově odchodu hlouběji nazírati počínala v duši svou a nahlížela, že dráha jeho na prosto rozdílna jest od oné, po níž s ním kráčeti za možné dříve se domnívala.

Jednoho jitra skončivši své řízení, přečítati totiž otci buď z novin, či z jinakých knih, jichžto nebylo v knihovně málo, odebrala se do zahrady ve svůj zamilovaný koutecek. Byl to z povolna se vypínající svah, na němž husté křoví v nejbujnějším rozkvětu chránilo před teplými paprsky slunce a odkudž viděti bylo cestu, po níž ne zřídka Josef přicházel, když chtěl překvapiti Amalii při práci, jíž se obyčejně z rána zabývala. Milé upomínky oblétaly jako pestří motýlové roztruchlenou mysl její; viděla Josefa, jak s uzardělou tváří kvapíval k ní, vždy maje něco laskavého v řeči své, vyptávaje se na zdraví otce jejího, sem tam prohodiv slovo o panně Jetce, hněvá-li se ještě, že nepřivedl pana setníka N., jenž někdy brával oučastenství ve společnosti Lipnického, dlouhé rozpravy vodě

o nutnosti válek, kteréž, jak všemožně dokázati se snažil, na mnoze ač obchod utlačují, přece k rozkvětu jeho přispívají. Pak se viděla opět s Josefem procházeti se s pravou rozkoší po chodnících posypaných v zahradě. Jak ráda naslouchala jeho chvále krásy jednotlivých květin, o nichž věděl, že je Amalie miluje a vlastní svou rukou pěstí; opět slyšela jej v duchu svém předčítati básně velmistrův; viděla, jak nadšením plane jeho zrak, jak se upírá k ní, když významná slova neobyčejným důrazem vyznačoval, nalézaje příbuzných citův v nich. —

To vše sbíhalo se v duši její. Z nenadání sklonila snivé oko své k rámci, na němž kytku z lilií a růží a z jiných ještě kvítkův umělým prstem vykouzlovala. Dumný cit pojal srdce její — hledal v slze ulehčení, ježto se drala v hedbávnou řasu, aby, na okamžik zniknouc v ní, ukápla na vyšívané květy. V tom okamžení položil kdosi jemně ruku na bělostné rameno její — a zdílný, hlubokým dojmutím prochvělý hlas zavolal:

„Amalie!“

Ulekla se, a obrátíc se, k nemalému užasnutí viděla otce před sebou. Marně se snažila utajiti hluboké pohnutí; na darmo zakrývala navlhlý zrak, aby otce nezarmoutila, vědouc předobře, že dost málo rouškou bolesti zakrytá tvář nemine vzbuditi dřímající žel jeho, aby trápil nevýslovnou trýzní srdce, ježto jedině ze života jejího původ svého bytí pojímá. Lipnický však již chvíli pozoroval rozčilení Amaliino, a jedině aby ji urval trapnému přemýšlení, přistoupil blíže, zavolaje sladké její jméno.

„Již opět tak smutna, dceruško! Co trudí tvoji mysl, mé dítě? Tyto dni změnila jsi se tak, že nepoznávám v tobě více veselou a rozpustilou dívku, jakous dříve bývala.“

„Já nejsem smutna, otče," odpověděla Amalie, anto maně skápla plná perla s modrého zraku; nutkala se k čarovnému úsměvu, který tím větší bolesť jevil, čím více odporoval sám sobě ve vzniku svém.

„Což jsou *tyto* slzy znaky radosti?" tázal se třesoucím se hlasem otec. „Jiná příčina vynucuje ti slabý úsměv na vyprahlé rty. Nemyslil jsem nikdy, že by dcera moje svému otci čeho utajovati měla."

Amalie místo odpovědi vzdechla hluboko, neodvážíc se příčinu svého zármutku otci vyjeviti; vzhlédla k němu s tak vroucím a spolu bolným výrazem v oku, že Lipnický nemohl v tu chvíli slova pronesti. Po několika okamženích promluvil:

„Prosím tě, dítě, co znamená tato změna? Pozoruji, že od toho času, co Josef opustil dům náš, všecka rádosť zmizela z oka tvého."

„Odpusťte, otče, neblahé dceři!" vzlykla děva, při posledních slovech Lipnického temným purpurem v tváři zbarvená. „V skutku tajím před vámi změnu srdce svého, již jsem sama poznala teprv tyto dni; avšak doufám, že otec můj outrpnosť v prsou svých neutlačí a drahé srdce ode mne ubohé neodvrátí, ježto vždy z nejhlubší náklonnosti ke mně se chýlilo."

„Nuž pověz, a neznepokojuj mne déle!"

„Otče, mně je teskno, nevýslovně teskno.... Celý dům je odchodem Josefovým v hrobové ticho ponořen; vaše tvář jeví vnitřní nepokoj; tetka nehovoří leč o rozmarech svéhlavých lidí, a nikdo nemá utěšeníčko pro mne, již div že srdce nepukne."

„Což tak málo miluješ otce, že se můžeš domnívati, že nebéře podílu v truchlosti tvé?"

„To nikoliv, milý otče! Avšak proč nikdo nepronese

za celý čas jmeno Josefovo? Proč nikdo se o něm nezmiňuje, jako by se každý bál, aby neublížil sluchu druhého? I vy, otče, jenž jste dříve každou chvíli mluvil se zvláštní zálibou o něm, nevěnujete mu ani dost malé upomínky."

„Bohužel zdá se, že se ty s ním více zabýváš, nežli tobě vlastně dovoleno jest."

„Jaká vina vyplývá z toho?" ptala se chvějícím se hlasem děva, netroufajíc sobě pozříti k otci.

„Veliká, milá dcero; zdá se mi, že's mne oloupila o jistý díl lásky své a že's touto kořistí dařila jiného k mému zármutku."

„K vašemu zármutku? O nikoliv, otče; má láska plane vždy stejným ohněm k vám, ačkoliv ...."

„Dopověz, Amalie! Vina zatajuje ti upřímné slovo; tvá tesknosť nevzniká jedině ze smutného a tichého stavu naší domácnosti; jinde má svou příčinu."

„A kdyby měla, milý otče," pravila, k zemi zhlížejíc dívka; „otec můj nehněval by se snad proto!?"

„Nevím, milé dítě, není-liž tenkrát tvoje domýšlení klamné; nerad to pravím, avšak moje dcera uposlechne přání mého, nemluviti více o této věci."

„Jak ráda, milý otče, vzbuzuje-li podobná rozmluva nemilé city v srdci vašem," dokládala Amalie a hojné slzy polily z nova vlhké její tváře. Lipnický vroucím pohledem zíraje na dceru, přistoupil blíže, objal ji s nevýslovnou blažeností — potrval okamžik v tichém rozčilení, políbil ji v čelo a pravil:

„Amalie, pověz mi pravdu, jakouž jsem od tebe slýchať navyknul: ty miluješ Josefa?"

Sklopené zraky a planoucí purpur v tváři její dávaly dosti zřejmou odpověď, anto rty jako spoutané ne-

pronesly slovíčka, křečovitě se zachvěvše. V oku Lipnického zableskla slza.

„Bůh je svědek!“ počal pak, „že miluji dítě své co nejdražší dar jeho. Avšak uchrániti musím je před záhubou, jemu hrozící, ač je již vinou mojí skoro pozdě. Amalie, krutá jsou sice slova, jež k tobě mluvím, leč uchovají tě snad všelikého utrpení v temné budoucnosti. Ty miluješ Josefa. On je syn velkého boháče; ten nesvolí nikdy k snadnému sňatku mezi tebou a ním. O že viděti musím — ku svému neštěstí — pozdě, že jéj jiná příčina sem vábila, než jedině přátelství ke mně! Hleď, dokud jsou teprvé tvoje city ve vzniku, potlačiti jich, než vypuknou v divějším vybujení; hleď vypuditi drahou jeho památku z mysli, zapomeň na vždycky úsměvnou tvář jeho a věnuj opět všecku svoji lásku otci. Neblahý okamžik, kdy vstoupil přes práh tento! Dobrý osud odvolal jej odsud, aby neztratila dcera moje všecku sílu!“

Amalie dlela v hlubokém mlčení; každé slovo prorývalo srdce její nevýslovnou bolestí, ježto se zřejmě jevila v ubledlé tváři; a Lipnický odvrátit se musil od pohledu toho, aby úmysl jeho nepřekonala slabost srdce otcovského. Po chvíli ubohé, ke všemu odhodlané děvče proneslo jedině slova ta:

„A musí to tak býti, drahý otče?“

„Tvá čest to žádá a moje též, dcero!“

„A Josef?“

„Miluje-li tě upřímně, nahledne sám, že má rada dobrých následkův se nemine.“

Mlčky políbila Amalie třesoucí se ruku Lipnického na znamení svého svolení.

Od té doby však rozprostřel se mlhavý mráček nad úsměvným okem jejím; tvář nevykvítala více tak bujně;

jenom nadchnuté mírným dechem zefyrovým a polo v lilie prokvítavé růže věnčily ji, jako by umíraly v rozpuku sotva vznikajícím...

Ještě toho dne děla se následující krátká rozmluva mezi Amalií a tetkou její.

Když totiž Amalie zapomněla na večer zalíti v obyčejnou hodinu kytky, jež dříve s takou pozorností a oblibou pěstovala, že měl Josef z nich potěšení, pravila panna Jetka:

„Nemohu pochopiti, kde se tomu nepořádku učíš, děcko! Nevíš, že každá hodina má své určení?“

Amalie však neodpovídala; možná, že přeslechla tato slova — aneb se jí bolestně dojala, upomínajíce na obvyklou její práci, jižto jindy jedině k nejmilejšímu vyražení každodenně podstupovala.

„Co je ti, děvče?“ tázala se opět Jetka.

„Nic, tetinko!“

„A proč toto věčné vzdychání?“

„Že vzdychám?“ ulekla se pomatená dívka, jako ze snův probuzena; „to se zajisté mýlíte, tetinko; to nemám ve zvyku.“

„Ba počínáš věru v podivných věcech záliby míti, děvče. Tvoje oči jsou pokalené a vpadlé: což jsi plakala?“

„Já?“ tázavě odmlouvala Amalie v nemalých rozpacích, a chtějíc ukončiti rozprávku, obrátila se a mířila přímo domů. „Já přijdu hned; skočím si pro nějaký teplý šátek; je nějak chladný večer, je-li pravda, tetinko?“

„Naopak, milá Málko, dnes je právě velmi příjemný večer; neškodí to, když se trochu ochladíme. Pojď ještě jednou skrze zahradu a pověz mi, co tě dnes tak velice zarmoutilo!“

„Mluvil se mnou ráno otec několik slov o Josefovi,“

odpověděla dívka smutným hlasem, vidouc, že se nelze odtrhnouti.

„O Josefovi?" tázala se spěšně panna teta; „nuž a co mluvil?"

„Musila jsem se přiznati, že jej miluji."

„To není nic zlého, tuším."

„Otec mi však, ač laskavými slovy, zapověděl, mysliti déle naň."

„A proč to?" dotírala udivená Jetka.

„Abych ušla trapnější budoucnosti, kdybych se snad neprozřetelně ponechala svým citům.

„Proto vše nevím, proč nesměti více mysliti naň?"

„Nejen to; též odřekla jsem se na žádosť otcovu všeho užšího spojení s ním."

„Tak?" pronesla táhlým hlasem Jetka; „a ty's podvolila se ve všem dobrovolně otci?"

„Je to jeho přání, milá tetinko: a což bych všecko neučinila, aby spokojeněji pohlížel na nás a vyměnil svou truchlosť za veselou mysl, se srdečným potěšením vida, že mu všecko rády obětujeme."

Posledních slov nedoslechla více Jetka. To, co jí právě vypravila Amalie, nepotěšilo ji velice. Viděla všecky své stkvělé plány, sestavené nejmoudřejšími smyšlénkami, najednou převráceny; její snahy seznámiti, upoutati Josefa k Amalii, měly býti takto zmařeny; jejich náklonnosť vespolná, s největší starostlivostí od ní pěstovaná, neměla býti odměněna tím, po čemžto jedině prahla.

Úzkosť, že by snad záměry její nyní bratrovým smýšlením, jak se jí zdálo, až příliš svědomitým, se zvrátily, zaujala znepokojenou mysl její tak, že ani nepozorovala, jak Amalie uklouzla v komnatu svou, by se uložila k spánku, možná-li nazvati spánkem polovičné bdění protkané divými

sny a polovičné spaní rušené duševním nepokojem. Žádoucí tento host, jenž ukojuje starostnou mysl slastným klidem, i z umdlených očí panny Jetky prchal tuto noc; neb tisíceré myšlénky honily se jejím duchem, jakým by asi způsobem zmocnila se opět skoro již podařeného výsledku, jenž počínal unikati z vítězných rukou jejích. Spolu přemýšlela, jak zostřiti pozornosť a prozřetelnosť svou, aby bratr její Robert nenazřel v zatažené záclony jejího usilování a jednání.

IX.

Na statku páně Menšíkově děly se zatím důležité změny. Očekávaný příchod mladého pána, jenž se byl několik dní zdržel v Praze, aby navštívil na rozloučenou větší část svých známých, učinil na dvorci veliký ruch.

Ač Josef nepsal, kdy přijeti hodlá, bylo již několik dní napřed všecko k jeho příjezdu uchystáno. Několik komnat na levém křídle s vyhlídkou do rozsáhlého parku novomodním nábytkem se opatřilo.

K večeru osmého dne blížil se zvláštním poštovním povozem k svému domovu, v němž se dle domnění jen několik dní zdržeti měl, aby pak hned nastoupil cestu do daleké ciziny.

Poněvadž starý Menšík s neukrývanou netrpělivostí skoro každý minulý den na příchod synův čekal, neopominul ani dnes pohlížeti několikráte za odpoledne z okna svého pokoje na bílou silnici vedoucí rozbujeným parkem, brzo-li uzří vůz, jenž měl, jak sobě pravil starý Menšík, ztraceného syna přivezti v rámě udobřeného otce. Chtěl jej překvapiti nemalými výčitkami pro jeho tak dlouhou a nešetrnou nepřítomnosť. . . .

Právě se zanášel několika dopisy svým přátelům, s nimiž korespondencí vedl ve věcech ekonomických. Zabrán jsa příliš v práci svou nevzpomněl v tu chvíli na příchod synův. Slunce chýlilo se k západu a růžilo vysoká temena dlouhověkých smrků a jedlí, ježto valné stíny od parku vrhaly na bílý dvorec. Složiv několik dopisů, zazvonil.

Po nedlouhé chvíli vkročil známý nám Petr do komnaty.

„Rozži svíci!“ kázal starý pán vstoupivšímu Petrovi.

Aniž by slova promluviti se odvážil, rozžal Petr voskovou svíci zastrčenou ve stříbrném svícně stojícím na stole, a věda, jaká práce mu nastane, uchopil se uložených listův a počal je zapečeťovať, neopominuv, jak na jeho domácí důstojnosť se slušelo, každou adresu s nemalou, avšak dobře utajenou zvědavostí přečísti.

Nemálo sobě zakládal Petr v tom, že nyní zastává výnosnější a spolu příjemnější místo v domě bohatého Menšíka. Věděl si totiž přízeň a jakousi skoro náklonnosť starého pána neunavnými snahami zjednati a zavděčiti se jemu nepatrnými službami, kteréž vlastně nenáležely v obor jeho. Pročež mínil se mu Menšík odměniti za to vše tím, že jej povýšil ze snižujících poměrů sluhy a pojal za svého komorníka. Od doby té uvalil sice na sebe Petr nenávisť všech svých dřevnějších spoludruhův, avšak výhody vyplývající z nynějšího jeho postavení vyrovnaly jej na prosto se ztracenou důvěrou jejich. Nenávisť tato proměnila se časem v strach, jelikož pan Petr za dost malé nedopatření toho neb onoho sluhy věděl vyhourati důtklivý trest na hlavu provinilce.

Také si stěžovali domácí na bezohledné jednání starého pána, jenž dříve nikomu ani ostrým slovem byl ne-

ublížil, ba raději dobrotou a laskavostí zmírniti hleděl každou chybu svých lidí. Nikdo nemohl dočkati se mladého pána; domnívalť se, že s jeho příchodem dřívější stav a šlechetné smýšlení starého pána se navrátí.

Spokojenosť a vřelé přilnutí domácích k starému Menšíku vytratilo se takto ze všech srdcí a mnozí z těch, kdož se pohybovali okolo osoby páně Menšíkovy, uvalovali, ač nikoliv bez nedůvodných příčin, všecku vinu toho na Petra, čili na pana komorníka, jak jej nyní nazývati museli. Požívalť takové vážnosti, že se každý před ním vyhýbal, aby ušel lákavé příležitosti, promluviti s ním důrazným slovem a snad důtklivě o jeho šibalství, jak nazývati uvykli oulisné jeho chování se k starému pánu.

„Že jej stará vrána někam nezavedla do kaluže, aby se byl až po uši napil,“ pravil statečný a na svá léta dobře udrželý Václav, jenž v nepřetrženém boji s Petrem ostřil svou zášť proti němu.

„Milý Václave, on by svou oulisností zavedl spíše vránu do strakaté klece,“ odpověděl vyzáblý, avšak vysoký Františk, jemuž k nemalému jeho pohoršení jinak Franta říkali. „Naučil-li se tomu všemu hulvátství tak výborně v Praze, ať napitá vosa popíchá jeho učitele, ty vyzáblé prachožrouty!“

„Inu, každému také v městě neslouží, Franto, a tvůj otec nezanechal ti tuze mnoho té své tučnosti, ačkoliv se již skrze více než deset let krmíš, aby se ti nad břichem trochu slaniny nachytalo.“

„Za to já nemohu, že ty mi ukrádáš, Václave; ačkoliv ti radím, aby tvoje nevymáchaná huba — ačkoliv ji každodenně notně proplachuješ — trochu rozumnější řeči mluvila, sic se tvůj šarlatový, plný laloch musí za-

rdíti nad hloupostí té neotesané a prázdné mozkovice a tvůj červený nos zapýřiti nad tím nezacpaným hrdlem."

„Jen se nehněvej, pane brachu; kdo ví — půjde-li ten nový pořádek do kola — neseschnu-li se jako troud, abych tebe, ty nedodělaná sirko, rozsvítil, jestli že mne dopáliš."

„Spíše bych ti za lucernu sloužil, kmotře, než abych na ten zpropadený svět do svého devadesátého roku skrze prázdnou mísu pohlížel: a bojím se, že se to brzo stane, nedá-li pán bůh, aby co nevidět navrátil se mladý pan Josef. Jen ten to může ještě všecko srovnati, a pak pan Petr ukáže nám svoje šibalstvím podšité paty."

„Kéž se tvoje proroctví vyplní! tak i já doufám a přeju si vroucně. To víš, od jakživa jsme spolu jednoho smýšlení; čeho ty máš málo, já dosazuji; a čeho já mám mnoho, rád ti poskytuji; vždyť musíš myslit, že jsem nabyl mnohé zkušenosti ve světě!"

„Kdybych se raději mohl na tvůj vroubek zprostit trocha svých kostí; za tvou moudrost a zkušenost mnoho nedám."

„A já za tvůj rozumný svícen nedám ti ani džbánek vody, ty vypražená kotrbo; ba líto by mi bylo, jen kousek svého sádla dáti tobě za omastek."

„Nezlob mne, Václave, sic na mou česť..."

„Ticho, Františku; tam se plazí ta nakalená ještěrka; uslyší-li nás pan komorník, budeme dnes naposledy zde večeřet."

„Máš pravdu, bratře! Nechme toho a pojďme raději do kuchyně; kus vepřoviny napraví alespoň můj nakažený žaludek. Neb když vidím onoho kaziplecha, jdou na mne mrákoty, jako by mne někdo uhranul." —

Odešli do kuchyně a těšili se při džbánku z panského pivovaru, připíjejíce si na brzký návrat pana Josefa.

Tak se změnilo všecko na dvorci, kde dříve každý upřímnou úctou a náklonností k Menšíkovi planul. — —

Než vraťme se opět do komnaty starého Menšíka, kdež dosud panovalo ticho. Petr pokradmo zíral k starému pánu, aby mu neušel okamžik, kdy nejlíp by bylo začíti.

„Psaní na pana Rosenhofa adresované odešli ještě dnes; ať si Frantík pospíší, aby se navrátil do jedenácté hodiny před půlnocí domů!“ přetrhl starý Menšík mlčení.

„Jak ráčíte, milosťpane; avšak chuďas unavil se včera tak, že by mu neškodilo krátké odpočinutí.“

„Nuž, ať jde někdo jiný!“

„Nevím v skutku, kdo by tak pozdě...“

„Ty's přílišný dobrák, Petře; ta čeládka bez toho neví, co bujností počíti; zůstane při tom, co jsem pravil. Frantík ať odnese list.“

„Dobře, milosťpane: bezpochyby nějaké pozvání, poněvadž se každou chvíli dostaviti může pan Josef.“

„Nevzpomínej tak často naň, Petře,“ pravil pan Menšík, nemile dojat jsa drzým dotazem tím; „odevzdej list sluhovi; ať si pospíší!“ doložil silnějším hlasem a pokynul rukou, aby odešel.

„Hned se vyplní váš rozkaz, až jen dopečetím tyto listy. Což snad zamýšlíte ponechati pana Josefa doma? Já se jen tážu, abych věděl, jaké přípravy k jeho přijetí učiniti.“

„Na to jsem samou rozmrzelostí zapomněl, Petře; ať se uchystají všecky komnaty na levém křídle, které před několika dny novým nářadím opatřeny byly.“

„To je dobré znamení, milosťpane; bezpochyby budeme slaviti brzy nějakou milou a veselou událosť!“

„Možná, milý Petře,“ snažil se starý pán odpověděti

s nenuceným úsměvem. „Přál bych si jenom, aby Josef zprávu, již mu sděliti hodlám, tak radostně přijal jako každý jiný; avšak obávám se, že tvoje vypátrané tajemství zakládá se přece v důležitější a v hlubší podstatě, než jsem se dříve domníval. Proč by se jinak tak dlouho zdržoval? proč by nespěchal, na svá silná a mladá ramena převzíti poloviční starosti mé, jak dříve sobě vždycky přával, a sotva se zdál dočkati se onoho času, kde mu to možno bude. Nyní ale již skoro přes čtyry měsíce dlí v Praze a nezpomíná na domov."

„Oh, milosťpane!" prohodil nedbale, avšak s utajeným úmyslem Petr, „kdyby jen vždy se zdržoval v Praze..."

„Jak? že se nezdržuje vždycky v Praze? A kde by jinde byl?"

„Odpusťte, milosťpane; snad jsem řekl více, nežli jsem měl; pročež..."

„Co mi zatajuješ? Mluv upřímně, Petře!" poroučel pan Menšík, zvědavě spolu zíraje k oulisnému komorníkovi.

„Jak víte, milosťpane, poslední vaše psaní musilo do Pardubic..."

„Tuším, že byl Josef na krátký čas na návštěvě u svého přítele, kamž že na několik dní odjede, hned před čtyrmi měsíci mi psal. Od té doby bezpochyby navštívil jej opět."

„Kéž bych mohl říci, že tomu tak; avšak jsem svým vlastním svědomím k tomu nucen, bych vám objevil tajemství, ježto jsem skrýval dosud jedině z chatrné úzkosti, že by moje osoba objevením jeho trpěti mohla. Odpusťte mi, milosťpane, že mne tíží veliká vina proti vašemu domu!"

„Jaká vina?" ptal se Menšík.

„Dlouho jsem to utajoval — avšak musím se přece

ze všeho vyznati. Já jsem nepřijel přímo z Prahy, nýbrž z Pardubic, kde se zdržoval pan Josef celé tyto čtyry měsíce."

„Jak to, Petře? Co tam mařil tolik časů? Nemohl jsem si vysvětlit, že mi pořáde dopisují přátelé moji z Prahy, že Josef jich více nenavštěvuje. Kdo pak jest ten jeho nerozdílný druh?"

„Nemám věru tolik síly, vysloviti vám trpkou pravdu, že pan Josef nepsal vám upřímně a že používal lži..."

„Jak?" rozzlobil se náhle pan Menšík; „ty se opovažuješ mluviti s neuctivostí o mém synovi?"

„Odpusťte, milosťpane; vždyť jsem již dříve svědomitě pravil, že jej jiné příčiny víží k Pardubicům, než jste ještě ráčil psáti onen list, jenž mu vaši nezvratnou vůli oznámil, aby se ihned dostavil domů."

„A kdo je ten jeho přítel, pravím?"

„Onen sešlý kupec, jemuž trochu dědictvím jeho manželky pomoženo bylo."

„Lipnický?"

„Ano, milosťpane; avšak zdá se mi, že mladinká a sličná kupcova dcera více poutá mysl mladého pána nežli starý a zamračený Lipnický, který se celý čas nezasměje."

„Do toho mi nic není," odmlouval starý pán, překvapen jsa nemálo tímto náhlým objevením příčin, proč se Josef tak dlouho domů nevracel. Avšak hleděl vnitřní nepokoj svůj zakryti, což mu nečinilo mnoho těžkostí; neb tvář jeho málo kdy prozradila vnitřní pobouření. Jakýsi podivný cit — bolesť pomíchaná s hněvem — počal v srdci jeho vznikati, že jediný syn neupřímně se chová k otci svému a tajně zabývá se zamilovanými pletichami, ne-li snad hlubšími zámysly.

Tu si připomínal jeho neočekávaný příjezd; jeho snažnou žádosť, vysvoboditi nešťastnou rodinu z hrozící bídy; jeho vřelé zastávání se o sklesléko kupce. Již tehdy dojista na mysli měl zamilované pletichy, zanášeti se jinými záležitostmi než jedině studiemi, k vůli nimž se pobyt jeho v Praze o celý rok prodloužil. Takto u velikém nebezpečí ouplného zvrácení zmítaly se jeho plány dávno uvažované, zasnoubiti syna bohaté dceři svého souseda Rosenhofa.

To vše mu projelo mozkem jako blesku rychlá zář, a ač bouře hlučela v srdci jeho, přece nikdo nebyl by mohl uhádnouti, co se tam v hlubokých útrobách děje, kdo nezacházel častěji se starým Menšíkem. Leč Petr, zíraje naň upřeným okem, zahlídl na okamžik vzplanulý lesk zrakův jeho a dobře soudil, že se právě pronešená štiplavá slova ujala v srdci starého pána. Neodvážil se však, přetrhnouti hluboké mlčení, v něž se pan Menšík po posledních slovech pohroužil. Konečně pravil k Petrovi, jako s výrazem docela lhostejným:

„A víš to jistě, že dcera onoho Lipnického upoutala mladistvou mysl syna mého?“

„Chtěl bych na to přisahati, milosťpane; avšak když nechcete uvěřiti slovu mému, přesvědčte se sám.“

„To učiním bez tvé moudré rady, pane Petře,“ odpověděl Menšík, dívaje se ostře na komorníka; ten však smělým okem pohloubil zrak ve zrak pána svého a zmýlil jej ve vznikajícím podezření.

„Kdybych směle mohl promluviti, poradil bych vám, milosťpane, jak byste jedním rázem nahlídl v srdce mladého pána.“

„Nu a co myslíš?“ tázal se Menšík, spíše aby mlu-

vil, nežli v skutku v úmyslu měl, tázati se po radě svého sluhy.

„Račtež při jeho příjezdu oznámiti panu Josefovi, že chcete sezvati několik svých přátel, k vůli slavnosti, jež má býti brzy zde odbývána a jejížto podstať bude zasnoubení jeho s pannou Rosenhofovou. Přivolí-li pan Josef, nuže, budete moci považovati vše to, co jsem pravil, za pouhou lež a mne za šibala. Naopak osvědčí se pravdomluvnosť má opět.“

„Ty's dobrá duše, Petře; možná, že udělám podlé rady tvé. Avšak nyní pospěš s prací svojí a objednej onen list panu Rosenhofovi psaný. — Podej mi jej však ještě,“ doložil po krátkém rozmýšlení starý pán, jako by mu bylo něco dobrého napadlo; „já ještě připíši několik řádečků...“

Petr sebrav zapečetěná psaní, čekal, až mu bude doručen i onen, jak se domníval, list osudný pro pana Josefa, a zapečetiv jej, odešel, hluboce se ukloniv panu Menšíkovi. Přišed na chodbu, usmál se s jakýmsi zalíbením a s vážnou spokojeností, spolu zamumlav skoro nesrozumitelná slova ta: „Však já ti ztrestám tvůj hrdopych, ty stará panno! — Budeš na mne pamatovati až do smrti, dovíš-li se vůbec, čí tajná moc žene těžká kola na tebe doléhajícího osudu!... Pan Josef se však doma dlouho zdržeti nesmí; musí na cesty, a já zatím budu hleděť, uschovati sobě berušku se zlatým rounem na suchu a pak, službo, dobrou noc!“

Tu najednou zaštěkali štíhlí chrtové a řítili se z otevřených vrat na silnici k parku. Starý Menšík, zaslechnuv hluk ten, přistoupil k oknu a uzřel poštovní povoz vlečený unavenými koňmi, jižto sotva sobě oddychovali. Před vraty se vůz zastavil. Josef vyskočil — avšak ne tak

vesele, jako jindy; porozhlídl se po oknech širokého průčelí; nikdo nezdál se starati o jeho příjezd.

„Otec není snad ještě doma," pomyslil se Josef; „tím líp, alespoň se trochu zotavím a uspořádám roztroušené myšlénky. — Tu máš zpropitné, Jindřichu," obrátil se k poštovnímu; „nevím, kdo se dnes líp držel; ty-li, brachu, aneb tvoji koně."

„Inu! jeden honíme druhého, mladý pane! Děkuji vám s tím přáním, abych vás brzy zas vezl; avšak ne samotného..."

„Mlč, tlachale! a raději zaveď koně do blízké vesnice do hospody, ať si odpočinou; možná, že se tvoje přání vyplní za krátký čas."

„Ah! tedy to přece pravda, co si lidé povídají, že bude brzy u milostpána Rosenhofa svatba?"

„Tak?" odpověděl tázavě táhlým hlasem Josef, nevěda si z počátku vysvětliti, proč ta slova ho tak nemile dojala, spolu chystaje se k odchodu.

„Inu, buď jak buď, požehnej vám pán bůh za vaši dobrotu, milostpane!" doložil poštovní, pozíraje s vroucí radostí na lesknoucí se tvrdý tolar, jejžto konečně v ušpiněný kožený váček uschoval. „Tak, milý hošíku; pas se zatím na rozdrbané kůži, než tě kmotr hospodský dostane do svých šibalských drápův, aby tě zakopal pod vodnaté sudy nastrašeného piva." Zasmál se uspokojeně, jako by byl vyhrál velké panství, a zalichotiv koním na krk, umdleným krokem odjížděl.

Za malou chvíli zmizel poštovní vůz a ticho večerní rozprostřelo se ochlazenou krajinou, ježto pučela v tisících rozbujených stromův mladistvým jarem.

Zatím spěchal Josef ve svou komnatu, nemálo překvapen jsa úpravným pořádkem, jaký panoval ve všech

koutech. Sprostiv se pomocí sluhy Vojtěcha svého zaprášeného oděvu, vrhl se na chvíli na pohovku, přemýšleje o hlubokém smyslu oněch málo slov, ježto byl poštovní pronesl. Avšak nebylo mu dopřáno, dlouho ponechati se trapným myšlénkám těmto; za malou chvíli po jeho příchodu dvéře se otevřely a starý Menšík vstoupil k nemalému udivení jinochovu.

Přivítav syna jaksi nuceně dvorným způsobem, dokládal, že se nemohl dočkati, brzo-li jej vyhledá syn, pročež se sám dostavuje k jeho přivítání po tak dlouhém vzdálení.

„Odpusťte, milý otče, že snad později přicházím, než jste si přál; mluvě však ve svém listu o dalekých cestách, přinutil jste mne takměř, zdržeti se déle v Praze, abych si odbyl všecky návštěvy u svých známých.“

„Jak jsem se dověděl, děláš to se zvláštním zalíbením. Což tvůj přítel v Pardubicích? Ten asi těžko ponese tvou nepřítomnosť!“ dokládal ostře starý pan Menšík.

„Můj přítel?“ tázal se v nemalých rozpacích Josef, nevěda, co právě říci. „Ano, v skutku, otče!“

„A mimo něj bezpochyby ještě někdo? Dopátral jsem se, že máš od nedávna velmi mnoho přátel, Josefe, s nimiž se takměř ani rozloučiti nemůžeš. Avšak doufám nyní, že se upoutáš k domácnosti, opustiv město a navrátiv se k otcovskému prahu.“

„Myslil jsem, že se přichystati musím na daleké cesty, otče!“ počal po chvíli Josef, rád jsa tomu, že otec nepokračoval mluviti o osobách, o kterých dříve sám počíti chtěl; vida však, že starý Menšík nebyl v příliš růžovém rozmaru, neodvážil se toho.

„Dříve, milý synu, hodlám slaviti tvé zasnoubení s pannou Rosenhofovou, jižto již dlouhá léta znáš a která

se hodí zajisté k tobě, majíc všecky dobré vlastnosti, jakých si jen mladík tvého věku a postavení žádati může!“

„Kamž to myslíte, otče?“ tázal se návěštím tím pomatený Josef, zpomenuv si, že tedy přece nelhala pověsť, jakáž se dostala v ústa obecného lidu. „Myslím, že dosud nemusím chvátať s tak rozhodným krokem....“

„Hleďme! snad je ti líto mládenecké svobody? Skoro se vidím přinucena, domnívati se, že snad jiných příčin podkládáš, které ti zbraňují, jednati podlé vůle mé.“

„Ale, otče, vždyť já pannu Rosenhofovou takměř ani neznám! Několikráte pouze sešel jsem se s ní v Praze a zde na venkově; avšak nevnikl jsem dosud v její nitro, v její srdce, abych z toho souditi směl, zda-li bych šťasten býti mohl s ní, jakož i ona se mnou.“

„To nic nedělá, milý synu; poznáte se nyní tím více a tím líp, jelikož příležitosť k tomu nebude vám scházeti.“

„Vždyť sám jste mne vyzval, dostaviti se domů, abych po krátkém pozdržení se nastoupil cesty tak tůžebně ode mne přáné a očekávané.“

„Možná, že z toho nebude nic.“

„A proč, otče?“

„Hodlám, jak jsem ti již pravil, zasnoubiti vás; totiž tebe panně Rosenhofové. Otec její zdílí docela mé náhledy; mladá dívka zdá se ti býti nakloněna, a nevidím tudíž žádných překážek, které by vaditi mohly mým záměrům, jedině k tvému štěstí čelícím!“

„Jsem vám nemálo povděčen z této starosti, otče; avšak, ač mne to bolí, vzpříčiti se proti vaší vůli, nelze mi přece jinak. Já nemohu a nebudu milovati pannu Rosenhofovou tak, jak se to sluší na počestného muže,

který je odhodlán, s radostí položiti ruku svou v ruku vyvolené nevěsty, kterouž učiniti volí svou ženou.“

„Ah! milý synu! kam tě zavádí tvá mladistvá a dosud v takové záležitosti nezasvěcená mysl? Zde se nejedná o lásku; zde toliko o vespolné sebe vážení, z něhož pak vyplývá náklonnosť, jížto jedině zapotřebí jest, aby štěstí zasnoubenců bylo dovršeno.“

„Ačkoliv ctím onu dívku, otče, není mi lze dosť učiniti vašemu přání.“

„A proč? Tato odpornosť překvapuje mě tím více, čím méně jsem míval jindy příčiny, stěžovati si na ni.“

„Nevím, otče, proč bych déle utajovať měl svých citův?“ odpověděl Josef po dlouhém uvažování; „proč déle za neupřímnosť skrývati změněný stav svého srdce, když se v rozhodné době jedná o mé budoucí štěstí? Překvapí-li vás mé upřímné vyznání, nezazlete mi. Připomínám vás na dálnou minulosť, dokud vám ještě mladistvá mysl a jaré srdce útroby oživovaly.“

„K čemu takových okolkův, synu? Vypověz, co na mysli máš; skoro se sám domnívám toho, co se vysloviti ostýcháš. Ty miluješ...“

„Jinou, milý otče!“ zajikl se Josef, ustrašen jsa změněným výrazem oka otcova.

Starý Menšík změnil se v skutku; jeho tvář, jindy nedostupná všemu ruchu vnitřnímu, trhla sebou křečovitě, a z oka sršely mu hněvy neskrocené, jichž opanovati mu nebylo lze. Zachvěl se po celém těle a podpírati se musil o stůl, aby jej divá závrať neuchvátila. Konečně sebral se potud, že se mohl polekaného Josefa chladně tázať:

„A kdo je ona děva?“

„Nejmilostnější tvor na zemi, otče! s duší nejčistší, hodna nejšťastnějšího života!“

„Šetři takových přepjatých výrazův a odpověz mi, čí dcera jest.“

„Otče, nehněvejte se, řeknu-li, že dívka ona je dcera snad ještě vám známého nešťastného kupce Lipnického.“

„Lipnického?“ vzkřikl, hněvem se chvěje na všech oudech starý Menšík, zpomněv si hned na drzá, avšak pravdivá slova Petrova. „Možná-li, že můj syn tak z mysli potratil všecku úctu k otci a k domu svému, že se neostýchá zváti milenkou dceru toho, jenž jedině z lásky mé svůj bídný život vléci a za šťastného se pokládati může, že dobrým srdcem mým uchován před zaslouženou záhubou? Oh, znám já ty kupecké duše, ježto jedině v penězích žijí a padnuvše, všemožným způsobem hledí napraviti úskoky a šalbou, co lehkou myslí ztratili olou pivše valný počet poctivých lidí, aby opět v lesku a v radovánkách promrhali nabytého bohatství! Uměl tě zalákati, ty slabochu; věděl ti ukázati dceru svou, co kynoucího anděla, který tě připoutati měl k domu jeho, abys jměním otce svého dopomohl mu opět k marnivým spekulacím, jimiž jedině dříve se zanášel! Při sám bůh! to se nikdy nestane.“

„Otče, upokojte rozhněvanou mysl; neutrhejte na cti člověku, kterýž pravým vzorem nazvati se může všech, kdož na kluzkých drahách kupeckého života štěstí svoje hledají.“

„Mlčiž již, ty zaslepený mladíku, neznající se v lichotách drápův kupeckých! — Avšak učiním všemu tomu konec. Ještě dnes odepíšu Lipnickému, že jsem nahledl v špinavé jeho a zištné záměry; objevím mu, že jedině mou dobrotou a laskavostí, jížto nadužívá co úlisný šibal, jeho celá rodina uchráněna od nouze; řeknu mu, že ona

hanebnice, dcera jeho, je příliš nízká odměna za shovívání mé. Zahanbiti se musí ze svých šeredných oumyslův...“

„Otče!“ vzkřikl Josef skoro v zoufalosti, sotva se probudiv z pohromy, ježto ležela na údech jeho za roznícené řeči otcovy jako žhavé olovo, „otče! pro všecky svaté vás žádám, poslyšte několik jedině slov!“

„Ani jednoho, ty zaslepenče! Proto tedy se's zdržoval v Pardubicích? Proto's nespěchal v náruč otce svého, věda, že není tak měkká, jako lokte milenky; že tě zde nečeká luzný zpěv sireny, anobrž tichá domácnosť, pořádný stav manželský že tě pojmouti má v lůno své? Avšak vše se změní, při sám bůh! Tak to nezůstane...“

Po těch slovech bral se ku dveřím. Avšak Josef zastoupil mu cestu, odváženě vkročiv ku předu, a zvolal pronikavým hlasem, jenž starého Menšíka tak dojal, že maně se pozastavil.

„Otče, co máte v úmyslu?“

„Vyzraditi tvoje tajemství ku zhoubě nestydatého kupce.“

„Pro bůh vás žádám, otče, nečiňte to! Vy jste se mi svou ctí zaručil, že to nikdy neučiníte.“

„Jedině tehdy přislíbil jsem to, dokud jsem neznal i tvé podlé zaměry!“

„Vy jste se posud nikdy nezpronevěřil slovu svému!“ doložil Josef s pevným hlasem, jako by očekával, že jen tím způsobem šťastně pochodí; doufal pevně, že otec připomenut na dané slovo, obměkčí se, považuje zachování čistoty svého jmena za největší povinnosť. A nezmýlil se.

Slova ta hnula, jak se zdálo, starým Menšíkem. Pohledl k synovi, jenž se zakaleným zrakem sledoval každé hnutí jeho. Konečně pravil:

„Na tvou prosbu neučiním, jak jsem chtěl; to však

pod jedinou výminkou. Vol buď psaní, kteréž ihned odešlu; aneb odřeknutí se těch zamilovaných pletek na vždycky. Zejtra slaveno bude zasnoubení tvé s pannou Rosenhofovou, a rodina Lipnického může žíti spokojeně jako dříve."

Nastal krutý boj v ňadrech Josefových. Dlouho přemýšlel, má-li opustiti svůj dávno zbožňovaný ideal, na smrť zarmoutiti Amalii, o jejíž náklonnosti nejednou se přesvědčil: má-li dopustiti, aby úctu, již starý Lipnický z hlubokého srdce k němu choval, pokalil sobě hanebným jednáním, opustiv dceru jeho, aby se zasnoubil jiné. A což jeho česť, jíž se zaručil panně Jetce, že bude s upřímnými zámysly navštěvovati dům jejich? Jak mysliti bude o něm tetka Amaliina? —

To vše prohnalo jedním rázem jako žhavý meč srdce jeho. — Avšak měl připustiti, aby česť otcova trpěla nevčasným odhalením onoho ač šlechetného podstrčení směnky jen proto, aby sám uchráněn byl od sňatku, k němuž jej starý Menšík ode dávna měl? Jak nedůstojný zdál by se onen dobrý skutek býti, jímž počestná rodina jedině proto zachráněna byla, aby tím hlouběji klesla! A snesl-li by starý Lipnický, ta prapočestná duše, hrozící se všeho nezaslouženého dobrodiní jako hříchu, odhalení toto s mužnou myslí?

Josef znal předobře jeho zásady; jeho nedružný a uzavřený život; jeho trapnou starosť o budoucnosť své dcery; měl mu odejmouti poslední větev, na které se zavěsila kleslá jeho naděje, že zanechá dceři ač malé věno přece tolik, aby ušla snižující bídě? Neb že by Lipnický i tem den opustil dvorec: to věděl dojista; a kam se obrátiť měl na stará léta svá?...

Josef pozdvihnul starostnou hlavu — úmysl byl rozvážen.

„Otče!“ počal pevným hlasem; „draze vykoupiti musím svoje budoucí neštěstí; avšak buď jak buď! Jsem odhodlán — pojmu ruku panny Rosenhofové, dobyv si takto vašeho mlčení v záležitosti, o níž promluviti stálo by život celé rodiny. Zejtra ať se slaví moje zasnoubení; avšak dovoliti mi musíte, otče, abych se směl odebrati na čas do ciziny, bych zapomenouti mohl na onen obraz, jehožto odloučení ode mne způsobilo mi ránu bohužel snad nevyhojitelnou. To mi neodepře můj dobrý otec?“

Poslední slova zaryla se na okamžik v srdce starého Menšíka s nevýslovným důrazem; aby ušel pohnutí snad ještě většímu, pravil krátce: „Promluvíme o tom,“ a odešel.

Když zavřel dvéře, mihlo se něco po chodbě; starý Menšík nevšiml si toho, jsa příliš zaujat rozhorleností.

Ten stín — byl Petrův. Přikradnuv se ke dveřím komnaty Josefovy, vyslechl tento věrný a počestný domácí služebník veliký díl celé rozmluvy. Zaradoval se nemálo, že nyní má rukojeť ku konečnému ouplnému vymstění se na rodině Lipnického, na niž byl zanevřel pro neustupnosť a hrdosť panny Jetky. Neboť tať byla vlastně příčinou, že propuštěn z volné služby mladého pána, ježto jej poutala neustále ku Praze, kde jedině Petr žíti uměl po pansku, nestaraje se mnoho o službu, již mu konati bylo, znaje příliš dobře bezstarostnou mysl Josefovu, jenž se nezabýval nikdy malichernostmi, jak nazýval přestupky sluhovy.

Zde, u pana Menšíka, po celý den býti musil při ruce, což jej, jelikož tomu zvyklý nebyl, z počátku nemálo mrzelo, až se konečně uměl vpraviti v úlohu svou, počínaje nabývati vážnosti u starého pána, jenž již několikráte se i po jeho radě pozeptal a návrh jeho nejednou vyplnil. Za krátký čas byl on pánem na dvorci Menšíkově.

Věda dobře, jakými záměry se zabývá Josef, nevyzradil jich docela, dokud se neviděl na prosto upevněna v milosti svého pána, aby neupadl v nebezpečenství, propuštěnu býti jako dříve, objeví-li nevčasně poměr Josefa k dceři kupcově. Pokaziti úmysly mladého pána povedlo se mu; nyní však vyslechl celé tajemství, v němž se zakládal neodvislý a spolu utěšený stav Lipnického a jeho rodiny. Uzavřeltě, časem rozdrážditi pana Menšíka ku prozrazení celé té neblahé hry, jižto si dovolil Josef s Robertem. Petr, jehožto sprosté duši neznám byl neobyčejný útlocit počestného bývalého kupce, nevěděl, jak hrozný účinek by objevení oné věci míti mohlo. Jinak by se jeho mstivá duše přece onoho kroku byla zhrozila, jímž svého účelu, snížiti to hrdé kupecké plemeno, jak je nazýval, dosáhnouti chtěl. Prozatím usnesl se na tom, že věc tu nechá, jak běží, že však nesmí opominouti, rozum svůj vzíti do hrsti, aby viděl, jakým způsobem naplniti váček svůj.

X.

Nebudeme vypisovati truchlivý stav Josefův.

Po rozpravě s otcem chodil ztrápený jinoch roznícen a skoro zničen nemalou chvíli rychlým krokem po komnatě, nevěda, na čem se usnesti. Konečně sednuv k stolku počal psáti Lipnickému. Avšak jak psáti, když se myšlénky rozprchují po upomínkách minulých, přesladkých dob a spočinouti musejí uchvácené dalekým letem na zříceninách úšklebné a drzé skutečnosti? Chtěl psát Lipnickému; jakž nemusil myslit na Amalii? Měl příteli říci, že se právě chystá k zasnoubení se bohaté panně na přání otcovo? Proč to činí, nemohl a nesměl mu říci; jaké příčiny udati tak rychle změněného smýšlení? Vůli otcovu? — Vždyť

se zaručil svou ctí, že dovede nakloniti srdce otcovo k záměrům, jež upřímně a počestně provesti přislíbil.

Několikrát počal — vždy roztrhl opět to, co byl s velikou bídou a trudným namáháním napsal. Nemohl ani jedinou myšlénku dokonale nakreslit na mrtvý, necitelný papír, jenž nezdílel hrozný nepokoj jeho, který se tím více zmáhal, čím dále a spěšněji urychlovaly hodiny svůj nezastavný běh. Vstal, vrhl se na lůžko, aby snad spánkem, tím vyhouraným hostem, ulehčeno bylo břemenům ztrápeného ducha a umořených sil tělesných.

I to bylo marno; zoufalosť chopila se srdce jeho, že nijakým způsobem nedá se ujíti z tohoto labyrintu stěsňujících jej poměrův, krutých bolův a roztruchlených obrazův, ježto tím více vystupovaly na rozbouřenou hladinu fantasie, čím nuceněji a pilněji utlačoval je Josef, aby nepodlehl v tak neočekávaném a tím tužším boji!

Schýlil se konečně spánek k strmácenému tělu; nebyl to však onen tichý stav těla i duše, v němž všecky starosti opouštějí mysl; kde zapomene duch, svým vlastním životem umírati. Divé sny honily se mu před rozpálenými zraky, jako divé příšery nočních stínův. Tu viděl svou milenku s trudným významkem před sebou; v tváři jevil se hrozný bol, jenž jedině slzami co perly kapajícími se zdál umirňovati se; avšak úsměv tak truchlý, že jej srdce zabolelo, když pozíral naň, nahradil opět stonásobně, co slzou nadlehčeno.

Probudil se, rozestřel rámě, by objíti mohl třesoucí se dívku; by zulíbal ty tekoucí znaky tísně duše její. — Leč prázdný noční stín úšklebně zdál se mu odpovídati, že svou děvu jedině ve snách viděl co družku svých myšlének; a tím hořčeji dojato bylo srdce jeho, že ztracen

jest jemu na vždycky onen drahý a milovaný ideal, k němuž jedině svůj blahý život upoutati chtěl.

Sotva se dočkal rána.

Všudy panoval neobyčejný ruch. Přípravy k čestnému přijetí četných a vzácných hostí činily se s nemalým povykem. Hluk ten pobouřil mysl Josefovu, s velkým namáháním ku klidu unutkanou — s nevýslovným strachem očekával jinoch, brzo-li rachocení přijíždějících vozův dá návěští, že se blíží jeho budoucí nevěsta."

Konečně příjezdem několika přátel otcových vybuzen z trudného rozjímání počínal nahlížeti, že důstojně vystoupiti musí ve kruhu jejich a spolu snažiti se, aby čest otcovu uchránil přede vším pokalením. Avšak, ač se nutil urovnati veselý výraz ve tvář roznícenou, přece utkvěl truchlý žel na čele jeho a zrakové věstili temným leskem bouři, již darmo ukrýval. — —

* *
*

Po vespolném pozdravení s panem Rosenhofem, na jehož zevnějšku viděti bylo, že svým bohatstvím neplýtvá na darmo, odešel starý Menšík s ním ve sousední komnatu, anto zatím matka Adelaidina, důstojná to matrona s blaženým úsměvem ve rtech, dceru majíc po levé ruce, blížila se k Josefovi.

Adelaida byla brunetka s jiskrnýma černýma očima, v nichž sotva utlumeným ohněm prozrazovalo se horoucí srdce. Krásy byla nevšední; avšak jakýsi tah v tváři její zdál se jeviti přílišné vědomí, že krásná jest, což jinak, ač s eterickým zevnějškem docela nesouhlasilo, přece jakéhosi důstojnějšího významu té lehounké postavě dodávalo.

Již od mládí vychována v lesku, jakýž jen vůbec

panovati může na venkově, nabyla povaha její plněním každého přání, ba i nejmenší libůstky, něco lehkomyslného rázu. I když již byla vstoupila v panenská léta, neustála prováděti svých dřívějších rozmarův, ježto se usídlily tak hluboko v mladé srdce, že i v záležitostech lásky nepozbyly svého původního znaku. A mnozí mladíci, zakochavše se v neobyčejné její půvaby, šeptali sobě všelicos o tom rozkošném větroplachu, jak Adelaidu nazývali, přátelíce se společným neštěstím, že nemohou upoutati těkající její mysl. Mezi jiným pravili i to, že vlastně nepochopují vrtkavosť její, jedná-li se o pravdivější záležitosti.

Mnozí vypravovali jiným, že se panna Adelaida jednou jedině proto vdá, aby byla pod úkrytnou stříškou roztomilého čepečku, by nenuceněji a spolu volněji prováděti mohla všeliké rozmary, ať již na vroubek budoucího manžela, či své dobré pověsti. Možná, že snad popuzeni jsouce uděleným od Adelaidy jim košíčkem, příliš daleko zabíhali; jinak však přece zdálo se, že vyrčení ono nezakládalo se na prosto ve lži a v marném rozmyslu uražené samolibosti.

Takto někteří záviděli Josefovi budoucí jeho štěstí, že mu tak milostný tvor náležeti bude: jiní opět nemohli se udržeti, svou lítosť projevovati mezi sebou, že ho veliká škoda, že on nejedním vydobytým vítězstvím již za studentských let proslavený hrdina, nyní upoutav se na vždycky svazkem manželským, měl sloužiti jenom za prostředek, jenž oné krásné koketě k novým marnostem napomáhati bude. Nikdo však neuměl si vysvětliti pravou příčinu jeho chladného chování se k Adelaidě, která, navyknuvši se považovati jej co budoucího manžela, nevšímala sobě mnoho lhostejnosti jeho, myslíc, že k tomu dosť času, až budou svoji.

„Kde pak jste tak dlouho meškal, pane Josefe?" tázala se Adelaida konversačním tonem, jako by jí bylo jedno bývalo, že jí Josef nepřišel vstříc; „jindy jste mne přece očekával již v parku!"

„Ano, ano," dokládala paní Rosenhofová; „předsevzala jsem si, že vám domlouvati musím pro tu vaši nevšímavost a lhostejnost."

„Není divu, paní Rosenhofová; zabýval jsem se mnohými přípravami k tak slavnému a radostnému dni," odpověděl Josef, nutě se všemožně s veselou tváří přistoupiti blíže a uhlazeným úsměvem zakryti pobouřenost svoji.

„K radostnému dni," dokládala Adelaida, čtveračně kroutíc roztomilou hlavinkou; „a přece se mi zdá, že nejste tak vesel, jak byste býti měl."

„Já? Naopak, milá slečno: ač se v skutku nemohu na prosto uchrániti vaší výčitce. Musím se vyznati, že mne před vaším příjezdem dostihla něco nemilá zpráva, tím nemilejší a neočekávanější, poněvadž jsem hodlal pobyti delší čas v domě otcově."

„Ah! tedy musíte opět z okolí našeho?" tázala se Adelaida, stavíc se aneb jsouc v skutku překvapena.

„Nevyhnutelné příčiny, milá slečno..."

„Jak obyčejně, pane Josefe; doufám ale, že to nebude tak dlouho trvati a že vás opět uvidím dříve nežli posledně? Slyšíte, pane Josefe, až budeme manželé, musíte si odvyknouti takové dlouhé vyjížďky, sic bych si zoufala."

„O, to snad neučiníte!" odpověděl Josef, nemile jsa dojat lehkým tonem Adelaidiným, jímž hovořila o budoucím manželství jako o věci malicherné. Spolu zabolela jej náramně upomínka na dlouhé vzdálení od otcovského domu; bezděky vstoupil obraz Amaliin před oči jeho,

ačkoliv všemožně snažil se, vypuditi všecky upomínky z mysli své, které jako družné vlaštovice k starému domovu, vždy zalétaly v tichý dvorek pod Kunětickou horou.

„Tedy myslíte, že bych to neučinila?“ odmlouvala tázavě Adelaida; „za tu vaši odpověď zasloužil byste, aby se vaše slova vyplnila.“

„Toť moje vřelé přání, slečno!“ dokládal roztržitě Josef; avšak zpamatovav se, snažil se vymazati dojem z mysli nevěsty, anť pozoroval, že se hněvem zarděla. „Či chtěla byste, abych oplakávati musil ztrátu vaši, sotva že jsem vás nazvati směl svou?“

„Vy se zde zdáte býti zaujat něčím jiným, pane Josefe, že teprvé všelikými komplimenty vypomáháte sobě z rozpakův,“ pravila s výčitkou Adelaida; „ta cesta musí vám přece jíti k srdci. Jak dlouho se zdržíte doma?“

„Mám v úmyslu vyjeti ještě dnes, slečno; jak se slavnosť odbude, doprovodím vás v poštovním voze až domů a dám se přímo říšskou silnicí do Němec.“

„Tak časně chcete nás opustiť?“ tázala se ne bez pohnutí Adelaida, pozírajíc na matku, která překvapena stála podlé těch mladých lidiček, poslouchajíc jejich rozmluvu.

„A což vás tak honí z naší příjemné krajiny?“ ozvala se paní Rosenhofová.

„Otec obdržel důležité zprávy z Paříže od svého švagra,“ omlouval se Josef, nerad užívaje této lži, která jej jedině uchrániti měla od nových rozpakův.

V tom vkročili oba otcové v ozdobený a zatím hosťmi se naplnivší sál, a starý Menšík přivítal vřele všecky přátely a známé, kteří se k slavnosti zasnoubení jeho syna dostavili na dvorec. Sotva že vstoupil, přispíšila si matka Adelaidina s otázkou, zdali záležitosti páně Menšíkovy tak důležity jsou, že Josef ještě dnes odejeti musí?

„Kdože musí odejeti ještě dnes?“ ptal se pan Rosenhof, jenž se zdál býti nespokojen s touto otázkou své paní, v tak slavný a rozhodný okamžik pronešenou:

„Pan Josef nám právě povídal, že musí do Paříže,“ pravila Adelaida, přistoupivši blíže k otci svému.

Starý Menšík nevěděl, co hned odpověděti, vybouřen jsa z pěkných myšlének, jimiž se právě s panem Rosenhofem byl zanášel a bavil. Chtěli otcové tito spojiti statky své v jeden a žíti pak nějaký čas v domě Menšíkově a jindy opět na zámku páně Rosenhofově; vymalovali sobě nejstkvostnějšími barvami budoucí blažený život dětí v kruhu svém a těšili se nadějí, že se snad ještě dočkají toho krásného času, kdy budou moci hejčkati buclatá vnoučata na kolenou svých. Tu najednou napadl mu poměr Josefův k dceři kupcově a krásné sny byly ty tam.

Aby Josef, jenž pozoroval jakýsi rozpak v jeho tváři, předešel jej, než počne mluviti, pravil:

„Což jste ještě nezdělil panu Rosenhofovi, otče...?“

„A vlastně co jsem mu měl zdělit?“ tázal se Menšík nevěda, co syn jeho míní slovy těmi.

„Že psal váš švakr z Paříže, abych se tam co nejdříve odebral vyrovnat nějaké požadavky tetky Josefiny.“

„Ah! ano, ano!“ odpověděl starý Menšík, pochopuje nyní, že syn udává zdánlivé příčiny svého odjezdu; a poněvadž se obával, že by snad dalším o tom rozmlouváním nedorozumění nějaké vzniknouti mohlo, obrátil se k panu Rosenhofovi a pravil: „Zdělím vám to později, pane Rosenhofe — zapomněl jsem vám o tom říci — dnes ráno obdržel jsem psaní. — Ale nyní vykonejme to, k vůli čemuž jsme se sešli, přátelé!“ obrátil se Menšík k hostům, nabyv opět docela své původní rozvahy, ačkoliv růžový

jeho rozmar byl na celý den již ten tam. „Oznamuji vám všem, že zasnubuji ve jménu svého syna Josefa jej panně Rosenhofové ve jménu jejího otce a její matky a ve jménu jí samy.“

Nastalo obyčejné vespolné přání a úkloňkování, — Josef vyměnil svůj prsten s prstenem panny Adelaidy — matka i otcové dávali požehnání — bylo hlučno — veselo až do večera. —

Nikdo neměl ani zdání, jakých muk vystál Josef. Nemohl se dočkati schýlení se slunce, aby mohl vstoupiti v poštovní vůz a ujížděti v dálné končiny mrtvé ciziny, kde snad vřelejšího srdce nalezne, které by jeho bolesti soucitně sdíleti mohlo.

Dlouho očekávaná doba konečně přišla. Josef, louče se s otcem, nemohl udržeti trpkou slzu v oku svém, když starý Menšík dával mu požehnání s tak vroucím výrazem, jako by ani nevěděl, jaké trýzně vzbuzuje v srdci jeho, domnívaje se pevně, že krok, jejž učiniti syna přinutil, jediným jest základem jistého budoucího štěstí jeho.

„Ty pláčeš, Josefe? Nemohu to schvalovat, že loučení se, ač na tak dálnou cestu, dojímá tebe více a mocněji, nežli jest dovoleno,“ promluvil starý Menšík s citu plným hlasem, jehožto zachvění dávalo svědectví, že v hlubinách jeho srdce bolný cit požadoval svého práva.

„Myslíte, otče?“ odpověděl Josef, netroufaje si vzhlédnouti k přísné tváři otcově a nechtěje spolu hluboký svůj žal zdvojnásobniti těžkým odchodem od něho. „Bohužel! nemohl jsem zadržeti slzu tu, která oplakává rozpadnutí se všeho mého štěstí. Než odpusťte, má to býti naposled, že trpká upomínka vyvršila se nad povinnost moji; je to jen mizící záblesk růžné záře, která zapadá za rozchmuřený obzor. Doufám, že čas ukonejší moje mladistvé

city, hračky to snad, které se zahoditi mohou, když nasycena je žádosť naše po nich. Tedy s Bohem, otče! zůstaňte slovu svému věren, jakož já snažiti se budu, vyplniti vůli vaši."

Starý Menšík políbil vroucně syna v čelo a poněkud zdálo se mu, že otcovské srdce jeho nespokojeně ozývá se proti zásadám, ježto od jakživa za nejlepší považovati neustál. Avšak hluk, jakýmž se rozléhal celý dvůr, přehlušil brzy tyto vznikající pochybnosti, které by jindy snad nebyly se daly tak lehko ukonejšiti.

Josef doprovázel svou nevěstu v rozmaru nepříliš veselém, ačkoliv se všemožně snažil, zdáti se takým, jímž v skutku nebyl. Roztržitosť jeho jevila se nejvíce v rozprávce, jakouž vésti nucena se viděl s pannou Rosenhofovou, po jejímžto boku seděti co budoucímu manželu Adelaidinou matkou mu dovoleno bylo.

„Rcete mi přece — již se vás ptám asi po třetí — kde máte svoje myšlénky, můj milý pane Josefe?" tázala se Adelaida veselým hlasem.

„Oh nikoliv, milá slečno; já se pokládám za nejšťastnějšího člověka na světě," odpověděl Josef.

„Což to chci upírati?"

„Tak se mi alespoň zdálo, Adelaido."

„To vím, že jste jako ve snách. Já se vás ptala, jak dlouho zůstanete v Paříži?"

„A proč to chcete věděť, slečno?"

„Inu, bože, abych přece v pravý čas urovnati mohla důležité práce k oddavkám. Vždyť snad nepůjdu k oltáři v těchže šatech, v nichž jsem slavila svoje zasnoubení?"

„Ach! máte pravdu," odpověděl Josef; „myslím, že to bude trvati několik měsícův; není to arci dlouho..."

„Doufejte, aby to ani netrvalo celé léto, Josefe.“

„A proč?“ odpověděl tázavě Josef, nevěda se upamatovati, co dříve pravil.

„Divná to otázka; chcete, abych vám rozkládala svoje přání, místo abyste vy mně vyjevil své?“

„To víte, slečno, že se při krásném povětří nejlíp cestuje. Déšť na dlouhých cestách jest nemilý host.“

„Vy jste mi podivný člověk,“ zasmála se hlasitě Adelaida a probudila blouznícího Josefa rázem z jeho zamýšlenosti. „Co to mluvíte, pane Josefe? Vy se zdáte býti trochu pomatený na rozumu? Bůh vám rač napravit vašeho ducha, sic bych se zpěčovati musila, podati vám ruku co manželu svému.“

„Nezazlívejte mi, milá Adelaido, pro moji nešetrnosť k vám. Jsem dnes příliš roztržit a k tomu ještě....“

„Aj co pak?“ tázala se Adelaida, pozorujíc, že Josef rázem zastavil řeč, jako sám sebou překvapen.

„Míním rozloučení se s otcem!“ odpověděl Josef, zpamatovav se docela a nahlížeje, že si v skutku směšně počíná.

„To se arci nedivím; avšak nepřeji nikomu vaší společnosti, až se teprva rozloučíte se mnou. Doufám, že vám to pomate rozum na prosto,“ zasmála se Adelaida.

Josef nevěděl, co hned odpověděti; nemile jej dojala lehkovážnosť, ježto Adelaidu zavedla k tak marnivým řečem a ježto jej nad to ještě nemálo trýznila. — Chtěl z počátku rozumné slovo promluviti s ní; zabrav se však příliš v upomínky, zapomněl na to, co chtěl vyzvěděti: totiž, zdali jej Adelaida miluje či alespoň zdali si ho váží, podavši se s tak nenucenou přívětivostí přání rodičův svých.

Jeho roztržitosť náhodou mu objevila, jaké smýšlení

chová Adelaida. Že jej sotva miluje, ba že dosud ani blaha, cit lásky nezná, soudil z její lhostejnosti, s jakouž snášelý jeho roztržitosť a skoro urážející netečnosť; vysvítalo to též z jejího chování se bez ostychu k němu, ač opět dobře věděl, že to vlastně její povaha. Domníval se však, že sebe rozmarnější a veselejší dívka přece na tak důležitý den, kdežto se o štěstí celého života jedná, přísnější tvář jeviti má, aby neurazila ženicha svého nevázanou veselostí. Nahlížel spolu, že nebudou souhlasiti jejich srdce — že obapolná nespokojenosť na ně čeká. Čemu však to rozvažování? Bylo již pozdě — vůle otcova vládla silou mocnější než srdce jeho; břemeno těsnících jej poměrův zvítězilo nad bezvolností jeho, k níž se viděl krutou povinností odsouzena!...

Zatím dojeli k zámku páně Rosenhofova. Nastalo opětné se rozžehnávání.

„Můj milý synu," promluvil nejprvé pan Rosenhof, „doufám, že svoje řízení co nevidět ukončíš a vyrovnáš, abys opět se navrátil brzy v lůno našeho tichého kraje. Kéž mi dopřáno bude, bych dlouho čekati nemusel, obejmouti tebe co manžela svého jediného pokladu, veselé Adelaidy."

„Ano, ano, to i já si přeji, drahý Josefe!" doklá-dala paní Rosenhofová. „A nyní buď s bohem!"

Josef ukloniv se dvorně, nepronesl ani slova. Políbiv budoucí své tchyni ruku — poohlídl se po Adelaidě.

Paní Rosenhofová, domnívajíc se, že chce Josef promluviti ještě o něčem s nevěstou, pospíšila vstoupiti do předsíně, pobídnuvši svého chotě, aby nevytrhoval ty mladé lidičky z rozprávky při rozloučení.

Ponechala takto Adelaidu a Josefa v stromořadí,

které husté stíny vrhalo na bílé zdi vkusně vystavené vily, jíž obýval za léta pan Rosenhof.

„Slunce již západá, slečno," počal Josef, nevěda kudy do řeči.

„Co z toho, milý snoubenče?" odpověděla vesele Adelaida; „nám bude ještě častěji opět vycházet a zapadat, jak já si myslím a doufám!"

„Naděje často klame," prohodil Josef, vzdychna si z hlubin srdce, nemoha takto celou silou zvítěziti nad pohnutím svým, ač z druhé strany zdál se skoro býti směšným, že zakrývaje svůj nepokoj, jej spolu vyzrazoval ne příliš umělým způsobem a tak, jako by mu vlastně rozloučení se úžilo srdce, kdežto zatím na prosto jiná věc byla příčinou jeho rozpaků.

„Aj, bože, vyť vzdycháte, jako byste nechtěl vší mocí uvěřiti v budoucí naše štěstí!"

„Bůh můj svědek, že ničehož neopominu, jímž bych ulehčiti mohl vám ve všem, co vás tížiti bude; ač sobě toho vroucně nepřeji."

„Vy chcete přece jen vyplašiti dnes všecku veselosť ze srdce mého," odpověděla Adelaida přidušeným hlasem, v němž prochvíval hluboký cit maně vznikající; „divím se v skutku, že vaše melancholická slova mají takový účinek na mne!"

„A hněváte se snad proto?" tázal se Josef, jako by mu na odpovědi Adelaidině mnoho nezáleželo, čekaje spolu napnutě, co mu odvětí.

„Ba skoro, pane Josefe!" usmála se Adelaida, takto utajiti chtějíc vzniklé pohnutí. „Musím se však spolu vyznati, že jste sám tím vinen, zanášeje se truchlými myšlénkami, jako byste nikdy více nechtěl se k nám navrátiť!"

„Rcete mi upřímně, slečno," přejal jí slovo Josef, „co byste myslila, kdybych vám řekl, že to mám opravdu v úmyslu?"

„Jak?" zarazila se Adelaida, ač se snažila, zdáti se lhostejnou býti.

„Slečno, mluvme upřímně," dokládal Josef; „snad je dosud ještě čas tomu příznivý a doba sama příhodná. Odpovězte mi z krátka na důležitou otázku mou: Milujete mne?"

„Já?" usmála se Adelaida, zakrývajíc takto pomatenost svou; „prosím vás, jak se jen tázati můžete tak podivně? O této věci nebylo mezi náma ještě nikdy ani zmínky!"

„Bohužel že nebylo!" povzdychl si Josef. „A přec slavili jsme dnes svoje zasnoubení..."

Adelaida nepromluvila — zdála se býti pohroužena v hlubokých myšlénkách ponejprvé snad v celém svém živobytí. Josef zíral ve tvář její, jako by ve výrazu pohnutých tahův čísti chtěl, co se v útrobách jeho nevěsty děje. Konečně přetrhl mlčení, vida, že Adelaida neodpovídá, řka:

„Vyznejte mi, co myslíte, Adelaido; možná, že by jinak bylo pozdě."

„Já ctím snažně vůli rodičův svých."

„A chcete pro jejich vůli svěřiti štěstí celého života v ruku člověka, jehož ani neznáte?"

„Musím," odpověděla Adelaida.

„I tehdy, vyznám-li se z hluboké úcty k vám a vašemu budoucímu štěstí, že vás nemiluji, ba nikdy milovati nemohu, ačkoliv vás ctím z hlubokého srdce svého?"

V oku Adelaidině zableskla se k nemalému překvapení Josefovu slza; i doufal, že se tato důležitá věc roz-

hodně k jeho prospěchu. V tom však slyšeti bylo s okna volání paní Rosenhofové, jíž se zdálo býti přece příliš dlouhá rozprávka zasnoubenců, ba delší, jak se domnívala starostlivá paní tato, než to slušnosť dovolovala.

Adelaida zpamatovala se ze svého zanícení — avšak nemohla nabyti své obyčejné lhostejnosti více, spolu nevědouc, jakou odpověď dáti Josefovi. Tento, vida její pomatenosť, pravil spěchem:

„Vy jste mi přislíbila, že mi nebudete míti za zlé mou upřímnosť, slečno?“

„Oh nikoliv, pane Josefe, naopak — vidím nyní s vaší pomocí bystřeji než dříve.“

„A na čemž jste se usnesla?“

Její odpověď překažena byla příchodem paní Rosenhofové.

„Což pak máte tak důležitého vyjednávat, lidičky? Ač bych vám dopřála ještě jednou tolik času k milému rozhovoru, přece upomenouti musím, že je noc chladná. Ty víš, milé dítě, že ještě pokašláváš,“ pokračovala starostlivá matka obyčejnou prosou ještě obyčejnějšího života, vytrhnouc ty mladé lidi z krásné rozprávky o idealu pravého štěstí na zemi; „nerada bych, abys se opět nastudila. Dejte si tedy s bohem! Vždyť přec pan Josef neodjíždí na věčnosť a brzy se zas navrátí.“

Josef nemálo těžko nesl, že rozmluva jejich přerušena byla. Uklonil se paní Rosenhofové a líbaje Adelaidě ruku, pošeptal jí při tom chvějícím se hlasem: „Skládám vaše i svoje štěstí v tuto krásnou ruku.“ — — —

Po chvíli ujížděl rachotící vůz pěknou silnicí majetkem páně Rosenhofovým se táhnoucí — na západě vystoupily mraky, zlatem a purpurem ovroubené — v přírodě panovalo svaté ticho....

Jsou doby v životě lidském, jež odporují míru všehomíra, ježto se nedají urovnati klidem pokojného vůkolí. — Jedině naděje šeptá svoje utěšeníčko srdci ztrápenému — kéž by nebyla tak lumě lichotná a spolu tak často šálivá! —

Josef nezíral na ty různé záclony světějších světův; ruka zakrývala tvář a nesnadno říci, neutřel-li sobě slzu, maně z oka se linoucí. —

XI.

Odpustíš, čtenáři milý, že tě povedu opět v tichý dvoreček rodiny Robertovy.

Tam bylo od několika neděl smutno.

Lipnický nenavštívil již skrze dlouhý čas Pardubice — znamení to, že jeho mysl nad míru stísněna.

Kochal se jedině v zahradě, jejížto husté stíny za horkého léta často vábily jej v příjemný pochlad, kdežto volně ponechati se mohl trudným myšlénkám, v nichž jedině žíti se zdál od oné doby, kdy Josef opustil rodinu jeho.

Zatím donesla se zpráva o zasnoubení se Josefově i v tichý příbytek Lipnického. Věděltě Petr, jakým způsobem by se rodina Robertova dověděla o běžících věcech, jež se udály za krátký čas na dvoře starého Mezišíka, a postaral se o to, aby co nejdříve vnikly tam, kde nemalého účinku způsobiti musily.

Amalie snažila se, s veselou tváří kouzliti úsměv na zprahlé rty otce svého; avšak podobala se chudé květince, která na kořenu poraněna v tím větší kráse bují vysilující se šťávou, by tím spíše počala vadnouti, až se ukloní v žhavý hrob žárného léta. Když však svobodného průchodu dáti mohla bouřným citům ubohá děva, tu často

její vlhké oko svědčilo zřejmě, že drahý obraz v nejhlubších tajinách milujícího srdce dosud ještě žije, že s dvojnásobnou mocí panuje všemi myšlénkami jejími, které odstrašené pevnou vůlí, nezachmuřiti čelo otcovo, tím větší bouří vzpíraly se proti pevnému úmyslu, když tichá a truchlá opuštěnost vítala k sladkým upomínkám šťastných a proto příliš krátko trvajících minulých časův.

Nevěděla ubohá ta žežhulinka, že vlastně trpěti musí za divý rozmar své tety, bez níž by snad Josef nikdy nebyl vnikl v nevinné její srdce, aby opustiv ji, zasnoubil se jiné, která bohatší než ona snad i více duševních vděkův jemu poskytovati mohla, aby upoutála mysl mladíkovu! Čímž ona mu býti mohla? Ubohá, osiřelá dívka, nevedena milovnou rukou drahé matky; jednoduché kvítečko, jedině půvaby přírodními vynikající, na něž se nedostalo ruky uměle vedoucí a rovnající, aby krása a utěšenost dvojí mocí rozvíjela se z něho; jak mohla doufati, že okouzlí srdce Josefovo tak, že se jinoch nikdy více od ní neodvrátí, zaslíbiv se jí věčnou věrností! Vždyť Josef nehledal ji; vždyť jedině přátelství k otci jej vodilo do tichého dvorce; zdaž není ona sama vinna smutným stavem tím, že nestřežila srdce svého před lákadly citu úsměvného, hříšného, sobeckého, že podkládala návštěvám Josefovým jiných příčin!

To jediné zabolelo v srdci jejím nevýslovnou bolestí, že snad k ubohé přilnul pouze z nějakého rozmaru, z lehké mysli, aby ji co hříčku k vyražení měl v osamělých dobách prázdného času. A za pouhou jen hříčku ji míti, to odporovalo jeho zásadám a tomu jemnému přídechu laskavé přívětivosti k ní, jejž tak nenuceně vyjevoval, jako by z nejhlubšího srdce jeho prošel co plný, vonný květ, určený jedině k útěše a slasti její. A byť snad

podlější úmyslově vodili jej v osamělý příbyteček pravé počestnosti, nemá se nikdo dověděti, že ona bez rozvážení uvrhnouti se mohla v tak mrzkou jeho náruč. Ať i láska její k němu věčně žije v srdci, přece velikou část úcty promařil tímto svým jednáním! Hrdost nevinné ženy počala se k odporu zbrojiti proti lásce, jejížto jediný úděl nevinnost byla, a nyní jediná náhrada za ni má býti — zapomenutí!...

Oh zapomenutí! Stokráte lehčeji dá se slovo ono vyřknouti; dá se ono ponětí mysliti: — avšak málo kdy podaří se mu, aby stálého sídla zjednati si mohlo v srdci lidském, v srdci mladé dívky, která sladké city nahraditi chce jím.

Tak ubohou Amalii skoro vždy, když rozvažovala stav truchlý srdce svého, překvapila slza v okamžení tom, kdy se domýšlela, že zvítězila nad sebou. —

Lipnický, maje nyní více času a příležitosti, pozorovati dceru, v čemž mu dříve milá přítomnost Josefova vadila, nahlížel, že hlubší žel utkvěl jí v duši, že neukojitelná láska zaujala její srdce mladistvé, že nevyléčnou ránu zasadila jí nevěrnost onoho ouhlsného světáka, jehož nyní považoval Robert co svůdníka nevinné dcery své, ač nemohl nikterak vysvětliti si příčinu jeho nedůstojného jednání. Avšak nahlížel spolu, že příliš pozdě pozornějšího oka věnuje dítěti svému, a nemálo trýznila jej myšlénka ta, že opět on vinou je neštěstím milované dcery, jediného to předmětu, jenž jej ještě těšil na smutných cestách tichého nynějšího života.

Tento bol byl ještě více rozmnožován, čím jasněji viděl, že Amalie před ním všecku trýzeň svou ukrývati se snaží. Takto byl pevný úmysl její, rozchmuřiti rozstruchlené jeho čelo úsměvnou tváří, aniž by sama byla na se vzpo-

neměla jediným zdrojem otcových bolestí, jenž hluboko se zarýval v srdce jeho tichým tokem, nevybouřen jsa buď k prudšímu aneb opět zmírněnému proudu.

Jednoho večera, když se slunce chýlilo za hory obrostlé svěžími lesy, ježto kladly se po jejich boku jako nepřehledné koberce uměle tam rozprostřené: byla rodina Robertova v oblíbené zahrádce. Amalie pěstila opět s uvyklou z nova pílí a snahou svadlé hlavinky horkem letním ztrmácených květin, a kdož jí zaslí, že myšlénky její nezabývaly se okamžikem nynějším, nýbrž že bloudily co lichotné, sladké upomínky po daleké hladině krásné minulosti, jako když mírní větrové pohánějí sivopurpurové mráčky po hlubomodrém blankytu.

Po chvilce vzdvihla hlavu okadeřenou a uzřela otce, anť rozčilen a neobyčejnou rychlostí přímo okolo ní spěchal domů. Snažil se všemožně, zatajiti pohnutí své upřímným úsměvem, jenž však převládající trpkostí spíše zabolel, nežli potěšil, aby nepoděsil dceru, věda předobře, že pobouřená jeho tvář nevýslovný na ni dojem činí.

Amalie nevěděla, co ten spěch otcův znamená, jelikož málo kdy tak zřejmá změna děla se s ním bez velkých příčin.

„Co se stalo otci?“ ptala se staré Marjany, která pomalu se ubírajíc tou samou cestou, jížto byl Robert pospíchal domů, blížila se k Amalii. Ta si právě usedla na drnovité sedátko, ježto, stínem uchráněno od přílišného parna, svěží, dlouhou travou zvalo k příjemnému odpočinku.

„To právě nevím, milá panno,“ odpověděla Marjana usmívajíc se tak nápadným způsobem, že se zdálo, jako by čekala na další dotaz, by svoje tajemství na jevo dáti mohla.

„Toť podivné, Marjánko, a přece jsi před chvílí mluvila s otcem!“

„Inu, bože, milá slečinko, proč bych vám to neřekla; vždyť jsem vás nosila na zrovna těch rukou, na nichž kdysi dávno tak často zaplakala vaše paní matinka.“

„Neupomínej mne, Marjánko!“ odpověděla se slzou v oku Amalie, podajíc se trudnému upomnění.

„Nehněvejte se, drahá paninko; dá pán bůh, že tak nebude, jako kdysi bylo.“

„Toť moje jediné přání; avšak ty často, ačkoliv toho nezamýšlíš, roztruchlíš velmi otce mého, když počneš povídati o starých časech.“

„Nerada to činím; ale člověk, jako já, takřka přirostlý je k minulosti, a když mohu ulehčiti srdci a vypověděti všecko to, co jsem zažila, od odloučení od milého Vitouše až do nynějška: tu mě tak rád poslouchá přívětivý milostpán, že mně jinak velmi líto, vidím-li jej truchliti.“

„K nám snad nezabloudí nikdy více družná radosť,“ odpověděla Amalie, položíc bělostnou svou ruku na vráskovitou dobrosrdečné, upřímné stařeny, jižto ona vroucně políbila.

„A přece, paninko, až se jenom navrátí opět pan Josef.“

„O nemluv nikdy o něm, kdykoli jsem přítomna,“ pravila spěšně Amalie, jako by se uchrániti chtěla sladkému jedu, jenž jí kynul v každém nepatrném slovíčku, které znělo jmenem toho, jejž zapomenouti se snažila — a nemohla.

„I nehněvejte se na něho, vždyť je to dobrá duše, přívětivý a laskavý; tomu všemu, co si lidé o něm vypravují, nevěřím ani za mák. Však opět přijde, paninko —

a abych slovům svým dodala více pravdy, pravím vám — ač mi to milostpán přísně zapověděl — že pan Josef dočista nezapomněl na náš dvorek.“

„Tak?“ tázala se nedočkavě dívka jako elektrickým proudem prochvěna.

„Ba arci; vždyť já to vždycky říkám, že není poctivějšího člověka nad něho. Právě,“ šeptala Marjana obávajíc se, aby ji někdo neslyšel, „právě dostal milostpán psaní od něho až z Paříže!“

Poslední slova vypravila se zvláštním důrazem a dívala se s prostou radostí na milé překvapení dívky, která nechtějíc slovům stařeny věřiti, přece ráda ponechala se na krátkou dobu sotva uchlácholeným citům.

„Avšak proč ti zakázal otec, abys mi ničehož o tom neřekla?“

„Je tam nepochybně o něčem důležitém jednáno, paninko; a milostpán zná mou slabou stránku, že si tak ráda někdy zahovořím o tom, co jsem prožila všecko a co jsem všecko slyšela.“

„Ah ano, Marjanko!“ odpověděla děva neuspokojena odpovědí tou; věděla dobře, že stařena zastává již dlouhý čas tajemníka v domě. „Neřekl ti otec, o čem píše — pan Josef?“ tázala se Amalie, poslední slova s jakousi nuceností vypovídajíc.

„To nevím dosud, paninko; vždyť milostpán ještě ani psaní nečetl.“

Amalie zatesknila po slovech těchto; bylo jí tudíž milo, že Marjana se zdvihla, aby se ještě podívala po domě, nežli se setmí.

„Jen doufejte, však pan Josef opět najde cestu k nám, aby se nikdy více od nás nevzdálil,“ dokládala Marjanka a odešla. —

Amalie cítila horkou krev ve tvářích, když stará Marjana jí takto domlouvala; chtěla ještě nějakou chvíli zůstati v zahradě, až by pobouřenosť její něco se utišila. Avšak nebylo jí toho dopřáno. Teta Jetka, vidouc ji zamyšlenou, zahnula záhonem k ní a překvapila ji v trudném dumání.

„Nepřestane-li toto věčné truchlení,“ počala jí domlouvati, „nevydržím zde ani týden více; raději někde v bídě žíti, nežli ten neustálý pláč tvůj viděti.“

„Já nepláči, tetinko,“ odpověděla Amalie; „avšak...“

„Nuže, co se ti stalo, že nemůžeš pronesti ani slova?“

„Musím se vyznati. Nepředvídané překvapení pomátlo mi něco obyčejný proud myšlének... Právě mi povídala stará Marjanka, že otec obdržel psaní...“

„Psaní?“ tázala se nedočkavě teta Jetka; „a od koho?“

„Od mladého pana Menšíka,“ odpověděla děva, netroufajíc si ani drahé jmeno vysloviti.

„Ah!“ překvapeně vzkřikla panna Jetka — a rozprávka byla ukončena. Spěšným krokem drala se ihned domů, neslyšíc prosbu Amaliinu, by neprozradila otci, že stará Marjana na vzdor jeho příkazu zdělila jí zprávu tuto. —

Amalie nepochopovala, proč Josefův list takový účinek měl při tetě, že nedoslechnouc ani celou řeč, odešla urychlenou chůzí, déle se nestarajíc o ni, ač z počátku s přívětivým slovem s ní hovořiti se jala. A jak by se byla mohla domýšleti, že tento otci právě doručený list jest odpověď na velkou domluvu, s níž se byla vytasila panna Jetka proti mladému Menšíkovi!

Nemohla totiž snésti jednání Josefa, jenž podlé jejího domnění jen proto opustil okolí Pardubické, aby se sprostil nucených návštěv na dvoře Lipnického, ježto je-

dině z konsekvencí ještě konal, aby si uchoval dobrého jména u jejich rodiny. A ačkoliv dobře věděla, že Amálie není mu lhostejnou: přece myslila, že mladík onen nebude míti patřičné síly, odporovati pevnější vůli otce, který sotva svolí k sňatku jeho s Amalií. Tak alespoň souditi si dovolila, když jí došla zpráva, že zasnoubení mladého Menšíka dělo se slavným způsobem.

Brzy se i dověděla, že Josef ten den, kdy slavnost ona odbývána byla, odejel do Francouz, a viděti se domnívala v této události dobré znamení, že bezpochyby jenom nuceně poddati se musil Josef vůli otcově, jinak že by se byl sotva rozloučil i tentýž den s milovanou nevěstou. Její plány, které za posledních dob na prosto zničeny býti se zdály, nabývaly touto malichernou domněnkou opět silnějšího základu, na němž s touž pevností dále stavěti hodlala, s jakouž byla počala za časův pobytí Josefova v Pardubicích.

Neopominula tedy, obrátit se písemně k mladému Menšíku, spolu mu přísně zakazujíc, aby se nezmínil o tomto jejím listě, v němž se přiznávala, že neblaze pochybila, když nepředloženě dovolila návštěvy jeho. Doufala, že dostojí zaručené své cti, jíž se jí byl zavázal, že neuvalí v nové nesnáze již bez toho nepříznivým osudem nelítostně pronásledovanou rodinu.

Nemohla dočkati se jakékoliv odpovědi na tento svůj káravý přípis. Pročež, když se dověděla od Amalie, že právě doručen list je otci, zaplesala, že mělo její psaní přece nějaký účinek, a dychtila nemálo, dověděti se, co asi Josef k svému ospravedlnění píše. Odebrala se tedy ihned k bratrovi, který ještě roznícen tím, co právě byl četl, seděl na pohovce v komnatě, kterouž, milý čtenáři, již znáš.

Nepozoroval, že někdo otevírá dvéře — jeho oko upřeno bylo v zem; na čele umístily se znaky neskonalé starosti; levá ruka, v nížto držel otevřené psaní, chvěla se každým rázem rozbouřeného srdce: byl to obraz tak truchlý, že se Jetka pozastavila na prahu, právě rychle vstoupiti chtějíc. Že však Robert neprotrhl se ze starostného dumání, přistoupila lehko k němu a vybudila jej jemným položením ruky na rameno z jeho truchlých myšlének a pravila:

„Což tě opět začarovalo v blouznivosť, bratře? Myslím, že to není dostojno muže, jenž neštěstí naň doléhající vždy dosud uměl s velikou resignací snášeti.“

Aniž by Lipnického byla překvapila přítomnosť sestry, podal jí jaksi mechanicky list, jejž v třesoucí se ruce držel, a pravil jedině:

„Přečti si to, sestro; avšak nečiň o tom Amalii ani zmínky. Ubohé dítě! raději bych svůj život nasadil, kdybych uchrániti ji mohl útrap, ježto na ni čekají. — Ačkoliv mne konejšívá, že mladý Menšík jí už vymizel na prosto z paměti, přece její truchlá a blednoucí tvář značí opak toho, co praví. Oh mé krátkozrakosti! — Že jsem neviděl, že to vše jinak býti nemůže; že její vezdejší štěstí pokaženo býti musí vlastním otcem jejím, jak celý život, jako by boží soud těžkou kletbou snížiti chtěl rodinu mou v prach pokalený!“

„Toto hořekování není nic platné, pane bratře,“ odpověděla Jetka ne bez trpkosti; „arci že by náš stav mohl býti na prosto jiný, že bychom nemuseli sobě stěžovati na nynějšek a teskným okem pohlížeti na šťastnější minulosť.“

„Snad tobě tak se zdá, sestro; avšak já nezakusil těch šťastných dob, o kterých mluvíš. Možná, že's ty ne-

spokojena s věcmi, jak nyní jsem — Bohu veliké díky vzdal bych já, že mi dopřán koutec̆ek tichý, od něhož se nerozloučím více, dokud nesložím ubohé své kosti v rakev; jen kdybych byl mohl uchrániti dceru od nešťastného osudu, jenž ji mou vlastní vinou pronásleduje. . . .“

Jetka umlkla — dojala ji tato řeč bratrova nemálo. Ač jedině samolibostí svou zavedena, k plánům, ježto zanímaly všecku mysl její: napraviti všemožně opět, což bratr byl neštěstím ztratil; přece se neodcizilo její srdce spojnějším a šlechetnějším citům. I čas napravil mnohou z jejích nechvalitebných vlastností, jelikož přivykla tichému životu na venkově a počala zapomínati na hlučné radosti veselých měst.

Hleděla však přece všemožně, udržeti Josefa své rodině, vidouc, že Amalie příliš hluboko raněna odchodem a nad to ještě zasnoubením jeho — a často bylo jí v srdci, jako by svědomí se chtělo ozývati a jí vyčítati nešlechetné její jednání, jímž ubohou děvu na brzké meze truchlého hrobu dovlékla, zúmyslně takměř přivedši ji k nevyhnutelné záhubě. Snažila se tedy nyní napraviti vše dobrou vůlí, jakož dříve nepředloženě a z hříšné vášně vrhla v prohru štěstí nevinného děvčete.

Pravila k Robertovi po chvíli, ponechajíc jej takto bouřným upomínkám, až by sám v sobě ztišení dosáhl:

„Nemluv o smrti, bratře; doufejme, že se všecko urovná k naší spokojenosti; možná, že Amalie . . .“

„Oh, nezpomínej mi na nešťastné dítě!“ přetrhl vášnivě Lipnický řeč sestřinu. „Čti jen, čti, a nabudeš přesvědčení, že ubohá děva obětovala své vroucí srdce na mrzký oltář a že její hroznou obětí pukne srdce mé.“

Zadumal se Lipnický v nový labyrint odporujících sobě truchlých obrazův. Zatím Jetka, nechtějíc více ještě

rozbuřovati neklid bratrův, popošla k oknu — neb se zponenáhla šeřiti počalo — a pohloubila se v pozorné čtení obdrženého listu Josefova. Zněl asi takto:

„Drahý, otcovský příteli!

Nepsal-li jsem již dříve, nesmíte mi to pokládati za zlé. Můj duševní stav je tak nepravidelný, že často věci konám, kterých bych se jinak byl ani nedomyslil. Tak se stalo i s mým náhlým odjezdem, jehož jsem se nemohl dočkati, dokud jsem tráviti musel několik hodin v domě otcově, a jenž mi nyní zdrojem nevýslovných bolestí v upomínce té, že jsem se pokládati směl kdysi za šťastného býti Vaším váženým a vezdy vítaným hostem.

Že však jím i dosud jsem, neměl bych vlastně říci; neboť mi povinnosť zabraňuje, touto myšlénkou se potěšiti. Na darmo vzpírám se všemožně převábivé a divoslastné upomínce, jež mne neustále pronásleduje luznými obrazy a zve přemilostně, bych celou duší ploval k oněm drahým místům, která věční svědkové budou nejšťastnějších dob mého života mladistvého. A již snad tímto opětným vyznáním svých nezměněných citův, ježto hoří v nejčiřejším plameni k děvě, která nezasloužila tak krutého osudu: snad již tím prohřešil jsem se proti přísné povinnosti, jakouž na slabá ramena svá převzíti, bohužel! nucena jsem se viděl a jižto sotva snáším.

Avšak klesnouť pod ní, nedostojno bylo by mne, mé cti — ach! cítím hluboko, že pokalené — ač při sám věčný bůh! nikoliv vinou mojí.

Snad jste slyšel o mém zasnoubení? Můj nevýslovný neklid nedovolil mně, oznámiti Vám vlastní rukou tento hrozný — bůh mne netresci! — a nenáviděný krok, v jehožto původu spočívá počátek mého neštěstí pro celý život

ostatní. Doufám, že pevnou vůlí mou udrží se v plné rovnováze povinnosť, jižto jsem sobě za bohyni vyvolil v nové opět způsobě, dosud mi neznámé. Tážete se, proč takto jednám a zdali jsem opravdu takto musil jednati; zdali svědomí moje tichým poklidem oplývá jako jindy? Proč jsem zaslepenou děvu k neblahému přilnutí ke mně úlisně zavedl; proč jsem svatou, nevinnou veselosť její mysli otrávil; proč ukradl slastný pokoj ze zbožných ňader děvy, abych snad jinde stejně tak učinil, nabyv ohavného cviku, jímž vyhourávám neštěstí nad hlavami svých obětí? —

Jediné slovo mohlo by všecky tyto námitky, domluvy, nepříznivé mi utrhání na cti odstraniti, že bych stál před upřímným zrakem Vaším čistší nad hladinu modrou tiché řeky, když se slunce skvělými paprsky v ni upírá. Oh, proč mi nedopřáno, zachrániti svoji česť od hrozícího jí kalu; proč mi nemožno, nejněžnější srdce tohoto světa upoutati na věčno k srdci svému nehodnému toho pokladu; proč mi nelze, vydobyti sobě blahodadoucího požehnání přešťastného otce, jenž by svůj život, v dítěti bujně opět bijící, v mou ochrannou náruč vložil, abych šetření skvostu toho s nevýslovnou útěchou a neunavnou ochotou vedl až ku chladnému hrobu!

Drahý, otcovský příteli můj! Blahoslavím Vám, že nemůžete pocítiť neskrocené bolesti srdce mého, v němž uražená česť, otcovská vůle a vynucená bezvolnosť nejkrutější vojny vedou, anto já bez naděje na tento hrozný a trávný boj zírati musím, bez naděje sladké, že se kdysi ukončí. — Vy truchlíte pro svou milovanou dceru; Vy máte snad útěchu v kletbě, kterou sypete na hlavu nepočestníka, jenž je původem neštěstí rodiny Vaší; já však žehnati musím oné ruce, která nás brzy na věčno rozvede. Vy máte útěchu v tom, že brzo zhasne bídný život Váš —

já tisícerou muku, že po celý život v srdci svém nositi musím strašné vědomí to: že jsem ukrátil dnův Vašich slabou řadu, že jsem přechvátil matný běh mladostí pučícího květu k smrti nedozralého a zkazil spokojenosť duše nevinné.

A přec nedovrším tyto hrozné činy své samovraždou úsilnou, anto již smrtelný hřích tíží mou duši, že se vraždím útrapami, jež jsem sobě sám v požitek připravil. Budiž mi dopřáno ještě to připojiti: že jedině Váš krátký život, Vaše budoucnosť jinak bezstarostná, když snad čas vyhojí boly, váže mi ústa nezdělitelným tajemstvím, jímž nucen churavím na duši a jímž vlečen jsem k oltáři s onou, jejíž srdce mi tak cizí, jakož mé jí. Kdyby mi dovoleno bylo, dotknouti se více nežli přátelsky ubohé dcery Vaší, zapřísahal bych Vás, vyříditi jí, aby někdy slzou vzpomněla na mne; teď jak a čím jsem, smím jen volati: Bůh žehnej jí! Odpuštění jejího nežádám; já jsem čist vší viny: nešťastný jedině osud rozdvojil dvé srdcí pro sebe stvořených!

V naději, že mi panna Jetka přátelské upomínky neodepře, že snad otcovský můj přítel zatouží po mně, když pozří na neštěstí své dcery: zapřísahám Vás neklnouti mne svůdníkem a nečestníkem, sic odejmete mi sladké doufání v budoucí blaženosť jiného světa!...

Váš věrný

V Paříži dne... 18.. J. M."

Když Jetka psaní přečetla, dala je mlčky bratrovi nazpět, usnesouc se na tom, že zdělí poněkud obsah jeho Amalii, jelikož již věděla, že Josef otci psal. Jinak by zajisté i ona se byla o listu ani nezmínila, aby neštěstím milencovým děva ještě více nezatruchlila a aby pro

jeho nevinnost její bolesti nedosáhly nejvyššího stupně. Že nevinen jest, vysvítalo příliš z listu onoho, v němž tiché zoufalství mluvilo z duše jinochovy. Což by však vyjevení pravého stavu srdce jeho nevěstě nemohlo rázem vyrovnati všecko? Snad že by budoucí choť, poznavši mladého Menšíka, neodvážila se podati mu ruku, kterouž bez lásky přitisknout nemůže k srdci.

Muselo to vše býti nemožno; zajisté by to byl sám učinil, aby ušel všem bolestem, ježto tak důtklivým způsobem v listu svém líčil.

Jaké to bylo tajemství, kteréž mu poutalo ústa na vždycky? tajemství, jehož zachování jedině udržeti mělo rodinu Lipnického? Při tom Jetka zůstala — však vzdor všemu hloubání nemohla vniknouti v smysl osudných oněch několika slov.

Na návrat Josefův čekati, bylo tedy marnou nadějí — svazek, jejž upevniti všemožně se byla snažila, byl příčinou neštěstí ubohého děvčete. — Jak vzkřísiti pokažený květ mladistvého života jejího?... Upřímnou oddaností a milovnou laskavostí chtěla útěchu vlévati v její bolné srdce, aby je uchránila od zoufalství na příští čas, ježto jedině svatou vírou zahourané, nejalo dosud ztrápenou duši nevinné děvy, vadnoucí, jako jarní lilje přílišným žárem rozhářaného slunce uchvácená!...

XII.

Uplynul podzimek — i zima opouštěla luzné kraje naší rozkošné vlasti.

Josef chystal se z Italie, kde ostatní čas svého pobytí v cizině ztrávil. S rostoucím nepokojem očekával dobu, kdy se navrátit měl ke krbu domácímu, aby vy-

plnil otcem vymucené slovo, že po návratu s neobyčejným na venku leskem slaviti bude sňatek svůj na statku jemu odevzdaném. Jeho srdce se však vzdálením se od milovaného předmětu nezměnilo tím způsobem, jak odjížděje z vlasti byl doufal; — naopak zmáhala se jeho láska tím více, čím blíže dostupoval mezí krásného kraje domovského.

Dorazil do Prahy; chtěl zde pobyti jedině den, aby ihned nastoupil další cestu a navrátil se co nejdříve domů. Leč nemohl se rozloučiti s městem a hleděl se přemlouvati, že snad o několik dní prodloužený pobyt dodá mu dostatečné síly ku kroku, jenž jej poutati měl k děvě, která neznajíc vnitřní neklid jeho, měla býti chladnou průvodkyní na cestách nešťastného manželství. — —

Starý Menšík nemohl se dočkati jeho příchodu. Psal mu Josef, že se jen krátký čas pozdrží v Praze, aby učinil potřebné přípravy k sňatku svému. Avšak uplynul týden a ještě více — a Josef nepřicházel. Téhož dne, kdy přislíbil, že se dostaví domů, navštívila rodina Rosenhofova starého Menšíka, aby přivítala jeho syna s příslušnou dvorností a snad i upřímností.

Za ten celý čas nezměnilo se ničehož v domácnosti těchto rodin — jen Adelaida nebyla tak vesela, jako dříve. A Rosenhof s chotí pozorovali tuto změnu s utajenou radostí, domnívajíce se, že udušená její veselost je pouze výplyn z nastávající sladké starosti, jak se chovati má co nevěsta a brzy co choť bohatého mladíka, jehož jí záviděti se zdály mnohé dívky z vůkolí. Arci že nevěděli rodiče Adelaidini, v čem se vlastně zakládá její nynější smutek a nepokoj. Přece však domnívali se, že tento její nový rozmar brzy ustoupí veselosti obvyklé, až jen ty mladé lidičky spojeny budou nerozlučným svazkem svatého

manželství. O pravé smýšlení ženichovo se nepotřebovali starati; vždyť to byla vůle a jediné přání obou otců, dlouholetou, nezkalenou známosť proměniti v nový ještě krásnější poměr blízké příbuznosti.

Strávili celý den tvořením všelijakých plánův budoucího života na obou statcích. — Starý Menšík podvolil se snažné žádosti páně Rosenhofově, že dá vystavěti nové křídlo ku západu při velikém dvorci, aby měl takto zevnitřní vzhled pěkného zámku, k němuž se hospodářství jedině co vedlejší věc druží. Bylť to požadavek, jenž vzbudil z počátku veliký odpor na straně starého hospodáře; konečně dal se však přece přemluviti. Nahlížel, že to nemálo přispívati bude k větší vážnosti jeho jmena, že umí svého bohatství nejen ku všeobecnému dobru užívati, nýbrž i také ku povzbuzování architektonického umění. A co mecenáš toho druhu umělcův neměl příliš rozsáhlé pověsti.

Za takových vyjednávání uplynul den — starý Menšík mrzutě počínal vzpomínati na syna, i pan Rosenhof nemohl sobě vysvětliti přílišnou lhostejnosť ženichovu, anto určení dne, kdy se má svatba odbývati, patřilo mezi věci, ježto veliký díl dnešního vespolného vyjednávání zaujímaly.

„Kdybych se nedomníval,“ počal k večeru pan Rosenhof, když se společnosť procházela po parku, zponenáhla chystajíc se k odchodu, „kdybych nemyslil, že se Josef jedině opozďuje k vůli tomu, aby překvapil nějakým zvláštním a neobyčejným darem nevěstu, aneb — nedejž to bůh, aby to pravda bylo! — že se mu stalo na cestě nějaké neštěstí: nevěděl bych si jinak vysvětliti nevčasnou lhostejnosť jeho, leč že snad nedbá příliš o nevěstu a že snad jej nějaká zamilovaná hračka a pleticha zdržuje od

domácího prahu. Co myslíte, pane Menšíku? Nepozoroval jste nikdy něco takového?“

Menšík se trochu zarazil touto otázkou, věda předobře, že pan soused snad bez vůle o pravdu zavadil. Hleděl si však pomoci z rozpaků a pravil, stavě se uraženým:

„Nemyslil jsem, že by taková domněnka o mém synu vzniknouti mohla v srdci vašem.“

„Pro to se však nehněvejte, pane Menšíku; já mívám někdy podobné vrtochy. Těším se ale nemálo, že moje domněnka na prosto zničena je vaší odpovědí.“

„V to pevně doufám, pane Rosenhofe. — Nemohu sám pochopit, co jej tak dlouho poutá ku Praze. Přece mi sám psal, že dnes přijede. Možná, že jej snad zdrželi jeho přátelé. Vidouce jej naposled co neženatého druha, chtějí použiti jeho pobytí v Praze k tomu, aby ještě jednou s ním zakusili radostí mládeneckých, než se rozloučí se svobodným, nevázaným životem studentským.“

„Ať již je tak neb jinak, pane sousede,“ odpověděl Rosenhof — „já vidím, že bychom snad dnes čekali na darmo. Pročež, milá choti,“ obrátil se k paní své, která mluvila s Adelaidou, jež více pozornosť svou na rozprávku starých pánův obracela, „myslil bych, abychom se uchystali k odchodu. Pan Menšík nás laskavě zpraví o příjezdu ženicha, dostaví-li se zejtra, místo dneška.“

„Buďte bez starosti, pane Rosenhofe. Jakmile Josef přijede, bude jeho první návštěva k vám; on sám se pozeptati musí po zdraví své milované nevěsty.“

Na tato slova trhla sebou Adelaida — neodvážila se však ani slovem, zmíniti se o vyznání, jímž ji byl bez ostychu a svobodně překvapil Josef před rokem, když právě odjížděl do Paříže.

Rozešli se. — Nastala noc — Josef nepřijel.

Večer, když starý Menšík zasedl ke stolu, nemohl utajiti nepokoj a mrzutosť, že syn posud otálá a vyhýbá se sňatku, jenž má býti jediným základem štěstí jeho. Petr, jenž posud udržel se na vzdor všem rozmarům starého pána v jeho milosti, již dlouho brouse svůj šíp ku pomstě na panně Jetce, hleděl i dnes ponoukati Menšíka, jenž bez toho již rozkvašen byl nemálo, že Josef nepřijel.

„Nalej mi ještě, Petře, abych zapil žluč!“ promluvil poroučeje starý Menšík.

„A proč se opět rmoutí můj milovaný pán?“ tázal se Petr, dobře věda příčinu jeho mrzutosti.

„Nemluv mi o tom a neptej se mne, nedovolím-li ti sám.“

„A přec milosťpán ví, že mu častokráte poskytnu dobré rady.“

„Jaké rady? Jak bys mohl vyhojiti mou neustálou mrzutosť a neodbytný hněv?“ tázal se starý Menšík, rozpálen jsa nápojem, jehož dnes nad obyčej požíval.

„Myslím totiž stran návratu pana Josefa.“

„Tys měl i tehdy pravdu, když jsem jej povolal z Pardubic; mluv, Petře, vypomůžeš-li i tentokráte dobře, nemá býti malá moje odměna.“

„Já mám tak divné nápady, milosťpane; myslím si i dnes, že na darmo se nezdržuje pan Josef v Praze.“

„Co pravíš?“ rozzlobil se naň starý pán; „nemysli, že česť mého syna je tak malicherná věc, bys směle ji potřísnit mohl nepravými domněnkami!“

„Tedy budu mlčeti,“ odpověděl chladně Petr.

„Mluv, Petře, sic při sám bůh! dnes naposled obsluhovals mne,“ rozhorlil se starý pán vášnivě, hroze roz-

vážnému sluhovi, jenž úšklebně se zasmál, jako by spokojený, že nyní je čas, svou další operaci začíti.

„Z krátka, milostpane, mladý pán se bezpochyby ještě před svou svatbou podíval do Pardubic, aby potěšil svou truchlící milenku, že jí dosud věren jest, ač ji opustiti musil.“

„Běda mu, kdybych se dověděl, že máš pravdu!“

„A jak ji nemám míti, milostpane? Proč by mladý pán psal, že přijede, aby nepřijel? Bezpochyby, že naň starý ten lišák — míním onoho kupce — ještě poslední léčku nastražil, by jej ulovil pro svou dceru, která zajisté i bez něho si pomůže. Na vašem místě bych několika řádky přetrhl rázem celé to nectné milkování, nectnější ještě nyní, když je mladý pán již zasnoubený s tak bohatou a krásnou nevěstou, jediným to dítětem pana Rosenhofa, jenž zajisté mnoho si zakládá na cti, jakéž jeho dům všeobecně požívá. Já jsem nedávno slyšel, že jedině dobrota vašeho laskavého srdce poskytnula onomu kupci úkrytu před hroznou bídou...“

„Jak? — Tys se dověděl o oné směnce?“

„Ba ano, milostpane, a to jednoduchým způsobem. Zahradník Lipnického zná všecka tajemství rodiny; a ví-li to on, bezpochyby že to ví i starý kupec a všickni. Pročež nepochopuji, že tak dlouho váháte, jedním rázem mladého pána k jeho prospěchu odtrhnouti od domu Lipnického, aby těm hračkám bylo konec a aby se slaviti mohla svatba s pannou Rosenhofovou tím dříve!...“

Drzosť Petrova dosáhla nejvyššího stupně, že ani v řeči obyčejných slušných výrazů více neužíval.

„A kupec ten že ví, že ona směnka ode mne?“ ptal se spěšně starý Menšík; „a můj syn se mi dokládal svatosvatě, že objevení toho stálo by život onoho zištného

šejdíře! Avšak dost dlouho snášel jsem rozmary synovy; déle to činiti, byla by slabosť nedostojná otce. Ptám se tě ještě jednou: víš to jistě?“

Petr nemohl se ubránit, zahmouřiti něco oči; pak pronesl smělým hlasem:

„Docela jistě, milostpane; známť i dobře nestoudnou sestru jeho, která kromě toho jmění žádá sobě celý majitek váš pro svou milou neteř.“

„Ah ti hanebníci! — Že toho dočkati jsem se musil na synovi! Můj jedináček kuje pikle proti dobrotě svého laskavého otce; promrhati chce s nevěstkami statky s nevšední plílí a snahou vydobyté a rozmnožené! Jako nerozumné děcko zavesti se dada ohavnými plány nepočestných lidí, tak seslábl na duchu, že zapírá jejich špinavé záměry, aby před časem uvrhl otce svého v temný smrti byt, vládnouti chtěje v prostopášném hýření jměním jeho. Chce je promrhati, okrádaje sebe o čiré jmeno, jež vždy čisté zachovati byla moje jediná snaha na zemi! Však nestane se podlé jeho hříšné vášně, bychť jej i odtrhnouti musil od srdce, v němž dosud otcovská láska k němu hárala nejbujnějším plamenem! ...“

Tak dokončil starý Menšík, podav se náruživostem svým s bezvolnou slabostí. Sám Petr necítil se jistým před výbuchem rozkvašeného nitra svého pána a chtěl se odstraniti, aby ušel rozbouřenému hněvu Menšíkovu.

„Zůstaň, Petře!“ zahřměl starý pán, že se maně zachvěl Petr, jako by omráčen božím bleskem; „tento list ať se ihned odevzdá na poštu.“

Po slovech těch trhl Menšík křečovitě nekolikráte perem, zapečetil sám osudné psaní, ježto přiblížiti mělo ztraceného syna k opuštěnému srdci otcovskému, jež krvá-

celo nevýslovnou bolestí, rozerváno jsouc hněvem a lítostí dosud ještě nikdy jím nepocítěnou...

Petr se zatím zpamatoval ze zmatku — vzal doručený mu list s lačností hladového vlka a zašeptal, vyšed na chodbu: „Obstarám jej osobně; a aby se neminul s cílem, dohlídnu k tomu, aby přišel na pravé místo. Sám jsem bez viny, jako novorozeňátko konaje jedině dle rozkazův pána svého. Nu, trávenina je uchystána, ať se napije, komu vábně voní!“ zasmál se šibal, a za malou chvíli spěchal na poštu nedalekého městečka, spolu obávaje se, aby Menšík nezměnil úmysl svůj. —

Dorazil do městečka, když se již hustá noc schýlila nad jarní zemí.

Právě odjížděl poštovní vůz — psaní na Lipnického ubíralo se k určení svému. — Petr, vykonav svědomitě poselství, myslil, že se nejde za chladné noci příliš dobře, dokud by se člověk neposílil za šťastné vyplnění svého úkolu; zasedl si beze všech okolkův ku džbánku pěnícího se piva — tehdy nebylo Plzeňské ještě v tak hustém užívání jako teď — piva to sprostého, avšak mnohem lepšího, než za dob nynějších. Nahnuv si několikráte po pansku, pohloubil se v zábavu tuto tak, že ani neslyšel rachocení přijíždějícího povozu, který před poštou vedlé hostince se nacházející zastavil.

Rozmlouval právě o důležitých změnách na zámku páně Menšíkově — měl za první povinnosť, nesnižovati důstojnosť svého stavu na darmo — a rozkládal svým známým, jichž v městečku nemálo měl, že co nevidět slaviti se bude svatba u bohatého Rosenhofa s takovým leskem, že všickni lidé podiviti se musí, něco podobného posud neviděvše.

Mezi osobami, ježto podílu měly v rozprávce této,

byl také onen poštovní, o němž jsme se již dříve zmínili a jenž Josefa obyčejně vozil do Prahy.

„Já bych jen rád věděl, jakým způsobem se všecko dovídáte, pane Petře?“ ptal se poštovní, dotvrdiv slova svá neobvyklým douškem.

„Kdybys tak velbloudí otázky jen držel za oslovskými zuby,“ odpověděl nepříliš zdvořile Petr, jejž podnapilého popudilo pochybování poštovního o jeho domácí hodnosti. „Myslíš, strakatý kapoune, že já nejsem po starém pánu první osoba v celém hospodářství?“

„To jsem věru dosud nevěděl,“ odvětil poštovní; „vždyť je to nedávno, že jste měl sklopené uši jako ostříhaná ovce, a nyní byste byl došel takové důstojnosti? Dříve se žába obleče v husarský kabát!“ zasmál se poštovní, až mu oči slzely.

„Nemluv mi tak nectně, ty stará řebřino, sic tě pozdravím tak šeredně, že se jakživ více neudržíš na kozlíku. Myslíš, že já se zabývati budu s takovými sprosťáky, jakos ty?“

„Raději sprosťákem být a zůstat, nežli se stát šibalem,“ narážel poštovní, zamračiv se a zíraje ostře na Petra. „Já jsem se dověděl o všeličemž; a kdyby to věděl mladý pán, nevytloukal byste staré sklepy na panském dvoře. Však na vás dozraje kosa pana Menšíka syna, když již otupěla zarezovatělá kosa pana Menšíka otce.“

„Oh, ty vrtohlavý berane,“ zasmál se Petr, „tys tomu dal! Já ti brzy dokážu, že se dříve potáže mladý se mnou, než bude činiti, co chce.“

„Jako se potázal, když vás vyhodil v Pardubicích ze svého bytu, přistihna vás při vyzvídání, když se vaše dlouhé uši vtíraly v jeho záležitosti,“ zasmál se opět

poštovní, maje radost z toho, že může odporovati Petrovi, jenž se domníval, že nad něho není v celém vůkolí a že nikde neví o příčině propuštění jeho od mladého pána.

„Však se podíváš, ty rozvrzaný kozlíku; právě jsem odevzdal psaní na poštu, které všecky jeho plány překazí. Však já mu škaredě zplatím to jeho nectné nakládání se mnou.“

„Jako zastře noční netopýr paprsky slunce?“ tázal se poštovní; „to se darmo namáháte, rozmilý kostroune všech šibalských nápadův.“

„Ty nechceš věřiti?“ tázal se Petr; „kdybys neměl kachní žaludek, řekl bych ti jak.“

„Vždyť já se vás neprosím, vy mudrcká lopato. Nechte si ty vrchovaté řeči, abyste si nevyvrátil svůj lživý jazyk.“

Tak se ukončila rozprávka, ačkoliv by byl Petr rád ještě promluvil, aby zachránil svou česť, jak pravil; avšak po marném namáhání ustoupil od svého předsevzetí, jelikož mu v skutku jazyk vaditi počínal, nemaje dosti místa ve svém příbytku.

Poštovní se sebral a odešel. Petr přinucen byl stráviti noc v hospodě, v nížto jej opustila na okamžik obvyklá jeho prozřetelnosť, jižto zachovati povždy bývá u šibalův prvním základem jejich jednání a takměř kázanou nutností. Ve svém nepřirozeném stavu nepozoroval též Petr, že brzy po příjezdu poštovního vozu mladý sluha páně Josefův do světnice vstoupil a nepozorován v koutě u osamotnělého stolu sedě, celou rozprávku Petrovu byl vyslechl. A nelenił. — Vytrativ se tak nepozorován, jako přišel, pospíšil s ulovenou novinou k svému pánu, předvídaje, že Petr nějaké šibalství na mysli má, aby se vymstil mladému pánu, z jehož služby pro svou drzosť propuštěn byl. —

Nedlouho mluvil Vojtěch s Josefem.

„Děkuju ti, Vojtěše, za tu zprávu; možná, že mi poslouží více, než se domníváš. Nyní ale odeber se dolů a nespusť oka s Petra, až trochu vystřízliví; pak já se oň postarám," pravil Josef, propustiv laskavě Vojtěcha, jenž z toho nemalou radosť měl, že se okázal svému milovanému pánu užitečným.

Druhý den z rána, když se právě chystal pan Petr na cestu, nenadále vstoupil Josef do světnice, v nížto se nacházel; za ním přišel po chvilce Vojtěch. Překvapení Petrovo nebylo malé; dosáhlo však nejvyššího stupně, když se Josef přísným hlasem tázal, co dělá v městě kdežto jej služba poutati má doma.

„Důležité věci, ježto jsem obstarati musil..." koktal Petr, jejž opustila na chvíli jeho obvyklá drzosť.

„Jaké věci?" tázal se Josef přísně; „doufám, že o nich věděti mohu."

„Beze vší pochyby, mladý pane, avšak nemohu v skutku říci, oč vlastně se tu jedná; donesl jsem jedině psaní na poštu," vymlouval se Petr, nabyv zatím obyčejné chladnosti.

„Jaké psaní?" ptal se Josef; „odpověz ihned na mou otázku, sic tě k tomu přinutím po zlém."

„Oho! mladý pane," spustil Petr; „nejsem já více ve vaší službě, abyste se mnou nakládal podle své lehkomyslné vůle!" Dopověděv, chystal se k odchodu. „Ze svého jednání zodpovím se starému pánu."

„Ani krok!" zahřměl pobouřený Josef zvučným hlasem, v němž se sotva utajený hněv jevil, drzostí Petrovou způsobený. „Na koho byla adresa? Mluv, bídníče, sic, při sám bůh, zdráv odsud neodejdeš!" Při tom chopil jej Josef za hrdlo a stiskl je takovou silou, že Petr

sotva dýchal. „Ty chceš kaziti plány moje?“ počal vždy hrozivěji Josef; „ty mi chceš zplatit moje nectné nakládání s tebou? Ty se odvažuješ mysliti, že budeš mnou vládnouti jako starým pánem? Nediv se, že já znám všecky tvoje hanebné záměry, ty nevděčná stvůro mé laskavosti a neblahé dobroty mého otce; pověz, co eno psaní v sobě chová a kam bylo odesláno, sic tě...“

Rozjitřenosť Josefova zmáhala se skoro již jeho duševních sil a tím více roznícena byla, když Petr neočekávaným obratem vydral se z jeho svírajících rukou a uskočiti chtěl otevřeným oknem přízemní světnice. Jedním rázem přikvačil Vojtěch, jenž střehl každé hnutí komorníkovo, a srazil mu nohu, jíž právě vystoupil na okno, s takovou rychlostí a silou, že Petr ztrativ rovnováhu, těžkým pádem sklesl na podlahu. Vida se v moci svých protivníkův, poddal se Petr bezvolně; a nevěda, jak si pomoci, počal nahlížeti, že bude nejlíp, aby si uchránil alespoň tvář nevinnosti, když obrátí na jinou stranu. Počal tedy s prosebným hlasem:

„Povím vám všecko, mladý pane; ale u všech svatých, já za to nemohu! Byla to vůle vašeho pana otce; já jedině jsem bídný, bezvolný prostředek ke všemu, co ráčí.“

„Víš o obsahu listu?“ zahřměl Josef, nemálo popuzen jsa, že sobě dovoluje sluha, utíkati se za slabosti otce jeho.

„Vím, mladý pane; tuším, že jednalo o oné osudné směnce...“

„A kam bylo odesláno?“ tázal se s rostoucí netrpělivostí Josef.

„Do Pardubic, na statek pana Lipnického.“

„A co psal otec?“ dorážel Josef, po celém těle se chvěje nevýslovnou ouzkostí, jako by se jednalo o život člověka.

„Objevil ono tajemství, jež jsem se náhodou od něho dověděl, aby takto učinil konec všemu spojení vašemu s onou rodinou," vypověděl Petr doufaje, že upřímností svou nakloní sobě mladého pána.

Po těchto slovech přejel si Josef spánky, jako by uchlácholiti chtěl rozbouřený tepot kypících žil, aby se zpamatovati mohl ze svého zděsu, jenž jej na okamžik zbavil všeho myšlení. Pak se obrátil k Vojtěchovi pravě:

„Pusť toho padoucha! — Postarej se ihned o vůz, Vojtěše: za pět minut musíme býti na cestě."

Když odkvapil Vojtěch, jemuž škaredě žehnal polámaný Petr, přislibuje mu v duchu, že se s ním za tuto nemilou službu setkati hodlá, pravil Josef:

„Já ti odpouštím, ty hanebníče, ty šibale necitný, jinak by ti brzy seděl šedý kabát na těch nectných ramenou; avšak hleď, aby se s tebou oko moje při návratu ve dvoře otcově nepotkalo; sic tě potrestám za tvé ohavné pletichy takovým způsobem, že se věčně neodvážíš, opět míchati se v záležitosti svých pánův."

Takto dopověděv, odešel Josef. — Po chvíli ujížděl cestou k Pardubicům neustálým cvalem, předejíti chtěje psaní, aby se minulo s účinkem svým. Avšak ztráta času celé noci nedala se vynahraditi.

Josef všemožně se snažil, urovnati své rozutíkané myšlénky, nevěda, zdali vlastně jeho přítomnosť na dvorci Lipnického co platna bude, a jak by se dala omluviti, když se psaní otcovo do rukou Robertových dostane.

Zatím Petr, vida se bez důvěry Josefovy, obával se, že se časem objeviti musí všecky jeho pletichy a že starý pán by mu hůře zplatil jeho služby nežli syn, usnesl se na tom, ještě téhož dne opustiti zámek Menšíkův, ač nemohl pochopiti starý pán nenadálou tuto změnu v mysli

Petrově. Uváživ dlouholeté a snažné a počestné služby komorníkovy, odměnil se mu stkvělým způsobem a Petr spěchal do Vídně, aby se tam postaral o počestnou existencí. Avšak nechtělo se mu dařiť, jak si přál. — Dal se do všelijakých nových pletich, byl několikráte s nevelkou ctí propuštěn — jeho výslužné se rozpustilo zponenáhla jako sníh březnovým sluncem, až se konečně dostal k nepřílišnému potěšení jaksi náhodou, jak pravil, do káznice, kdežto však ouplný rok neztrávil; umřelť s tím přáním, aby se vedlo šťastněji Vojtěchovi, jemuž se chtěl nepříliš laskavým způsobem odměniť za onen pád s okna v hospodě. —

XIII.

Na dvorci Lipnického panoval týž den, když Josef k večeru chtěl doraziť do Pardubic, nemalý zmatek.

Již po několik dní stěžoval sobě Lipnický, že mu počíná zdraví mizeti, ačkoliv jinak hleděl všemožně utajiti tělesních bolestí, aby rodinu svou nezármoutil marnými snad starostmi. Tehdy neustále maje před očima smutný obraz milované dcery, bál se velmi, aby neupadl v nebezpečnou nemoc; pročež chtěl raději dříve poddati se, aby spíše opět uzdraven byl. A v skutku po několika dnech roznemohl se tak, že bylo zapotřebí, hledati lékařské pomoci. V celém domě panovalo tak děsné ticho, jako by se očekávala veledůležitá, nebezpečím hrozící událosť.

Právě se chýlilo k večeru. — Příroda zdála se truchliť s rodinou Lipnického — po celý den honily se husté mraky po zakaleném blankytu, předpovídajíce bouři, a ne-li, alespoň lijavý déšť. Slunce se sotva prodíralo těmi spoustami sivotemných mračen hromadících se jako černé

hřebeny mlhavých hor za podzimního večera; jedině truchlým zásvitem šlehalo v žeřavých paprscích do oken tichého dvorce, v němž dnes ani ruchu nebylo, jako by obyvatelé jeho byli vymřeli.

V poslední komnatě bílého dvorce, vypsané hned z počátku této povídky, seděl u okna na veliké židli, vycpané po obou stranách poduškami, Lipnický a zádumným okem pohlížel v temnou krajinu k Pardubicům. Po chvíli pravil slabým hlasem, avšak rozčileně: „Sestro, mně se zdá, že starý Ondřej přichází s nějakým psaním; jdi se podívat a pošli jej do čeledníka, aby sobě odpočinul a posílil se na zpáteční cestu. O pokrm a nápoj postará se Marjana a o dlouhou rozprávku starý Vojta. Chudák! také jej opouští veselosť, jako nás všecky. On vadne jako my, ta dobrá, poctivá duše, zděluje všecky starosti a strasti s námi. Jdi, sestro, jdi, rci mu, aby jen držel všecky záhony v pořádku; možná, že jej brzy navštívím v zahradě. . . .“

Zůstavivši bratra svého s lékařem v komnatě, vyšla Ondřejovi v ústrety, a v skutku měl psaní, ač nemohla poznati, čí to ruka na adrese. Písmena byla jen takořka na polo vypsána a tah písma tak nejistý a třesně držený, že Jetka sotva přečísti mohla naručení. Pobídla laskavě starého Ondřeje do čeledníku, kynouc při tom Marjaně; pak spěchala opět nahoru a právě chtěla rozpečetiť list, přistoupivši ku stolku u okna, kde Amalie zabývala se pletením pěkného obvleku na podušku; tu zavolal ji z vedlejšího pokoje lékař.

Jetka netroufala sobě psaní ono odevzdati nemocnému, obávajíc se, aby něco nepříjemného v obsahu jeho nebylo, což by škodlivě naň mohlo působiti. Odcházejíc podala je Amalii a pravila: „Přečti zatím, zdali něco dů-

ležitého v tom listu; já řeknu otci, že jsem ještě s Ondřejem nemluvila. Nebude-li nic v něm, což by se ho nemile dojmouti mohlo, zbude času dosť, doručiti mu jej později."

„Dobře, tetinko; já jej dám otci, až odejde pan doktor; bez toho již se dočkati nemohu, kdy půjde, abych zajmouti mohla jeho místo vedle tatínka."

Jetka políbila dívku v čelo a odešla. Amalie rozpečetila list a počala čísti nikoliv bez práce a namáhání, anto písmo na polo rozmazáno a skřiveno, jako by psáno v největším rozjitření. Avšak se dočtla jen prvních tří řádkův. — Klesla bez sebe na zem, vzkřiknouc tak pronikavým hlasem, že za malou chvilku vyšla Jetka z pokoje Robertova, k smrti poděšena strastiplným obrazem, jenž se objevil zrakům jejím. Amalie ležela jako bez žití u pohovky, krvácejíc z levé ruky, jížto se při pádu svém zachytiť chtěla a již si nemálo poranila obražením o bodný konec lenošky.

Jetka neodvážila se volati o pomoc, aby nepobouřila ještě více Roberta, jenžto si nemohl vysvětliti výkřik své dcery, požádaje sestru, by se podívala, co se venku děje. Po chvíli podařilo se jí, vzkřísiti opět bledou dívku. Pozdvihla ji na pohovku a zavázala studeným náčinkem poraněnou ruku, na níž krůpěje krve stály, jako lístky z růžových poupat na lilijovém poli. Když ji Jetka takto urovnala, tázala se jí konečně, co příčina této hrozné její změny.

Amalie s divě planoucíma očima prozřela jedině na psaní, ježto leželo vedlé stolku u okna na zemi, a ukázala na ně třesoucím se prstem, nepromluvíc ani slova. Její myšlénky těkaly v takovém nepořádném shonu, že nebyla s to, utvořiti sobě souvislou odpověď.

Jetka zdvihla list, přistoupila k oknu a počala čísti. Obsah jeho byl asi tento:

„Pane Lipnický!

Že Vaše nestydatosť dosáhne takového stupně, nemyslil jsem sobě. Nejen, že jste odloudil syna otci jeho; nejen, že za lákadlo nezkušenci na odiv stavíte lehkomyslnou dceru svou, která, nejsouc takovou, pohrdla by jím; nejen, že jste přijal s vědomím podstrčenou směnku, jako by to odkaz nebožky Vaší choti: Vy chcete i uloviti onoho zaslepeného nezkušence na prosto, aby se nasytila Vaše lačnosť po novém bohatství statky mými! — To se nestane. — O vyrovnání mezi náma postarám se brzo. Vám ale kladu k srdci, abyste nezdržoval syna mého od vyplnění otcovské vůle, sic přestane míti otce.

Jiří Menšík."

Po přečtění hrozného obsahu toho nevěděla z počátku Jetka, má-li věřiti smyslu osudných slov. Několikráte ještě přečítala psaní se vždy více rostoucím úžasem, nemohouc se zpamatovati ouplně ze strašného překvapení, ježto se jí bezděky zmocnilo. Nepřehledná propasť zívala ustrnulým zrakům, v níž se potácela celá rodina jejich, vyvržená nyní v bídu ještě strastnější, jelikož všickni uvykli se považovati nynější tichý život, pokalený jedině nešťastným poměrem Josefovým k Amalii, co výsledek blahého obratu srdce nebožky manželky Robertovy, jížto žehnali všickni po smrti její, takto napraviti chtějíce zlé mínění, kteréž dříve hořkostí naplňovalo všecku památku na ni.

Nyní se objevil pravý stav věcí, jejžto nikdo z nich nepředvídal. A toto objevení hrozilo nejstrašnějšími následky. —

Jetka nevěděla, jak by se dalo předejíti pád, jenž zasáhnuv nemocného bratra, jej uvrhne v jistý hrob, an bez toho dušenou a ukrývanou nespokojeností churavěl poslední čas, až se proměnila jeho duševní choroba i v tělesní. Má mu zjeviti v nynějším okamžiku nebezpečném ztrátu všeho, co se domníval vším právem nazývati svým? Má mu říci, že brzy co žebrák opustiti musí zamilovaný dvoreček, v němž jedině své rodině žil? Má mu říci, že se ztrátou všeho štěstí dceřina je ztracen i majitek, jí co věno náležící, že je takto zmařena všecka naděje neodvislého žití Amaliina?

A kdo všeho toho příčina? Ona, jež sobeckými záměry uvrhla svého bratra, svou neteř v neštěstí, jehož přečkání jen původem bude nových strastí dosud neznámých, nesnesitelných pro neobvyklosť!

Tyto myšlénky střídaly se rozprouděným vírem v duchu Jetčině a nemohly se urovnati v tichý běh, ač se snažila ukryti nemalý rozpak a strach skoro k zoufalství mysl její dohánějící.

Spolu nahlížeti počala, že toť jest asi ono tajemství, od jehožto objevení bezpečné žití rodiny Robertovy závisí a jímž bezpochyby Josef přinucen, poddati se na prosto vůli otcově.

Avšak proč nyní právě objevil je Menšík v svém listu tak nešetrným, ba urážlivým a snižujícím způsobem? — Žádal jej snad někdo o tuto pomoc? Neodmrštil-li bratr její každé nabídnutí přátel, aby se uchránil od snižující a tížící vděčnosti? Kdo dal Josefovi právo, hráti s hroznou lehkomyslností s osudem jejich?...

Z toho trapného hloubání vybudil Jetku vzkřik překvapení, jenžto pocházel od Amalie. Obrátila se tetka k ní — neboť v svém zmatku zapomněla, že není sa-

motna — a kdo popíše její úžas, anžto před sebou viděla Josefa s upocenou tváří, v obleku zaprášeném, jenž ihned z listu na stolku ležícího soudil, že přišel pozdě . . .

Neočekávaný příchod Josefův považovala Jetka v nynějším okamžiku za hrozný ousměšek, nemohla se udržeti ve vzplanulém hněvu, přivítati jej nepříliš vlídným způsobem.

„Nemyslila jsem, pane Menšíku, že nebudete spokojen s výsledkem listu otcova, že chcete slaviti svoje vítězství vlastní přítomností, nacházeje nás v zoufalém postavení, ježto nemůže přispívati k důstojnému přivítání tak váženého hosta.“

„Obával jsem se nemálo tohoto setkání,“ odpověděl Josef s bolným výrazem v oku a řeči, pozřev na Amalii, ježto bledá co smrť, sotva se byla zdvihla s pohovky, div že opět neupadla v novou mdlobu. Proudy slz jí těkaly po lících, s nichž setřeny byly bujné jindy růže.

Jetka, pozorujíc její zmatek a slabosť, pravila k Josefovi: „Odpusťte na chvíli, pane Menšíku, až se opět navrátím!“

Po slovech těchto přistoupila k pohovce a pojmouc Amalii za pravou ruku, odvedla ji ve vedlejší komnatu. Když se dvéře zavřely, myslil Josef, že se mu uzavírá celý ráj všeho štěstí tak dlouho žádaného a nyní na vždy ztraceného! — Jediný, nevýslovně bolný hled utkvěl v oku jeho, když Amalie jako zlomená lilje odcházejíc k němu pohledla, dadouc mu takto věčné „s bohem!“ Neb že ji nemá nikdy více uzříti, bylo jisto. Viděl to z toho, že tetka její beze všech omluv a aniž by jí dovolila jediného slova promluviti s miláčkem srdce, předejíti chtěla každou příležitosť nového a nebezpečného, ano i nedovoleného sblížení se. —

Když Amalie pomocí své tety na lůžko ulehla, zmocnila se jí taková tesknota, že jedině hojné slzy ulehčovaly stísněným nad míru ňadrům. Zůstavíc ji v usedavém pláči, chvátala Jetka opět v komnatu, kdež se Josef zatím zabýval nejtrapnějšími myšlénkami.

„Nejprvé děkuji vám, pane Menšíku," počala s trpkým výrazem v řeči Jetka, „ve jmenu bratra svého — ač osudný tento list dosud nečetl — za vaši laskavosť a neobyčejnou dobrotu, s jakouž jste se ujal ubohé rodiny. Buďte spolu ale ujištěn, že by bratr nikdy nebyl přijal tuto vaši službu, ač velmi přátelskou, kdyby byl měl nejmenší zdání o pravém stavu celé záležitosti. Vy však sám budete musiť jednou zodpovídati se z viny té, že překrutou a hroznou hru dovolil jste sobě se štěstím naší rodiny. Ostatně nemějte žádných starostí, že se ještě dlouho zdržeti osmělíme na statku, jenžto náleží váženému otci vašemu. Jakmile se můj bratr zotaví, zdělím mu zprávu pro něho smrtnou; však doufám spolu, že i v bídě a v nouzi, jakáž nám nastane, uchováme počestným způsobem důstojnosť dobrého jmena, kteréž neopustilo náš dům, i když největší nebezpečí jemu hrozilo. Pročež vás prosím, abyste přísného otce svého jedině k tomu přiměl, by určil dobu . . ."

„Nemluvte, pro boha! tak chladnými slovy, že mi srdcem prochvívají, jako ostří mečové rozesílající tisícerou bolesť," přetrhl jí řeč Josef, netrpělivě poslouchaje dlouhé rozjímání Jetčino. „Všemi svatými vás zapřisahám, abyste udržela dobré mínění o mně, jelikož celá tato událosť stala se bez mého vědomí, způsobena jsouc ohavnými záměry bezbožných lidí, v jejichžto ruce klesl otec můj, netuše ani, že pouze prostředkem nízké msty. Odpusťte přenáhlenosť otci mému; nedávejte místa té do-

mněnce v srdci svém, že ten list psán byl v chladné rozvážlivosti. A pro mé budoucí blaho! nemá se dověděti pan Lipnický jakživ ničehož, od koho ona osudná směnka pochází."

Domluviv uchopil se rázem listu, jenž ležel na oné podušce, na níž Amalie před chvílí pracovala, a roztrhl jej, bedlivě kusy jeho uschovaje v tobolku.

„Tímto jednáním zavděčím se otci, a jsem jemu povinován jím," obrátil se k Jetce divící se jeho počínání. „Záleží-li vám něco málo na mé cti, slečno Lipnická, žádám vás slavně, abyste nezmínila se ani slovem o nešťastném tomto listu panu Lipnickému a nikomu, dokud osobně o této věci s vámi nevyjednám. Dáte mi slovo svoje?"

„Co hodláte činiti?" ptala se Jetka, doufati počínajíc.

„Jediný ještě krok, jímž buď zvítěziti musím, buď ztratím — bůh mne netresci! — otce svého. Avšak na všecko jsem připraven. Zoufanlivě odvážím se k činu rozhodnému! — Vaše slovo bude vám svatou přísahou. — Doufám v ně, jako ve slib nevynucený, vyplývající jedině z hlubokého přesvědčení. — Mysliti na Amalii, není mi dovoleno; sic bych vyznati musil, že jste poranila svou přísností nevýslovně srdce mé."

„Česť její, jakož i celé rodiny požaduje toho, pane Menšíku. Poměry nynější nedovolují vám, zabývati se obrazem, na nějž upomínka vám měla vymříti v srdci tehdy, když jste přistoupil k zasnoubení se jiné!"

Josef mlčel; po chvíli teprvé pravil hlasem, v němž prochvívala hluboká bolesť zjevně:

„Jediné slovo přál bych si promluviti s ní; z jejích úst slyšel bych rád odpuštění, ježto kladu výš nade všecky světy!"

„K čemu tato rozháranosť, pane Menšíku? Chcete

roznítiť sotva ukojené rány jejího churavého srdce? Vy máte nyní jiné povinnosti; a doufám, že se jim nezpronevěříte."

„Musím se podrobiti; — možná, že se změní všecko. Račtež utajiti návštěvu moji panu Lipnickému. Znám jeho přísné zásady a popudil bych v něm pohoršenosť ještě více, kdybych se odvážil, předstoupiti před tvář jeho."

„Nevím tudíž, pane Menšíku, co bychom měli déle vyjednávati spolu. Prosím vás jedině o to: až se budou míti vyrovnati záležitosti, o nichž jsme dříve mluvili, učiňte dost ženskému citu neteře mé a uchraňte ji pohledu na vaši choť."

„Ta prosba je zbytečná, paní," odpověděl Josef s trpkým úsměvem.

„Odpustíte tedy, že se poroučím, pane Menšíku; bratr nebude si moci vysvětliti moji dlouhou nepřítomnosť — a lékař bezpochyby chvátá též. Za měsíc, doufám, že se všecko urovná. — Uzdraví-li se otec Amaliin, opustíme pod nějakou záminkou dvorec tento, abychom se více do něho nenavrátili."

Dvorně, avšak chladně se uklonivši, odešla Jetka v komnatu, kde ležela Amalie; domlouvala jí, aby nezmínila se otci o listu obdrženém — o další však rozmluvě s Josefem a o ouplném obsahu neblahého listu, když se byla dověděla, že jej děva nezná, pomlčela. —

* * *

Josef navrátiv se do Pardubic, nevěděl z počátku, má-li ihned odejeti k otci, by s ním promluvil upřímné slovo; by mu představil nešťastný stav svého srdce, ztrátu všeho blaha budoucího života a zoufalé a smutné postavení rodiny Robertovy.

Po krátké době usnesl se na tom, psáti otci, poněvadž se obával, že by přítomností vadil jeho dobrosrdečnému návalu, kdyby snad něco příkřejší odpověď roznítila jej k neskrotitelnému hněvu. Porozmysliv se psal takto:

„Milý otče!

Při odchodu zavázal jste se slovem svým, že o směnce, propůjčené Lipnickému, nezmíníte se nikdy. Nestoudnou drzostí prohnaného sluhy rozjitřen, přechvátil jste svoje lásky plné srdce. — Šlechetné smýšlení Vaše, nepočetnými činy na jevo dané, pokaleno jest ohavnými záměry zrádného ničemníka, který chtěl se vymstíť na synu Vašem pro trest zasloužený. — Vy jste zapřisáhl se, že nezradíte moje tajemství — můj otec zradil sebe; Vy jste zničil blahobyt celé rodiny, svoje jmeno zdáním poskvrniv, že z lakomství uvalujete nešťastníky v zoufalství; Vy jste zmařil všecko blaho jediného syna svého, chtě jej připoutati k děvě, jižto on milovati nemůže. Mé úvazné slovo vyváženo je těmito činy na prosto; výminka, za jaké jsem se zaručil, vykonati rozkaz váš, odstraněna je Vámi. Má ruka i mé srdce je svobodno — já mohu voliti podlé vůle své. Avšak česť káže mi jinak — nikoliv moje — tu jste zradil nedůstojným Vás způsobem; česť Vaše, již musím vytříbiti opět, sic hanba uvalí neváżnosť na jmeno moje, jmeno to Vaše. Sám bych mohl vystoupiti co zachránce cti našeho domu: avšak neučiním toho. — Drahý otče! Vy máte na vůli: buďto napravte s obvyklou srdce dobrotou porušené dobré jmeno svého dítěte nebo honoste se před celým světem, že máte poslušného syna, jenž štěstí, česť a všecko ztratil z vůle otcovy; jenž z jeho vůle zavraždil blahý a spokojený život celé rodiny.“ —

Poslední slova skoro nečitelná byla, anžto slzami

rozplývaly se sotva napsané tahy písmen, ježto hluboký smysl v sobě chovala.

Když Josef dokončil, změnil v listu ještě několik výrazův, které se mu zdály příliš příkrými býti; pak odeslal psaní na poštu, druhý den chtěje vyjeti k domovu a na cestě se zdržeti tak, aby několik dní později přikvapil k domácímu prahu, připraven jsa, buď otcovo požehnání vyprositi sobě ku sňatku s Amalií, či navždy opustiti drahou vlasť a zavítati v rozkošné luhy Italie, dříve legátem vyžádav sobě od otce statek Lipnického. Neb se domníval, že by Lipnický nikdy nesvolil k sňatku, když by syna tížil hněv otcův; jakož pochyboval opět o otci, že sotva obětuje dlouholeté plány, v nichžto jedině žil, pro rozmar svého dítěte.

Tak se blížil Josef se stoickou odhodlaností k domovu. —

Jednoho jitra, když starý Václav, povýšen jsa na místo Petrovo, obsluhoval svého pána, rozmlouval starý Menšík s ním o domácích záležitostech, chtěje takto zapuditi nevoli, že Josef, ačkoliv již týden uplynul od návštěvy poslední pana Rosenhofa, posud nepřichází. Myšlénky starého pána soustředily se napořád u věčném rozvažování, jak oslaviti sňatek synův nevídaným dosud způsobem.

„Postarej se, Václave, aby bylo víno v pořádku," pravil starý pán; „dostaneme co nevidět hosti a já bych nerad, aby utrpěla česť hostinného našeho domu nějaké ujmy."

„O to se arci musíme postarati co možná nejdříve," počal Václav s úmyslem žehnati svému předchůdci, „sic bychom nalívati musili vzácným hostům holou vodu."

„Jak to? vždyť, doufám, byla zásoba dost veliká."

„O tom není pochyby, že — byla, milostpane; avšak nebožtík Petr — myslím jej nebožtíkem vaší služby — dal si na práci, aby zacpané sudy nevyvětraly, když je načal. Za ten celý čas, co si tu hrál na domácího pána, přihlídl notně k tomu, aby nezarezovatěl zámek u sklepu; a tak dostala přemnohá láhev najednou křídla, a druhé vyletěly za samicí jako mláďata z hnízda. Bůh mne netresci — ale svědomí Petrovo nechtěl bych míti ani po smrti.“

„Nehaň svého přemoženého nepřítele!“ odpověděl Menšík, nemile dojat zprávou, kteráž nesloužila tuze ke cti Petrově.

„Já nerad prorokuji, milostpane, avšak myslím, že budete museť ještě slyšeti mimo to všelicos, což zasahá rušně v domácí záležitosti. — Není věru lestnější lišky na celém světě nad bývalého Petra; protož si pospíšil se svým odchodem, aby před zimou dostal všecek oves do stodoly.“

Starý pan Menšík počínal nahlížeti, že jeho důvěra k bývalému sluhovi sama se strestala; zamlčel se, a jakési podezření ve všecky výpovědi Petrovy počalo v něm vznikati. Nejedna myšlénka zabloudila v minulé události, kteréž nesvornosť a nevoli mezi otcem a synem způsobily.

Právě se zadumal v hluboké rozjímání, zdali nějaké bezpráví nedovolil sobě proti vlastnímu dítěti. Tu Václav, zůstaviv svého pána v rozmýšlení, opět vstoupil v komnatu a odevzdav právě doručený list panu Menšíkovi, pozoroval neobyčejné pohnutí, s jakýmž rozpečetěné psaní přečítal. Byl to onen list Josefův, o němž jsme se nedávno zmínili. Účinek jeho nebyl malý.

Starý Menšík, jehož nejprvnější a nejpodstatnější vlastnosť byla dobrota srdce, dokud neuměl si Petr zjednati nad ním moc převládající, neublížil ani nejposlednějšímu

ze sluhův svých a požíval protož neobmezené lásky a hluboké úcty u všech, kdož příležitosť měli s ním obcovati. Vrchol svojí laskavosti však a otcovské dobroty skládal ve stkvělé naději na syna jedináčka, v němž navykl se, viděti nejkrásnější prostředek k vyplnění všech plánův, týkajících se rodu a bohatých statkův jeho. Jedině náhled ten příčil se dobrotě srdce starého pána, aby Josef nezamiloval si děvu bez jmění; neboť tím více vážil sobě svých statkův, poněvadž jedině sám věděl, s jakými těžkostmi bojovati jest, by se udrželo bohatství zděděné a snahou nevšední rozmnožilo se.

A osud právě bojoval proti němu v záměrech těchto, anť syn, neprozřetelně zamotav se v poměry příčící se náhledům jeho, odporoval vůli otcovské, jejíž vyplnění bylo by bývalo spolu pěkným ovocem dlouho utajovaných rozvah, kteréž navždy nyní převrci se hrozily.

I doufal nezvratně, že láska Josefova k dceři kupcově zakládá se jedině v malicherném rozmaru mladictví nevázaného, a domníval se tedy, že cestování vyhubí obraz krásenky, ježto upoutala srdce synovo. Viděl však, že láska Josefova hlubšího kořene má, než se byl domýšlel, že, upřímným citem tímto roznícen k naskytnutí pomoci sešlému kupci, syn jeho vzkládá oběť tuto co dlužný dar za šlechetnou snad lásku děvy počestné!

Tu jej nemálo hryzlo ono přenáhlení, v němž hněvem uchvácen a popuzen mstivým sluhou, prozradil tajemství, jehož zamlčení takměř přisahati musil synovi, než se vydal na cesty. Obával se pokalení čirého jmena, a nahlížel, že česť jeho uchráněna může býti jedině ustoupením od svých snad nepřirozených záměrův dřívějších; že se rozhodnouti musí, jedinému dítěti svému za šlechetnosť jeho od sebe zděděnou zplatiť obětí všech plánův, jimiž se ode

dávna zabýval, a takto dosť učiniti lásce synovské, která jeho vůli obětovati odhodlala se vezdejší blaho.

Avšak jak má zděliti ten úmysl rodině Rosenhofově? Neváhal dlouho marným rozvažováním, ač hrdinským rozhodnutím k tomu se přinutiti musil, považuje krok tento za jakési snížení svého přítele. Doufal však, že přivolí starý Rosenhof k jeho prosbě, rozpustiti opět svazek, jenž na volno upoutaný neměl by bez toho podstatného trvání. Chtěl mu objeviti utajovanou náklonnosť syna svého k jiné děvě a požádati jej spolu, by uvážil přísně všech následkův, které by vzniknouti mohly z manželství nuceného, jež bez pevného základu, jedině k neštěstí obou mladých lidí na vůli otcův se opíralo! —

Takto doufal chybu svou napraviti a obejmouti milovaného syna upřímnou náručí svou, stana se zakladatelem štěstí budoucího jeho života. Ač neznal rodinu Lipnického, přece úcta, jakouž jevil šlechetný syn jeho k ní, dodávala mu síly k vyplnění vřelého přání dítěte svého. Abychom však dotknuli se i slabé stránky v povaze starého Menšíka, musíme připomenouti, že nemálo přispíval ku změně této stud, že se dal sprostým šibalem zavesti k činu, z něhož by se byl v tiché, nevášnivé rozvážlivosti sám zhrozil. — —

K jedenácté hodině z rána dal zapřáhnouti, což bylo neobyčejnou událostí — a po chvíli rachotil vůz skrze park ku zámku páně Rosenhofovu.

* * *

Tam panoval nepříliš pravidelný stav v mysli jednotlivých údův rodiny.

Adelaida pronesla jednoho dne přání, promluviti s otcem svým o záležitostech blížícího se sňatku. Paní

Rosenhofová pozorovala již od několika dní neobyčejný nepokoj dceřin a vzdor všem otázkám nemohla se dopíditi pravé příčiny změny Adelaidina se chování. Konečně zdálo se, že se usnesla Adelaida na jistém rozmyslu; pročež neopominula paní Rosenhofová zpraviti chotě svého o žádosti dceřině — a po chvíli odešla Adelaida s třesoucím se srdcem v komnatu otcovu zprovázena matkou svou.

„Co chceš, milé dítě?“ přivítal ji, políbiv ji v čelo, Rosenhof.

„Promluviti hodlám s matinkou a s vámi o důležitých věcech,“ odpověděla Adelaida, neodvážíc se, pozříti rodičům do očí.

„Tedy mluv, cukroušku!“ chlácholil ji laskavý otec.

„Týká se to mého sňatku, otče,“ počala Adelaida.

„Bezpochyby chce tě požádati o nový šperk k oddavkám, milý choti, a neví jak začíti,“ prohodila matka, pozírajíc s blahým úsměvkem k dceři; neb se domnívala, že uhádla.

„To nikoliv, matinko,“ pokračovala Adelaida. „Avšak... nevím... jak... Drahý otče, odpustíte mi, řeknu-li vám, že se nechci vdávat?“ pronesla dívka s neobyčejnou rychlostí.

„Můj milý bože!“ zvolal překvapený Rosenhof s chotí svou skoro *unisono*. „Co ti to napadá, dceruško? vždyť je již po zasnoubení!“

„To snad nevadí pranic rozloučení, drahá matko,“ dokládala Adelaida podajíc se zponenáhla původnímu, rozmarnému temperamentu, jenž ji byl opustil tuty dni. „Já nemohu nikdy za manžela pojmouti pana Menšíka!“

„Totě nějaký nový rozmar, dítě,“ pravila přísněji paní Rosenhofová, pokládajíc tento žert dcery své za nevčasný.

„Oh nikoliv, matinko,“ odporovala Adelaida. „Já jej nemiluji a on mne také ne, jak se mi hned po zasnou-

bení vyznal. A kdybych se byla neobávala, že vás pohorším, byla bych již dříve o tom promluvila; jinak jsem si myslila, že je na to času dost, až bude před svatbou."

„Co to jen mluvíš?" tázala se paní Rosenhofová, rozmrzena vyznáním se tímto; „co tomu řekne pan Menšík? vždyť se tu jedná o naši čest!"

„Milá choti, ač máš pravdu, nemůžeme přece jednati proti vůli svého drahouška. Nechceš-li se vdáti, milé dítě, nuž, tedy se nevdávej, až se ti samé zachce; ostatek vyjednám já sám s panem Menšíkem, jehožto pan syn arci nezdá se tuze dbáti o svou nevěstu."

„O svou bývalou nevěstu, tatínku!" prohodila Adelaida tak veselá jako jindy. „Já bych věru nemohla býti šťastná s tím skormouceným žalostníkem, jenž, jak se podobá, pro nějakou neblahou lásku se trápí."

„Jak chceš, milá dcero," líbal ji pan Rosenhof; „tedy nyní zatím je po svatbě."

„Ano, ano, tatínku!" lichotila mu Adelaida.

Rozmluva byla k uspokojení otce i dcery ukončena. Jedině paní Rosenhofová vrtěla hlavou, mumlajíc něco, že je to velká škoda, pustiti z tenat prvního ženicha. —

Nechceme popisovati skoro směšné setkání se obou otců; po půl hodině odjížděl Menšík opět na svůj dvorec a po dlouhém čase šeptali si domácí lidé, že starý pán navrací se domů s veselejší tváří, že bude bezpochyby co viděť svatba na zámku bohatého pana Rosenhofa.

Tenkráte nemluvila však pověsť pravdu.

Ještě toho dne večer přijel dlouho očekávaný Josef — a vřelé objetí otcovo věstilo vítězství, jehož dobyl syn nad otcem svým.

XIV.

Několik dní později vyřítili se s veselým štěkotem krásní chrtové páně Menšíkovi z otevřených vrat úpravně obnoveného dvorce a doprovázeli otce a syna na daleké cestě do Pardubic.

Na den příjezdu jejich bylo u pana Lipnického velmi živo.

Robert se právě procházel ponejprv po uzdravení v zahradě, ant jej rázem vzbudili tři vysocí chrtové ze hloubání, kteříž rozpustile přes květné záhony skákajíce, starému Vojtovi nemálo zažehnavých vzkřikův vynutili. Robert nemohl pochopiti, odkud přišli, a nedomníval se, že jsou věštcové nevýslovného štěstí jeho dcery.

Po chvílce přirachotil vůz — a starý Menšík ponejprv objal pana Lipnického.

V prostřední komnatě seděla Amalie, majíc ručku svou posud zavázanou, vedlé ní tetka, obě pohloubeny jsouce v domácí práce. Najednou pozdvihla Amalie hlavu — vzkřikla překvapením; avšak nebyl to vzkřik zoufalství, vzkřik puklého srdce, ježto naposledy ulehčuje hrozné tísni vzlykem dusícím: sladká mdloba pojala ji v čarovné stíny, a když procitla, spočívala na bouřících prsou Josefa — ženicha svého . . .

Jetka mlčky stála podlé nich a hojný proud bohatých slz vyčeřil se na její vzplanulé líce.

V neděli po této události pravila Marjanka, když se točila okolo nevěsty, kteráž právě na odchodu byla do kostela: „Dej vám pán bůh štěstí, milovaná panno dcero nebožky matinky! Vždyť já to povídala pořád, že pan Josef přijde.“

Vřelé stisknutí vráskovité ruky byla jediná odpověď Amaliina; Marjanka s nejvroucnějším výrazem v oku políbila bílou ručku, na kteréž ještě byly známky poranění.

„Po bolesti přijde vyhojení," šeptala stařena a kráčela za nevěstou.

Když vystupovali v Pardubicích z vozův, ukazoval starý Vojta, vyšňořený až k patě, svým sousedům: „Vidíte, kmotři, takový věnec, jako má nevěsta dnes, nevázal jsem nikdy! Mohu směle říci, že jí sluší tak, že bych měl skoro chuť, uznati jej za mistrovský."

„Ano, ano, Vojto!" přisvědčovali sousedé a vešli do kostela.

* * *

Při hostině, když starý pan Menšík v nejhlubší rozprávku zabral se s blaženým Robertem, pozdvihla náhodou nevěsta talíř. Pod ním ležel složený list s nápisem:

„Věno milované dcery mé."

Bylo to upsání statku pana Lipnického, jenž se byl umluvil s panem Menšíkem, že vše, co patří k dvorci tomu, dá dceři za věno, podlé přání nebožky manželky.

Josef a Jetka pohlídli na sebe a pak na překvapenou nevěstu a šeptali si významnými slovy:

„Zůstane to tajemstvím na vždycky..."

XV.

Kdo z vás nezná, milí čtenářové, Kunětickou horu?... Neopomiňte, budete-li na blízku, vylezti na ty svaté zříceniny dávno minulých časů; rozhledněte se pak s vrátké výše polorozbořené věže po té čarokrásné krajině, jež jako panorama rozkládá se v kruhu věnčeném ze všech

stran zelenými háji a dumně šumivými lesy. Pohledněte také k východu na velebné Labe, ježto se valí stříbrnými vlnami k té truchlé památce zašlých věkův! — Vidíte tam na tom zeleném pahorku tu bílou kapli?... Nedaleko máte dvoreček s červenou střechou — z dlouhého bílého komínu vystupuje modrý kouř — malá zahrádka vine se kolem toho tichého stánku — je tam tak klidno a přece tak lahodno, že se vám roztouží tlukoucí srdce po tom bílém domku, kde žíti byste sobě přáli oddáleni hlukům bouřného města!... Víte, co je ten dvorec?.. Je to stánek milozvoucí, kam se po mnohých strastech utekla blaženosť a pravá spokojenosť!.....

Z BERLÍNA DO HAMBURKU.

(1859)

Po několikadenním pobytu v hrdém sídlu severoněmeckého umění a pruské intelligence chystal jsem se k odjezdu do Hamburku.

Bylo to v květnu roku 1856, když jsem ponejprvé vykročil z mezí rodných krajův.

Byl jsem tenkráte v podivuhodném rozpoložení ducha a vydal jsem se na cestu, abych se zbavil nesnesitelné zádumčivosti, jež mne po dlouhý čas tížila.

Přiraziv do Berlína a obdivovav se velikému množství nakupených tam pokladův umění všelikého, chtěl jsem poznati vlastním názorem život Hamburčanův, jenž vře toliko bilancemi a fakturami s jedné, s druhé pak strany věčným příchodem a odchodem nesčíslných davů cestujících z celého světa.

Bylo šest hodin s rána. Vstal jsem — a první moje starosť byla o povětří. Přikročiv k oknu, odhrnul jsem těžké záclony a pozoroval jsem, že nebe dopřává zemi svého bohatého nadělení. Termometr mých bujných nadějí, na nichž se houpali nejkrásnější obrazové romantických krajin, jimiž se dráha k Hamburku as vine, klesnul na velmi nízký stupeň a pozbýval své původní okouzlující moci řinoucím se deštěm a mlhami. Mrzutě chopil jsem se prostředkův, jimiž jsem měl tělo své uzpůsobiti jak náleží na cestu. Drožka čekala u vchodu hotelu, všickni sklepníkové

se sběhli a portýr a podomek hotovili se k úsluze: a já mrzutě díval se na tu pomíjející slávu, jež připravila mne o několik desítigrošáků více. Vybrav se z toho nebezpečí přímo čelícího na tobolky cestujících, jak jsem právě mohl, avšak velice ctihodně, vstoupil jsem do vozu, doprovázen nepočetnými poklonami sloužících duchův přioděných nejskvostnější částí mužského oděvu — černým frakem. Zaslechnul jsem ještě komando, ježto basovým hlasem pronesla úsměvná ústa okrouhlého portýra, a jež se týkalo kočího, jehož technické zběhlosti v rejdování s jednospřeží svěřil jsem své drahé, nevyspalé tělo.

Kočí na rozkaz „Na Hamburské nádraží!“ zatočil k naznačené straně — a drožka unášela mne částí vyhlášené ulice „*Unter den Linden*“, zahnouc pak k severozápadu města v ulice na nádraží vedoucí. Monotonní klapání jednospřežáka vyburcovalo mne z myšlének, ježto bavily se bilancí všeho, co v draze ažiem zakoupených tak nazvaných kasašajnech uschováno v mé bezpečné kapse. Výsledek starostlivého počítání byl uspokojující; zabaliv se do pláště — bylo chladné jitro —, položil jsem se do kouta drnkajícího vozíku a kreslil sobě báječný Hamburk nejživějšími barvami.

Po půl hodině byl jsem ve vagonu, s věží Berlínských zaznělo sedm; o půl osmé měl mne unášet dunící vlak k městu, jehožto vzdálenosť od Prahy byla mi co hochu dle zeměpisní karty přeohromná. Byl jsem první ve vagonu, zajisté veliká to výhoda pro toho, jemuž bylo přes osm hodin bydleti v letící budově. Urovnal jsem se pěkně do kouta u okna — na nejmilejší to mně místečko — a hrdě pohlížel jsem na lidi vstupující do vedlejších kupé, jimž bych za žádný peníz nebyl odstoupil pohodlné místo, po němž každý cestující toužebným okem pohlíží.

Uplynulo několik minut. Hluk, běhání, volání, chumelení se strakatých davů zmáhalo se každou chvílí. Na kupé, kde jsem se umístil, zdálo se, zapomenuli; bylť jsem dosud skoro samojediný, vyjmu-li starého pána, jenž opanoval též koutek u druhého okna. Pojal mne tu jak obyčejně při podobných příležitostech podivný pocit. Vida samé cizí tváře, slyše šeplavé zvuky drnkavé angličiny vedlé sladce plynných tónů nasální frančtiny, zapomněl jsem, že jsem v hlavním místě severního Německa; vzdálenosť krajův slovanských, po jichžto zvucích marně mé ucho slídilo, tížila mne nesmírně. Bylo mi, jako by se byly vykradly všecky zvuky drahé mateřštiny z paměti mé, stal jsem se v okamžiku tom takměř cizincem sám sobě. Pak mi přišlo na mysl to stálé spěchání, ten věčný odjezd a příjezd lidí, jižto se vidí jedinkráte v celém svém živobytí a nikdy více: tu na mne padala ohromnou tíží tak nesnesitelná tesknota, že se mi srdce chvělo pohnutím k nepopsání a maně kradla se mi slova nešťastného Lenaua v roztruchlenou mysl:

Ein Verrauschen, ein Verschwinden
Alles Leben! Doch von wannen?
Doch wohin? Die Sterne schweigen,
und die Welle rauscht von dannen!

Nikdy se člověk necítí osamotnělým, než když se nachází u prostřed hlučného davu neznámých, cizích lidí! Jak by rád té chvíle obejmul drahého přítele v roztouženou náruč, jak by srdečně pohovořil s milou duší, snad by zapomněl na dlouhé nepřátelství, kdyby jen tisknouť mohl svého krajana k tesknému srdci. — Tak poukázán toliko na sebe, a v sobě nenalézá žádného ohlasu!...

Z těchto myšlének vyrušila mne otázka pronešená

silným hlasem, zda-li ještě místa u vnitř. K vagonu vedl dvě dámy konduktor, jenž se, jakož všickni jeho kolegové na severoněmeckých železných drahách, vyznačuje milou zdvořilostí, kterouž bychom u nás marně hledali. Žádal mne s usmívavou tváří, bych ony dámy do *kupé* pustil! Dvě dámy! zaradoval jsem se, doufaje v dobrou společnosť na dlouhou cestu. S největší radostí učinil jsem po žádosti konduktorově, a obě dámy vstoupily.

„Je libo, zasednouti snad k oknu?“ ptám se, vstávaje a chystaje se přeložiti svůj plášť na protější stranu; s bolestnou resignací chtěl jsem obětovati své rozkošné místečko zpropadené galanteriji.

„Ah! děkuju!“ ozval se hlas starší dámy, „nerada sedím u okna.“

„Snad druhá dáma...“

„Chceš, Charlotto?“ tázala se dáma po anglicku, obratíc se k své družce. Tato si rovnala nepotřebné pro okamžik přívěsky své toalety na pletenou galeriji. nad hlavou pocestných podlé sedadel se nacházející, a pak si sedla mlčky na mé místo.

Jmeno „Charlotta“ mne projelo električným proudem. — Zapomněl jsem rázem na oběť, již jsem složil na oltář komplimentství. Měl jsem tehdy právě sladké doby překrásného Wertherovství, a historije nešťastného milence doprovázela mne všady, kam jsem jen nohu obrátil. Charlotta! Jak čarokrásné to jmeno! Charlotta! Pořád mi znělo libohlasné světodějinné to jmeno v uších, jmeno, ach! jmeno, ježto se vznášelo nad praporci Napoleonovými a šeptalo své zvěsty nad pyramidami staroslavného Egypta.

Teď jsem si ovšem nemohl sednouti do svého krásného koutečku, kde jsem zamýšlel stráviti ouplných osm hodin po celou cestu z Berlína do Hamburku! Teď zdálo

se, nebyla to více oběť, že jsem postoupil svoje místo dámě, kterouž totéž jmeno zdobilo, ježto jsem vzýval se slzami v oku za dob tehdejších vstávaje a lehaje!

Dáma si usedla. Ach, s jakou lehkostí, s jakou nenuceností! Právě tak si sedala asi Lotta, když jí Werther podal sesli. Tak rozkošně se zajisté uklonila, když jemu děkovala, jako ona dáma mně, mně, úplně cizímu člověku pro to, že jsem ji pustil k oknu! Ba, tak asi dávala krásné ruce Lotta bez rukavic na klín, jak tato dáma spustila outlinké ručky ve žlutých rukavičkách do klínu svého!...

Charlotta naproti mně!

Nemohu vám vypsati hlubokou rozkoš toho pohnutí, ježto mnou vládlo, když jsem se konečně usadil naproti ní! Nepromluvil jsem ani slova! Prosím vás, jak jsem měl mluviti, když ve mně vířily neznámé harmonije, jež zvoní v nejtajnějších hlubinách srdcí, která tajemnou mocí k sobě lnou! Takový fantastický nesmysl, milý nesmysl kroužil mou hlavou: ba v tom okamžiku zapomněl jsem úplně na svou bývalou nešťastnou lásku; všecky dosavadní city, zdálo se, byly příliš světskými; já požil nyní rozkoší dosud nikdy nepoznaných; já viděl před sebou otevřené brány nebes, jež mne vyzývají, abych vstoupil v nejzazší konec ráje, kam vkročiti smějí jen praví vyvolenci nekonečné lásky!...

Já hynul slastí nevýslovnou!...

Prosím vás, co mi byl teď celý svět? Co mi byly ty romantické krajiny, jež jsem ve snách viděl a jichž vlastně ani není po celé cestě z Berlína do Hamburku? Co mi bylo do nejkrásnějších vyhlídek, když přede mnou seděla Lotta?...

Chtěl jsem honem vytáhnout Werthera z kapsy! Chtěl jsem přečísti jeden, dva listy, abych se úplně vpravil v krá-

snou situaci! Avšak, nebesa! zpropadenou náhodou založil jsem celého Werthera do koženého kufříku! Co bych byl dal za to, kdybych byl mohl rázem zastaviti hučící vlak! Tento se byl po posledním zazvonění, které jsem přeslechnul, dal do uhánění, že předměty těkaly okolo nás jako mžitky! O hrůzný osude! — Osm hodin na železnici býti bez Werthera, naproti sobě maje Charlottu!...

Uplynulo asi pět minut. Mlhavá dálka zakryla mým těkavým zrakům Berlín, rozlehlý na nepřehledné rovině. Obrátil jsem opět pozornosť svou od vagonu, neboť venku holá planina, ve vagoně však dvě zahalené dámy, jichžto rysy nemohl jsem rozeznati navzdor napnuté činnosti svých zrakův!

Moje postavení nemělo pražádné nadobyčejnosti do sebe; přímo naproti mně dvě dámy, a opodál starý pán, jenž dával nelíčenou nedbalosť na jevo, že mu nezáleží na naší společnosti; počal se na nás dívati velmi podezřelýma očima, když se připravujou obestříti se závojem sladkého spánku.

Je to tedy scena, jakých denně na železnicích na tisíce. Avšak já, ponejprvé na cestách, nacházel jsem se v jakémsi nejistém rozpoložení, neboť mne vábila sebe obyčejnější situace.

Nevěděl jsem, mrzí-li mne to, že ta starší dáma nevzala si příklad ze starého pána; bylo mi, jako bych byl na rozpacích. A zdálo se mi, že nevím, čím začíti jakous neobyčejnou konversaci. Za to ospravedlnily nejistotu a zjevnou rozpačitosť mou oči, jimž jsem pustil úplně uzdu. Tento manevr nebyl však po vůli cizí dámy; beze všech okolkův otevřela přerozmilým klíčkem kabelku z černé lesknavé kůže a vytáhla z ní knížku. Já sledoval každé její hnutí.

Tu, tu vám odhrnula svůj závoj, a nebesa! vtělená to medicejská Venuše, jejížto odlitky viděl jsem v Drážďanech a v Berlíně velmi nepředpojatými zraky! Ano, vtělená Venuše seděla nyní přede mnou! A ta Venuše k tomu všemu jmenovala se Lotta! Zachvěl jsem se po celém těle, jakož nás navštíví milé trnutí, stojíme-li před krásným obrazem, jehožto předmět dojímá naši duši.

Počala číst.

Této příležitosti jsem použil, abych všecky krásy její tváře sobě vtiskl v pamět, ježto mně až po dnes předvádí na lehké peruti sladké upomínky tu přečarovnou podobu. Dám tu laskavému čtenáři jenom slabý odstín luznosti, jakáž vanula celým zjevem té dívky jako tajná harmonije elegické hudby.

Tvář měla bledou! Zajisté tak vypadala blouznivá Lotta Wertherova! Nebyla to však bledosť chorobní — bledosť ta byla zajisté následek hlubokých žalů, ježto jsem viděl na každém zachvění hravých nervů! A zřejmý tento nepokoj ve tváři osvědčoval živý a poetický výraz, v němž se zároveň jevilo neštěstí darmo ukrývané. Hluboko modré oko rozkládalo pod černým obočím své nebe nad těmi stíny zemských svízelů, a zdálo se mi, že bylo právě takové, jak je popisuje Werther. Té-chvíle nevěděl jsem bohužel, jaké oko měla Lotta!

Modré oko a černé vlasy; zpodobněná to temná noc s planoucími hvězdami! Měla Lotta též černé vlasy? Na to jsem se též nemohl upamatovati!

Černé vlasy mé sousedky nevlnily se v prstencích okolo sněhobílé šíje a lilijového čela, jako v básních a románech; bylyť jednoduše uhlazeny a dávaly malounkým růžovým ouškům dosti příležitosti, aby se neminuly krásného dojmu na diváka! Nevím, proč se mi také ty její

uši tak zalíbily, že zde o nich činím zmínku. Je to předmět na těle sebe krásnějším, o němž se sami básníci velmi zřídka a to jen s ostýchavostí zmiňují a věru nemohu pochopit, že dosud žádný lyrik nerozháral své ctitele velkolepou básní o uších své milenky!

S uší přišlo mé oko na krásný nos, ach! vzor to všech nosů na světě! Co jsem viděl v Drážďanech kabinet starožitností a v Berlíně staré museum, přilnul jsem s nevýslovnou náklonností k antickým nosům.

A jaká ústa! Můj bože! Jaktěživ neviděl jsem dosud tak krásné rty! Vyrostaly z lilijových záhonů jejích bledých lící dvě stolisté růže? Byl to pravý čínský karmín rozlitý na ústa polootevřená? Byl to — byla to — já nevěděl v své zanícenosti, k čemu ještě porovnati tu půvabnosť, v niž jsem se byl ponořil v nadšení svém! A ta líce, a ta okrouhlá brada!...

A na ruku bych málem zapomněl, na ruku, jejížto outlosť se vtiskla v mou paměť na celý můj život. Škoda nastokrát, že ji kryla zažloutlá rukavice!

Tu se odhalila její společnice; nové divadlo pro mne. Avšak dovol, čtenáři, bych nemusel popisovati druhou tu dámu! Nikdy nepostavila příroda tak ostře kopřivu vedlé růže, křemen vedlé zlata, rajského ptáka vedlé vrány, noc vedlé dne, jako Charlottu vedlé její společnice! Je to její guvernantka? Její matka snad?... Ne, nemůže to býť, Lotta nemůže míti tak ošklivou matku! A když Lotta veWertheru neměla matku, proč by ji měla tato dívka?...

Tyto a podobné myšlénky mnou hýbaly — tu se vlak počal zastavovati, byly jsme u Špandavy. Přejeli jsme několik menších stanic, a já toho sotva pozoroval!

Lotta vstala, spustila okno a vyhlížela ven. Nevím, jakou náhodou se noha má dostala pod nožku její. Ná-

sledek toho setkání byla bolesť, jíž se křiklavě hlásilo moje kuří oko k přirozenému právu. Avšak, bože! šlápnutí na kuří oko od takového anděla! Přálť si Heine, býti poduškou na špendlíky své milenky, proč by moje noha byla se zdráhala, snášeti sladké bolesti kuřího oka následkem blahého dotknutí se její nožky nohy mé! Já snášel s nejšlechetnější resignací pálení svého malíku. Přece však trvalo mně těch pět minut zadržení vlaku pět ouplných století!

Stará dama přivstala a ptala se milejším tonem, než se dalo mysliti, opět po anglicku, nemá-li Charlotta žízeň?

Otázka tato pobouřila můj hněv! Takový anděl bude míti žízeň! Jaká je to otázka! A přece mi hned napadlo, jak půvabně dávala Lotta svým svěřeným maličkým chleba s máslem, že snad při té příležitosti i sobě byla namázla kousek domácího universalního prostředku proti hladu. Ne, to nemožno! bez toho mne podobné obrázky ve Wertheru trošku mrzívaly; nechtěl jsem se dále pouštět do podobných myšlének.

Jak vítána byla mi záporná odpověď Lottina! Nesklamala tak nebeská ta dívka moje očekávání a odpovědí svou povznesla se se svou krásou k skutečnému obrazu neskonalého idealu!...

Vlak se pohyboval dále.

Venku se počaly mraky šedé děliti; den krásný nastoupil jako opozdělý pocestník svou dráhu s polousmáním. Nepřehledné roviny unavovaly moje zraky, chtěl jsem tedy zotaviti je opět uvnitř vagonu.

Zde však viděl jsem už vše, co bylo viděti; nyní nastala mi krutější doba Osm hodin stráviti podlé takového anděla a nepřiblížiti se k němu; toť holá ne-

možnosť. Bylo mi promluviti, abych alespoň se dověděl, kam ty dámy jedou a odkud přicházejí.

Urovnal jsem se k tomu cíli ve svém koutě tak, jak se sluší na člověka, který po půl hodině společenského mlčení chce se pustit do zajímavé rozmluvy.

Navzdor vší rekovné mysli byl jsem však u veliké nesnázi. Jak začíti? Měl jsem snad spustit o počasí? Ó jak často vypomohlo dobré aneb špatné počasí člověku z nevýslovných ouzkostí! Jak často stalo se špatné počasí původem nejšťastnějšího manželství! Jak často bylo krásné počasí také příčinou, že se nejpěkněji založená zajímavá konversace na prosto zkazila! A jak často stal se člověk třeba krásným počasím úplně směšným!

Mezi touto Scyllou a Charybdou potácelo se moje předsevzetí asi pět minut.

Já ještě mlčel!

Kdo mi teď těch pět minut nahradí, které jsem pouhou nerozhodností ztratil?

Za takého mudrování uplynulo opět pět minut. Bylo mi ouzko. Skoro hodinu jsme již jeli, a dosud ticho jako v hrobě, mrtvo, ježto rušeno bylo pouze hučením lokomotivy a klapáním vozů. Ještě jen sedm hodin, či snad méně, — nejedou-li až do Hamburku — dopřáno mi býti v jejich společnosti, a já plana vzmáhajícím se ohněm všelikých citů, viděl jsem s těžkým srdcem, jak mi prchá drahocenný čas — a byl jsem tichý jako ryba!

Nepokojně jsem přesednul. Dama, držíc knížku v ruce, dívala se z okna. Jak snadno jsem se jí mohl pozeptati, jak se jí ta krajina líbí? Avšak krajina byla tak prosta vší romantické krásy, že se každému absolutně nelíbila!

Toho poznání došla zajisté i moje sousedka; neboť vrátila se k své knížce, nahledla do ní a jak se mi zdálo,

mrzutě ji pák odložila, zasedla si do koutečku a — pohledla na mne — ach! tím plným krásným modrým okem.

Kolem jejích rtů zavanul lehounký úsměvek a slova, znící jako písně nebeských kůrů, se jí vylinula z čarokrásných úst, dotknouce se blahostně mého sluchu. Slova ta byla otázkou a nebyla vlastně otázkou, byla něčím, což nemá v žádné syntaxí zvláštního pozvu; sladká slova ta byla:

„Zdlouhavá to cesta!“

Můj bože! Ona tedy promluvila! Té chvíle nejsladšího překvapení zapomněl jsem si pomysliti, že by ta zdlouhavosť vztahovati se mohla mimo jednotvarnou krajinu i na mne; ani mně nenapadlo, že by to mohla býti pikantní výčitka týkající se mé velmi nezábavné společnosti. Jako omámen, rychle hleděl jsem si vzpomenouti, kdo asi ve Wertheru počal mluviti dříve — zdali Lotta, či Werther. Avšak měl jsem paměť jako zacpanou, a tak se stalo, že jsem snad déle hloubal, než se slušelo, abych se ozval na milá slova rozkošné dívky. Tu mne z toho labyrintu kormoutlivých pochyb a trudného přemítání konečně probudil opět její zvonící hlas, přímo mne se týkaje.

„Co myslíte, pane, že ta cesta k zoufání?“

Teď jsem musil odpověditi. Já se sebral, abych napravil, co jsem směšnou nejapností pokazil. Počal jsem rozkládati o nudné vyhlídce, jež člověka trýzní, a jevil jsem nelíčenou lítosť, že nemůžeme doufat v nic lepšího až do Hamburku, ačkoliv jsem nevěděl, jaký útvar dále krajiny ty mají. Chtěl jsem však býti po vůli milé dívky, a bál jsem se, že bych ji snad urazil, kdybych byl jiného náhledu. A věru, kdyby se mi teď byly objevily sebe romantičnější krajiny v jiném světle, já si přál, aby byly jak náleží nudné; neboť nudná krajina byla příčinou, že Charlotta na mne promluvila!!...

Na mé rozkládání pozeptala se mne dívka s nevýslovně roztomilým výrazem:

„A kam míříte?“

„Chci poznať Hamburk a jeho krásné okolí!“

„Tedy jedete pouze ze zábavy?“

„Ano, vzácná dámo. Smím opakovať vaši otázku?“

„Já cestuju s tetkou také do Hamburku.“

Já tedy věděl, že stará dama elegantně oděná je její tetkou. Nemalé břemeno spadlo se mne, ulehčilo se mému srdci; neboť nemohl jsem si nijak pomysliti, že ta paní je matkou Lottinou. Tak úplný ideal vší ženské krásy nemohl býti v užším pokrevenství s paničkou, ježto nezasluhovala býti členem krásné pleti.

Po tomto krátkém uvážení pohledl jsem opět k Lottě. K své nevýslovné slasti jsem viděl, že upírá na mne svůj nebeský zrak.

Ó moci vypsati ten nevyrovnaný půvab jejího zraku

„A odkud jedete?“ tázala se dále.

Já jí vypravoval, že jsem vyjel na svatodušní svátky z Prahy, že jsem se zdržel v Drážďanech, že jsem navštívil Berlín, a že chci na zpáteční cestě navštíviti Hannover; ptal jsem se jí, zná-li Vídeň či Prahu; byla-li v rozkošných Drážďanech.

„Slyšela jsem o krásné, stověžaté Praze,“ — moje srdce hrozilo mně radostí puknouti při té chvále z tak roztomilých rtův čarovné cizinky — „neznám však ani jednoho města v Rakousích. Jsem rozená Angličanka.“

„Pozoroval jsem, že čtete něco z arcimistra anglického doby nejnovější.“

„Korsara.“

„Je mi ale velice divno, že mluvíte německy tak

rychle a beze všeho akcentu, jako byste ani nebyla zrozena na hrdém Albionu?“

„Od devátého roku žiju v Německu; ztrativši té doby rodiče, opustila jsem s tetkou Liverpool a zdomácněla jsem takměř na německé půdě. Na jih jsem dosud nepřišla.“

Já jí honem litoval, že nemá více rodičů; zvědavosť však veliká mne trýznila, dopídit se něčeho z poměrů rodiny její. Byla svobodna? Je snad zasnoubena?... Při každé z těch dvou myšlének píchlo mne bezvolně u srdce. Proč, nebyl jsem té chvíle ani vědom!

Teď je mi ovšem sebe sama líto, že jsem doufal v nemožné věci! Já, tři neb čtyry dni moha se zdržeti v Hamburku, co jsem měl se svými náhle vznikajícími city?...

To mně však tehdy nepřišlo na mysl. Já žil těch několik hodin jedině ve svém idealu a proklínal neunavný a neudržitelný běh rychlého času. Blížili jsme se k Wittenberku. Více než polovice cesty bylo za námi. Nepokoj se ve mně zmáhal každým tlukem srdce.

Ve Wittenberkách se obědvá. Dříve než jsem vystoupil, abych dosť učinil ach! nestydaté proze života uspokojením prázdného žaludku, požádal jsem konduktora, aby nikoho nepustil do *kupé*, v němž mi vycházel jarní ráj lásky šeřící se v růžových barvách. Již dříve jsem konduktora malým stříbrným argumentem přiměl k tomu, aby do našeho vozu nikoho neodkázal; nový příchozí byl by vyrušil kruh tvořený od odjezdu z Berlína těmiže osobami.

Publikum hrnulo se do úpravné, čisté, velmi pohodlné restaurace; nastalo obležení stolů a seslí. Skoro s nebezpečenstvím života dopídil jsem se po delším usi-

lování právě po anglicku připravených beefsteaků, obsadiv jednu stranu prostřeného stolu pro obě dámy, s nimiž mne krásná náhoda svedla. A právě zde, v tom okamžiku, kdy každý ouzkostlivě ochocoval nepoetickou stvůru kanibalského hladu, kdy celým sálem vládla nejsprostější proza, zde právě rozpředl jsem nejstkvělejší rozhovor, jenžto nás, totiž Lottu a mne, unesl z velmi sentimentalní a eterické situace. — Po půl hodině seděli jsme opět každý na svém místě ve vagoně občerstveni na duchu i na těle. Ostych můj obědem byl vyhojen.

Vlak se hnul. Dálky k Hamburku ubývalo každou minutou. Myšlénkou na brzký rozchod tepalo mi srdce, studený mráz projížděl mi kosti. V zápětí nejvroucnějších citů, ježto vzplanuly v prsou mých, v zápětí jejich bohatých radostí hrozila strasť a svízel a hejno neukojných bolestí rozchodu!

Je svobodna, je zasnoubena? Při obědě hleděl jsem se toho dověděti žertem: vždy však uměla se mi vyhnouti šprýmovným způsobem; pozoroval jsem s rostoucí radostí, že rozkošné děvče přilnulo ke mně, že snad nalézá horoucí plamen mého srdce odtuchy v srdci jejím. Můj bože! jak dlouho potřebuje láska k úplnému vznětí? Vždyť i sám Werther na první pohled zamiloval se do své Lotty. A moje Lotta neseděla nyní tak cizí naproti mně, jako dříve; pohlížela ke mně laskavějším očkem, jen že jsem někdy pozoroval bolestné zachvění její překrásné tváře. A tu vždy bodlo mne to zachvění v srdci, neboť soudil jsem, že i Lotta zná trpkou žalosť. Vší mocí chtěl jsem přijíti tomu zvláštnímu úkazu na stopu.

„Vy jste mne, drahá slečno, zasvětila v malý záhyb svého zajímavého života; nesměl bych vás požádati o laskavé pokračování?“

Charlotta vyslechla mou prosbu s tichou mlčenlivostí; mně se zdálo, jako by ji má slova byla překvapila; nic však méně pohledla roztomilým očkem ke mně a bolestně se usmějíc, pravila s teskným výrazem:

„Vy nevíte, co ode mne žádáte!“

„Nevykládejte si moji prosbu za dotíravosť; vězte, že mne dojímá nad míru sebe menší událosť vás se týkající.“

Charlotta mně pokynula; zároveň pohledla na svou tetku, která se účastnila více méně naší rozmluvy. Že jsem však viděl a slyšel toliko Charlottu, stalo se, že jsem nikdy nevěděl, co pronesla starší dama. Teď však zdálo se, že nás úplně ponechala našemu osudu; dřímala sladce v protějším koutě, kde dříve seděl starý pán, o němž jsme se z počátku zmínili a jenž ve Wittenberkách vystoupil.

Když se Lotta přesvědčila, že stará teta konejší se sladkým spánkem, schýlila se poněkud ke mně. Položila roztomilou ručinku na moji, ježto spočívala na okně, a pravila dušeným hlasem, jenž nabýval takto tím většího půvabu a sladké důraznosti:

„Nerada o tom mluvím před tetkou, poněvadž se obyčejně zlobí. Vám sdělím všecko; váš zevnějšek a vaše tvářnosť má něco do sebe, co mne vábí k důvěře ve vás.“

Já se, jak se samo sebou rozumí, uklonil na důkaz svých nekonečných díků za toto pochlebenství.

„Tedy prosím o vaši laskavosť!“ pravil jsem, zachvěv se sladkým trnutím, když se naše tváře téměř lehkým dotknutím pocelovaly. Nabyv té chvíle odhodlané mysli, nelenoval jsem a uchopiv její ručinku, přitiskl jsem ji vřele k hořícím rtům.

Charlotta ponechala její ručku chvilku v ruce mé; pak vyvinouc ji mile, sedla nazpět do koutečku a pravila:

„Vy jste cizinec, pane; já však důvěřuju ve vás.“

„Teď jím nejsem více, slečno; nazvete mne přítelem!“

„Tedy slyšte! Můj otec byl kapitánem v anglické službě. Do devátého roku měla jsem svůj domov v Liverpoolu. Byly to nejšťastnější doby mého života. Žádná starosť nezachmuřila moje mladé čelo, já žila jako ptáček na jarním luze. Tu však odejíti musil můj otec do Indije, odkud se nenavrátil více. Následkem jeho smrti ochuravěla moje matka a po půl létě následovala otce v tichý hrob. Já zůstala samojediná, nikoho nemajíc, na nějž bych se byla mohla spolehnouti. Jen moje tetka — ukázala pokynem v protější kout — ujala se ubohého děvčete. Jak ale spřízněna s mou rodinou, to nevím: také se jí nikdy na to pozeptati nesmím...“

Lotta umlkla, podajíc se myšlénkám.

„A jak jste přišla do Němec?“ ptal jsem se netrpělivě, doufaje ji vyrušiti z truchlých vzpomínek.

„Co po mých rodičích zůstalo, prodalo se a já nastoupila se svojí tetkou cestu do Němec. Pravila mi, že máme v Berlíně příbuzné, ačkoliv jsem dříve o tom nikdy neslýchala. Zde jsem navštěvovala jeden z předních ústavů, učila se němčině a frančině, pianu a kreslení. Nestarala jsem se o to, odkud moje tetka docházela důchodů, jichž k podobnému vychování nevyhnutelně potřebí bylo. Ptám-li se nyní na to, praví tetka, že z lásky ke mně obětuje svoje vlastní jmění. — Asi před dvěma léty počal navštěvovati jistý mladý muž náš dům.“ —

Při těchto slovech obešlo mne maní horko, moje obava, že srdce sličné dívky není více svobodno, počala se opět buditi; přemohl jsem však první nával jakési neznámé bolesti a poslouchal napnutě dále.

„Moje tetka předvedla mi jej co přítele mého otce —

a já byla ráda, že jsem mohla s ním pohovořiti o své milé vlasti. Pravilo se mi, že mešká v Berlíně v záležitostech jistého velkupeckého domu z Manchestru, a já nepátrala po dalších zprávách. Henry byl muž velmi ušlechtilého zevnějšku; jeho chování jevilo nemalé vzdělání a skoro šlechtické mravy jeho ukazovaly se při každé příležitosti. Podivno je mi, že nikdy nemluvil o kupeckých věcech, ačkoliv měl postavení v obchodnickém světě. Tím časem, co navštěvoval náš dům, stal se mi tak milým —"

Já zbledl a zachvěl jsem se na celém těle.

„Že se mi po jeho přítomnosti stýskalo. Jednoho dne přikvapí Henry v neobyčejnou dobu; mluviv asi hodinu s tetkou mojí v pokoji jejím, přišel pak ke mně, aby se se mnou rozloučil. Nevyhnutné záležitosti jsou prý příčinou jeho odjezdu. Musí prý do mého rodiště Liverpoolu a pak do Hamburku. Těšil mne, že se za krátko opět uvidíme, pak jsme se rozloučili, a já ho od té doby — je tomu dva měsíce — neviděla. Po vůli mé tetky jedeme nyní do Hamburku, abychom zde léto ztrávily. Za několik dní dostaví prý se také Henry sem..."

Sotva můžete si pomysliti, laskaví čtenářové, jakých muk jsem vystál při vypravování krásné dívky. Se zimniční nedočkavostí sledoval jsem každé slovo, jež se vyvinulo z rozkošných úst Lottiných, až ustala ve své povídce. Tedy zamilována! Tedy zavdala už srdce jinému. Já myslil, že divou zoufalostí hnán, vyskočím oknem, abych hanebnou smrtí učinil konec svému bídnému životu! A pak mi zas tanula na mysli Lotta, že ona za to nemůže, že jsem ji teprvé nyní poznal, když už jinému zavdala srdce své!

Byl jsem právě v tak strašné situaci jako Werther! Láska nás obou zasnoubena jiným!!... Málem bych se

byl dal do pláče samou lítostí. Co teď? Vše mi bylo odporné, nač jsem se podíval; i ta její knížka zavázaná do růžového plátna budila můj hněv tou měrou, že jsem dostal laskominy vyhodit ji oknem ven! A dříve byl bych ji líbal s nejvroucnějším zápalem. Že jsem kdy vstoupil do toho zlořečeného vagonu! V největším zoufalství odvážil jsem se ještě k této otázce:

„Nuže, slečno, a vy jste ho milovala upřímně?"

„O milování není ani pomyšlení! Já ani nevím, proč mi tato cesta tak nemila a tak odporna! Tak podivné tušení probíhá mým srdcem, jako by mne mělo něco strašlivého potkati. Mohu vám říci, že budu ráda, až ho opět uzřím, avšak láskou to nemohu nazývat, co k němu cítím..."

Můj bože! těmi slovy dodala mně nového života! Snad mohu doufat! A naděje, nabyti opět ztracené lásky, je nejsladším darem nebes zamilovaných. Moje celá bytost rázem se opět proměnila; já pohlednul s nevýslovně vroucím výrazem v oku svém k Lottě, uchopil jsem ji za ruku a...

V tom jsme zastavili v Hamburském nádraží. Starší dama se probudila; musil jsem se postarati o svůj kufřík, v duchu zlořeče tomu, že jsme už v Hamburku. Ach, teď, teď bych byl jel ještě desetkrát tak daleko v témž vagoně ve společnosti nebeské Lotty!...

Už jsme vystoupili. Davy hrnoucích se lidí roztrhly nás na chvíli. Já zoufanlivě kynul Charlottě! Vždyť jsem nevěděl, kde bude bydlet!

Ah, šťastná náhoda! Byl jsem opět u ní!

„Prosím vás, slečno, kde budete bydlet? Směl bych vás navštívit?" ptal jsem se hlasem pohnutým a se třesoucím. „Madame, dovolíte, abych ještě dnes přišel?"

Místo odpovědi pokynula starší dama s velmi roztomilým úsměvkem a doručila mi svou kartu, jmenujíc mně jenom „Hôtel de *** na Alsterbasinu.“ Já stiskl vroucně ruku krásné Charlotty, dívka se usmála a — můj ideal zmizel v hemživém davu lidstva.

Bylo půl čtvrté odpoledne. Zmocniv se kufříku a sednuv do drožky elegantně upravené, dal jsem kočímu parolu „Streit's Hôtel“, jenž mně poručen byl z Berlína. Nemohl jsem se dočkati, brzo-li objede drožka městské valy!

Západní vítr zavanul té chvíle silným dmutím, přinášeje z blízkého moře hustý mrak. Za několik minut řinul se výdatný déšť, a odpoledním sluncem tvořena ta nejkrásnější duha! Bylo mi to znamením naděje!

Byl jsem v Hamburku!...

Sny mého mládí se vyjevily; já se nacházel blízko moře, v největším obchodním městě v Evropě, nedaleko Albionu, slavné vlasti Shakespeareově!...

Vůz se zastavil. Portýr otevřel mi dvířka, vyzdvihnul mne z vozu; kázal jsem, aby zaplatil drožkáře: a jako bleskem přihnalo se hejno sklepníkův a zmocnilo se kufříku, hole, svrchníku a klobouku. Já spěchal za nimi několik poschodí, v elegantním pokojíku jsem se rozložil na divan a zavřev oči, podal jsem se na chvíli různým myšlénkám a krásným snům!...

Napsav pak několik psaní, urovnal jsem svoji toaletu. Vyběhnuv na ulici, ženu se jihozápadními valy k „Hafenthoru“ na tak zvanou „Elbehöhe“. — Čarokrásný, velkolepý, k nepopsání rozkošný výhled na sta lodí všelikého druhu, parních i plachtových! — Slunce klesalo k dálnému moři, a jeho svit hrál v temenech stěžňů, jichž různobarevnými vlajkami vítr pohýbal v libovolném dovádění!...

Bylo k večeru. Jdu po hrázi dělící oba basiny Alstery v čarokrásných sadech bujících v prvním jarním rozkvětu přímo k hôtelu ***, kde moje známé bydlely. Měl jsem hlavu plnou májových myšlének, srdce rozpukalo se májovými city, obraz Lottin obletoval mne při každém kroku. Nevýslovná rozkoš rozbíhala se po mých prsou! Zde v cizině toliko v ní měl jsem srdce, k němuž mne touha táhla!

Kdo pocítil sám slasť podobné situace, pochopí vytržení mé!... Těšil jsem se jako dítě na její společnosť; viděl jsem se podlé jejího boku ještě dnes na večerní procházce na bujných valech městských.

Tu jsem postanul u hôtelu ***.

Portyr úslužně ptá se, koho hledám. Vytáhnu z tobolky kartu a ptám se, kde bydlí „Madame D***“. Portýr se na mne nějak podivně podívá a odpoví:

„V druhém poschodí číslo 12. Ráčíte znáti dámu tu?“ ptal se mne, přistoupiv blíže.

„Dosud neúplně!“ odpověděl jsem jaksi překvapen chováním portyrovým.

„Vy jste zde cizinec?“ ptal se mne dále.

„Ano,“ odpovím.

„Neračte se hněvat, pane; upozorním vás na něco. Ta dama je — — — — — — —.“

Zde mne vypravil portyr několika slovy podivnou historku. Já vyvalil naň oči; všecka krev hrnula se mi do tváří. Hněv, stud, žalosť, outrpnosť, lítosť hrozily, že mně prsa rozervou!

Ubohá Lotto!

Ó Werthere devatenáctého století!!...

ALEX.

(1859.)

Nedávno navštívil jsem jednoho ze svých známých. Úplná dvě léta jsme se neviděli. To bylo povídání, to bylo sdělování bez konce! Za řečí ptal jsem se přítele, co dělá jeho nerozdílný kdysi druh Alex? Viděl jsem ho asi dvakráte právě v ten čas, když jsem se seznámil s Robertem. Povídalo se velmi mnoho o Alexovi, jaký to zvláštní člověk, jaký to holý podivín; že je lhostejný vzdor svému stáří ke všemu; že nezachází s krásnou pletí, že ho nic netěší, a podobných věcí více. Jak se zdálo, věděl můj přítel Robert o příčině toho chování Alexova; nezmínil se však nikomu o tom, a já nemohl a nechtěl se ho potázati na to, poněvadž známosť naše byla dosud jen povrchní. Onehdy však ptal jsem se Roberta na Alexa. Můj přítel jako by dojat bolestnou a neblahou upomínkou neodpovídal dlouho; viděl jsem na jeho obličeji, že rozvažuje. Konečně rozhodl se, vstal rychle, pošel k svému psacímu stolku, otevřel a vytáhl z postranního šuplíku jakousi skřínku, jižto malým klíčkem odemknul. Pozoroval jsem dva balíčky složeného na malý oktav papíru. Robert vyndal oba ty balíčky a položil je na stůl zrovna naproti mně.

Tázavě jsem upjal svůj zrak k němu.

„Chceš-li o něm něco zvěděti, příteli, tu si vyvol jeden z těchto balíčků a přečti si ho; jsou to listy člověka, jenžto dokonal před půl letem dráhu svého života.“

„Alex je mrtev?“ zvolal jsem v úžasu, a nemohl jsem se udržeti, abych nevěnoval zesnulému hluboký vzdech. Mráz mne obešel.

„Byl to podivný člověk,“ dí Robert. „Smíšenina těch nejodpornějších živlův. Veselý a k pláči, zádumčivý a lehkomyslný, lhostejný ke všemu a zanícen každou maličkostí, opovrhoval celým světem a požíval jeho rozkoší až na dno.“

„Tedy před půl letem umřel?“

„Ano!“

„A co ho uvalilo na smrtné lože?“

Robert se zamlčel, obrátiv se po krátkém rozmýšlení opět k pultu vyndal složený lístek s černou pečetí a pravil:

„Když máš zvěděti něco, poznej raději vše. Tento list mi psal přímo před svou smrtí.“

„Jak to?“ ptám se.

„Po půl hodině na to skonal!“

„Pro bůh! snad...?“

Robert přistoupil ke mně, ohlídnul se, ač věděl, že nikdo mimo nás není v pokoji, a pošeptal mi něco do ucha.

Já byl jako omráčen. Pohlednu k Robertovi a vidím, jak se mu zalil zrak bohatými slzami. Vstal, uložil ukázaný mi lístek opět do skříně a zavřel. Uchopiv se cigar, podal mi.

„Děkuju! Tedy si mohu přečísti tvé drahé dědictví?“

„Ach, ano, ano, můžeš!“

„Ubohý Alex! — Ale pro boha tě prosím, co ho přimělo k podobnému kroku?“

„Říkával sám, že je pohádkou sobě samému. Až ho seznáš z jeho listů, budeš moci líp o něm souditi.“

„Jsem věru nad míru žádostiv. Zůstaneš doma?“

„Doprovodím tě, příteli.“

Já se chopil drahocenných papírů, zastrčil je pozorně do kapsy a my šli. Mlčky jsme kráčeli podlé sebe; přítel

bez pochyby zaujat byl upomínkami, já nemoha se dočkati chvíle, abych v klidném tichu letní noci při lampě přečetl, co mi přítel důvěrně zapůjčil.

U divadla jsme se rozešli. Byla veselohra, přítel zašel do divadla, já spěchal domů. Za půl hodiny uzavřev se do své komnaty, rozžal jsem a s nesmírnou netrpělivostí zasedl jsem ku čtení. Listy byly psány velmi rychlou rukou, někdy skoro nečitelně, uspořádány byly podlé datum. Urovnav vše, abych nebyl ničímž vytrhován, rozevřel jsem první list a čtu:

R... dne 15. července....

Milý Roberte!

Konečně jsem na místě; pět dní potřeboval jsem k tomu, učiniv několik zastaveníček. Dnes ráno vyjel jsem z H... a nepomyslil jsem si, že teprvé odpoledne dorazím k cíli své cesty. V G..., poštovní to štací, zadrželi jsme se dnes déle než obyčejně a proto protáhla se naše jízda. Na hranicích nás též zdrželi přes půl hodiny a tak jsem spatřil svůj nynější domov teprvé o půl páté odpoledne. Měl jsem nějakou společnosť až do G..., kde jsem obědval, avšak kdo to byl, věru nevím; jen to mi zůstalo v paměti, že to byly dámy, z nichž jedna mladinká. Byl jsem však tak zaujat svými záležitosťmi, že jsem ani neměl po chvíli s nimi pohovořiti. A pak musím ti říci, že jsem si zasedl do otevřeného koupé ke konduktorovi, ponechaje ty dámy úplné pohodlnosti ve voze; chtěl jsem si zapáliti cigaro, a abych ušel naříkání dam, zvolil jsem si to místo. Z G... až do R..., totiž sem, jel jsem sám a samým přemýšlením jsem usnul, a teprvé když jsme se vybrali z lesů a sjížděly s hor v rozkošné údolí, kde R... leží: probudil jsem se silnějším

rachocením vozu. Díval jsem se pak stále z okna a výhlídka na střídající se krajinky obehnané pahorky, na nichž jehličí dumně šumalo, jako by pělo cizí písně, svedly mne na veselejší myšlénky. Dědina mizela za dědinou. Zde to šlo přes řeku jako rozpustilé hříbě skalnatými úžlabinami si harcující; tam sjížděly jsme s vršku, na němž se bělající obilí proudilo valnými vlnami; tu jsme zahnuli v háj a hned zase vítala nám na čtvrť hodinky krásná rovina. Hory ustupovaly za námi a čím dál jsme se od nich brali, tím mocněji vzpínaly svá mohutná ramena k nebesům. Bylo poněkud pošmurno. Slunce sem tam vyskakovalo a opět se krylo, jako by nás chtělo šáliti svým světlem. Šedé mraky počaly se děliti, poznenáhla bělajíce se, až se posléze rozplývaly v nepřehledné závoje stříbrných obláčkův.

Tu jsme se blížili k R... Byl jsem žádostiv, jaký as obraz podají mi ty lázně, kam jsem na výslovné přání svého otce se odhodlal, abych se zotavil po přestálé nemoci. Konečně zahnul poštovný na pěknou ouvozovou širokou cestu přímo k lázním vedoucí a veselý zvuk vřeštivé trubky ozýval se v blízkém lese a odrážel se v krásném topolovém stromořadí, jež nás pojalo v své hluboké stíny. Za několik minut byl jsem u restaurací, kde jsem měl již napřed objednaný byt. Vylezl jsem z vozu. Nacházel jsem se na prostranném místě zrovna u zřídel, ježto se zakončovala malou zahrádkou. Lázenští hosté vyvábeni teplým odpolednem z domů, procházeli se aneb seděli pod košatými kaštany ve stínu, každý nakládaje s prázdnou chvílí, jak právě mohl a chtěl. Viděl jsem, že moje drahá osoba je předmětem pozorování, a několik lorgnonů krátkozrakých dam upnulo se na můj zaprášený kabát. Přiběhl hostinský; vysvětlil jsem mu, že jsem ten a ten, jemuž

uchován byt v domě jeho. Odvedli mne nahoru do prvního poschodí. Já vše se sebe odhodiv, ohlídl jsem se ihned po pohovce a zkoušel její dobré vlastnosti; vždyť víš, že trpím na pohodlnosť. Pak jsem se podíval z okna a vyhlídka mně přesvědčila, že se mohu koukati buď do hor, aneb druhým oknem přímo na promenady před domem a u zřídel.

Odbyv si všelijaké potřeby, jichž stává po cestě u každého, zapálil jsem si doutník a vzav péro strašných vlastností do rukou — svoje rekvizity mám ještě v kufříku — píšu ti na papíře, jenž se dosud nedočkal vybledlého a bez pochyby vodou mnohokráte promíchaného ingoustu. Pokojík můj je světlý. Když vstoupíš, vidíš mezi oběma okny v koutě divan, před ním zaokrouhlený stůl, tři židlice, v levo v koutě postel, v pravo almaru, u okna ku promenadám vedoucího je zrcadlo, ježto svou formou závodí s nejnovější modou, před zrcadlem stojí toaletní stolek. Na velkém stolu, jak pozorovati můžeš, píšu.

Právě začíná lázenský orkestr hráti nevyhnutelnou ouverturu k Tellovi! Ale, můj bože! nepřál bych muzikantům, aby je Rossini poslouchal; má-li horkou krev, nevím, nevyplatil-li by je, tak, jak se povídá o Mozartovi, když *incognito* poslouchal ouverturu k Donu Juanu....

Poslouchal jsem chvíli... jsou zohyzděné, ty krásné melodie Rossiniho, a přece mne dojímají tak, že bych vyskočil z pokoje. Teď hrajou nějakou arii. Ach! Fidelio! Ne... musím psáti dále, sic bych zaplakal jako dítě, když vidí druhého v pláči...

Jsem tu tak sám a sám! Že zde nebydlíme spolu! Kéž nemusím bráti papíru, abych ti řekl, co dělám!..:

Ke všem ďasům s touto melancholickou rozdudaností!... Hrajou nějaký veselý kvapík! Tak, příteli, zde je

konec mého dnešního listu. Jdu se oblíknout, sejdu dolů na plac, musím seznati zdejší publikum. S bohem, Roberte!

Tvůj Alex.

15. července večer.

Píšu ti ještě jednou; listonoš přijde si teprvé ráno pro listy. Sděluju ti znamenitou událosť: před chvílí jsem... večeřel! Nezlob se pro to, příteli: při sám kulhavý Hefaistos, musí to také býti! Poznal jsem za kratinkou dobu svého pobytu v restauraci, na lázenském náměstí a na promenadách dobrou kuchyni, špatnější pivo, velmi mnoho velenudných a omrzelých tváří, ježto náležejí starým pánům; ještě více štěbetavých paniček a několik roztomilých mladých děvčat. Zvláště jedna vyniká svou krásou a nese se jako nějaká doňa. Nemohu si arci vysvětliti jejich pobyt v lázních žádnou podstatnou příčinou! — Též staré noviny měl jsem v ruce, a koluje pověsť, že si je každý večer z lázenských hostí vypůjčí přes noc domů a druhý den dostanou se dle pořádku opět jinému. Jsem žádostiv, kdy to na mne přijde; možná, že se budu nyní s novinami o několika měsíců opozďovať. Nedělá mi to starostí, politika spí a následkem toho nastaly novinářům léta hubených egyptských krav.

Prosím tě, Roberte, zajdi k nám a řekni otci, že jsem se sem šťastně doškrábal. Je mi v skutku mnohem volněji, co jsem v horách; jenom ta strašná dlouhá chvíle, ježto mi prorokována ze všech stran!... Snad se pustím do čtení, možná že mne *Walter Scott* rozehřeje .... U čerta, již půl jedenácté! Všady jako kdyby vypláchl! Ticho jako v hrobě! Jenom opozdilý cvrček hude mi právě před oknem, je to podivná hudba, chvěje se mi celé srdce, když poslouchám.... Upomíná mne to na

jiné doby, kdežto jsem nevěděl, co veselostí dělat. A pamatuju se na jednu noc, kde jsem myslil, že jsem v skutku šťasten, kde mi bylo . . . Dobrou noc, příteli! Zítra snad více?

R... dne 16. července.

Ztrávil jsem šťastně skoro celý den; a přece jsem na rozpacích, abych ti sdělil, co jsem dělal. Ráno jsem zaspal a tím jsem si velice škodil; neboť zanedbal jsem ranní promenadu u zřídla a musím čekati až na zítřek, abych poznal všecky zdejší hosti najednou. Byl jsem také dnes ráno — jak to zde zvykem, byť člověku třeba nic nescházelo — u lázenského lékaře a pomysli si, ten člověk s velmi vážnou tváří a s výrazem v řeči, jehož nepochopuju, pravil mi, že musím píti pět koflíků vody denně a pořád si přidávat, až to přivedu na dvacet. Rozvaž si mou strašlivou situací, moje překvapení! Já nevěděl, co mu na to odpovědít. Pak mně sáhl na puls a pravil ještě vážněji, že mi bije sedmdesátkrát za minutu, že prý mám velikou zimnici. Mne přešla mrákota; co mám souditi o sobě, a co o doktoru? Mám zimnici, nebo nemám? Nevím věru! Já spím, mám hlad a nohy mně také dobře slouží a mám přece při tom zimnici? Po dlouhém uvážení přislíbil jsem, že budu píti, co mi možno, a spolu učinil jsem si slib, že nebudu píti ani jeden koflík, abych viděl, jak mi bude bez vody.

Po této zajisté veledůležité návštěvě uvedl jsem pomocí domácího sluhy svoje věci v patřičný pořádek a sešel jsem k jídlu. Pozoruju, že se zde tato sladká povinnosť k lidské existencí velmi obezřele pěstuje. Přišel jsem ale znamenitě pozdě — ačkoliv neodbila dosud jedna — vidím mnoho míst už uprázdněných, a společnosť dosud zde se nacházející složena byla jedině z několika starých

pánův, kteří obyčejně prý nevědí, o čem by mluvili. Hovořilo se, jako se to činí zde každý den, o povětří! Jeden prorokoval velikou bouřku, když jsem si přisedal ku stolu; druhý jen liják, třetí s důležitou okázalostí dokládal, že přijde bouřka a liják, a čtvrtý pravil ohlížeje se, že jeho barometr ukazuje na stálé povětří. Tomu se ti druzí páni velice divili. Ptali se mne, co já myslím; já maje právě hovězinu v prádle, prosil jsem za odpuštění; až po obědě že jim budu k službám. Měl jsem pak pokoj. — Též dámy rokovaly o povětří; že by ale opakování toho, co mluvily o tomto důležitém předmětu, nesloužilo nikoliv k jejich cti, pomlčím o tom, a tobě bez toho na tom nezáleží mnoho.

Vedlé mne seděla elegantně vystrojená panička. Mluvila s jakousi vážností, která jí dobře slušela. Obličej okrouhlý ukazoval hezké tahy, ježto časem arci utrpěly. Byla vlastně dobře udrželá na těle; na prstech měla několik jednoduchých ale drahých prstenů.

„Vy tu nejste dlouho, pane?“ pravila se slaďounkým přízvukem. „Nejsem, madame, teprvé včera přijel jsem,“ odpovídám, svou pozornosť k ní obrátiv; neboť pro samý apetit nepovšimnul jsem si dosuď nikoho.

„To jste se tedy ještě zde ani neohlídnul?“

„Dosud znám jenom promenady.“

„Vy jste churav a budete užívati lázní?“

Já se zarazil; myslil jsem v první chvíli, že to snad choť páně doktorova, a že chce pokračovat, kde pan doktor přestal. Či vypadal jsem v skutku tak bídně, že lidé považovati mne mohli za nemocného?

„Já nemám lázní zapotřebí, milostpaní; přijel jsem do R... jedině na zotavení úplným se vzdálením všeho řízení.“

„Ah! pán je úředníkem?“

Kýho výra! Totě examinator, pomyslil jsem si a pravil: „Nikoli, madame; aneb ano. Čekám na advokaturu!“

V tom promluvila naproti mně sedící panička k mé sousedce a teprvé teď byl jsem upozorněn na ni. Byla ta paní něco starší než dama vedlé mne; její obličej dokazoval zřejmě, že nestál nikdy v bližším spojení s krásami. Za to bylo její oko velmi živé a toaleta její tím hledanější, tím stkvostnější.

„Lenora nejde, povídala přece, že přijdou hned.“

„Snad se pustily do parku. Leontina pravila něco o tom. Půjdem raději,“ doložila moje sousedka.

Damy vstaly; já též. Mlčky jsem se uklonil a vyšel před restaurací. Dívaje se za nimi, zapálil jsem si cigaro. Nevím vlastně, proč jsem se za nimi díval; mohl jsem též docela jednoduše koukati jinam. Šly přes lázenský plac na druhou stranu a zašly do domu, jehožto okna šla dílem do vedlejší zahrady vinoucí se okolo stavení, a dílem na lázenský plac a tudíž naproti oknům restaurací. Dívám se ještě. Tu se náhle otevrou spuštěné žaluzije v nárožním pokoji, já viděl několika ženských postav v letních šatech u oken. Pro dálku nemohl jsem však nikoho rozeznati. Co tomu ale řekneš, Roberte; já, pomysli si, já se sebral a šel jako náhodou od restaurací přes ulici a zahnul pak k tomu domu, kam zašly moje známé. Nazývá se u „kotve“. Jdu okolo, dívám se jak se na člověka z města sluší, velmi nenuceně nahoru do oken. Pozoroval jsem mezi ženštinami několik známých už děvčat, jež jsem viděl včera. Dívka velmi pěkné postavy stála podepřená pravým ramenem o okno, avšak tak, že jsem viděl její krásný obličej v nejlepším profilu. Ačkoliv její družky dívaly se za mnou, děvče to nehnulo sebou, a skoro byl bych tomu rád býval, kdyby se byla

také podívala z okna. Já šel do zámeckého parku, chvíli ještě mysle na dívku bloudil jsem blízkým lesem až po večer. Byl jsem nezvykle dlouhou procházkou umdlen, hodina k večeři právě bila. Když vycházím z parku, pozoruju, že vedlejší pěšinkou někdo přichází. Postanu a poznav svou sousedku, pozdravím. Po jejím boku nesla se jako jarní kvítko ona dívčina, jižto jsem odpoledne viděl v okně u „kotve“. U čerta, příteli, je to tvář překrásná. Oko jako hluboká noc, silné černé obočí pyšně se klenoucí nad hedvábnými černými řasami, temné vlasy zčesané z lesklých spánků na zad, přibledlé líce, plné mluvného výrazu a pak ústa, příteli, nevím zdali má Luisa podobných. Vznášela se tu jako nějaká královna, pevným ač lehkým krokem; její vzrůst a celá postava jako krásné dílo umělce sochaře.... Já se za nimi díval, až přešly přes lázenský plac. Byla to snad Lenora, o níž moje sousedka dnes při obědě mluvila?... Na mé pozdravení uklonila se ta paní velmi laskavě, leč mladá dama sotva pokynula hlavou, nějak hrdě na mne pohledla... jdu pomalu dále, rozmýšlím se, mám-li za nimi jíti do jídelního salonu.... pak se obrátím a krásným topolovým stromořadím odešel jsem k blízké vesnici.... Teprvé po hodině vrátím se do restaurací. Když vcházím hlavním vchodem do jídelního sálu, vstaly moje známé od stolu, chystajíce se k odchodu. Já dělal jako bych je v pestré směsici hostí neviděl. Zavolám sklepníka:

„Slyšíte, kdo je ta dama?“

„Ta v těch modrých šatech, pane?“

„Tu nemyslím; ta starší vedlé ní; teď právě vychází.“

„To je vdova po fabrikantovi D. z L.“

„Tak? A ta druhá?“

„To je její dcera.“

„Jsou zde dlouho?“

„Asi týden; mají však u „kotve“ najatý byt na pět neděl.“

„Dejte mi *bouillon!*“

Nechtěl jsem na tu dívku mysliti, a přece mi tanula její krásná, pyšná postava na mysli. Zůstal jsem dlouho v sále, dívaje se na pány a paničky, jak se nudili při *whistu*. Tak se skončil druhý den.

R... dne 18. července.

Nepsal jsem ti včera: nebyl jsem k tomu. Nehněvej se, že jsem nedostál slovu. Přislíbil jsem ti arci, že korespondencí bude jedinou mojí obtížnější prací; avšak včera neměl jsem ani chuti do psaní. Měl jsem svůj nešťastný den, a ty víš, co to znamená. Neukázal jsem se od rána až do večera. Časně z rána vyšel jsem před východem slunce a dorazil k desáté do Schönbergu, tři míle od R... vzdáleného. Nevím, co jsem tam dělal; prosnil jsem zase jednou skoro celý den. Po poště přirazil jsem opět do R..., když už všecko požívalo tichého spánku. A já nemohl zavříti oka, ačkoliv jsem utrmácel tělo k umdlenosti. Staré upomínky spikly se všecky, aby uvrhly srdce ve strašný vír. Mezi nimi tanula v mlhavých závojích polokrytá dívka černých zrakův a bledých tváří, již jsem poznal tyto dni.... Neslyšel jsi nic o Luize? Co dělá její nešťastný manžel? Piš mi, pro všecky svaté! piš mi brzo něco o tom! Nacházím se ve strašném stavu. Že jsem Luizu kdy viděl! Proč ji jenom přinutili k hrůznému kroku, když sami věděli, že její ženich podléhá duševní chorobě?! Neměl bych si na to vzpomínat, a přec to někdy maní činím. Piš mi něco o tom, ať je to cokoli, abych tvými zprávami ukonejšil nesmírný dav důmínek!

Ještě jsem nebyl ráno u zřídla; neboť i dnes probudil jsem se velmi pozdě. Četl jsem, avšak moje myšlénky byly mimo knihu. Já sešel do kolonady, abych se vybavil z trudné mysli: ale nic to nebylo platno. Ty cizí tváře týrají mne spíše, než by mne ukonejšily. Příteli, kdybych nebyl dal svaté slovo otci, že zde vydržím úplných osm neděl, dnes bych byl zajisté odejel.

Nešel jsem k obědu do salonu; sklepník mi povídal, že se paní D. po mně ptala. Odpoledne navštivil mne jistý Monický, Polák, jenž jsa náruživým milovníkem šachu, pokládá se za šťastného, že nabyl ve mně jak praví soupeře. Večer šel jsem do parku okolo „kotve". Sličná dívka dívala se z okna. Já však, ačkoli s tíží, nepodíval jsem se nahoru.

R.... dne 19. července.

Dnes ráno jsem byl konečně u zřídla, poznal jsem najednou celé lázenské publikum. Doktor si stěžoval, že mne dosud dole neviděl. Já se omlouval výborným spaním, a on se mrzel, že jsem neřekl, že moje dobré spaní je pěkný následek požívání určené dozí vody. Na mou žádost ukázal mi většinu lázenských hostí. Mimo několik lidí, již náležejí k „haute volée", skládá se zdejší obecenstvo z fabrikantů a vůbec z kapitalistů. Moje laskavá sousedka procházela se buď u kolonady, buď v blízkém parku. Já přešel několikráte promenady: tu potkám paní D. na vedlejší jedné pěšině. Šel jsem přímo naproti a přiblíživ se pozdravil jsem. Paní D. poděkovala, dívka krásná také. Tu jí vypadl batistový šáteček krajkami obřemovaný na zem. Sehnuv se podal jsem ho dívce. Přijala ho s úplně lhostejnou tváří.

„Moje dcera, pane; neznám ani vašnostino jmeno?!"

Já jsem jí řekl, jak se jmenuju.

„Lenoro, náš vzácný pán u tabule, ačkoliv jen jednou dosud se ukázal. Vaše místo je vám vždy reservováno. Byl jste snad ty dni churav, že jste nepřišel?“

„Nebylo mi v skutku volno,“ pravil jsem, děkuje za laskavou starostlivosť a ukláněje se mladé, krásné dívce, ježto si hrála větví vedlejšího keře, nevšímajíc sobě ani mne ani neberouc podílu v naší rozmluvě. Zamrzelo mne to, nevím ani proč! Zatím jsme popošli; jindy bych byl docela lhostejně odešel a nestaral se více ani o paní D., ani o její dcerušku; nevšímavosť však mladého děvčete mne skoro urazila a právě jí na vzdor stal jsem se dnes jejich společníkem při ranní promenadě. Hleděl jsem baviti obě ty damy, a moje snažení odměněno bylo vzrůstající laskavostí matčinou, anaž dcera s jakýmsi odporem odpovídala mi nuceně, a nedala mi také příležitosti, abych se výhradně s ní bavil. Nedělo se to v rozpaku; neboť pozoroval jsem, že dívka má bystrého ducha, a právě proto možná, že mne ta její lhostejnosť zlobí.

Dnes jsem čekal s netrpělivostí na poledne; v skutku bylo místo pro mne uchováno, a já si zasedl podlé paní D. na pravo; jí na levo seděla Lenora. Snažil jsem se býti veselým, ač mi právé k smíchu nebylo. Dovolil jsem si všelikých nepatrných úklonků a zabral jsem se tak hluboko do rozmluvy, že teprvé po hodné chvíli pozoroval jsem Monického, jemuž jsem slíbil partii šachu. Musím ti říci, Roberte, že se mi to rozkošné děvče počíná líbiti. Je ti to roztomilé stvoření, a vkusná toaleta výší ještě nevšední její půvaby. Mluvili jsme o zábavách a o čtení. Pravila, že by ráda čtla něco od Scotta. Já se jí nabídnul s několik romány, jež jsem vzal na venek; dívka však jako se rozpomenouc odpírala.

„Tedy nechcete, abych vám půjčil, čeho jste si před chvílí přála?“

„Děkuju, nechci!“

A to ti pravila s tak chladnou tváří, že jsem se nevrle od ní odvrátil. Pozoroval jsem, že se tak úštěpně usmála, jako by měla z toho radosť, že mne pozlobila. Já nepromluvil na ni více.

Když paní D. vstala, doprovodil jsem ji ke dveřům.

„Nechtěl byste nás poctiti, pane Mírohorský?“ tázala se paní D. s milou zdvořilostí.

„Vždyť, matinko, půjdeme ve společnosti do blízké vesnice?!“

Mnou to po této deklaraci trhlo.

„Snad půjde pan Mírohorský s námi?“ tázala se opět paní D.

„Ve vaší společnosti zajisté,“ pravil jsem, nepodívaje se na Lenoru.

„Ale matinko, já přece musím zůstat doma; musím psáti Amalii.“

„To můžeš odložit,“ dokončila paní D. Já pohledl k Lenoře; možná, že pozorovala moje překvapení, a zdálo se mi, že se opět usmála. Rozešli jsme se. Odpůldne dal jsem zkázati, že pro indisposicí nemohu jíti. Za chvíli viděl jsem paní D. s rozmilou svou dceruškou odcházeti topolovou alejí do blízké vesnice. Tedy Lenora šla, když se dozvěděla, že já nepůjdu?... Večer neopustil jsem více komnatu, mrzel jsem se a nevím vlastně proč.

R... dne 20. července.

To bylo dnes ráno výčitek od paní D., proč jsem včera s nimi nešel! Pozorným okem díval jsem se ve tvář

Lenořinu; avšak dívka s jakousi úmyslnou ostrostí pravila ke mně na mé omluvy:

„Bavily jsme se i bez vás výborně, pane Mírohorský."

Tu jí právě vhod přišla její společnice, neť to paničky naproti mně při obědě sedící; Lenora uchopila se její ruky a dívky zahnuly k zdroji.

„Prosím vás, nehoršíte se na to rozpustilé děcko!" oslovila mne paní D.; bez pochyby, že jí neušlo moje překvapení z krátkého ukončení mé rozmluvy s dívkou. A v skutku jsem nebyl připraven na tak nešetrnou řeč, mrzelo mne to velmi a já se hleděl dostati ze společnosti paní D. a její přítelkyně, mého to vis-à-vis při tabuli. Konečně se mi poštěstilo, že jsem uklouzl a ponechav se myšlénkám o rozpustilé dívce, pustím se hlavní pěšinou do parku. Najednou slyším známé hlasy. Byla to Lenora s dvěma dívkami, jak jsem je poznal skrze listí zeleného keře. Šly vedlejší pěšinkou, která se sbíhala s hlavní; za malou chvilku bylo nám se sejíti. Bezvolně poslyším, o čem dívky hovořily...

„Ale, pro boha, Matildo, já ho nemohu ani viděti, toho Mírohorského," hovořil sladký hlásek Lenořin; zdálo se mi v tu dobu, že nezněl více tak mile, jako den před tím. „Je to tak fadní člověk, že je mi vždycky úzko, když ho mám potkati. A právě nás vyvolil si za svou společnosť!"

Sotva dořekla, stáli jsme jako náhodou naproti sobě. Já se mlčky uklonil; Lenora a obě dívky po jejím boku se zapýřily; vědělyť, že jsem slyšel jejich rozmluvu, již vedly hlasem nikoli dušeným. Lenora se však ihned zpamatovala a jako bych ani nestál před ní, prorokovala k svým družkám hovoříc, že bude dnes bouřka.

„Snad už vybouřilo, sladká damo; váš jazyk metal

ostré blesky!“ pravil jsem, zapomenuv se skoro; mrzelať mne ta hana z úst rozpustilé dívky šeredně, a tím více, že se tak bez obalu vyjádřila o mně svým družkám.

„Vy jdete nahoru k altanu?“ tázala se jako nic Lenora.

„Nemám velké chuti, vede-li vás tam vaše cesta,“ odpověděl jsem.

„My musíme k zřídlu; poroučím se, pane Mírohorský!“

Dívky vesele hovoříce odkvapily.

Hněv se mi rozechvěl ňadrami. Myslíš mne použiti za svou hračku, roztomilý rozpustilče? To se ti tak lehko nepodaří, krásná damo! Tys začala, ty musíš také dokončit. Jak asi ten konec pro tebe vypadne, ukáže budoucnosť. Tyto urážky — ano urážky to jsou — zplatíš mi zajisté... Počnu obyčejným způsobem; nepůjde-li to tak, chopím se druhého prostředku a zplatit ti musím na každý způsob!...

Šel jsem dnes schválně do jídelního salonu dříve než obyčejně. Bavil jsem se velmi živě s mladou paničkou, která mi seděla po pravé ruce. Teprvé dnes viděl jsem, že je hezká. Tu vstoupila paní D. s Lenorou do salonu.

„Vy už zde, pane Mírohorský?“ jala se mluviti paní D. překvapena.

„Nemohl jsem se dočkati dnes polední hodiny. Venkovské povětří počíná na měšťáka působiť.“

„Odpustil jste už Lenoře?“

„Já? Nemám k tomu příčiny.“

„Tedy smíření?“ tázala se mladá paní podlé mne sedící.

„Já nevím, o čem se jedná,“ pravil jsem.

„Dnes ráno vás Lenora urazila?“, pokračovala paní D. dušeným hlasem.

„Mne? To je mýlka! Já alespoň o ničemž nevím. A stalo-li se to v skutku, považuju to za tak malichernou maličkosť, že nestojí ani za řeč. Slečna bez pochyby špatně spala a je ve zlém rozmaru, že se i teď zlobí.“

Lenora s přechvatem sáhla po jídelní kartě a dělala, jako by čtla. Já s ní nespustil oka. Když jsem dokončil, hodila svou hlavou pohrdavě a rozvazovala sponku na své servietě. Sponka nechtěla povolit; Lenora jí škubla násilně, a zamračilo se jí hněvem čelo.

Já prozatím více nechtěl. Byl jsem v dobrém rozmaru, bavě své sousedky, jak právě moha, a při každé příležitosti bez milosti trýzně Lenoru ostrými slovy. Se smíchem doprovázel jsem dívku až ke dveřům; neboť časněji než obyčejně vstala a opustila jídelnu.

Odpoledne vyšel jsem s Monickým na procházku do hor a vrátil se pozdě v noci.

R... dne 24. července.

Tři dni uplynuly, já ti nepsal. Bylo tak špatné počasí, že jsem nemohl opustiti dům. Obzvláštního nic nemohu ti psáti, denní můj pořádek znáš, a věčným opakováním bych tě nudil. Paní D. s dcerou nepřišla tuty dni do salonu; Lenora prý stůně. Na pozvání, abych navštívil paní D., odepřel jsem, vymlouvaje se churavostí. Četl jsem za ten čas velmi mnoho.

Dnes se opět ukázalo slunce, já okřál na těle i na duchu. Byl jsem velmi stísněn ty dni a teprvé dnes ráno potěšil jsem se, neboť došlo mne tvé psaní. Avšak nepíšeš mně pranic o Luize a já to očekával jistě, já se na to těšil jako malé dítě! Ty mi domlouváš, že by to

bylo věcí marnou, a máš pravdu. Co má moje srdce z toho věčného rozruchu tužeb a doufání?... Ty mi přeješ, abych zde něco nalezl, co by mým touhám podalo úplně jiného směru? Ty činíš zmínku o dívce, o níž jsem ti byl psal.... Svědomitě ti pravím, že při těch hračkách necítí moje srdce pranic. Zajímá-li mne celá ta věc dnes, zítra se mi zhnusí pro to, že je pouhou hračkou. Věř mi, že bych mohl teď v noci odejeti a že bych nepocítil v srdci sladkého pohnutí, milého přání, abych ji ještě jednou viděl. A že jsem prožil tyto tři dni, aniž jsem užil ponabídnuté mi příležitosti, ji viděti, z toho sudiž, že mi tu nejde o její náklonnosť. Ano, dokud ji mám před sebou, tu mne poutá svým vzdorným chováním; pak, když odejde, myslím na ni ještě chvilku, až se zahrabu opět do lůna jiných, trpkosladkých upomínek. Pak odumře pro mne celý svět; já se snažím upokojiti vlny svého nitra buď čtením anebo hrou; však i hra mne omrzí, když vidím, že člověk ubíjí tím čas, aby sebe sama ošálil...

Ty dni nalezl jsem nové zaměstnání. Byl jsem v nedaleké vsi, jež se upíná na úpatí hor na příč dolů se vznášejících, kde R... leží. Obyvatelé živí se tu tkalcovstvím; chudáci vedou život k zoufání, a přece zní z úst každého ubezpečování, že je spokojen. Poslouchám tak mnohé historie s neblahou katastrofou a prospívám, kde mohu. Cítím v srdci hlubokou outrpnosť k lidem těm a těším se, že mám přece ještě v prsou srdce!...

Je večer. Hluboké ticho panuje vůkol. Měsíc ubývající slabě svým srpem svítí na údolí a dálné, temnošedé, klidné hory. Nemohu vydržeti v komnatě; musím ven, ven! Budu blouditi až do půlnoci; snad tím hrobovým klidem umístí se v mé srdce jakýsi mír, avšak jiný, ano

docela jiný, než jaký v něm mrtvě spočívá a tlačí a bolí tou svou mrtvou tíží! Jen sladký, lehký mír, výkvět to svaté spokojenosti, po níž na darmo volá, touží duše má, jíž se darmo otvírají ňadra, kamž nechce a nechce zavítat!... Zahoural lehounký větřík a krade se mi otevřeným oknem do komnaty. Šumí stromy venku v tiché noci: volají mne; už jdu; s bohem, Alexe! A nyní klobouk, snad se za tři hodiny vrátím!....

R.... dne 27. července.

Nebyl jsem dva dni doma. Onehdy bloudiv v noci po horách zabral jsem se přes vysoký hřeben a teprvé později pozoroval jsem, že jsem se příliš vzdálil. Sejdu tedy na druhé straně hory dolů; právě počalo svítati. Asi hodinu před sebou viděl jsem malé městečko, jak vykukuje z hustých zahrad kol něho se vinoucích. Ztrávil jsem zde dva dni, neboť krásné okolí mne poutalo úplně čas ten a odměnilo mne za všecky obtíže. A zde mi bylo volno, tak volno, že jsem opět za dlouhý čas pocítil v sobě rozkoš; že jsem poznal opět, co je štěstí. Nikdo mne neznal; já nikoho, a lidé přece přivítali mne mile a zdvořile, hospodský ukázal mi cesty do krásného vůkolí a já podaje se úplně svému nezkrotitelnému puzení k cestování, pustil jsem se do padolů a slezl všecky pahorky a skály, mým nohám přístupné, nepomysle ani sobě, že můj náhlý odchod v R... dělá hluk a způsobuje všeobecné pohnutí; neboť neměl jsem na mysli, že se nevrátím tentýž večer. Slyšel jsem dnes vlastníma ušima, že mne kdosi poctil člověkem, jemuž se vyvrhnul mozek z pravé koleje. Nuž, buďsi!... Přišel jsem do R... asi okolo čtvrté hodiny odpoledne v toaletě velmi poroucháné cestou, a kdo mne spatřil, obdivoval se mému ba-

řevnému kabátu: bylo mu sloužiti mně ty dni mnohokráte za podkryvku, když jsem si někde lehl do mechu aneb vylezl na vrchol strmé skály, kde jsem se s nevýslovnými city rozložil. A věř mi, příteli, jsem dnes jako novorozený, a zdá se mi, jako bych co úplný cizinec teprvé dnes se byl sem dostal. — A což to starostlivé tázání paní D.? Vypadal jsem asi dnes docela jinak, než předešlé dni; nuž, pomysli si, Roberte, každý mne litoval, a já nevěděl proč. Kdo mne má litovat? Co je komu do mne? Či vyvedl jsem, nevěda ani o tom, nějaký divný kousek? Vždyť mne znáš, příteli; od jak živa měl jsem podobné nápady, a nikoho to přece neznepokojovalo. Uchvácen odebral jsem se brzo do své komnaty. Pomysli si, Roberte! Lenora stojíc mlčky po boku své matky a tehdy nedbajíc na dvoření se několika mladých pánů, pohlížela na mne s jakýmsi podivným výrazem v oku; já dělal, jako bych toho ani nepozoroval; neušlo mi však pohnutí jakés, když ke mně pravila, an jsem odcházel:

„Přijdete dolů, pane Mírohorský?“

„Nepřijdu, sladká slečno,“ odpovím s hlubokým úklonkem. „Musím psáti svému příteli,“ doložil jsem se smíchem.

Lenora zakryla rychle svá růžová ústka šátkem, jako by utajiti byla chtěla bezvolné drhnutí rtův; mně to však neušlo. Obrátivši se dala se do rozmluvy s mladíkem, jehožto zevnějšek ukazoval příbuznost s Albionem. Odešel jsem beze všech okolkův do svého pokoje. Vrhnuv se na pohovku, ztrávil jsem v polobdění asi dvě hodiny. Sejdu pak do salonu domnívaje se, že už náš kruh byl odešel. Vidím však, že všickni dosud u stolu se baví v rozprávce živé. Tu přišel právě druhými dveřmi Monický, já mu kynu a my zasedneme si někam u postranního stolu, neboť pozoroval jsem, že se Lenora usmála, když jsem byl

vstoupil, a je pozdravil. . . Angličan seděl na mém místě; já viděl, že se dívka nuceně baví — neboť několikkráte zívla — a že s patrnou radostí vstala, když ji matka k tomu pobídnula. Já pozdravil, a paní D. a Lenora doprovázená Angličanem odcházela. U dveří obrátila se jako náhodou dívka; Monický se usmál.

„Obrať se, Alexe, dívka se dívá na tebe.“

Já zůstal seděti.

„Ty's nakvašen?“ ptal se mne. „Je to krásné děvče; kdyby mně nekázala povinnost, mysliti na svou paní, myslil bych na tu hrdou Španělku.“

„Já ji musím pokořit!“

. . . .

B . . . dne 28. července.

Dnešní dopoledne ztrávil jsem ve společnosti s Lenorou. Při ranní promenadě bavil jsem se jedině s ní a veselosť jakás působila tak dobře na naši zábavu, že mně dívka při rozchodu ruku podala. Nevím, co mně napadlo, že jsem jí tu roztomilou ručku, bílou jako padlý sníh, vřele políbil; neboť měl jsem v úmyslu — podá-li mně ji — stisknouti ji jenom. No, neškodí! Zdá se mi, že jsem počil lehýnký, krátký tisk; též vím, že na mne pohledla tak nyvě milostným okem, že si skoro rád na to vzpomínám. Přihmouřila ty svoje černé oči rozkošně; hluboká noc jejich splynula skoro s bílým víčkem a s dlouhými hedvábnými, lesknavými řasami. Při tom přiklonila tak krásně hlavinku, že jsem si přál, moci ji uchopiti svou rukou a přitisknouti k sobě. Leč bylo to jen okamžičné rozrušení; přestalo to tak rychle, jak to povstalo.

Odpoledne ztrávil jsem čtením v tichošumném lese; bylo krásné povětří.

R... dne 29. července.

Přijal jsem na odpolední pozvání k paní D. Bylo tam několik známých dam a pánův. Hrálo se v karty; já se zavázal ke whistu na hodinu. Pak zasedl jsem do druhé komnaty k dívkám, kam se místilo několik mladíků, jichž ostatně zde není na výběr. Podal jsem se proudu a možná, že jsem byl poněkud vtipným; alespoň se několikkráte rozesmála celá společnosť. Dvoře se výhradně Lenoře, pozoroval jsem ihned, že jí opět hrdosti přibývá, již byla ty dni ztratila; nevšímal jsem si však toho. Odcházeje poslední, nemohl jsem se nijak s ní rozloučiť; asi pětkrát jsem se jí poroučel, asi dvacetkrát tiskl jí ruku, asi šestkrát vrátil se opět, abych jí pošeptal několik sladkých slov, a Lenora dělajíc, jako by se zlobila, přece zůstala vždy a čekala, zdali nepřijdu ještě jednou. Po sedmé nepřišel jsem však více, a jda domů, musil jsem se smáti, že se můj plán tak dobře daří. Zítra musím obrátit, sice by zajímavosť přestala.

R... dne 30. července.

„Jak jste se vyspala?" ptal jsem se ráno na promenadě úplně lhostejně Lenory.

„Ach! dnes velmi špatně!" odvětila Lenora. A v skutku bylo viděti jakési stopy probděné noci ve tváři dívčině. Její přibledlé obyčejně líce, ježto se překrásně vyjímalo z černého rámce bohatých vlasův, zdálo se dnes ještě bledším.

„Já vím proč," pravím a upjatě na ni patře, pozoruji, že přeletí lehký ruměnec její čarokrásné líce.

„Jsem věru žádostiva."

„Chcete, abych vám to řekl?"

Dívka se zamlčela.

Vy jste nemohla spáti k vůli mně? Je-li pravda?"

Dívka se zarděla až na čelo a její přítelkyně Leontina s ní.

„Neviděla jsem dosud samolibějšího člověka nad vás, pane!"

„Jak se vám líbí," odpovím.

Dívky bez pozdravení odkvapily. Lenora vztýčila jak obyčejně svou krásnou hlavu a pohlednouc ke mně okem hněvivým, škubala svůj batistový šátek. Já se, chladně se ukloniv, podepřel o sloup u kolonády a s úsměchem sledoval jsem jejich kroky. Měly jíti okolo mne... spatřivše že se jim směju, obrátily a uchýlily se do parku.

Tu přikročil Menický.

„Alexe! Nechtěl bys udělat výlet na několik dní do H.? mám tam jeti; zavděčil bys se mi velice, kdybys jel se mnou. Vůkolí by ti poskytnulo mnohou pochoutku!"

Přišlo mi to vhod. Toužil jsem po nějaké změně. Též se mi zdálo, že několikadenní vzdálenosť od Lenory nebude mi na škodu.

„Dnes večer o půl sedmé vyjedeme, chceš-li; noc chladná bude příjemnější k cestě."

„Jsem srozuměn!"

Odešel jsem, bych objednal si potřebné věci.

V poledne chtěl jsem ještě zlobiti Lenoru; paní D. přišla však sama...

„A kdy zas přijedete?" tázala se mne, když jsem se poroučel.

„To věru nevím; doufám ale, že Vašnosť ještě uvidím?"

„I já se těším na shledanou," pravila paní D. se srdečnou jakousi radostí. „Lenora..."

„Je churava?" převzal jsem paní D. slovo. „Snad se uzdraví, než přijedu?"

„Bude se jí stýskat,“ dokládala paní D.

Já se mlčky uklonil.

Nebudu ti, Roberte, psát, až se vrátím.

Je právě šest hodin; vůz přijel na plac; Močický vylezl. Ah! Lenora je u okna a dívá se lorgnetem dolů; až sejdu, budu dělati, jako bych jí neviděl... Zatím buď zdráv!

R... dne 8. srpna.

Po osmi dnech jsem opět zde. Přijeli jsme k večeru a odebrali se hned do jídelního salonu. Paní D. s Lenorou byla ještě v sále. Pozdravil jsem, dívka chladně poděkovala. Mluvilo se o výletu, o němž ti později podám širší zprávu. Rozešli jsme se pozdě; nepozoroval jsem, že by Lenora byla připomenula matku na odchod.

R... dne 9. srpna.

Naše nepřátelství trvá. Sdělila mně dnes paní D., že 15. odjedou; dostala psaní z Bavor, že ji její sestra navštíví. Přiznala se, že by byla ráda několik dní přidala. Po jejich odchodě bude mně trochu prázdno, a čím to? Je to přec jen sladký návyk, býti v jejich společnosti.

„Dobrou noc, slečno“ pravil jsem, doprovázeje paní D.

Lenora dělala, jako by to neslyšela, nepodala mi ruky, když jsem jí podával svou.

R... dne 10. srpna.

„Já vás vyprovodím!“ nabídnul jsem se dnes ráno Lenoře, když odcházela do parku.

„Děkuju; pan Blacktown nám přislíbil, že půjde s námi.“

A už tu stál jako vyčarovaný.

„U čerta! snád by v skutku...?“ rozmýšlel jsem. „Mám jen ještě několik dní...“

Po snídaní brousil jsem stále okolo „Kotvy". V otevřené zahradě, vinoucí se okolo fasady domu, umístil jsem se u předu na sedadle a hraje svou holí, pohlížel jsem k oknu, odkud ji nutně bylo mne viděti, málo-li se jen z okna vyhnula. Spatřila mne: já ti, příteli, seděl úplné dvě hodiny před domem, maje knihu v ruce, a nepřečetl jsem ani dvě stránky a z těch nevím pranic. Lenora se neobjevila.

Po půl dvanácté vyšla samotna z domu. Paní D. vyhnula se z okna volajíc: „Je půl dvanácté, Lenoro!"

„Já přijdu s Leontinou!", odvětila hrdá dívka.

Šla tedy k Leontině. Pozdravil jsem ji; mlčky děkovala, sotva pokynouc hlavou.

„Lenoro!" pravil jsem s největším výrazem v hlasu, jehož jsem byl vůbec schopen.

Dívkou to patrně trhlo. Neobrátila se však přece a urychlila kroky.

Také dobře, pravil jsem k sobě. A přece mne to mrzelo; šel jsem do restaurace a objednal svůj oběd na třetí hodinu. Zamířil jsem do lesa, a četl celý ten čas sic trochu nepozorně.

Večer nedalo mi to stání ani pokoje, nemohl jsem se dočkati určené k jídlu hodiny.

Paní D. nepřišla; je prý churava. Následkem toho Lenora zůstati musela u ní.

Zpropadená náhoda!...

R., dne 11. srpna.

Špatně jsem spal, a nevím proč. Vlastně vím, ale nechci ti to říci. Tanula mně krásná dívka na mysli.

Byl jsem dnes nejprvnější u zřídla. Paní D. přišla; já ji veledvorně pozdravil, ptaje se po zdraví; Lenoře

jsem se přesentoval co sentimentální plakánek a kroutil svýma očima, jako kdybych samou láskou umíral. Tu přišla Leontina se svou tetkou; za nimi kvapil Blacktown. Dívky zmizely v jeho společnosti v pestrém davu hostí, jež dnešní překrásné jitro vyvábilo v úplném počtu ven. Já se obětoval paničkám a poslouchal jsem trochu mrzutě mnoho podivuhodných řečí, ježto nepocházely ani v desátém kolenu z pramáti moudrosti. Lenora se mi vyhýbala, já nemohl zachytit jediného pohledu od ní.

V poledne sedl si Blacktown vedlé ní, neboť soused její, jakýs ctihodný vysloužilý plukovník, právě byl odejel. Já se bavil — ano bavil — s paní D. a její přítelkyní: děvčata hovořila na druhé straně s Angličanem. Odpoledne jsem doprovázel společnosť do lesa, avšak darmo hleděl jsem se dostati v zábavu mladých dívek. Spikly se věru proti mně! Jen trpělivosť, sličné dámy, snad přijde lepší konec! Paní D. mne vyvolila si za svého průvodčího a počala rozmlouvati, z daleka obíhajíc, o vdávkách své dcerušky. Mne obešlo horko. Já začal hned o velekrásném povětří, a byl jsem rád, že se právě za této deklamací potkaly mé zraky s Lenořinými: dívka však rychle odchýlila hlavu.

Bylo šest hodin; přišel jsem domů roztržit a mrzut. Dnes večer musím hodit poslední kámen; dohodím-li, dobře; nedohodím-li, nuže ... bude také dobře.

R... dne 11. srpna.

Zpropadené ženské! kde jen naberou tolika síly, že se opanujou tak mocně? Lenora je děvče as osmnáctileté a já úplných deset roků starší a málem bych byl ztratil trpělivosť.

Po večeři vyšli jsme všickni z jídelní síně. Byl krásný

teplý večer; sem tam ubíraly se bílé mráčky na nebi jako opozdilí poutníci z jiných končin. Měsíc svým přibývajícím srpem mdle osvětloval předměty a tím tajemnějšího podával jim půvabu. Navedl jsem Lipnického, aby zavedl Blacktowna do Amerikánského soustátí a do republiky Švýcarské, o níž Angličan nejraději mluví. Lesť se mi podařila. Mořický se poroučí a — k mé radosti také Blacktown. Vrátili se oba do restaurací. Já byl nyní pánem situace. Přistoupil jsem k Lenoře, jež se držela za matkou.

„Smím vám podati své rámě, slečno?“

„Děkuju; přítelkyně moje je mi dost velkou podporou.“

„Myslíte?“

„Jsem úplně přesvědčena. Viď, Leontino?“

„Pan Mirohorský příliš věří sobě a pochybuje o jiných.“

Byla to narážka? — Chystal jsem se k jízlivé odpovědi; tu praví Leontina k Lenoře:

„S bohem, Lenoro! zítra to přislíbené, nezapomeň!“

Dámy se rozešly. Leontina s tetkou přes silnici; paní D. zamířila ke „Kotvě“.

„Podávám vám ještě jednou své rámě; opovrhujete jím ještě?“

Mlčky vložila Lenora svou ruku v mou. Já se rychle schýlil a přitiskl její roztomilé prsty ke svým rtům. Lenora trhla, už však bylo pozdě. To vše se dělo tak rychle, že dívka překvapením se zachvěla. Mlčky kráčeli jsme dále.

„Za čtyry dní nebudeme v tuto dobu zde více,“ pravila paní D.

„Oh! nevzpomínejte na to, milostpaní: což se to v skutku nedá odložit?“

„Nejde to! Jak dlouho se ještě zde zdržíte vy?"

„Snad tři neděle, ačkoliv nevím, jak to vydržím, až tu nebudete."

„Naleznete jinou společnost . . . Avšak ne, jsme! O tom promluvíme ještě. Nepovede vás cesta kolem L.? Nalezl byste tam dobré a staré známé!"

Já se zamlčel. Ton paní D. byl příliš přívětivý a srdečný; avšak já musel vytrvati . . .

„Kdybych věděl, že budu vítaným hostem . . ." pravil jsem, pohlížeje k Lenoře: dívka sklonila hlavu.

„To, drahý pane Mírohorský, se rozumí samo sebou. Avšak o tom ještě promluvíme, zatím dobrou noc!"

Lenora se vyvinula z mé paže; já políbil paní D. ruku a přál dobré spaní. Paní D. vstoupila . . .

„Lenoro!" zašeptal jsem k dívce spanilé.

Lenora byla na rozvahách. Já ji uchopil za ruku, dívka postanula. Bylo ticho jako v hrobě, mrtvo — opozdili jsme se dnes obzvláště v salonu — ani živé duše nebylo viděti. Měsíc chýlil se k horám a vrhal svůj mdlý svit v dívčinu tvář. Lenora zůstala — já měl vyhráno! . .

„Lenoro, já vás urazil."

„Ano, velmi, a to ještě u přítomnosti mé společnice."

„Prosím vás pro vše na světě za odpuštění."

Dívka mlčela. Já jsem z lehýnka ovinul své rámě okolo jejího štíhlého boku a přitáhl z volna k sobě, pošel jsem s ní několik kroků k zahradě: stáli jsme v polostínu.

„Odpustíte mi?" tázal jsem se pološeptem a přitiskl její krásné štíhlé tělo ku svým prsům.

Lenora něco šeptala; nerozuměl jsem jí, sklonil jsem se k její krásné tváři, jako bych chtěl naslouchati. Její horký dech ovešel mé líce; já se zachvěl, přitiskl dívku tím horoucněji, vášnivěji k sobě a moje ohnivé rty

přerušily její šepotání; divou silou vzhloubily se v bujnou, plnou, žhoucí růži jejích polootevřených ústek. Dlouhé políbení bylo na mé všecky otázky jedinou odpovědí. Dívka mne vášnivě přitulila k sobě a opětovala polibek za políbkem. Pak se vytrhla z chtivé náruči mé a zmizela; já zaslechl jenom šeptané: „Dobrou noc, Alexi!“

Obešel mne mráz, srdce se mi obměkčilo v ňadrách, já hleděl před sebe hodnou chvíli. Mně se zdá, že se mi vyvinul hluboký vzdech z prsou. Šel jsem přes plac k restauraci. U kolonady postanul jsem ohlídna se. V prvním poschodí u „Kotvy“ v nárožním okně vidím ženskou postavu; vykynula se, pokynula mi šátkem, já jí pozdravil mechanicky a zmizel v nočním stínu. Okno klaplo — vše bylo ticho jako v hrobě.

Přišed domů a rozloživ se na pohovku, podal jsem se blouznění; co jsem myslel, nevím; probudil jsem se z toho polosnění teprvé o dvou hodinách...

R... dne 12. srpna ráno.

U čerta, Roberte, zdálo se mi o ní; a ráno, když jsem vstal, tak sladká touha rozhostila se po mých prsou, že vzav klobouk, chtěl jsem k zřídlu na promenadu. Avšak neudělám toho; teď se mi podala; teď nastane její trest.

Někdo klepá. Je to listonoš. Ah! konečně, konečně zas něco od tebe, drahý příteli! Co pak mi píšeš?

Dne 12. srpna večer.

Nebyl jsem celý den doma. Chodil jsem po horách v lesích a ve skalách, abych ukonejšil svou mysl. Na měkkém mechu hledal jsem pokoj, na darmo!

Po přečtení tvého listu byl jsem omráčen. Zarmoutil

jsem na sklepníka, aby mi objednal koně. A sotva odešel, zavolal jsem ho, aby nechodil; nemohl jsem uspořádat své myšlénky. Ten mne to hnalo a já bloudil celý den a nemám dosud pokoje. Je půl dvanácté! Píšu ti. Ale jak psáti, když jsem dosud poboуřen tvými zprávami. Oh, žes mně právě nyní psal! A k tomu takové věci! Já tu nevydržím, ještě zítra odjedu do Drážďan, abych zapomněl v hluku města, co mne pronásleduje celý den jako mrak bouří hrozící!... Tedy manžel Luizin mrtev, tedy podlehl konečně své neblahé duševní chorobě! A ona svobodna, svobodna jako dříve!... Ah, mráz moje probíhá kostí, že její manžel, manžel zbožňované Luizy sešel ze světa tak hrozným způsobem! Pryč s těmi myšlénkami, sic ztratím sám tu trošku svého rozumu!...

... Zítra pojedu, alespoň na několik dní. Luizo! Luizo!..

R... dne 13. srpna o jedné z rána.

V noci ujednal jsem si vše a umluvil. Za tři hodiny opustím R... Na voze, v hluku a klapání vagonů musím na to zapomenout, sic mně to rozdrásá mozek!... Pryč už, stěny na mne padají, hlava se mi točí!...

Musil jsem si lehnout na divan; jakási závrať, následek duševní úzkosti, mne obešla. Bylo mi několik okamžiků tak volno okolo srdce, že toužím, věčně aby mi tak bylo. A byl jsem přece bez sebe!...

Lenoro! Lituju, že jsem hrál se srdcem tvým, jako s bídnou hračkou, odpusť mi!... Napsal jsem list paní D., v němž jí oznamuju svůj odchod. Než se navrátím, nebude zde více. O Lenoře nečinil jsem ani zmínky! A přece jsem cítil v srdci bol, když jsem se rozhodnul, nevplétati její jméno v svůj list!

R... dne 20. srpna odpoledne.

Jsem opět zde! přijel jsem o jedenácté z rána. Na mém stole ležel malý lístek. Adresa na mne psána byla třesoucí se rukou. Viděl jsem, od koho lístek je; sklepník mi povídal, že mu ho služka z „Kotvy“ doručila s přísným příkazem, aby mi ho jistě doručil. Dosud neotevřel jsem ho.

Sešel jsem k obědu. Náš stůl je po jedné straně prázden. Paní D. a Lenora pryč, tetka Leontinina umístila se s ní jinam; pan Blacktown odejel do Benátek. Bylo mi smutno, teskno... Monický neví, že jsem už zde; až večer ho navštívím!

R... dne 20. srpna večer.

Trochu jsem mírnější; odpoledne vyšed si do lesa, rozložil jsem se na své zamilované místo. Odtud vidíš před sebou otevřený dol; asi čtyry vesnice leží na úpatí hor a tam v modré dáli nad sráznou roklí stojí starý klášter. Podlé kláštera v pravo láme se horská řeka v divém skalí, tvoříc daleko hučící vodopád, až svezši se do údolí, promění se v tichou říčku, v níž se mírně blýskají paprsky zacházejícího slunce. Bylo ticho jako ve velikém hrobě. Před zraky mými táhl celý můj život jako krásné panorama milými a pošmurnými obrazy... bylo mi volno okolo srdce... já myslil na doby minulé a na přítomnost... v srdci roztál se mi zamrzlý zdroj sprahnivělých citů.... Tu jsem si vzpomněl na lístek dosud nerozpečetěný... Vezmu ho z kapsy, sundám obálku. Nejistými tahy bylo napsáno několik řádečků. Četl jsem:

„Pro boha vás prosím, Alexi, neodsuzujte mne za tento krok! Dost dlouho jsem bojovala, avšak moje hrdost je zlomena. Budu-li vás ještě jednou vidět — to závisí jen od vás — řeknu vám, že vás nevýslovně, vášnivě

miluj . . . L. D." Poslední slova. Byla rozplynutá; zdálo se mi, že tam as slza padla. Ubohé děvče! Nevědomky políbil jsem lístek, slzy mi vyhrkly v oči; já, já, Roberte, já jsem plakal jako dítě! . . .

Co mi to vše platno! Co mi to platno, když více srdce necítí, jak cítívalo jindy! O Luizo! Ty mne jediné znáš, Roberte! . . .

R. . . dne 27. srpna.

Drahý příteli, na shledanou! Já tu nevydržím ani týden více. Prosím tě, pro boha, neodmlouvej mi, já tu nevydržím, anebo se zblázním! S bohem! Je to poslední list odtud, neočekávej ode mne nic až z Drážďan. Od tamtud přijedu přímo domů! Buď zdráv! . . .

Noc přešla k ránu, já četl . . .

Druhý den běžel jsem k Robertovi.

„Přečetl jsi?"

„Ano, ale prosím tě snažně, zapůjč mi ten druhý balíček. Moje napnutí vzrostlo nyní tím více."

„Až později, příteli; sdělím ti pak, proč."

Robert musil odjeti. Neviděl jsem ho dosud. Jel prý k Luize N. Nemohu se dočkati, až přijde!

Robert se konečně vrátil. Nečekal jsem ani na jeho návštěvu a neměškaje hned druhý den po jeho příjezdu spěchal jsem k němu. Se smutnou tváří přišel mi vstříc.

„Nu, že jsi konečně přišel! Už jsem myslil, že tam zůstaneš. Co nového?"

„Smutnou leda novinu ti mohu sděliti, příteli," odvětil Robert, když jsem se umístil podlé něho na pohovce.

„Tohe nejsem přítelem, Roberte, a lituju srdečně, že jsi se navrátil smuten! Viděl jsi Luizu?" -

„Zdá se mi, že si mne vyvolil osud, abych doprovázel své nejdražší a nejmilejší přátely k hrobu. Luisa je pochována!“

Robert si utřel slzu. Já se díval vyjeveným okem na něho. Nastala delší přestávka v hovoru našem, trapné mlčení rozestřelo se nad náma. Neměl jsem dosti odvahy, abych přerušil mlčení to. Čekal jsem, až by začal Robert.

„V listech, jež jsi četl stojí zmínka o nešťastné Luize; všimnul jsi si?“ obrátil se konečně Robert ke mně.

„Zajisté, příteli, a právě pro to je dosud napnuta moje zvědavost. Chtěl jsem něco více dozvěděti se o ní, tvůj náhlý odjezd však mně překážel. A ačkoli jsi mi sám pokračování listů přislíbil!...“

„Tehdy jsem se věru zpěčoval, zapůjčiti komu ostatní listy Alexovy. Leč tobě mohu též konec svěřiti, když už začátek víš. Druhý díl těchto dopisů vztahoval se k žijící tehdy osobě, jež mi k vůli Alexovi předrahou zůstala. Jak víš, podotýká sám Alex nešťastný osud, jenž vládl jím a jeho milenkou. A já vím, jak vroucně se ti lidé milovali, bylť jsem toho sám často očitým svědkem. Leč rodiče její přinutili dívku, aby si vzala jiného. Marné bylo vše vzpírání, Luisa stala se nevěstou a její budoucí choť doufal, že se romantická mysl mladé dívky — neboť věděl o poměru s Alexem — časem vyhojí. Manželství to bylo však nešťastné, a nešťastnější, anť manžel Luizin churavěl. Mladá paní však chovala se, jak jí povinnost kázala; od doby jejího sňatku nesměl se jí Alex ukázati. Bylť mladík první láskou rozhárán v zoufání. Tak strávili oba ve věčném boji tři léta; Alex ochuravěl a k zotavení musil do lázní odejet. V tu dobu patří jeho dopisy, jež znáš. — Tu se náhle stal veliký převrat; Luizin manžel podlehl konečně své chorobě; Luisa byla svo-

bodna. Alex se sotva dočkal času, aby opět uzřel svou milovanou Luizu. Avšak teprvé skoro rok po smrti svého chotě dovolila mladá vdova, aby ji Alex navštívil. Alex letěl na venek v její rozestřenou náruč. Tu mi psal. V těchto listech jeví se teprvé strašlivý stav jeho nešťastného srdce! Jak jsem ti pravil, nechtěl jsem nikomu sděliti tyto listy, dokud Luiza bude na živě. Její náhlá ač dlouho očekávaná smrt změnila arci celý stav věcí."

„To je smutná historie, příteli!" ozval jsem se pohnut.

„Představ si však ukrutné postavení Luizino po nešťastné smrti Alexově. A mně bylo souzeno ztráviti několik strašných neděl po jejím boku, stáť u jejího úmrtního lože!"

„A milovala Luiza v skutku Alexe později ještě?"

„To se dozvíš z listů; a pak sudiž o stavu jejího srdce, řeknu-li ti, že poslední její slovo bylo jeho jméno...."

Tentýž večer četl jsem druhý díl listův Alexových.

N... dne 20. května, ráno...

Roberte!

Nemohl jsem se dočkati, kdy dorazíme do N...; každá sekunda byla mi nesmírnou věčností; vůz mi byl strašným žalářem, v němž hynul uvězněný, bystrý vzlet mých nevázaných tužeb. Koně jen letěli a já přece pohháněl poštovního, aby jel rychleji. Ale nediv se mi! Vždyť jsem měl viděti po dlouhých čtyrech letech svou nejvroucněji milovanou Luizu!

Čtyry léta! Příteli! čtyry léta jsem čekal na okamžik, kdy opět přiblížiti se smím k zbožňovanému klenotu svého srdce! Víš, co to je?... Můžeš pochopiti celou tu hloubku mého nepokoje, mého rozjitření? Sotva, příteli, vždyť jsi neprožil sám podobné situací! Ale uhádneš to přece,... vždyť tvoje srdce spřízněno s mým!...

Když si na všecko vzpomenu, tu nemohu pochopit, že jsem v skutku tak svatosvatě dostál slibu, Luize před její svatbou danému! Kolikráte jsem zamířil v tu krajinu, kde žila po boku nešťastného manžela; kolikráte jsem byl už na cestě k ní! A vždy obrátil se můj krok a já se vrátil, abych svou přítomností ji netrýznil!... Teď, teď je mi konečně dopřáno, vidět ji opět, podat jí upřímnou ruku, přitulit ji k svému horoucímu srdci a nazvat ji svou!... Oh, to bude shledání! Co jí mám dříve sděliti? Mám jí povídat, co jsem vytrpěl, co jsem ve vřelém vzpomínání na ni prožil a zkusil?...

Nevím, co se to se mnou nyní děje. Před rokem, jak mi bylo podivno okolo srdce! Zhrozil jsem se často sama sebe. Mrazivý dech vanul okolo mých ňader a zdusil všecken vznik vroucnějšího citu; málo kdy opustila mne rozhořčená, truchlá, zoufalá mysl! Viděl jsem Luizu úplně ztracenou a často ze zoufalství zapomněl jsem na sebe, pustiv se do vířícího proudu hubivých rozkoší! A teď!... Moje srdce hraje mi v prsou jako jinochu po prvé zamilovanému, já bych rád přivinul celý svět k roztouženým ňadrům!... Luiza může nyní býti a bude mou! S těmito slovy vrhnu se jí v náruč a svazek našich duší tak dlouhým časem a stálou věrností zasvěcený dotvrdím horoucím políbením jejích rtův a políbení to bude nám nerozlučnou pečetí!...

Jsem, drahý příteli, v největším napnutí, v největší rozháranosti. A přece musil jsem ti sděliti, v jakém rozpoložení žiju — cítím volnější dech, že jsem ti mohl svěřiti vše, co mnou vládne. Nevím dosud, mám-li jít přímo k ní, aneb uskutečniti svůj plán, a nepozorován viděti ji dříve a těšiti se z jejího pohledu, a pak teprvé navštíviti ji. Ptal jsem se hostinského na paní D. On mi vypra-

voval mnoho o ní, a všecko dovršovalo krásný obraz její, jenž mi tane na mysli v neuvadlé svěžesti, jako kdybych ji byl viděl včera! A jsou tomu přece skoro čtyry léta, co jsem se s ní rozloučil na vždy!

Je deset hodin, půjdu. Scházívá prý v tu dobu dolů do zahrady za jejím domem se rozprostírající. Skryju se někde v houští, abych ji viděl, a pak teprvé zajdu k ní. Příteli, jásej se mnou, pocit radostný ruch mého srdce... já svou Luizu uvidím!...

N... 20. května, večer.

Drahý, drahý Roberte, jediný příteli můj, jehož není žádná stránka mého nitra tajna, vysvoboď mne, vysvoboď mne ze stavu úplné málomocnosti duševní! Ach! to srdce lidské... co je ono, co jsou ty city, jež je oživujou?... Věčná pohádka!... Dnes ráno se mi rozvolnilo tak nesmírně domýšleným štěstím... a teď? kéž je mohu vyrvat ze svých prsou a odvrhnout jako původ všeho neštěstí na zemi! Roberte! příteli! Dnes nemohu dále. Až se poněkud upokojí zvrácená mysl má, pak ti popíšu vše, co jsem dnes zkusil a vytrpěl!... Dobrou noc!...

N... dne 21. května.

Prožil jsem všecky strašlivé trýzně probděné noci za rozjitřenosti k nepopsání, darmo zaklínaje žádaný spánek! Opustil jsem dům a bloudil až k ránu... Je pět hodin, den nastupuje vládu, ptactvo počíná se budit a celá příroda rozplývá se rozkoší — a mně je každý ten výraz věčné spokojenosti ostrou jedovatou dýkou, ježto prorývá mé srdce sterou ranou. Jsem v nejstrašlivějším rozporu sám se sebou! To srdce, ježto neví, co žádá, po čem umírá touhami, jak rád bych je vyrval z ústrojí

svého života, totiž srdce, o němž jsem před rokem myslil, že je umrtveno v prsou mých na všecky časy... Roberte! pomoz mi, sice musím zahynout v tom nesnesitelném ruchu a nezdržitelném proudu odporů a bolestí!...

Včera o desíti před polednem opustil jsem svoje obydlí. S nevýslovnou ouzkostí vedl jsem svůj krok k domu Luizinu. Nevěděla Luiza, že jsem na blízku; měl jsem v úmyslu překvapiti ji. Dům ten tvoří střed pěkné zahrady a podobá se spíše nějaké vile, před níž se rozprostírají v milém pořádku svěží záhony. Vstoupil jsem. Pozorně se ohlížeje žahnu hned u vchodu malou pěšinkou obrostlou hustým keřem, abych z domu nepozorován dostihnul hlavní pěšiny vedoucí přímo z obydlí ve stinnou zahradu, jížto Luiza jít musela, když vystoupila z domu. Ze svého skrytu mohl jsem pozorovati vše, co se před domem dělo. Stojím tu chvíli, zrak upjat maje na okno, v němž se míhala ženská postava. Je to Luiza? Srdce mi počalo tlouci dávno odvyklým šepotem; chladný mráz mnou zachvěl; musil jsem se podepříti o strom, jenž na mne sypal svadlý už květ jarním větříkem poletující. Tu vystoupí z domu dama; já pohlídnu k oknu, tam postava ženská byla zmizela; modrý šat vyzradil mně, že dama u okna je tatáž, která se nyní brala širokou pěšinou do zahrady. Sebrav všecku svou sílu, pošel jsem několika kroky a docházel jsem z ponenáhla k damě, ana moje cesta se sbíhala s hlavní pěšinou. Blízko u ní křovím jsa kryt postanul jsem, dama kráčela pozvolna ode mne, hlavu měla skloněnou, v ruce držela knihu, avšak bylo viděti na těkavém zraku, že v ní nečte. Ano, dama ta byla Luiza, poznal jsem ji z jejího černého oka, z jejího vysokého čela, vroubeného tmavými vlasy. Avšak v celém jejím zjevu bylo viděti jakousi nejistotu, krok byl vrávo-

ravý; její jindy krásná, pyšná, štíhlá postava rozplývala se v jakousi nesouměrnosť těla, a zdálo se, že ta přímá hlava navykla se, býti vždycky skloněna.

Nemohl jsem déle vydržet. Srdce hrozilo mi puknutím. Pustím se za Luizou, a přece mi noha vázla, čím blíže jsem přicházel k ní. Šelestění písku pod mýma nohama prozradilo jí přítomnost cizí osoby. Luiza se obrátila, zvedla slunečník, rázem postanula, vzkřikla, že mi to projelo všecky kosti, a v okamžiku tom spočívala na mých prsou skoro bez sebe. Já ji přitulil k svému tlukoucímu srdci a líbal tu drahou, tu horoucně milovanou hlavu. Luiza štkala, zimniční silou tiskla obličej v prsa moje. Nemohl jsem ani nahlednout v její tvář, v její oko.

Konečně se vzpamatovala. Ustala štkáti a pomalu zvedla ke mně hlavu. Já nazřel v tu bledou tvář a s výrazem největší duševní úzkosti, nejtklivějšího úžasu vzkřikl jsem: „Nebesa, jsi ty to, Luizo?...“ Ach! ten krásný obraz jejích tahů, jejž jsem svědomitě nosil čtyry léta v nejtajnějších hlubinách svého srdce, ten krásný obraz nesouhlasil v ničemž s tahy nešťastné Luizy, jak tu přede mnou stála!... Na tom pyšném, krásném, vysokém čele usídlila se starosť, zůstavujíc tam ač lehkých přece vidných stop nadchnutých vrásek; to krásné, plamenné oko zmíralo zimničním zápalem a tratilo se hluboko v důlky; na té tváři jindy tak růžné umístila se bledosť, z níž vanulo hoře, hoře srdce užíravé. A ta bujná ňadra sladkým životem se jindy pnoucí, ta těžko pracovala jako k skonání, ztrativše ten tajný milý půvab, jenž se jindy kouzelně kol nich rozestíral!.. Luizo, Luizo, jen stín tvůj zavábil mne v svůj neblahý kruh. Luizo, ty nejsi více sebou!...

Já ji chtěl horoucně přivinouti k sobě, já chtěl žhou-

cími polibky vzbuditi v ní život starých dob, když mi ležela v náruči! Ale smutným jejím pohledem stydla mi kypící krev, žár uhasnul rázem v ňadrách mých, jež před chvilkou hrozil ztráviti. Ten její tenký, bledý ret, chvějící se zimničním drháním; ten mne nevyzýval k vroucímu pocelování. Čas ukrutný zapsal v celý zjev nešťastné paní znak strašlivé své vlády! .... A ona se radovala, že jsem se skoro nezměnil, že moje tvář nabyla pevnějšího výrazu! Ona mne vášnivě tiskla k svým uvadlým prsům a zapomenouc na celý svět, dokládala mi, že budeme šťastni. Ubohá Luizo! Za jejího jásání byl bych se dal málem do pláče! Všecko, co jsem v okamžiku tom cítil, sbíhalo se jedině v outrpnosti s nešťastnou dívkou! Rád bych byl vyrval své vlastní srdce, abych ji vykoupil ze všech strastí: avšak o lásce, o touhách, o sladkém přání a doufání, jež probíhalo ještě ty dny moje ňadra, o tom všem nebylo ani zmínky více! Jediné setkání způsobilo ukrutný ve mně převrat. A ona byla tak přívětiva, tak laskava, že ji každý milovat musil! A to bídné srdce mé všecko cítilo, vším oplývalo, jedině láska jako klikatý blesk jím projeví neozývala se v něm více! A já bych ji byl tak vroucně miloval — a oheň citů mých jejím pohledem mrznul v proudu žárném! Oh! srdce, srdce! já ti nerozumím! .... A když si vzpomenu, proč jsem zamířil kroky svoje v tento kraj, proč jsem vstoupil v opuštěný dům nešťastné ženy, projíždí každou žílu studený mráz! Strašná úzkosť se mne zmocní, a já nevím, jak uteci tomu skličujícímu břemeni! ...

N..., dne 21. května, večer.

Ztrávil jsem několik hodin v její společnosti. Nastoupila chvíle rozvážnějšího chování; a přece mne po-

vždy u srdce zabolí, když na ni pozřím! A jak bolně dotkla se mne její výčitka, že jsem chladným!...

Když mi předvedla děcko a houpala rozmilé to kvítko na svých rukou, zachvěl jsem se na celém těle; a dokud to děcko zůstalo v našem kruhu, nemohl jsem podati Luize ani ruku, stala se mi úplně cizí a od té doby projíždí mi bolná chladnosť nepokojné srdce! Proč jsem jen vlastně přišel sem?...

N... dne 22. května.

Jsem nešťasten, drahý, drahý Roberte! Kéž mne můžeš vyhojit ze všeho, co mne svírá, co se mne bolně dotýká. Oh, ty krásné obrazy, jež jsem si na cestě tvořil, všady stavě Luizu za první ozdobu! Já doufal v nejšťastnější život; myslil jsem, že svrhnu všecku duševní nedu-živosť se sebe; těšil jsem se, že se podám rozkošné náruči dávno toužené lásky; že utopím v rozkoši té všecky bolné upomínky a že počnu novou eru svého zvráceného, nešťastného cítění; a teď jsa u cíle, moha vkročiti pojednou v meze jindy žádané blaženosti na zemi, nemohu vykročiti váhavou, těžkou nohou! Jsem rozerván v nejsladších citech, netušené odpory lomcujou mnou a nevím cesty k vybavení se z těchto spletitých bludišť citů a trýzní!...

N... dne 23. května.

Opět ztráven den v úchvatu duševním!... Byl jsem u Luizy. Hovořili jsme o minulých dobách. Byli jsme samotni; rozmilé děcko pod dohlídkou hrálo si v zahradě. Starostlivá matka vstala z divanu a popošla k oknu. Já přistoupil k ní.

Bylo překrásné odpůldne. Slunce skloňujíc se k západu, zlatilo dálné hory; slavíci pěli v houštinách; táhlé bzučení brouků v lehkém chvění houpalo se vonným vzdu-

chem. Zlatý paprsek slunce padal slabě v bledou tvář Luizinu a dodával krásnému jindy obličeji jakési podivné půvabnosti. Já opnul maní chvějící se ruku okolo jejího těla a ona lehce položila svou útlou ručinku na moje rámě. Tak jsme stáli chvíli mlčky — zdálo se, jako by před náma oběma šel celý život jako pestré obrazy nevšedního divadla. Na okamžik cítil jsem rychlejší tepot srdce, moje rty prahly po vřelém políbení; avšak v tom, když se skláním k Luize, trhnul jsem sebou jako uštknut; před očima dělaly se mi mžitky... podivné myšlénky projely mým rozjitřeným mozkem. Zošklivělo se mi políbení to, po němž jsem jindy prahnul. Ty rty, na nichž jsem po prvé cítil svatosť své lásky, ha! ty jsou zneuctěny chlípnými polibky jiného!... Jiný plýtval na tom žhoucím zdroji nejvroucnějších slastí nestřídmým požíváním a já jsem darmo umíral žhavými touhami po jediném políbení!... Já se odřeknout musil nejvyšší rozkoše, bych ji celistvou uchoval jinému!... Svíravý mráz projel mi tepajícím srdcem, počil jsem v okamžiku tom bolesť nevýslovnou. Maní sáhl jsem k srdci, zaťal prsty v prsa zimnicí se chvějící, bych bolem zevnitřním ukojil vzteklosť ukrutného bolu v ňadrách. Do jista v tom nabyla tvář moje nevšedně divého výrazu; Luiza zděšená vzkřikla a chvěla se jako vichřicí ovanutá lilije. „Pro boha, Alexi! Co je ti?“ zvolala s úzkostí smrtelnou, a ustrašena zjevem mým klesla skoro bez sebe na blízkou pohovku a dala se do hlasitého pláče!...

Já se vzpamatoval. Nemohl jsem zde déle vydržet! Upokojiv Luizu, jak jsem právě mohl, a zůstaviv ji její komorné, odkvapil jsem. Nohy moje byly jako okřídleny, mozek mne pálil, div že mně nezvrátil žárem pravidelné myšlení. Já se pustil za město, daleko, daleko do luhů a do

dálného lesa. Ach! mé srdce! Moje hlava! Vše mne bolí dosud, ač jsem se duševně poněkud ukonejšil tím svatým věčným mírem přírody!... Kdo mne vyvede z toho strašlivého labyrintu citů a pochyb a chladného mudrování?... Roberte, dej mi rady!

N... 28. května...

Pět dní uplynulo... pět dní strašného, nesnesitelného života! Nemám být dětinským, mám se rozhodnout, požádat Luizu o ruku a celý ten neblahý stav ukončit šťastným sňatkem! Nemám se podávat týravému hloubání, a přece sám hned připojuješ, abych při tom všem nepřeslechl radu svého rozumu!... Já hleděl zachovati se podlé tvých předpisů. Navštívil jsem každý den Luizu a hleděl jsem též porozprávěti s ní přímě, vroucně, srdečně jako jindy. Nemožno to!... Viděl jsem, jak se jí nejednou zraky naplnily slzami, když na mne pozírala; ba onehdy zastihl jsem ji v pláči, a když jsem se jí ptal, proč pláče, vyskočila, obejmula mne vášnivě a šeptala, že víc netruchlí, že jsem u ní. A to moje srdce mi puká při jejím pohledu, já bych život obětoval za ni a přec jí nemohu říci: „Luizo, zde má ruka, jsme svoji!..." Ano, cítím to nyní uvědoměle, my nebudeme svoji. Já ji ctím pro nesmírnou dobrotu jejího srdce, pro krásnou její mysl: za svou přítelkyni, sestru ji chci míti... ale více....

N... dne 29. května....

Odjedu.... Já nemohu se déle dívat na ty hrozné bolesti, jaké jí způsobuje moje přítomnost; ona vidí, že mne ztratila, a tímto vědomím budí se v srdci jejím celý sbor nevýslovných trýzní. Musím pryč!... Cítím jakousi churavost na mysli, snad mi podá změna jakéhos ulehčení. Zde nemohu vydržet; nemohu déle se dívat na tu oběť

svého vlastního žalu — na Luizu, anaž trpí, že nemluvím k ní více o lásce; že jsem ji nenalezl více tak, jak žila nepokaleným obrazem v paměti mojí!...

N... dne 30. května....

Luiza je churava... Musím pryč!... Zítra odjedu... Oh! ta dobrá duše, ona se nezmínila dosud ani slovem, ani jediným slovem o nešťastném stavu mého srdce, ač to vše ví a cítí, jak to ve mně vypadá. Praví mi to však její vzhled, vyčítá mi to její oko slzami krvavě uplakané. Nebesa? Co provinila ta dívka, že jí strašlivý osud tak stížil? ... A to proklaté srdce mé, proč necítí k ní tu lásku, jíž planulo po tolika letech vždy stejným plamenem?... Proč ji nemohu tak vroucně obejmout, jako dříve na počátku své lásky?... Jak vypadala, když jsem dnes vstoupil v její pokoj, kde spočívala na pohovce v lehkém domácím šatu!... Jako zlomená lilije, jako urvané poupě, jako vtělený žal a tklivá výčitka v podobě člověka!... Šátek její byl pláčem vlhký, ruka její vlhká, zimničním zápalem rděla se jí líce, ona neodvážila se ke mně pohlednouti, že oči její nesly známky probděné noci a neustálého pláče! A já jsem tím vším vinen a nemohu za to! K vůli mně zmařen jest celý ten krásný nadějeplný život její! K vůli mně!...

N... dne 31. května....

Navštívil jsem ji tuším naposledy. Mluvil jsem s ní o odjezdu svém, obíhaje dlouhými oklikami. Luiza se zhrozila. A přece musím, musím pryč!....

N... dne 1. června....

Dnes v noci odjedu. Vůz na mne bude čekati za městem.... Byl jsem u ní, neměl jsem však dosti síly promluviti s ní o svém zanešení. Když jsem odcházel,

pojal jsem ji vroucně za ruku a v jakémsi náhlém neobyčejném rozjitření vtiskl jsem na tu bílou ručku vřelý dlouhý polibek. Oko se jí zajiskřilo, přikročila blíže ke mně, její vřelý dech ovanul mne, a já opnul svoje rámě okolo její sněhobílé šíje a políbil ji zimničně v skloněné čelo a v uplakané oči. Zdálo se mi v tom, že se mi srdce moje rozpuklo v půli!.... S bohem! volám, u dveří se ještě jednou obrátím; Luiza sklesslá, duševní rozháraností umdlená, seděla polomrtvě na pohovce a volala za mnou: „Přijdeš zítra, Alexi?"... Nemohl jsem promluvit ani slova, smrtící mráz svíral mi hrdlo. Já pokynul rukou, a dvéře se zavřely. Zdálo se mi, že otevřená brána štěstí mého za mnou zapadla; jako zkamenělý stál jsem u schodů, noha nemohla vykročit. Tu se batolilo ke mně děcko, já byl vyrušen ze svého zadumání a pojav rozmilý ten kvíteček lidského života v svou náruč, líbal jsem jej. Maní naplnily se oči moje slzami a kapky ty padaly na světlé vlásky toho děcka jako ranní rosa na bujný kvíteček. Upřeně díval jsem se na ty pučící tahy krásného obličeje: tu mne vyruší náhle z mého zadumání slovo „táta" a slovo to mne prohnalo jako žhavý meč. Spustil jsem děcko na zem. Sběhnu se schodů a jako šílený letím na poštu. Tam jsem objednal povoz na dnešní večer. Opustím krajinu, kde mně štěstí nevykvítá! Luizo! Luizo! s bohem! Na vždy s bohem!...

N... 1. června, o 11. hod. večer.

Vůz čeká. Bohu díky!... Stěny komnaty hrozí se na mne shrnouti, je mi tu úzko, dusno, jako v strašlivém žaláři....

Tak, otevřel jsem okno!... Ach! ten chladný vánek, jak lahodí mým plamenným spánkům!...

Musím napsat několik řádečkův Luize... Tu je papír... Zde jí napíšu po dlouhých letech první a poslední list!

„Luizo, buď s bohem! Nemohu jinak!

Tvůj bratr

Alex.“

Moje věci jsou v pořádku. Sejdu a za městem vstoupím do vozu.

D... dne 3. června.

Jsem v D... Hnalo mne to daleko, daleko od N... Je mi strašlivě! Teskno — teskno až k zoufání!... Víš, kam pojedu? Do L...., abych viděl Lenoru....

L... 7. června, ráno.

Jel jsem schválně celou noc, abych se utrmácel; nemohl jsem kolik dní spáti; lože mé proměnilo se na žhavé uhlí...

Jsem tedy v L... Za několik hodin zeptám se po bytu paní D... Ach! něco jsem ti chtěl říci... jsem pomaten... nemohu nějak pořádně myslit... Divé obrazy míhají se mým mozkem... Proč jsem vlastně obrátil svoje kroky sem, to nevím. Lenoru chci viděti; s Lenorou chci mluvit; chci zde pobyt nějaký čas; snad v obcování s ní budu ji milovat; Luizu nemohu více!...

L... 7. června, v poledne.

Odpoledne odjedu do P., na statečck svého otce...

Šel jsem okolo jedenácté k paní D.; že jsem se po ničem více neptal, leč po jejím bytu, neřeklo se mi též nic více. S podivnými city blížil jsem se k obydlí paní

D. Vstoupil jsem železnými mřížovými dveřmi v pěknou zahradu, na jejímžto konci vypíná se dům ve francouzském slohu nedávno vystavěný. Kráčím pomalu ku hlavnímu vchodu. U dveří zastavím se. Vyšla mi letitá ženská vstříc.

„Co ráčíte, pane?“ tázala se mne dojemným hlasem.

„Je paní D... doma?“

„Není, vyšla s milostpánem a s mladou milostpaní.“

„S jakýmto milostpánem?“

„I bože! S manželem paní dcery.“

„Slečny Lenory?“

„I ta už od letošního masopustu vdána!“

Horko mne projelo; mlčky vtiskl jsem stařeně stříbrníček do ruky a váhavým krokem jsem odešel. Nacházel jsem se v té chvíli ve stavu úplného zmalátnění všech svých duševních sil. Přivrávoral jsem se ku východu. Vstoupím ze zahrady. Ohlídnu se a s vlhkým okem zírám na ten tichý, mírný dům; ruce se mně svezly, sotva jsem se držel na nohou. „Buď šťastna, šťastnější než Luiza!“ šeptal jsem před sebe... V tom slyším šustění hedvábných šatů, obrátím se, z druhé strany jdou dvě dámy a po jejich boku mladý muž příjemných tváří. Pohlídnu k nim, oči mé se potkaly se zraky mladší dámy; v tom strašlivé vzkřiknutí projelo mně všecky kosti. Vidím, že ta dama padla do mdlob a sklesla náhle na zem. Bylať to... Lenora!...

Jako vzteklicemi hnán přikvapím do hostince, objednám poštu, a co se chystám k zapečetění toho listu, vřeští poštovní trubka před domem... Už jdu; i zde mně štěstí nekvete!...

Nebesa! Lenora snad též nešťastně vdána!...

P... 12. června....

Jsem u cíle svého vezdejšího putování. Kam kročím, tihne za mnou neštěstí!... Snad zde dojdu pokoje!...

Druhý den minul — a nevšední rozčilení, jakýsi strašlivý vnitřní nepokoj se mne zmáhá vždy mocněji. Oh, můj mozek je poraněn, moje srdce otráveno, zdroj všeho štěstí pokalen, co mi zbývá? Lenoro, Luizo, já vás jen přece miloval!... Dnes nemohu dále!...

Zde skončil poslední list. Třesoucí se rukou uchopil jsem se malého o sobě ponechaného lístku s černou pečetí. Nejistými tahy, písmeny jaksi rozplynutými, jako by snad slzy s nimi se byly míchaly, stála v lístku tom napsána slova:

P... dne 17. června ráno.

Drahý Roberte, odpusť mi, nemohu si pomoci. Potěš mého otce, nezapomeň na Luizu! Přijmi poslední moje pozdravení!... Buď šťasten!

Tvůj Alex.

Z LISTŮV MÉHO PŘÍTELE.

Humoreska.

(1858.)

I.

Sděluji tuto několik listův, které se dostaly náhodou v ruce moje. Nedávno viděl jsem balíček s nápisem: „Z listův mého přítele“ na velmi nebezpečném místě, kde by se byl bez mého zakročení jejich obsah stal poetickou obálkou šafránu, nového koření a jiných asiatských barbarských ingrediencí. Titulem oním totiž upozorněn, vzal jsem onen balíček do ruky a četl jsem asi půl druhé stránky a vytáhna šesták od roku 1849 z kapsy, koupil jsem ty „staré papíry“. Přišed domů, přečetl jsem vše a hned umínil sobě, že to uveřejním. Že se však nedopustím nějaké neskromnosti objevením romantického smýšlení lidského srdce, každý nahlídne; neboť ten, kdo je psal, zajisté více neví, že ještě jsou zachovány; a ten, komu byly psány, do jista sobě jich přílišně nevážil.

Tolik na omluvu, kdyby snad osud tomu chtěl, že by se dověděl jejich původce, že jsem se odvážil, je uveřejniti.

II.

Dne 24. dubna 1853.

Klesám v rozkošnou náruč nevýslovné blaženosti, příteli! — Víš, co to znamená? Rozumíš těmto slovům, v nichž se celé moje srdce potápí? — Já plesám! Svět

je mi úzký, peruti mého ducha utíkají se k nebesům, by jednou okusiti mohly plné rozkoše svobodného vzletu! Já nejsem více sebou; všecko, co mne skrze dlouhá léta tížilo, jako nezasloužené okovy, to vše spadlo nyní s celé mé bytosti, a já cítím, že jsem novozrozený člověk! — Přijmi mé nejvroucnější políbení, ty krásná země! Nyní teprvé poznávám, že jsem živ, že jsem v skutku člověkem! Ó, tebe se nespustím, tebe poznati chci z pravdivé skutečnosti; potopiti chci svou žíznivou duši úplně ve všecky tvé půvaby; nyní chci plným douškem požívati, čehož mi dosud zabraňovala dravá minulosť!.....

Ty se divíš, příteli, co tyto fraze? — Nejsou to pouhá slova, čti jen, čti a procíť každé písmenko, a pak sám řekneš, že mluví z těchto řádkův srdce plesající!...

Ty se tážeš, co je příčinou této mé zanícenosti? Ty bezpochyby očekáváš, že se dvacetiletý jinoch musí horoucně zamilovati, aby se zmocnil na několik výrazův jevících hluboké nadšení rozbouřeného ducha? — Tehdy se mýlíš! Víš, co se se mnou stalo? Víš, jaká změna mne potkala?...

Ty se nedomýšlíš!

Příteli! napni svůj sluch! Jako trouby, jejichžto hlaholové bořili pevné hradby Jericha, musí ti zaznít zpráva moje!

Po slavné reprobací před půl rokem obstál jsem co nejslavněji při tak zvané maturitě, já jsem svoboden jako pták v jarním povětří!

Já se nacházím od půl hodiny v onom přesladkém interregnum, ježto si podává rámě s jedné strany s nízkými školami nedospělých jinochův a s druhé s rejdištěm zralých duchův, s universitou!...

Dne 26. dubna 1853.

„I my byli Trojští!“ praví kdesi nějaký básník, a já volám celému světu, co jen hlas můj stačí: „Byl jsem oktavistou!“ Co byli Trojští v porovnání ke mně vstoupivšímu v kouzla universitních kruhův?... Nemohl jsem spáti celou noc! Což je tobě, příteli! Ty sedíš docela lhostejně na divanu, čteš nepravdivé noviny; s pravou tureckou rozkoší kouříš nějaké drahé cizozemské špatné cigaro a myšlénky tvé těkají za tvou nevěrnou vyvolenou! Ale já!? — Všady musím k známým, všady musím ohlašovať, že nejsem více gymnasistou, že jsem již dosáhl půl stupně právnického doktorátu; že mohu za krátko suplovati nějakého profesora. Já musím všemu světu hlásať svou nevýslovnou rozkoš! Musím každému hochovi na ulici vypravovati, že jsem šťastně přestál zkoušky dospělosti, sic by mne ona záchvatná radosť usmrtila, sic by se moje přeplná prsa rozpukla. A při tom všem mám spáti?... Myslil, doufal jsem, když jsem si ulehl o půl jedné s půlnoci, že moje uchvácené oudy navštíví Morfeus a že mne celého zaobalí do máku od paty až po ohnivé oči: avšak doufal jsem na darmo! Příteli, že musí každá radosť truděna býti žalostí: že jsem byl k tomu odsouzen, nespati celou noc! Tisícero plánův kroužilo mou rozohněnou hlavou! — Jak se nyní chovať? Teď musím mladší půli svého života se sebe svléknouť, jako starou rukavici; teď musím na sebe vzíti tvářnosť přísné vážnosti; teď musím posadiť jinak svůj klobouk; teď sobě musím koupiť pěknou dymčici na cigara, která se směle postaviti může všem známým vstříc, před nimiž jsem schovával doutnající cigaro při potkání do kapsy, nedbaje na nebezpečí, že chytím! Teď sobě bývalých profesorův ani nevšímnu; teď budu moci směle dokázati všem markerům,

že mohu do kavárny jíti, kdy chci! Teď budu moci na promenadu na Koňský trh a na baštu, nepotřebuji se obávati, že mi hrozí špatné znamení z mravův, podívám-li se dívkám v krásné, ztepilé tváře ....

Divíš se ještě, příteli, že jsem nemohl celou noc spáti?

Dne 26. dubna večer.

Dnes ti píši ještě jednou, příteli, a k tomu velmi dlouhý list. Neb že dnes celou noc opět probdím, cítím již tou hroznou zimnicí, která lomcuje celým mým tělem, vzpomenu-li sobě na dnešní odpolednek. Příteli, dva dni po maturitě, dva dni samostatný a již jsem nabyl zkušeností za pět let.

Jsem zamilován!!...

Já vím, že ti vypadne můj list z ruky, když to budeš čísti; já vím, že se mi dáš do nesmírného smíchu, že jsem sotva vytáhl paty ze škol a že jsem již zamilován!... Ale nemilují mnozí, kteří nedělali žádnou maturitu? Proč bych já neměl milovať, když mne očekává veliká válka s přírodním právem?

Nesměj se mi, příteli, sic zoufám! Nesměj se, a poslyš!

Byl dnes překrásný jarní den. Četné davy lidstva proudily se sluncem osvětlenými ulicemi města. Na nových alejích hemžilo se vše a táhlo se Koňským trhem až na baštu. Ani já nescházel v tomto slavném průvodu, jenžto věnován byl uprchlé zimě!

Moje zraky, nabyvše mým novým společenským postavením větší svobody, těkaly od jedné dívky k druhé, můj rázem uzralý rozum kritizoval jejich vkusné i nevkusné toalety; jejich veliké a malé nohy; jejich moderní a antické nosy; jejich zdobné a nepraktické klobouky. — V tomto novém bádání filosofických systemů viděl jsem

náhle bývalého profesora z latiny. V ruce mi to drhlo, abych podlé návyku pozdravil — zpamatovav se však, neučinil jsem to. A jak jej pozdravit, příteli, když jsem právě nazřel ve tvář nebeské krásy! — Potkal jsem několik známých; avšak já je teprva poznal, když zašli; já vím, že paní N. mně bude domlouvati, proč jsem nepozdravil její slečinky! Jak je pozdraviti, příteli, když je člověk vytržen a zanícen nikdy nevídanou krásou? —

Já zapomněl na jejich červené nosy a jejich falešné zuby, já zapomněl na celý ostatní svět! Mně jen zářila, ač byl ještě plný den, jen jedna hvězda. Za tou hvězdou táhla mne podivná moc, již obyčejně fysičtí romanopiscové nazývají magnetem. Ach! ano, příteli! Magnet bude mou jedinou zkázou, já mám přepodivné tušení, že jím zhynu!

Já kráčel za onou kráskou, která se jenjen vznášela na tom tvrdém pahorkovitém Pražském dláždění. Šla s nějakou starou damou; nemohl jsem poznati, zdali to její matka aneb snad její guvernantka. Prosím vás pro vše na světě, milí lidé, kdo se stará o takové věci, když mu počíná přecházeti chladné srdce v učiněný plamen?

A k tomu všemu počala ta rozkošná dívka pozorovati, že je jediným předmětem všech mých tužeb! Ohlížela se každou chvíli jako náhodou, stanula tu a tam u nějakého krámu, a vždy jsem byl podělen nevýslovně něžným pohledem, jenž mne prochvěl mocí zázračnou! Pozoroval jsem, drahý příteli, že si rozumíme. Ó dovol, bych svůj list přetrhl na chvíli! Dopřej mně, procítit všecky ty blahé city sladkou upomínkou ještě jednou, zakochati se myšlénkami v tu blahou dobu, kde ona pozřela ke mně s tak nevýslovně výmluvným, ač němým výrazem! . . . . .

Tak, příteli, teď jsem sobě odlehčil, a za přeblaženého pokládal bych se, ba za syna nebeských kruhů, kdybych nemusel kleti té staré babičce, která mne posluhuje, že mi pravě přišla rozestlat postel a že mi vzala s nohou k cídění boty, v nichž jsem — však nesmím předchvacovati děje dramata, ježto pohloubilo srdce mé ve zdroj nevýslovných citův — boty to, příteli, které bych líbal až do rána!

Přišli jsme k Hybernácké ulici. Obě damy zastavily se u fiakrův a vstupovaly do vozu. A v okamžiku, když ta rozkošná dívka lehounkou nožkou skočila do vozu a uvnitř usedala, vyhnula se jako náhodou z okna ven, a přerozkošně kývala mně něžňounkou ručinkou. V tom vůz rachotil Senovážným placem k Nové bráně.

Já postanul jako hromem omráčený. Ona mně kývala, příteli; víš, co to znamená? Ona mně kývala, bych se jí nespustil! Měl jsem zůstati na poloviční cestě? Měl jsem nechati uklouznout sobě tak příznivou příležitosť? Měl jsem se prohřešiti proti její lásce vznikající, proti její očividné náklonnosti ke mně?

A přece jsem stál jako hromem omráčený! Vždyť víš, příteli, že jsem jen absolvovaný oktavista a že mi poukázky na Vídeňský bank v kapse se nerodí! Jak bych já měl sobě dovoliti výjezd fiakrem!? A přece jsem bez prodlení skočil do vozu a kázal kočímu jako majetník velikého statku, by se držel právě odjevšího vozu.

Obyčejně se vyjednává s fiakry, než se vstoupí do vozu! Ale, příteli, jak jsem měl vyjednávati s fiakrem, když jsem ani nevěděl, kam první vůz vlastně jede?

Naše vozy rachotily Novou branou z města ven.

Já neviděl, neslyšel, leč vůz před námi, jenž se točil nahoru k vinicím!

Myslil jsem, že se jede do letního sídla té přemilostné krasavice. Já se mám dověděti, kde bydlí! Ó za tu lásku chci se jí odměnit celou svou duší až do smrti!

Cesta se táhla! Počínal jsem sobě přáti, abychom brzy zastavili; neboť mi tanulo na mysli, že fiakrové tím více žádají, čím dál jedou. Smrtelný mráz mne obešel! Ó dívko nebeských luhů, co vše pro tebe nepodstoupím! Tak jsem deklamoval ve voze, a jaksi náhodou sáhl jsem do kapsy, vytáhl své portemonnaie, otevřel je a počal jsem prohlížeti, jak to vypadá v mé pokladnici; neboť mne prochvělo jakési hanebné tušení, že mně snad nebude dostávati se platu fiakrovi!.... Tu vstoupil mezi podobu hrubého kočího a nedostatečného portemonnaie její překrásný obraz a — strach a úzkosť zmáhala se tím více, neboť vůz ještě se nezastavil! Já nevěděl, co si počíti. Měl jsem vyskočiti z vozu a úprkem hnáti k městu, nestaraje se ani o krásnou děvu ani o kočího, aneb vytrvati a smělým čelem postaviti se proti všemu hrozícímu nebezpečí? Nevím, jak to přišlo, ale musil jsem vytáhnouti šátek z kapsy a utříti sobě studený pot s toho smělého čela v hojných krůpějích se řinoucí! Srdce mně bilo, jako kdybych byl měl ve svých prsou na sta cyklopův. Hlava se mi točila, jako kdybych byl měl v ní jak onen chuďas žák ve Faustu místo rozumu absolvovaného gymnasisty mlýnské kolo.

V tom hrozném stavu mého nitra zastavili se vozové. Než jsem byl vystoupil, zašla již stará dama do zahrady, u jejížto zelené železné mřížové brány jsme vylezli. Já se blížil nesmělým krokem k prvnímu vozu; právě vystupovalo ono elizejské stvoření; já — nevím, kde jsem tu smělosť v sobě vzal — přiskočil a hlubokým úklonkem se ozbrojiv, pomohl jsem damě vylezti z vozu.

Milý příteli! Ó kde vezmu dosti slov, barev, abych ti písemně vymaloval onu rozkoš, jakouž jsem pocítil když jsem počil ten vroucí, jemný tisk její nekonečně krásné ruky? .... Ó, že — že — nemohu dále; já bych skoro plakal nevýslovnou blažeností; krk mi to svírá, jako kdyby mně někdo vražednickou rukou škrtil.

A v tom okamžení, když mně stiskla ruku, pozoroval jsem, že mi něco zůstalo na dlani; byl to složený papírek. Ó příteli, kdo ti vypíše mé radostné překvapení! Myslil jsem, že mi chce ona dama zaplatiti fiakra, a již chtěl jsem se velice zdráhati a na žádný způsob takovou laskavosť nepřijímati — vždyť nic jiného nežádám, leč její lásku — tu ona nebeská děva zmizela v bujném zelenu šumícího listí.

Já honem rozdělal složený papírek a k svému druhému překvapení vidím olůvkem napsáno nejistou rukou: „Zejtra o pěti odpoledne zde!"

Hlava se mi opět zatočila. Příteli, já nevím, jak jsem přišel domů; též nevím, zdali jsem zaplatil fiakra čili nic. Přišel jsem do města večer. Jak to vypadalo s mým portemonnaiem, nevím. Jenom, když jsem sobě ještě dnes chtěl koupiti bílé rukavice na zejtřek, pozoroval jsem, že nemám ani halíře v něm. Tu mi teprvé napadlo, jako bych byl slyšel nemalé spílání fiakra, který mne poctil nestydatým lakomcem. Ubohý, já bych mu byl dal celý, celý svět samou blažeností, že mne dovezl k onomu místu, kde ona dýchá nebeský vzduch!

Dne 27. dubna z rána.

Špatně jsem spal. Já to hned včera večer věděl. Ale, chvála bohu, noc je pryč!... Je to nějaká hraběnka? Je to snad přebohatého bankera dcera?... To

mi jezdí všemi žilami! — Ó, dnes o pěti hodinách odpoledne vše se dovím.

Dne 27. dubna v poledne.

Nemám pokoje ani stání! Koupil jsem si bílé rukávičky. Chodil jsem celé dopoledne skoro v zoufalství po ulicích. Ach! co jsou ty ulice, když ona se nevznáší po těch nečistých trotoarech, jako jarní květ na bujných perutech zefyra! Co jsou dnes ty krámy, do kterých se ona včera tak milostně dívala! Co je celá ta řada fiakrův, z nichž mně včera jeden nadal nestydatých lakomcův? Jedno stvoření schází a vše je bez života, jak praví jeden francouzský básník ve špatném překladu českém. Co je ten čas, jenž se vleče, jako by si byl vypůjčil chůzi našich periodických časopisů? Můj nebeský ideale! Můj anděle, tebe uzřím opět, ba snad líbati budu tvé rájské šlápěje; tvé ruce přitulím k boku, a tvé krásné tělo vznesu k ústům, bych jej líbati mohl, až v tom líbání umru! Tvému horoucímu celování budu slúchati a tvá slova do sebe ssáti, celou tvou duši ve svých očích ztápěti!

Dne 27. dubna odpoledne.

Můj bože! co je člověk na tomto světě bez lásky? Docela obyčejný tvor, jenž vstává, snídá, obědvá, večeří, jde spat a tak tvrdě spí, že nemá ani sladkých snův! A nebyl jsem přede dnem též takovým nevděčným tvorem této rozkošné země? Ale teď, teď pochopuji, příteli, proč se tak mnozí oddávají básnictví! Já, příteli, nevidím, když počnu přemýšleti o své milence, leč samé verše; celý Ovid tančí mi před zraky; já se uchopím jeho spisův a čtu ony verše, které jsem před třemi lety při zkoušce bídně překládal. Ale ach! ani jednomu slovu

nerozumím více; všecka latina jako by se byla propadla do mého uzralého mozku. Ó lásko! jak budu měti nyní studovati z originalu římské právo?!

Dne 27. dubna o 4 hodinách odpoledne.

Jenom několik řádečkův ještě, drahý příteli, jehož v duchu vroucně objímám! Chvála nebeským mocnostem, již čtyry hodiny! Nyní půjdu! Bůh mne račiž posilniti k tak důležitému kroku. Buď s bohem! Já se s tebou loučím na život a na smrt! Buď budu milován, buď mne pohltí Vltava! Co je mi život bez ní? Co všecka země, když se ona na ni neusmívá, bych já se oblažil tím úsměvem? Co je krása světa, když jí nemám požívati s ní?

Dne 28. dubna o 5 hodinách ráno.

Drahý příteli! Opět probděná noc! Již třetí noc nemohu zamhouřiti oka!... Ó života lidského zmatkové! Ó života lidského zkušenosti!... Vás člověk musí draze sobě vydobyti! Vás musím i já zakoupiti vlastním spaním! Prodané spaní! Koupené spaním zkušenosti! Ó slova nevýslovného významu! Jen ten, koho potká šťastná náhoda a oblaží jej nebeskou láskou, jen ten může rozuměti tomu, co já tudy píšu vlastního srdce živou, nesraženou krví!

Když jsem se připravoval ke zkouškám: tu jsem vždy usínal již o půl desáté večer a teprv o osmé z rána probouzel jsem se, a svíčka shořela až na prach a každý se divil, ba měl mi za zlé, že tak pilně studuji! A co jsou zkoušky ve školách v porovnání se zkouškami skutečného života?

Nediv se, příteli, že dnes nemohu přijíti do proudu! Děly se včera se mnou věci, které tak rozbouřily celou

bytost moji, že jsem ani večer tobě psáti nemohl, ačkoliv přede mnou prchal spánek celou noc. Jen poslyš!

Včera o čtyřech hodinách byl jsem připraven. Černé šaty — ach! tentýž černý frak, v němž jsem dělal maturitu, neboť se nacházely v jeho kapsách všeliké tajné pomůcky uchované moudrosti, tentýž frak kryl moje třesoucí se údy — tytéž spodky chvěly se na mých nohou, které přede včírem dovršovaly mou zevnější ústrojnost, když jsem ji po nejprvé spatřil. Jenom rukavice měl jsem z brusu nové.

Jdu — ne, nešel jsem — touha nevýslovně sladká nesla mne povětřím; ja nepozoroval, že jsou moje čistě vyleštěné boty zaobaleny v blátě; neboť nemohl jsem ani viděti, kam moje noha kráčela. Chvála nebesům, že jsem nevyndal vypsané konjugací z řecké mluvnice z kapes fraku! Zastavil jsem se a podlé možnosti otíral jsem lehké lakyrky odchylkami homerského nářečí!

Byl jsem u železných mřížových vrat. „Zde!“ mluvil jsem k sobě, „zde budu na ni čekati, neboť napsala na cedulinku: „zde!“ Kde to mohlo jinde býti nežli u vrat, u brány vedoucí do nikdy tušených rájův!

Čekám ... dívám se na hodinky, které jsem chtěl prodati ještě dnes ráno, abych se zásobil proti vydáním, podobným při včerejším výjezdu, — uplynulo půl hodiny; nikdo nepřichází. Víš, co to je, příteli, „zklamaná láska má“? Víš, jaký to má význam „marné čekání“? Nevíš? To nemůže býti, anebo jsi miloval šťastně? Já to poznal za půl hodiny! Všecky ty bolesti, jimiž se trápí jiní po celý život: ty jsem já pocítil za půl hodiny! A pak se div, že jsem nespal již třetí noc! ...

Mám ti vypisovati, jak to vypadalo v mém srdci? Ach! nežádej toho ode mne; musel bych upomínkou ještě

jednou prožíti každé drhnutí nevýslovné bolesti, že mne má milá oklamala! Óh! lásko, že tvoje bytost složena býti musí ze dvou stránek; že nás daříš nikdy nepocítěnými sladkostmi, avšak že tajíš za tímto krásným závojem nevypočítatelné boly!

Co vše neburácelo v srdci mém v tu dobu!? Pono řen v nevyzpytatelné hlubokosti svého bolu nevšimnul jsem si ani jakéhosi zavolání, kteréž, jak se zdálo, přicházelo ze zahrady, u jejíhožto vchodu o strom podepřený jsem stál v myšlénkách zoufalosti!

Já se probudil z blouznění. Vzhlednu a vidím nedaleko sebe mezi křovím u zábradlí houpati se jako vílu — svého zbožňovaného anděla, pro něhož jsem už třetí noc nespal! . . .

Všecky bolestné myšlénky padaly se mne, jako by vlastně ke mně nepatřily: já stál za dvě sekundy u krásného děvčete.

Chceš, příteli, abych popisoval svou milenku? Kdybych seděl celý den na své rozlámané židli, nevypíšu ti její krásy a půvaby; i kdyby mně všickni spisovatelé moderního básnictví zapůjčili svých autorských schopností, neodvážil bych se přec učiniti několik křivých rysův ku kresbě jejího obrazu!

Černé oči jako noc; líce jako padlý sníh, s nímž se růžový východ slunce pojí; ňadra jako mlčelivá labuť; život jako divozjevné sylfidy: a k tomu všemu hlas, hlas, příteli, jenž by převyšoval půvabností píseň, i kdyby ji všickni slavíci celého světa zpívali! Tu máš slabý, ale věrný obraz mého anděla!

Já přiskočil. Chtěl jsem promluviti, chtěl jsem nejslabším svým hlasem, svým vycvičeným diskantem — vždyť víš, že jsem již co hoch učil se zpěvu — zašveholit z pl-

ného srdce sladkou výčitku, že již tak dlouho čekám! Tu mi však dala znamení, položíc svůj přerozkošný ukazovatel na malinké rty, abych nemluvil. Co jsem měl dělati? Urazit ji neposlušenstvím? Snad že nám hrozí nebezpečenství, kdyby se naše tajemství prozradilo? — Divím se, že mi láska ještě tolik rozumu ponechala, že jsem uznal za nevyhnutelnou potřebu, nahlídnouti, že moje zastaveníčko má ukryto zůstati nepronikautelnou tmou!

Dívka stála hodnou chvíli naproti mně a já naproti ní; ona se dívala s vroucím, významným výrazem očí svých na mne, a já zíral opět na ni jako zakouzlený v jiné světy. Oba jsme mlčeli. Ó lásko, beze slov umíš rozprávěti, beze slov rozumí se tobě!

Konečně ohlídla se nebeská ta dívka na vše strany, a tu mi napadlo, že asi Záboj se tak ohlížel v divokém lese, když nás profesor uváděl do starých forem jazyka českého. Pak se sklonila ke mně, já cítil vanouti její líbezný dech po svém hořícím obličeji — neměla falešných zubů, příteli — a, ne, na ten okamžik nezapomenu do smrti, když přepůvabně svou milostnou ručinkou sáhla za bujná ňadra a vytáhla malý lístek, jejž mne vtiskla do ruky!

Ó příteli! jak dlouho jsem držel tu její ručku ve své ruce, to ti nemohu říci! Kolik vřelých políbení jsem vtiskl na ty přeoutlinké prsty, to nemohu ti vypočísti; vždyť víš, že jsem od jakživa byl velikým nepřítelem algebry a logaritmův. Věříš-li pak, že bych tam byl stál u toho plotu až do rána a líbal pořád tu ruku, kdybych si byl právě nebyl vzpomněl, že je ještě chladný večer, a že by snad dostala má milenka kašel!? Takto pustil jsem konečně její ruku, a právě jsem se chtěl jí pozeptati, kdy opět smím přijíti: tu se ozvalo zahradou

volání: „Adelaido!“ Dívka sebou trhla a se slovy: „Já ve vás důvěřuji!“ vyvinula se její ruka z mé a dívka byla ta tam.

Ona ve mne důvěřuje! Pochopuješ nyní, příteli, že jsem už třetí noc nemohl spáti?

Dne 28. dubna v poledne.

Právě jsem dostal od tebe psaní. Děkuji ti, příteli, srdečně, žes neoslyšel mou prosbu, a žes mi poslal žádanou půjčku. Já vidím, že jsem zanedbával příliš svůj zevnějšek, a musím sobě popílit, abych opět vše dohonil. Ty se divíš, co se to se mnou stalo? To vlastně sám nevím! Já se nacházím v jakési přesladké a rozkošné podnapilosti; já chodím jako v nejmilostnějších snách, a moji známí nevědí, co se to se mnou stalo. Ale mohu já za to?

Dne 28. dubna odpoledne.

Já nevím, proč mne dnes všecko zlobí?! Ani nemohu dokončit svůj list. Právě abych svoje portemonnaie uvedl v dobrý pořádek, prodal jsem svoje expliky za velmi laciný peníz jednomu chudákovi, který se připravuje k maturitní zkoušce. Žádal jsem mnohem více; avšak nechtěl mi podati to, co jsem žádal! jako by neměl mnoho důvěry v tu řeckou a latinskou moudrost! Ó kdyby Řekové věděli, jak lacině se prodává jejich moudrost, tu by Homer jistě dostal žloutenku a Cicero pádem s tribuny zlámal si nohy! A ten člověk, jenž koupil ode mne všecky ty klíče tajných věd, vypadal, jako by ho ze stěny vyloupl, jako by byl právě vyšel z mučírny na světlo boží; bledý jako smrt, vpadlé oči, ještě vpadlejší tváře. Povídal mně, že nespí již celý týden, že studuje ve dne v noci! Ó že jsem já neměl takovou

trpělivosť! Ó za to se mstí nade mnou hrozným způsobem láska! Já si mu stěžoval, že nemám též spaní, a on plakal samou útrpností jako dítě a přiznal se mi, že má veliký strach a nezvratné tušení, že propadne! Ó lidé, lidé! k vůli takovým věcem umíráte úzkostí? Co já bych měl říci, jenžto dosud vznáším se na nebezpečných křídlech první lásky, obávaje se, abych nebyl zklamán! Ó nazřete jen na krátko v plné, bujně tepající žíly pravého života, vrhněte se ve vírný proud velikého světa a pak nahlídnete, že všecky ty strachy, starosti, úzkosti nevyrovnají se těm, kteréž hrozí zdrtiť člověka dospělého, kdyby se dal!

Když Adelaida odcházela, díval jsem se za ní, až zmizela mezi květy, sama se podobajíc rozpučelé růži! Dlouho jsem tak stál; co jsem však myslil, nevím. Konečně probuzen byl jsem slovy: „Co se mají dívať do zahrady, jako špehoun!“ Příteli, nevíš, jak mne to zabolelo hluboce v srdci! Já špehoun! Ó lidé, vy nemáte žádného citu pro vyšší lásku, nemáte ponětí o tom, co to je, milovať ze vší duše své!

Šel jsem domů. Celou cestu rozvažoval jsem, jak bych se dověděl, kdo vlastně moje milenka je. Ó jak milé tajemství vznášelo se nad ní! Já v skutku měl jsem opět strach, protrhnouti sám ten rozkošný závoj, jenž mi zakrýval budoucí ráj!

Konečně jsem se zpamatoval ze všech těch dojmův, ježto na moje ubohé srdce dnes odpoledne nemilosrdným útokem byly hnaly! Vyndal jsem onen lístek, jejžto mně byla Adelaida doručila tak přemilostným způsobem! Ó jak zaváněl růžemi, pižmem, oranžem, kolínskou vodou! Já jej nejednou políbil. Obracel jsem jej na všecky strany a všady viděl jsem jen stopy oněch přemilostných prstův,

které jej byly skládaly. Na pečeti rozkošně malinké viděl jsem v skutku vytisknutý znak: není žádné pochyby více, Adelaida pochází ze šlechtického rodu.

Kam to však má vésti? Jaký může míti naše láska účel? Ukončí se šťastně? Bude ona milovati mne tak, že se odhodlá překonati všecky obtíže, vystoupiti ze všech poměrův nynějších, aby se zasnoubila mně, aby svůj rod zapřela a jedině v lásce nalezla všeho, čeho se dobrovolně vzdala? —

Tak jsem rozvažoval, pořáde převracuje roztomilé psaníčko v třesoucích se rukou, až jsem se octnul rázem v bráně městské, nevěda jak.

Právě chtěl jsem ten drahý lístek strčiti do kapsy; tu mi teprvé napadlo, podívati se na adresu. Přečetl jsem ji a jakási nevýslovná radost prochvěla duší mou. List měl býti odevzdán hraběnce P. a hned pod adresou v levém koutečku psaní bylo napsáno po francouzsku: „Důvěřujte!"

Já jsem byl v tom okamžiku vznešeným! Státi se za tři dni nejen milencem překrásné děvy z vysokého rodu nýbrž i důvěrníkem druhé arciť neznámé, možná že též mladé damy; toť bylo příliš mnoho na absolvovaného oktavistu!

Přišel jsem do Prahy; byla již tma! Běžím jako okřídlený do svého bytu. Já byl blažen. Celý svět bral na sebe tvářnosť nevylíčitelné krásy a půvabnosti. Každý učeník okázal se mi býti vyšší bytostí; báby s nůšemi byly mi andělé s křídloma; volání hrubých kočí zpěvem vyšších sfer; bídně mžikavé plynové lampy byly holými večernicemi; známé Pražské bláto na ulicích měkkými oblaky, na nichž jsem se vznášel, jako kdyby byl býval duch můj sproštěn všeho pozemského prachu a nicoty!

Konečně jsem dorazil domů. Vyndal jsem drahocenný lístek z kapsy a dal jsem jej na stolek, abych jej okreslil, takto na památku sobě nechati chtěje kopii klenotu, jenž mi svěřen od milující vysoké damy. Zejtra o šesté hodině — totiž dnes — mám odevzdati osobně libopáchnoucí list.

V tom okamžiku pozoroval jsem, že je psaníčko otevřeno. Bez pochyby ohněm mého celování aneb plamenem ručky Adelaidiny povolila pečeť, oba koncové voňavé adresy byli od sebe odloučení.

Nevýslovné horko mne oblilo! Mám se podívati do listu? Mám zneužíti důvěry, kteráž od mého anděla kladena jest ve mne?

Tyto dvě otázky pokazily mně celou noc; ach! třetí noc, kterouž obětovati musel jsem neskrocené lásce své!

Přišlo konečně ráno. Já jsem se uchopil péra, abych ti zjevil vše, co se se mnou dělo. Celý den bojuji proti své zvědavosti, a neměl jsem dosud síly podívati se do listu, aniž zapečetiť jej opět nějakým způsobem, aby se nezdálo, že jsem já jej otevřel nešetrně. Již je pět hodin. Moje černé šaty nemají, jak pozoruji, žádného odpočinku; pořád volají, bych jimi okryl svoje oudy k universitním studiím zralé.

A to psaní? Nemohu, nesmím se podívati, co jeho obsah? Můj bože, proč ne? Vždyť Adelaida co má milenka nemůže míti ničehož mne tajného? Naše duše žijí jedna v druhé, naše srdce bijí jedním rázem; proč bych neměl nazříti v to, co moje Adelaida píše, když jsem co její milenec ke všemu podobnému oprávněn?

Tyto rozvahy a rozmysly zvítězily nade mnou, příteli. Mám ještě plnou hodinu času, než půjdu k hraběnce P. Chci to psaní přečísti, chci se kochati s plnou rozkoší

v těch výlevech nevinné duše, něžného, po prvé milujícího srdce! Co asi píše?

Otevírám třesoucí se rukou předrahý list. Sotva mým zrakům věřím! To jsou krásné písmenky, jako by je ulil, jako by je vytiskl, jako by je z ocele vyryl! Přál bych ti viděti ten překrásný rukopis! Ó, na mé milence Adelaidě musí býti vše krásné, jeť ona soujem všeho nebeského, co je na zemi! Jeť ona můj ideal, má první a má poslední láska!

První řádka francouzským jazykem psaného listu se počíná: „Milá Matildo! Moje lesť se mi poda........“

III.

Zde končí, jak jsem nalezl, list ode 28. dubna 1853.

Myslíte, že se celek ukončí otrávením anebo snad i obligatní svatbou? Já se toho v skutku sám obával, pročítaje tyto romantické listy; a musím se vyznati, že jsem čekal s napnutostí na další rozvin celého toho příběhu! Rád bych se byl dopídil konce. Obracím všecky listy na líc a na rub, až na posledním, jenž sloužil za obálku balíčku, spatřil jsem několik řádkův jinou rukou pro komentář psaných. Sděluji je též následovně:

„Od té doby ani zmínka o mém příteli! Já mu psal asi třikráte; nic platno! Tím více mne zvědavosť trápila, jak se ten román ukončil, aneb zdali jest ještě v plném ději. Konečně jsem se dověděl, že byl Eduard nemocen. Já mu psal ještě jednou a ptal jsem se ho, jak to vypadá s jeho láskou; avšak opět na darmo.

Po osmi měsících obdržel jsem konečně list. Roztrhl jsem nedočkavě adresu a četl s napnutostí:

„Dne 28. ledna 1854.

Právě jsem si odbyl první státní zkoušku velmi šťastně. — Ty se asi divíš, že ti nepíši co majetník velikého panství, jehož jsem dobyl mesaliancí své milenky? Nediv se, řeknu-li ti, že jsem byl tehdy veliký blázen! — Milenka! Láska! Jsou to dvě věci, pravdivé jenom tehdy, když je člověk buď velmi mladý, aneb jistými poměry roznícený a takto nachýlený k líbeznému klamu! Ty se směješ, že já tak rozumuji? Několik kodexův napravilo mi trochu mozek!

Ptáš se, co dělá můj román. Že jsem ti jednou sdělil co svému příteli vše, co jsem tehdy cítil a blouznil: musím ti podati z krátka také konec.

Když jsem docela rozpečetil od hraběnky mi doručený list, četl jsem následovně:

„„Milá Matildo! moje lesť se mi podařila; já jsem dosáhla, co jsem chtěla. Rozkošná přítelko! vy jste ztratila sázku. Alfons žehrá až k zoufání a ještě dnes v poledne žádal konečně o moji ruku. Dejte pozor, ať se vám nezalíbí ten *postillon d'amour!* Je sice švarný chlapík, ale nad míru veliký blouznil. S bohem, milá Matildo!““

Po přečtení tohoto listu myslil jsem tehdy, že mne raní mrtvice. Nevím, zdali nastuzení, aneb přepjatosť mých nervů aneb tolika probděných nocí uvalilo mne ten samý večer ještě na lůžko. Psaní nemohl jsem odevzdati a jsem tomu velmi rád; neboť myslím si, že se asi hraběnka Adelaida velmi mrzí, že jsem já ji vodil za rozum a ne ona mne; a že jsem si vážil jejího listu asi tak, jako ona mého planoucího srdce. Tak jsem šťastnou nemocí uchránil sobě alespoň zdání, a když jsem onehdy potkal svou bývalou milenku, usmál jsem se tak perfidně, že se zapýřila a sklopila oči. S pánem bohem!

Celá ta věc měla alespoň tu dobrou stránku, že jsem se tehdy vrhl v nevýslovném zoufalství vší silou do knih a že jsem za krátký čas přemohl mnohem více, než bych byl jinak učinil.

Pro tu nešťastnou lásku se však přece ožením, příteli, až budu moci; zatím buď zdráv, a piš mi brzo, jak se ti daří!“ —

PAN VRCHNÍ.

(1859.)

Za svého cestování dorazil jsem kdysi také do městečka K***. Maje odporučující list na tamnějšího tak zvaného pana vrchního — sem tam zachována dosud tato hodnost — chtěl jsem se v K*** zdržeti po několik dní, abych poznal čarokrásné okolí horského městečka toho, budu-li uvítán tak, jak jsem si přál a jak mi od bratrance K***ského vrchního bylo slíbeno.

Byl pěkný večer, když jsem jednoho dne v měsíci červenci okolo sedmé hodiny blížil se k cíli své cesty. Sjížděli jsme s vysoké planiny, a tu mi laskavě vítalo milé městečko z modré mlhavé dálky se svými bílými staveními. Nemohl jsem se skoro dočkati, brzo-li poštovní zastaví.

K*** leží na úpatí táhlého výběžku středohoří a má velekrásnou tvářnosť z daleka. Malebně pnou se červené střechy z bujných zahrad, ježto tvoří dohromady široký svěží sad.

Z vysokých komínů městečka vesele poletoval modrý kouř, shlukuje se v prchavé chumáče lehkých mráčkův, jež se odrážely v posledních paprscích zapadajícího slunce. Hory počínaly se šatit v hustnoucí závoje letní mlhy; sem tam vypínal se silný dým z hlubších ústupův a vznášel se k brunatnému obzoru, až s ním v jedno splynul. Zdálo se mi, jako by vzdávali ti velikáni večerní

oběť modrým nebesům, na nichž z daleka počínala po zenáhlu prosvítati bledá luna.

Odvrátiv své zraky od těchto výjevů, nazřel jsem přímo před sebe — a tu městečko leželo asi čtvrť hodinky před námi, tak tiché, tak vlídné jako na nějaké krajinomalbě. Rovná silnice vedla až na prostranné náměstí. Přicházel jsem od jihu. V pravo na východ vypínala se vysoká temena mocných vrchů, ježto se svážela dolů k městu, že se zdálo, jako by schvalně bloudila po krajině; hájové střídali se s žírnými polinami, zelené louky pojily se k rozkošným sadům. K severu za městem vystupovaly z daleka též hory a přímo od posledního domku městečka táhla se povolně široká vysočina, jež se v modré dálce ztratila v horách těch, a na jejímžto mohutném hřbetu se rozkládal veliký park. S vršku, s něhož jsem sjížděl, viděl jsem rovnou čarou přes město širokou vozovou cestu, vedoucí parkem a vinoucí se křivolako k panskému zámku, jehož červená střecha pěkně vyhlížela z bujného šťavnatého stromoví. K levé straně, čili k západu, rozbíhala se krásná krajinka v polorovnou planinu, kterouž oživovala stříbrná řeka, až zmizela v svěžím zelenu dolejší části rozlehlého parku.

Dojem rozkošného širokého údolí byl u mne veliký a sladké pohnutí rozechvělo se mýma prsoma. Rozpomínal jsem se na zašlé doby, na šťastné chvíle svého života, jak to obyčejně člověk činívá, když se cítí samotna u prostřed velebných krás přírody. Jakési teskno rozhostilo se v mé duši; neznal jsem tu pranikoho, měl jsem psaním uveden býti na krátký čas — na několik dní — v dům pana vrchního. Slyšel jsem všelicos od přátel o té rodině, a každý věděl něco jiného. O vrchním povídali, že je příkrý a skoro surový; o jeho paní, že má více

chyb než dobrých vlastností; o jeho sestře u nich přebývající, že je podivné stvoření. Dětí pan vrchní neměl a to bylo as jeho štěstí, kdo ví, jaké by bylo bývalo každé z nich o sobě. S takovými noticími o rodině vrchního K***ského, z nichž se utvořily u lidí jakési předsudky, jimž jsem sám nemohl úplně uklouznouti, dorazil jsem do K***. Těšil jsem se skoro na to, že se budu moci sám přesvědčiti, pokud lidé pravdu mají či přepínají. Počal jsem si před mysl stavěti, jak mne asi přijmou; rozvrhnul jsem si způsob, jímž jsem se jim hodlal představiti, a přemýšlel, o čem nejvhodněji dnes mluviti.

Z toho rozvrhování vyrušil mne poštovní praskáním biče a pak troubením známé postilionské písničky. Vůz se za chvilku zastavil. Byli jsme na poště K***ské. Vylezl jsem hbitě, natahoval a napravoval své rozlámané oudy a ohlížel se po člověku, jenž by mně byl mohl odnesti věci nahoru do zámku. Zatím vešel jsem do hostince podlé pošty, abych nepřišel k vrchnímu s hladovým žaludkem. Nechtěl jsem se nikterak dopustit hříchu proti vlastní delikatnosti, a přijet někam do úplně cizího domu s mysliveckým hladem, považoval jsem tehdy za neomluvitelnou nepozornost.

Bylo osm hodin. Slunce vrhalo krvorudé paprsky na městskou věž a dodávalo starobylému tomu stavení zvláštní barvitosti a zajímavého vzhledu. Vystoupil jsem právě z hostince a díval se upjatě na věž; myšlénky se mi rozutíkaly po všech končinách, kudy jsem cestoval. Často jsem všelikams dorazil večer a často svítilo slunce na věže rudě, já si toho tak pozorlivě nevšimnul. Dnes mně to bylo nápadné, nemohl jsem si vysvětlit, proč mne to tak divně dojímá; anebo myslil jsem, že to nápadné, ač to bylo úplně obyčejné. S věže vzhlídnul jsem po náměstí

k parku na zámek v hlubokém stínu vysokého stromoví se ukrývající; vrchol malé vížky na zámeckém stavení v kulatou plochu se zděným zábradlím se zakončující, na níž vanul černobílý praporec na znamení, že panstvo je přítomno, planul v temném žáru zapadajícího slunce, a zdálo se mi, jako by ohnivý pták rozpínal svá veliká křídla nad celým zámkem.

Zachvěl jsem se sám nad obrazem, jejž mně předvedla roznícená fantazije, a odvrátil jsem se, hledě po člověku, jenž s břemenem mých věcí na zádech čekal, brzo-li přijdu.

Za čtvrť hodinky stáli jsme u železné velké brány parku. Byla do kořán odevřena, vrátný v pěkné livrěji čekal na příjezd panstva vyjevšího někam na návštěvu k blízkému některému sousedu. Ukázal nám cestu k zámku nejbližší, jelikož pěšiny a velká vozová cesta zabíhajíc v polokruzích střídaly svoje čáry jako v labyrintu. Šli jsme opět asi deset minut.

Zaslechnu zpěv. Dojemná píseň chvěla hustým stromovím a svými měkkými tony a melancholickými přechody vzbudila ve mně cit nejasný touhou a smutkem. Několik kroků přivedlo mne bezprostředně pod vysoký taras, jenžto, jak jsem hned na to viděl, vybíhal z levého křídla velkého stavení v kolosalním trojci drženého, v němž jsem poznal zámek K***ský. Byla to budova pocházející asi z předešlého století ve slohu, jenž vlastně žádného jmena nemá. Zevnějšek průčelí byl zcela obyčejný, ba skoro nevkusný a nedával svědectví o nějakém slavném staviteli. Úhel velkého toho trojce čelil k jihu a byl zdoben dosti vysokou vížkou, ježto převyšovala nejvyšší temena stromů. Na koncích obou křídel byly tarasy, na něž se vycházelo z prvního posehodí ze zámku.

Před stavením byl veliký svobodný plac, vroubený z pozadí v polokruhu vysokými lipami, že na ty strany tvořily počátek západní a jižně východní části celého parku. Stavení děleno bylo na dvě poschodí a na vysoký tak zvaný souterrain. Okna byla skoro vesměs odevřena, a lehký větříček pohrával s krajkovými letními záclonami hraběcích komnat, jakož i bytu vrchního na straně, kde jsme stáli.

To jsem vše zhlídnul takměř okamžikem, neodchýlě přec pozornosť od písně, ježto za chvilku doznějíc umlkla. Vzhlídnul jsem a spatřil bílou postavu. Byla to dívka procházející se po dosti prostranném tarasu. Hustnoucí šero zabránilo mně sice, bych nazřel v její tvář; bavil jsem však tím více svoje oko sledováním každé části jejího štíhlého, krásně rostlého těla. V polokrytném závoji večerního letního soumraku přicházela mně ta ženská jako víla mlhavých krajův vysočin skotských, jak jsem je poznal z čarovného popsání Waltera Scotta.

Díval jsem se déle snad za dívkou, než bylo potřebí, neboť vyrušil mne můj nohsleda pobídkou, že je pozdě, abychom raději zašli do domu. Zahnuvše na levo okolo tarasu — přicházeli jsme od západu — vešli jsme do dvora malou zahrádkou tvořeného ze zadu stavení.

Pan vrchní nebyl doma, měl nějakou komisí ve sousedstvu. Paní jeho vyšla mi v ústrety do kommaty, kam mne byla služka uvedla, a já se představil paní vrchní co N***, odporučen jejich vážené rodině od blízkého příbuzného — svého přítele — nějakého bratrance pana vrchního.

Služka přinesla velikou rozsvícenou lampu. Paní vrchní seznámivši se se mnou, nabídla mně sofa. Byla to panička asi třicítiletá. Dosud hezká v tváři, ač její vzrůst

těmila na její stáří neobyčejná tloušťka. Kaštanové vlasy měla hladce učesané; oči její hrály živostí, a jak se mi zdálo, nelíčenou upřímností. Plné ruce věděla s překvapující graciosností ukazovati, a toaleta svědčila o zběhlosti paničky ve vyhledávání efektů, byť byla snad obmezena jedině na domácnost.

Mluvili jsme o krásném létu a o špatném jaru; já vypravoval, co jsem na cestě slyšel a co neslyšel; mezi jiným kreslil jsem živými barvami nešťastné poměry jednoho člověka, který se ve vsi, jíž jsem právě dnes jel, utopil.

„Toho chudáka lituju,“ pravila soucitně paní vrchní.

„Byl prý veliký opilec a následkem toho špatný hospodář,“ pravím, odvolávaje se na svědectví bez pochyby poctivých lidí.

„Není přec nic nad rodinné štěstí,“ zatoužila paní vrchní.

„Oh! zajisté,“ odpovím, ač jsem nevěděl, pokud má pravdu, neboť jsem toho blaha nezakusil nikdy.

„My zde žijeme sice zcela odloučeni, ale nelitujeme toho přece. Jsme úplně spokojeni, a toho k životu jedině zapotřebí, aby člověku lahodil.“

Chtěl jsem přisvědčiti, jak se to dle zákonů etiquetty slušelo; tu jsem však rázem zaslechl silný mužský hlas a z druhé komnaty náhle osvětlené zněla rychle pronešená slova:

„Už zase na tom proklatém tarasu bloudila! U všech ďas....“

Bouchly dvéře, bylo ticho. Více jsem neslyšel.

Paní vrchní zbledla, viděl jsem její nesmírné rozpaky a spolu neušlo mně její snažení se, aby je ukryla.

Pomohl jsem jí, neboť mně jí bylo líto, dělaje, jako bych byl nerozuměl ani jedinému slovu. Úsměv spokojenosti uhostil se jí opět ve tvář, koukla odevřeným oknem ven do parku a mluvila o krásném večeru. Pak se nahnula přes divan, kde jsme seděli, a zatáhla za vyšívanou stužku u zvonku, ježto bez pochyby vedla do světnice služebnictva. Za chvilku na to vstoupila služka; nařídila jí paní vrchní, aby řekla pánovi, že naň čeká vzácný host.

Netrvalo to dlouho, a z vedlejší komnaty vstoupil pan vrchní P...ský. Představil jsem se mu a odevzdal mu psaní. Zatím, co četl, odešla jako náhodou jeho paní a mně neušlo, že se za ním úzkostlivě dívá. Když se dvéře za ní zavřely, obrátil jsem opět svoje zraky k P...skému a měl jsem čas, abych se déle naň podíval.

Pan vrchní byl muž vysokého vzrostu, příjemné tváře, jíž dodával jistý tah okolo úst sbíhající s obou lící na nadbradí velmi přísného výrazu, jenž tím více vystupoval, poněvadž pan vrchní neměl vousů. Orlí nos prozrazoval mužnou odhodlanosť a tenké rty stále skoro stažené ukrývaly jakous ostrou příkrosť. Ostatně jevil celý jeho zevnějšek něco elegantního a přec nedbalého a jeho způsob držení těla převahu, jakouž převládati jiné sobě byl asi navyknul.

Za čtení tratily přísné tahy, s nimiž byl vkročil a ježto spíše odpuzovaly, než vítaly, chladný výraz, až se konečně lehký úsměv umístil ve tvář; uklonil se mi pan vrchní velmi přívětivě a vítal nyní skoro srdečně, pobízeje mne, abych usedl. Přijal jsem jeho návrh. Rozmlouvali jsme as půl hodiny, pan vrchní rozvinul na jednou přede mnou své nejpěknější stránky, bavil mne a věděl rozprávěti o všem, co nám přišlo na mysl. Pan vrchní mne okouzlil.

„Musím ale míti vaše slovo, že nás neopustíte ani za měsíc, pane N***," doléhal na mne. „Nebudete míti sice mnoho vyražení zde, avšak že jste myslivec, jak jste pravil, nebude vám čas dlouhý, v našich lesích máte zvěře dost."

„Částečně bez okolků přijímám, pane P...ský; budu se považovati v milém kruhu vaší drahé rodiny jako doma."

„Se ženskými nebudete míti arci mnoho zábavy, pane N***, anebo dovolte, abych vás nazýval podlé vašeho jmena co přítele svého milého Antonína...."

„Jmenuju se Bohuslav."

„Tedy Bohuslave! Mimo moji choť naleznete ještě jednu ženštinu, mou to sestru. Zůstali jsme jen dva ze sedmi dětí, já nejstarší a ona nejmladší. Je to mladé děvče a já je ošetřuju jako sama sebe."

Při tom přeletěl mráček jeho čelo. Viďa, že ho pozoruju, usmál se hned na to a tázal se mne:

„Vy jste svoboden?"

„Jsem! Pro to všecko ale..."

„Nemyslete," vytrhl mne vrchní, „že mám z vás strach. Ženštiny vás budou zajisté rády vidět," dokládal s přízvukem humoristickým.

„Já nebudu asi příliš vytrhovat ty damy," pravil jsem též s usmáním. „Rád se toulám po horách a po lesích a zde budu se moci oddati dle libovůle náruživosti svojí."

V tom vstoupila paní vrchní s úsměvkem v tváři a zvala nás k uchystané večeři.

Pan P...ský mne vybídnul; vešli jsme, prošedše vedlejší komnatu, do jídelního pokoje několika svíčkami osvě-

tleného a velmi prostranného, že se spíše podobal malému salonu.

U dveří stála dívka as dvacetiletá a na první pohled viděl jsem, že to ona krásná ženština, jejímuž bezúhonnému vzrůstu jsem se obdivoval před chvílí pod tarasem. Pan vrchní mně ji představil co svou sestru, a já pomaten její krásou mlčky jen uklonil jsem se. Ve svém rozpaku chtěl jsem říci, že mi není neznámou, že jsem ji už viděl na tarasu při svém příchodu. Šťastně napadla mně však divná slova vrchního před malou chvílí něco příkrým způsobem pronešená a následkem toho opominul jsem to učiniti. Věděl jsem nyní jistě, že mladá dívka proti vůli bratrově pozdržela se na tarasu, a že právě pro to asi bouřil tak neobyčejně. Zahlídl ji tam, neb přišel za krátkou dobu po mně domů. Ale proč se tak rozhorlil, že tam byla?...

To vše mi projelo jako bleskem myšlením a já usedl mlčenlivě ke stolu. Za večeře nad mé očekávání bylo všecko v růžovém rozmaru, pan vrchní byl vesel, paní usmívala se jeho žertům, dívka sice tichá přece mile hleděla na bratra či jeho choť. Pozoroval jsem s jakousi samolibostí, že někdy zabloudilo její oko i ke mně. Já pounadlen dlouhou cestou byl spíše nemluvným; za to hovořil pan vrchní tím více, a já měl pěknou příležitosť, pozorovati domácí osoby.

Byl to věru krásný večer a já sám se cítil ovanuta milou spokojeností, o níž před chvílí paní vrchní byla mluvila. Zdálo se mi, že ti lidé zde žijou jako v ráji u prostřed bohatých, krásných darů svěží, libodyšné přírody. Na podivný výbuch rozmrzelosti P... ského zapomněl jsem z úplna. A pak, když mně to i napadlo, pochyboval jsem sám o tom; vrchní mluvil v tak pěkně volených vý-

razech, že jsem si nemohl ani na mysl dopustiti, že to byl on, jehož hlas jsem slyšeti se domýšlel. Či přeslechl jsem se v skutku? —

Měl jsem chuť v to věřiti. A pak se mi přece zdálo, že vzdor laskavosti vrchního k sestře přísnější někdy hled na ní utkvěl. Provinila se něčím? — A to právě dnes? Vždyť se stále usmívala! Vždyť tak roztomile a spokojeně hleděla a tak nenuceně mluvila, že tím zapudila všecku sebe menší pochybnosť. A přece mi neušlo, že se dívka někdy zamyslila, že sklopila oči a když je povznesla, že v nich tanul výraz tajemného smutku!...

Rozešli jsme se.

Já nemohl dlouho usnouti. Vstal jsem a napsal několik listů. Když jsem ukončil, bylo as půl dvanácté. Venku na nebi hvězd na tisíce. Shasnul jsem svíčky — noční lampa rozesílala tajemné, polovičné světlo po komnatě. Pošed k oknu, díval jsem se do hlubokomodrého blankytu a naslouchal mírnému šumání věkostarých stromů. Několik cvrčků hudalo svou melancholickou, jednotvárnou píseň; ostatní pěvci kojili se sladkým spánkem. Vyhnuv se poněkud z okna, pozoroval jsem, že se nacházím blízko tarasu. Měsíc pomalu vystupoval od jihu nad vysoké lípy a vrhal své dřímotné světlo na prázdné místo před zámkem a zasahoval až na taras.

Náhodou utkvěl můj zrak na kovovém zábradlí, jímž byl taras lemován. Zdálo se mi, jako by se bylo tam něco hnulo. Bylo ticho jako ve velikém hrobě. Zadržel jsem dech a díval se upřeným okem k zábradlí. Tu jsem rozeznal, že něco bílého sedělo v koutě. Ani jsem se nehnul a tu zaslechnu hlasité štkání...

Zostřil jsem pozornosť, nespouštěje svých zrakův z bílého místa. Poznenáhla vytáhlo se bílé v lidskou

postavu, já rozeznal, že to ženská, podepírající se oběma loktoma o zábradlí a dívající se dolů s nevýslovnou touhou a nedočkavostí. Černé rozpuštěné vlasy splývaly se spánků a bránily měsíci, aby svou září líbal bledé tahy ve tváři ženštiny. Tu se poobrátila, poznal jsem mladou dívku... Byla to sestra pana vrchního....

Zjev její o půl dvanácté v noci rozháral moji fantazii tím více, ana mi stále tanula hrozivá slova pana vrchního při jeho dnešním příchodu.

A dívka plakala!...

Slyšel jsem jednu — dvě s půlnoci; já ještě nespal. Vstal jsem a jdu k polootevřenému oknu. Jako by tajemným kouzlem očarované obracely se moje oči v tu stranu, kde se zavěsil taras na bok stavení. Pozřím k zábradlí: bílá postava stála tam dosud jako kamenná socha.

Bezvolně jsem se zachvěl — obešel mne mráz!

Co to znamená?

Neměl jsem pokoje. Chodě po komnatě, týral jsem se tisícerým domýšlením. Nikam mne to nevedlo, byl jsem příliš roztržit. Pojdu k oknu. Právě zaznívala se zamecké vížky třetí z rána — tři odbily — dívka zmizela...

Ulehl jsem!

Druhý den vstal jsem velmi pozdě. Bylo osm hodin. Paní vrchní přivítala mne s laskavým úsměvem při snídaní a škádlila mne velmi graciosním způsobem, že jsem zaspal. Sešli jsme se u snídaní všickni vyjma vrchního, jenž se mi dal omluviti, že musil s hrabětem neočekávaně odejet, že se však časně odpoledne navrátí. Moje pozornost se však dnes soustředila jedině v dívce, která jsouc zaměstnána přemile zastupovala domácí paní

a nalévala kávu. Stalo se mně to děvče nad míru zajímavým. Nespustil jsem s ní ani oka. Černé vlasy souhlasily s černýma očima a s černým obočím; bledší tvář tím nápadnější činila planoucí oheň nyjících zraků, být něco dušený dlouhýma hedvábnýma řasama; lehko okrouhlé rtíky jako blednoucí růže pnuly se mile nad bradou ušlechtile utvořenou a malý nosík, zakončující se v něco širších otvorech, jevil jakous ukrývanou, žádoucí vášnivosť.

Jsa pohroužen v rozebírání vnad dívčiných byl bych málem přeslechl, že paní vrchní ke mně mluvila. Pravila mi, že objednal na všecky případy její choť hajného, aby byl po hotově, kdyby se mně zlíbilo podívati se do lesů. Já s radostí přijal laskavý ten návrh, ačkoliv bych byl také velmi rád prodlel u dívky doufaje, že bych se snad něčeho dopídil, co by mi bylo klíčem neobyčejných včerejších výjevů.

Zatím hleděl jsem baviti dámy, což se mi také podařilo. Byl jsem spokojen, že mne náhoda svedla s tak milostnou dívkou, ačkoliv byla spokojenosť moje přece poněkud kalena, jelikož jsem pozoroval, že se dívka mým zrakům vyhýbá. Já se jí hleděl zavděčiti všelikými maličkostmi; ona mně mile děkovala, nikoli však s takou vroucností, jak bych si toho byl žádal. A přece jsem byl blažen v jejím pohledu. Její krásný vzrůst zdál se mi býti ještě lepější a poloplná kvetoucí ňadra bílá jako liljové květy byla půvabnější než včera, ana polokrytá jevila svoje vděky tím mocněji.

Ve své roztržitosti byl bych skoro přehlídl včasnou dobu, kdy předejíti damy a ukončiti rozprávku. Nesl jsem to těžko, že mi slušnosť kázala opustiti jejich společnosť; poutalať mne mladá dívka nesmírně.

Přemohl jsem se konečně a přijav laskavý návrh

pana vrchního, vyjíti sobě ve společnosti hajného co průvodce do lesa, poroučel jsem se.

S blahým, spokojenost jevícím úsměvem doprovázely mne obě dámy. Dole čekal hajný.

Šli jsme k východu na vysoký hřeben střední části tamnějších vrchů.

Bylo krásné jitro. Ranní chládek lahodil celému tvorstvu; byliny páchnuly, větřík přinášel z vůkolních lesů vůni z pryskyřice, ptáci štěbetali; bylo živo, kamkoli člověk naslechl a nahlédl. Mně bylo volno okolo srdce. Krásné vědomí úplné svobody povznášelo mne k vyšším myšlénkám, slavil jsem svatý okamžik blahého míru. Mlčky kráčeje za hajným, zapomněl jsem vůkolí, ježto zmizelo úplně z oboru mého zření.

Šli jsme tak asi půl hodiny. Hajný si netroufal vyrušiti mne z přemýšlení a kráčel pevnou nohou několik kroků přede mnou neohlížeje se. Když jsem se konečně nasytil úplného mlčení a myšlénky stejným letem umdlívati počaly, stál jsem se teprvé pozorným na vůkolí, a tu mi nejprvé padl starý můj průvodčí do oka. Byl to muž asi šedesátiletý, vysoké postavy, držení velmi zachovalého a pevný krok jeho svědčil o jeho dosavadní síle těla. Na otázku, jak dlouho ještě půjdeme na nejvyšší temeno, obrátil se a já s utěšením viděl jeho vlídnou, ač trochu ostrými tahy význačnou tvář.

„Půjdeme ještě dobrou čtvrť hodinky, milostpane. Je to mrzutá cesta, pořád vzhůru; ale za to krásný výhled.“

„Veďte mne, stařečku, jak vysoko chcete a můžete, jen ať to za to stojí!“

„Bude to, milostpane. A pak se můžeme hned spustit v levo k pasece: tam bude také něco pro ručnici. To budou ti ušáci se asi na to koukat! Chudáci, odvykli vší ráně!“

„Což se nehoní?“

„Málo kdy, málo kdy! A když, nestojí to za nic.“

„Což si nezajde pan vrchní někdy do lesa?“

„Pan vrchní? To se nestane nikdy. Ten as honbu nemiluje. Já bych to mohl lehko spočítat, kolikráte jsem ho tu viděl za těch deset roků, co je v zámku!“

„To je divno, já bych myslil, že miluje honbu, vždyť má velmi krásné ručnice doma!?“

„Ah! ano, ty znám dobře, utírám je každý týden. Ale což do jejich krásy, když jich nikde neužije. Jemnostpán má tu francouzskou dvojku? Je to překrásná práce.“

„Já se už díval a těším se na první ránu!“

„Tu dostal pan vrchní od milostivého pana hraběte darem, když přijel starý pán z Paříže.“

„Pan hrabě zdá se býti panu vrchnímu nakloněn?“

Hajný se zamlčel. Ohlídl se nápadně na vše strany a vzav na sebe tvářnost, jako by chtěl a nechtěl pověděti něco tajného, pravil konečně:

„Inu ano, milostpane; má to však nějaký vroubeček.“

Nemálo jsem se divil tomu počínání si hajného a nemohu upříti, že jsem se stal zvědavým. Byl jsem k tomu od včerejška tím více nakloněn a rozdrážděná fantazije viděla v této chvíli snad mnohem více, než v skutku bylo, a přivedla mi všecky včerejší výstupy na rozehranou mysl. A přece uznal jsem za nedůstojno pídití se po rodinných snad poměrech vrchního, k němuž jsem přijel na odporučenou a jenž mne velmi laskavě přijal. Na vzdor tomu zvědavosť zvítězila — musím to říci k své vlastní ujmě — a já se také přesvědčoval, že to vše nečiním ku skodě někoho, že to tedy — ač snad nezpůsobno — přece ne nedovoleno.

Zatím jsme rychle postupovali výše; já se těšil na slíbenou vyhlídku a nemohl jsem se ani dočkati, brzo-li

dorazíme na určenou vysočinu, kde, jak mi paní vrchní povídala, se nachází vysoká vížka, odkud je vidět na míle po obou stranách hor v nejkrásnější údolí.

Starý hajný jsa jednou v proudu, byl asi rád, že měl někoho, jemuž mohl povídati své tajnosti a proto opět začal, když viděl, že jsem o tom, co mi napověděl, v přemýšlení utkvěl.

„A ba věru, pan vrchní je hodný pán a můj dobrodinec od jak živa, a pro to ho také miluju a dal bych svou duši zaň. Ale, bůh sám ví, toho nezasluhuje!“

„Čehož nezasluhuje?“ tážu se vyrušen a poněkud překvapen.

„Je k politování, ubohý pán.“

„A proč to?“ divím se; nemohl jsem si nijak vysvětliti podivné řeči rozmluvného starce. Viděl jsem přece, že v domě pana vrchního je vše spokojeno, ačkoliv jsem si nemohl upříti, že za několik hodin nemůže se mnoho v rodinném životě seznati.

„Inu, pán vrchní:..! On to arci dobře zná ukrýti a nikdo by to ani neřekl, kdo ho nezná. Ale já to vím; vždyť jsem od jak živa zde v domě a znám všecko, a vím všecko, jak se to stalo.“

Zamlčel se, jako by přemítal; pak pokračoval bez vší pobídky se strany mé dále, přistoupiv blíže ke mně a pološeptaje:

„Pan vrchní nemá ani spokojené chvilky. Pan vrchní je nejnešťastnější člověk na světě! Ah! milostpane! Vy se ráčíte divit, to věřím! pan vrchní umí to docela utajiti. Ale pro to pro všecko viděl jsem ho často tak smutného, že jsem nad ním zplakal!“

Hajný se opět zamlčel a utřel si bohatou slzu. Já nevěděl, jak mně při tom bylo.

„Neměl bych to arci říci; ale pak si zase myslím, proč by to neměl nikdo vědět, že je nešťasten?... To vím, on se nikomu sám nesvěří, to je k tomu tuze pyšný, a já vím přece všecko. Vždyť jsem byl dlouho jeho služebníkem!... Ne, vám to, milostpane, řeknu, vy jste jeho dobrý přítel a žádnému nic neřeknete. Vidíte, milostpane, pan vrchní neobcuje se svou paní!"

„Kriste pane!" zvolal jsem, sotva vypraviv ta slova ze sebe uleknutím a dívaje se na starého hajného jako vyjevený, sotva jsem byl s to, že jsem pochopil jeho řeč. Hajný se na mne díval s výrazem dobrého svědomí v oku a pokračoval dále:

„Pan vrchní si vzal jemnostpaní jaksi z přinucení. Když tu ještě nebyl, udělal si s ní známosť a přišlo k tomu, že měla býti za půl roku svatba. Pan hrabě často navštěvoval ***ice, kde pan vrchní dříve byl, a poznal jeho nevěstu. Najednou nemělo býti ze svatby nic. Žádný nevěděl proč, ačkoli lidem neušlo, že se pan hrabě rád zdržoval v zahradě u nevěstina domu. Tak to trvalo asi dva měsíce. Tu na prosby nešťastné nevěsty, na doléhání jejích zarmoucených rodičů vzal si pan vrchní mladé děvče a zachoval takto její porušenou česť aspoň před lidmi. Nevlastní jeho dítě však zemřelo, když sotva bylo rok staré. A teď u vrchního více dětí nemají."

Přede mnou odevřely se najednou všecky strašlivé poměry pana vrchního a v prvním okamžiku nemohl jsem překvapením ani rozvážiti, zdali to vše pravda, co mně starý hajný právě byl pověděl. Já ztratil všecku chuť jíti dále a vzdal se všech krás, jimiž mi asi pěkná vyhlídka kynula. V rozjitření tom nepomyslil jsem ani na malou honbu více a obrátil jsem se k opětnému návratu. Hajný se nemálo divil, ale já mu povídal, že mne najednou

obešlo bolení hlavy a že si přejí, abychom se vrátili a nechali vyhlídku a honbu na zejtřejší časné ráno.

Přišed do zámku sotva jsem opanoval veliké rozpaky, když mne paní vrchní přelaskavě přivítala, sdělujíc mně, že právě její milovaný manžel také přišel.

Při obědě bylo všecko veselo, ano rozmarné mysli; jedině já seděl skoro zasmušen, pozoruje každé hnutí, když se to dalo bez nápadnosti učiniti. Po obědě vodil mne vrchní po velkém parku a vypravoval mi celou historiji města K*** a jeho vůkolí, líčil mně své zaměstnání a svůj šťastný, spokojený, tichý život, lituje jedině, že mu nebe nedopřálo dosud mladé rodiny.

Za jeho vypravování spočívala moje ruka v jeho rameni a třásla se následkem mého rozjitření. Mluvil ten žvastavý stařec ráno pravdu? A ne-li, nezasluhuje, aby byl řádně potrestán za utrhání na cti celé počestné rodině pana vrchního?... Týraly mne tyto myšlénky neobyčejnou silou. Jak se ale přesvědčiti? Měl jsem vše, co jsem ráno slyšel, sděliti vrchnímu a upozorniti ho, aby netrpěl podobných lidí podlé sebe, jako je starý hajný?...

Nevěděl jsem, co činiti, až jsem se konečně usnesl na tom, co by zajisté mnozí byli také učinili, mlčel jsem, chtěje použiti první příležitosti, abych došel přesvědčení a pak podlé toho jednal.

Zatím se schýlil večer. Já zdomácněl z úplna ve kruhu rodiny pana vrchního, pozapomenuv na dnešní ráno. Všickni se ke mně měli velmi vlídně a nad míru hostinně. Při tom zářila radosť každému z očí, pan vrchní rozesmál celý kruh, já také rozvázal, den uplynul a nastoupila krásná noc, krásnější ještě než včera.

Po večeři rozešli jsme se opět — všickni v dobrém rozmaru. Já přišed do svého pokoje, rozložil se na divan

a hloubal o všem, co jsem dnešního dne prožil, viděl a o čem jsem se náhodou dozvěděl. Sta pochyb střídalo se s doufáním, že to lež, co mi hajný povídal. Nejvíce ale zajímala mne krásná podoba sestry vrchního. Nemohl jsem vypraviti její půvabný obraz z rozehrané paměti. To krásné převýmluvně žádoucí a přece jako lehounkou mlhou zastřené oko! A k tomu taková jakási vášnivosť na polo dušená a polo zjevná, any ji právě ty ohnivé, vlhko leskle veliké oči prozrazovaly! Když se dívka pozapomněla, mluvila s takovým překvapujícím zápalem, že jsem se divil, odkud béře tolik ohně. Její celá postava, každý úd jevil jakési sebe vzdání, jakési vřelé toužení, jakési nytí, ježto svůdně okouzluje dost málo živou fantazii mladého člověka.

Probudil jsem se z tohoto okouzlujícího dumání. Přistoupil jsem k odevřenému oknu a díval se ven. Noc byla překrásná! Ticho na zemi jako tam na nebesích, v říších věčného míru. Vyložím se z okna a vzpomenuv na včerejšek, podívám se na taras. Napínám svůj zrak — nechtěl jsem tomu, co jsem viděl, věřiti — spatřím tam opět tu mladistvou postavu a po krátkém pátrání poznám v ní Josefinu, sestru pana vrchního. — Mne píchlo u srdce, proč, to po dnes nevím. Dívka se nápadně shýbala přes zábradlí. Zostřív ještě více svůj zrak, podívám se dolů. Pozoruju dole mladého muže, jenž dušeným hlasem šeptá nahoru.

Tedy *rendez-vous*, myslím. Zamrzelo mne to nad míru. Pro to je tak lhostejna, tak netečná ke všem mým úklonkům! Pro to děkuje vždy tak chladně za všecky mé pozornosti! Kdo to je tam dole? Žádná pochyba! Její tajný milovník! Zde čekává ona naň v noci, bez pochyby včera čekala též a vrchní to nechce! Pro to ták řádil!

Padala mně mlha s očí!

A kdo as je ten její tajný milovník?

Pohlížím dolů. Měsíc počal vrhati svoje bledé světlo na zeď tarasu a blížil se poznenáhla až k mužské černé postavě. Já se něco uhnul, abych nebyl viděn. Tu jsem poznal s největším překvapením v muži dole stojícím — mladého hraběte!...

Projel mne mráz, proč, to jsem tehdy nevěděl. Pocítil jsem na okamžik hlubokou lítosť v srdci.

Netroufal jsem si více ani podívati se dolů. Stál jsem jako zkamenělý a nemohl hnouti nohou.

Dole trvala rozmluva dosud a jak jsem pozoroval, rozplývala se dívka horoucí rozkoší. Zaslechl jsem jako ozvěnou několik slov.

„Alfréde, buď s bohem! Měsíc ruší svou září naše blaho! Mohl by nás lehko někdo vidět. Musím domů!"

„Josefino, poslyš, kdy tě konečně budu směti navštívit?" tázal se mladý hrabě hlasem dušeným, v jehožto chvění prozrazovala se horoucí vášeň a nevázané žhavé toužení.

Zdálo se, že se dívka na odpověď rozmýšlí. Po delší chvilce odpověděl její rozmilý hlásek:

„Alfrede, ty žádáš příliš mnoho!"

„Kdy, kdy?" ptal se nedočkavě mladý hrabě.

„Tedy zjitra, Alfrede! Na shledanou!"

„S bohem, s bohem!" doznělo z dola.

Zašustily šaty — já se vyhnul z okna ven — dívka zmizela. Mladý hrabě díval se za ní, až zašla.

Dech mně uvázl v hrdle. Pohlídl jsem dolů, abych se ještě jednou přesvědčil, zdali to v skutku hrabě. V tom k němu někdo přistoupil; zdálo se mi, jako by to byl vrchní, a přece nemohl jsem s jistotou rozeznati obrysy jeho postavy; neb oba mužští pošli do stínu a zmizeli

mým zrakům. Slyším poněkud živější rozhovor — pak opět vše utichlo.

Neměl jsem pokoje ni stání. Tisícero myšlének honilo se beze všeho pořádku v mém mozku, nemohl jsem vydržeti v komnatě. Vyjdu ven na chodbu, chtěje sejíti dolů a noční procházkou nějak umírniti svoje nevšední rozjitření. Právě se blížím ke schodům; tu se odevrou na druhém konci chodby rychle dvéře, a dívka vyrazí ven se svíčkou v třesoucí se ruce, prostovlasá, v polonočním oděvu, ve tváři výraz největšího ustrašení a zděsu. Ustoupím as dva schody, abych nebyl pozorován a neulekl ustrašenou dívku, ač jsem si nemohl nijak vysvětliti její nevšední děsivou úzkost, již jevila každým hnutím a krokem.

Dívka běžela přes chodbu ke dveřům jídelního pokoje, jako by chtěla do bytu vrchního; u prahu však postanula, zdálo se, že nemá k tomu síly více. Obrátila se, chvějíc se na celém těle, a běžela opět na zpátek okolo komnaty, kde já bydlil. Musila zase okolo schodů. Tu postála okamžik a naslouchala; v tom však uzřela mne a uleknutá vzkřikla. Zpamatovavši se však, i hned přistoupila rychle ke mně a s nevýslovnou úzkostí vyrazila ze sebe:

„Víte, pane?“

„Co se stalo?“ tážu se nanejvýš překvapen.

„Běžte za nimi, zapřisahám Vás vším, co Vám svato a draho, vaším věčným blahem!“

Já se díval na dívku jako vyjevený. Josefina sotva se držela na nohou, chvěla se jako osyka, ňadra se jí pnula vlnami rozbouřeného potoka, na čele vystoupil jí pot perlami, lesk očí hasnul pod spadajícíma řasama. Nejvyšší rozjitřeností konečně přemožena klesla polo na zem,

v třesoucí se ruce křečovitě držíc svícen o dvou svících. Nadarmo jsem se jí ptal, na darmo usiloval, by řekla, co se stalo; neboť jsem neměl ani zdání o tom, co se venku dělo. Dívka byla skoro bez sebe; já ji posléz pojal v svou náruč, odejmul jí svícen z ručky a donesl ji přes chodbu v její komnatu, ježto vedla do zahrady za zámkem se rozprostírající. Položil jsem ji na divan, a chtěje se ohlédnouti po nějaké pomoci, opustil jsem rychle komnatu děvčete a vystoupím opět na chodbu. Všady ticho, mrtvo, jako ve hrobce. Tu slyším najednou z parku ránu! netrvá to ani minutku, druhou. Slabá ozvěna donesla umírající hučení až k zámku.

Nevěděl jsem, co to znamená. Sebrav se vrazím do nejbližší komnaty, zazvoním na služky a čekám, až některá z nich přijde.

Uplynulo asi pět minut. Bylo mi skoro ouzko. Šel jsem do svého pokoje nazpět, vzal svíčku a zašel do jídelní komnaty, abych počkal na služku. Konečně přišla celá udivená, že mne tu vidí o půlnoci. Já jí rychle vysvětlil, že je slečna churava, služka odběhla do komnaty mladé dívky.

Zůstal jsem opět sám v prostranné komnatě, nevěda, co činiti. Při vkročení postavil jsem náhodou svícen na malý stolek u dveří do druhého pokoje vedoucích. Byly odevřeny. Světlo padalo přímo na protější stěnu, kde visely ručnice a myslivecké zbraně pana vrchního vůbec. Obdivoval jsem se už hned ráno jejich kráse a rozmanitosti a nevím, co mne přimělo, podívati se nyní na ně. Vezmu svíčku a pojdu v komnatu — zbraně se leskly, mezi nimi i ráno vypůjčená francouzská dvojka, již jsem po svém návratu hned na patřičné místo pověsil. Ale co to prázdné místo vedlé ní? Zde visely ještě odpoledne

dvě anglické pistole?! Ty jsou pryč. Kam asi přišly? Vždyť vrchní nic neříkal, že jich bude potřebovat. A do komnaty nikdo nepřišel?!

Tu mně napadly ty dvě rány, jež jsem před chvilkou zaslechl, a teď se mi teprvé zdálo, že to nebyly výstřely z ručnic, nýbrž z pistolí. Jsou ty rány v jakéms spojení s těmi pistolemi?... Před mým oknem byla hádka, Josefina celá zděšena, dva výstřely z dáli parku... To vše vjelo mi rázem do hlavy.

Vyrazím z jídelní komnaty, běžím do svého pokoje, sotva postaviv svíčku na stůl, oblékmu svůj kabát; ve spěchu nemohu však najíti svůj nízký klobouk. Uplyne zatím asi čtvrt hodinky. Konečně jsem hotov, vyjdu na chodbu, letím ke schodům, tu vrznou dvéře u jídelny a — pan vrchní v županu přichází mi celý udivený vstříc a ptá se, co se to děje. Slyšel prý hřmot a chodění po chodbě, vstal prý a s udivením vidí mne tu na odchodu z mé komnaty.

Překvapen dívám se na pana vrchního; neb ač jsem samým rozjitřením nevěděl, co myslím a dělám, přece se mi vnutila myšlénka, že byl vrchní mimo dům.

Nezpamatoval jsem se ještě úplně a povídám mu ve své zmatenosti, co jsem právě byl viděl na chodbě. On stál tichý jako socha a ku konci smál se mi ještě, že se mi asi něco nadobyčejného zdálo. Upokojil mne úplně a doprovodil mne, nezměniv ani poněkud svou tvář, do mého bytu a odcházeje přál mi dobrou noc.

Já nevěděl, spal-li jsem nebo bděl. Když jsem se konečně svléknul, přistoupil jsem ještě k polootevřenému oknu.

Byla jedna hodina s půlnoci.

Noc byla ticha, krásna; měsíc zacházel za vysoké vršky věkostarých stromů; hvězdy brázdily svou noční dráhu.

Dívám se z okna ven.

Tu spatřím dvě postavy. Silný muž, v němž jsem poznal i hned myslivce mladého hraběte, vedl slabšího, jenž těžce pokulhával, podepíraje se vší tíží svého těla o silná ramena druhého. Měl obvázanou levou nohu bílým šátkem. V tom obešli průčelí západní části zámku, kde se nacházel byt vrchního, a zašli na druhou stranu k jihu, kde se nacházely hlavní vjezd do zámku a byty hraběcí.

Díval jsem se snad půl hodiny za těma postavama, když už byly dávno zašly. Bůh sám ví, co jsem myslil.

O spaní nebylo ani zdání. Teprvé pozdě k ránu usnul jsem úplně duševně i tělesně utrmácen, a když jsem procitnul, bylo už slunce velmi vysoko.

Pan vrchní nechal mne spát.

Druhý den roznesla se pověst po celém zámku, že mladý pan hrabě je na levé noze poraněn, že ho při včerejší honbě u souseda barona S*** potkala nehoda; příští dni že odjede do lázní.

Při obědě scházela Josefina. Pan vrchní byl rovně mluvný jako jindy; jeho paní však mlčela a lehký smutek rozestíral se po jejím čele. Bylo viděti, že její myšlénky jinam zalétají.

„Což není slečnu dnes viděti?“ tážu se jaksi nápadně.

„Je nemocna, Bohuslave; bůh sám ví, co se jí dnes v noci stalo, dostala nemalou zimnici, a bojím se, aby se to nezhoršilo.“

Já umlknul.

Po obědě šli jsme do vedlejšího pokoje, kde visely lesní zbraně pana vrchního, abychom si zakouřili. Já se hned podíval na stěnu Neušlo to vrchnímu, neb utkvěl na mně pátravě jeho zrak.

„Ah, dnes tu jsou opět ty anglické pistole," pravím, k němu se obrátiv a schvalně naň upřeně se dívaje, „v noci tu nebyly?..."

Pán vrchní si přejel dlaní čelo, pojal mé rámě, vedl mne k oknu a přitisknuv mne k sobě, pravil dušeným hlasem beze všeho rozjitření:

„Jak to víte?"

„Náhodou," odpovím.

„Tak?"

„Vý jste nebyl dnes v noci doma?!"

Pán vrchní mne náhle pustil, přešel rychle komnatu, zastavil se pak a pravil vážně, skoro prosebně:

„Žádám Vás, Bohuslave, vroucně, zavažte se mi svou ctí, že to nesvěříte nikomu!"

Já mu podal bez všeho rozmýšlení ruku.

„Vidím, že víte všecko. Měl jsem dnes v noci souboj," pravil vrchní pološeptmo, „vykonal jsem dvojí pomstu a jednu svatou povinnost. Uchránil jsem česť svojí sestry od úpadku. Hrom a peklo, že mi souzeno, zachraňovati česť ženských!" vzkřikl pak zuřivě, ztrativ na chvíli svou stereotypní mírnosť, podávaje se bouři lomcujících jeho ňadrama citův! — Netrvalo to však dlouho — obrátil se, a přede mnou stál opět ten tichý muž, jejž jsem po ty dni viděl s tou mírnou, nezměněnou tváří!...

Je věru politování hodný, ten ubohý pán, jak pravil prostý hajný....

Já asi za dva dni odejel; těsnilo mne to v zámku k nevydržení. Josefinu jsem více neviděl. Ale pamatovati budu na ten zámek K***ský a na ten spokojený, šťastný život pana vrchního!

BLOUZNIVEC.

Novela.

[illegible]

(1859.)

Bylo to za jarního krásného večera, v měsíci dubnu. Teplé vánky draly se oživenými ulicemi našeho města; podobalo se, že s jarem přišlo léto. Asi sedm hodin odbilo. Luna bloudila jako zapomenutá svíce po uhaslém dni na čistých, hlubokomodrých nebesích, v zenitu shlížejíc svým dřímotným světlem s výše a dusíc takto kmitavé plameny plynových lamp, jež se táhly po krásných Příkopech jako šňůra houpavých, lesknoucích se korálův. Četné davy lidstva rojily se rozlehlou, širokou ulicí touto, vábilť neobyčejně krásný teplý večer k procházce dávno vytoužené; každý hleděl užiti příjemného počasí, aby se vydýchal z dusného vzduchu uzavřených komnat a posvětil svou okamžitou blažeností milý příchod jara.

Najednou rachotil od Prašné brány vůz. Asi u prostřed Příkopů zastavil, aniž byl dříve pojel blíže k trotoaru. Odevřely se ze vnitř po pravé straně vozu dvířka, dvě dámy vystouply. První z nich se ohlídla, jako by se chtěla přesvědčit, zdaž kočí na pravém místě zastavil, a podala druhé damě ruku.

„Obrať se, Václave, a u Černého koně počkej!“ obrátila se pak první ku kočímu, dojemným hlasem dadouc rozkaz, v němž mírná laskavost paniččina se jevila. Kočí obrátil a vůz rachotil k naznačenému místu.

Paní obě šly na trotoar, berouce se ještě asi o dva

domy dále. Pak se zastavily před vysokým stavením; zevnějšek jeho ukazoval na tak zvaný „panský dům“. Pohlížely obě skoro nápadně do prvního patra. Dvě okna byla osvětlena na pravém křídle, husté záslony však dusily pronikající zář, že se podobalo, jako by snad komnata skrovnou lampou osvětlení docházela; ve všech ostatních oknech pravého křídla, ježto se valně rozestíralo, bylo tma.

Damy přistouply k domu a mířily k vratům velkého objemu; nedaleko od vchodu stál železný kandelabr, jenž vrhal plynovým plamenem světlo na protější zeď. Když se byly damy pozastavily u vrat, bylo viditelno, že jejich oděv oplývá stkvělou úpravou. Podlé vzrůstu, jejž polozimní šaty na tělo těsně přiléhající jevily, bylať dama, zavěšená v rámě své průvodkyně, mladší z obou; mladosť její vyzrazovala se také lehčími a hbitějšími pohyby, v nichž se však spolu ukazovala jakási rozjitřenosť. Bylať mladší dama tato zahalena hustým závojem. Starší z nich odhrnula právě svůj závoj, když přišly k domu, a tu se objevila tvář, ač známky času na sobě nesoucí, přece na stáří své tahů velmi příjemných. Ušlechtilá vážnosť vysvítala z každého hnutí hravých lící, a krásné oko hořelo skoro mladistvým plamenem. Dama tato byla asi čtyřicetiletá, ač dle způsobu držení těla zdála se mnohem mladší. Černošedá mantila splývala s vysokého, krásného, okrouhlého ramene v bohatých záhybech na zelené křížkované hedvábné šaty a hnědá rukavička ukrývala ruku, ježto sotva kdy v namáhavé práci na útlosti své co utrpěla. Skoro stejně oblečena byla druhá mladší dama, kteráž váhavým krokem nesla se po boku své průvodkyně.

„Jsme na místě,“ pravila starší z nich, ohlížejíc se po celém domě.

„Nebesa!“ vzlykla druhá pološeptmo, sáhnouc si k srdci, jako by chtěla uchlácholiti zrychlený tepot jeho. Pak se uchopila ruky své průvodkyně, když právě tato chtěla zazvoniti.

„Vždyť jsi se ale již odhodlala, Pavlino!“ domlouvala starší.

„Nemám síly, abych učinila kroku dále.“

„Jen se vzmuž, Pavlino; nebuď bláhova a pojď, dítě!“ pokračovala druhá dama, pojavši svou zahalenou společnici za ruku a zazvonila.

Zvonek zavzněl; zdálo se, že každý zvuk jasně se rozléhající po průjezdu vysokého domu vkrádá se v nejhlubší doliny stísněných prsou mladé damy. Bylo viděti, jak se zachvěla po celém těle.

Dvířka u prostřed velikých vrat se odevřela; damy vstoupily. Průjezd byl osvětlen. V pravo i v levo nesly vysoké sloupy bílý široký strop, jenž zabíhal prostranným průjezdem až na konec hloubky stavení, kde se začínal dosti prostranný dvůr. Po každé straně průjezdu vyšlo se dvěma schody na pěkný trotoar, jenž tvořil vyšší plochu nad cestou dubovými špalíky vydlážděnou a pro vozy určenou. Trotoary tyto vedly pak k dvojím širokým schodům proti sobě ležícím a velikými portaly začínajícím. Vedly schody oboje do prvního poschodí, vybíhajíce lehkým zaokrouhlením na tutéž chodbu nahoře. Dnes byly — jako po mnohá, mnohá už léta — jen schody na levé straně průjezdu osvětleny.

Sotva damy vstoupily, vyšel vrátný ze svého příbytku. Mělť nařízeno nepouštěti nikoho cizího do domu. Když pak poznal starší damu, uklonil se hluboce a sečkal venku, až damy zašly. Braly se obě rozložitými vysokými schody do prvního poschodí. Zde odevřel se vstou-

pivším dlouhý osvětlený koridor; asi patero dveří temně natřených rušilo jednotvárnosť chodby, v níž panovalo hrobové ticho. Ani kroku nebylo zde slyšeti; podlaha mramorem vydlážděná pokryta byla bohatými silnými koberci. Jedině šustění hedvábných šatů rušilo neobyčejně teskný ten mír, jenž se hnízdil ve všech koutech velkého domu.

Přišedše na chodbu, zastavily se obě damy, jako by si chtěly oddechnouti. Za chvilku popošly o několik kroků a starší naslouchala — bylo mrtvo po celém domě. Opět se vzchopily a mlčky kráčely k posledním dveřům po pravé straně na chodbě. Zahalená dama spíše vrávorala, bylo viditelno, že se přemáhá, aby se udržela na nohou; i starší jevila neobyčejnou rozjitřenosť, když konečně rámě mladší pustila a přiblíživši se ke dveřům, zatáhla za malý mosazný knoflík, neobyčejně se lesknoucí ve světle velké lampy u dveří visící. Bylo slyšeti uhození do zvonku stříbrných zvuků, jako by byla uhodila jedna na hodinách.

Podlé všeho byla zde starší dama úplně známa. Obrátila se k své společnici a pravila dušeným hlasem:

„Tedy odhodlání, Pavlino! Já tě půjdu opovědít, ty zůstaneš zatím ve vedlejší komnatě. Až bude pravý čas, zavolám tě.“

Zahalená dama nepronesla ani slova, zachvěla se jen po celém těle.

Dosud nepřišel nikdo odevřít. Asi pět minut úplného mlčení uplynulo.

Starší dama jevila netrpělivosť. Zazvonila silněji; zvonek opět cinknul, za chvilku odevřely se dvéře, objevil se starý sluha v černé livreji. Uklonil se damě hluboko.

„Je doma?“ oslovila ho starší polotázavě a podá-

vala svou ruku zahalené dámě, která se ramenem opírala o zeď.

„Je a není, milostivá paní,“ odpověděl uctivě starý sluha; „je dnes opět nad míru smuten, má nešťastnou chvíli“....

„To nemůžeme dále,“ obrátila se starší dáma k druhé; „není třeba, abys svému pánovi řekl, že jsem byla zde.“

Starý sluha se hluboce uklonil, dámy odcházely. Křečovité dušení lomcovalo mladší z nich a ňadra pracovala silným vzruchem. Div neklesla mdlobou darmo přemáhanou.

Přišly ku schodům; tu mladá dama vzdechla úpěnlivě, jako by vzdechem tímto ňadra se jí byla roztrhla: klesla na zem, nemohouc se déle na nohou udržeti, přemožena konečně nevšedním rozčilením. Starší odhrnula závoj omdlelé, ouzkostlivě ohlížela se, zdali sluha ještě ve dveřích, aby naň zavolala, by jí přispěl. Dvéře však byly už zavřeny, živé duše nebylo na rozlehlé chodbě. Hbitou rukou rozepjala ustrašená dama šat své choré společnice a třela jí šátkem chladné spánky. Bylať v největším rozpaku; nechtělá povyku dělati, a uleknutím chvěla se jako osyka. Uplynulo asi deset minut, mladá dama opět přicházela k sobě.

Bylať to krásná ženská. Bledá jako lilije, majíc polo-odevřené černé zory jako uhasínající dvě večernice, z lehýnka počala dýchati. Krásná ňadra rozepjatým šatem tím krásnější, tím způsobnější poznenáhla začala jeviti přicházející život a kolíbala se jako bílá pěna vln čeřících se lehkým vánkem.

Tu přišla Pavlina k sobě. Tiskla své ruce k srdci, jako by chlácholiti chtěla bolesti jeho. Pak vzhlídla prosebným zrakem k starší damě a pološeptem pravila:

„Drahá tetičko, pro boha odpusťte!“

„Jen se vzpamatuj, dítě! Urovnej se a hleď, abychom se dostaly k vozu!“

Dívka se sebrala a vloživši třesoucí se ruku v rámě své tetičky, sešla poněkud silnější a jistější nohou dolů.

Vrata se za nima zavřela — damy zmizely v davu lidstva — v domě, jejž právě opustily, jest ticho jako v hrobě.

Dům, v němžto se právě vypravovaný výstup děl, byl majitkem staré české rodiny a pocházel, jako vůbec celé Příkopy, z prvních dob našeho století. Zajímal velikou prostoru do dvora, a nemohlo se upříti, že se při stavbě jeho hledělo nejen k pohodlnosti, nýbrž i ke vkusnému a skoro k uměleckému urovnání všech jeho jednotlivých částí. Jak už praveno, vedly dvoje schody do prvního patra, vybíhajíce tam ve širokou chodbu; do druhého poschodí šlo se též z obou stran rozložitého stavení. Zvláštními točitými schody, kteréž na obou koncích dlouhého koridoru v prvním patře umístěny byly, vešlo se vzhůru, kdežto podobně dlouhá chodba se nacházela. U schodů ve prvním patře bylo čtvero velikých sloupův, kterými se přes chodbu vešlo ve velikou síň, k hlavnímu salonu vedoucí. Podlé tohoto salonu táhla se celá řada velikých komnat až k sousednímu domu; na konci bylo spojení dlouhým pokojem s několika komnatami, které ohrazovaly chodbu ze strany druhé a jichž okna vedla do dvora. Zde bydlívalo kdysi služebnictvo. Chodba dostávala za dne světlo ze dvora; u prostřed, kde se nacházely sloupy, rozkládalo se obrovské okno.

Všecky tyto vysoké komnaty, chodby a síně měly však do sebe něco pošmourného, něco smutného a zá-

dumčivého. Bylo tu všady ticho a mrtvo, jako by nikdo neobýval ty valné prostory. A přece rozestřené všady bohaté koberce svědčily o pravém opaku. Schody, chodby, předsíně — všecko potaženo sukny temné barvy a následkem toho nebylo slyšeti ani dutého ohlasu kročejů, když se, velmi zřídka však, někdo mihnul v prázdných těch síních.

Jediná známka jakéhosi života jevila se u dveří, kamž jsme před chvílí doprovázeli neznámé dvě dámy. Tam někdy vycházel domácí pán, a stalo-li se to, bylať toho zajisté velká příčina. Hrabě N*** obýval tento dům úplných dvacet roků a po celý ten čas nedočkali se jeho domácí lidé pražádné změny. Hrabě s nikým neobcoval a vládna znamenitým jměním, tím větší pozornosť k sobě obracoval, čím méně se sám o koho staral. Když byl před dvaceti lety přestal vésti skvostný život, mluvilo se o tom skoro po celé vlasti a důmnění střídalo se s důmněním. A že se příběhy jeho rodiny dostaly byť i nedůkladné mezi lid, vykládal sobě každý úplnou odloučenosť hraběte jinak. Pro jeho zaměstnání, ježto nezůstalo tajno, nazván od většiny podivínem. Po několika letech ztratil jeho život půvabnosti a nestaral se konečně o něj nikdo více. Návštěv nepřijímal a protož pozdnějšímu pokolení neznám, ušel marné zvědavosti cizích sousedův, tak že ve vůkolí uvykli stálému míru panského domu, ačkoliv častokráte se pokoušeli dozvěditi se, proč asi milostivý pán vede tak tichý odloučený život. Že se toho však nikdo nedozvěděl od domácích lidí a tázání marné zůstalo, neptal se sice nikdo po pánu panského domu a neobyčejné chování jeho stalo se jako vše obyčejným.

A vypadalo to v tom panském domě před lety zcela jinak! Živo a veselo, hlučno a zvučno. Zábavy stíhaly zábavy a z krásných pokojův nevyšlo hostí.

Ale teď — všady ticho, mrtvo!

Změnilo se mnoho.

Vstupmež dveřmi, jež starý sluha těm dvěma damám odevřel.

Vejde se v předsíni, kteráž osvětlena jest oknem z ulice. Na levé straně jsou dvéře, jimiž se jde do předpokoje, v němž se zdržuje obyčejně starý sluha, aby byl na blízku, když jeho pán zazvoní. Nábytek je zde skoro pěkný; zvláště poutá oko veliká armara, v níž se v urovnáném pořádku nachází všeliké nářadí truhlářské a zámečnické; vnutiť se samoděk musila otázka, k jakémuž účelu nářadí to se na takovém místě nachází. U okna byl veliký stůl zeleným suknem potažený, u něhož za dne pilně pracovával muž asi třicetiletý, kolem sebe maje papíry a všecko nářadí k rysování potřebné. Na stěnách blíže okna visely kresby představující samá kola, průřezy všelikých strojův, nesčíslné množství příček a na sta druhů zubů a klínů.

Vysoké dvéře vedly do sousední komnaty. Byltě to malý sál. Třemi okny padalo plné světlo z ulice do něho; s oken splývaly husté těžké záslony z tmavočerveného sukna. Nábytek skládal se zde z velikého divanu, jenžto přistrčen byl k nemenšímu stolu u prostřed komnaty postavenému, na němž všeliké knihy rozevřeny. Okolo stěn táhly se příhrady až ke stropu vyvstávající, v nichž knihy nejrozmanitějších vazeb. Zelené sukno jako záslony sem tam přetaženo bylo před příhradky, jinde opět odstrčeno, jak právě kněh se potřebovalo.

Z knihovny vešlo se do vedlejší komnaty těžkými záslonami od první dělené, ježto spuštěné s veřejí zastupovaly dvéře. Zde to vypadalo podivně. Několik stolů

bylo vystáveno po postranné komnatě, dvěma okny osvětlené; na stolech byly všeliké nástroje truhlářské a všelijak přiřezaná dřeva; na stěnách visely rozmanité stroje, kola jednoduchá a složená, celé systemy rozličných toušů ve všelikých kruzích sestavené, váhy a malé hevery, klíny, všeliké spáry a nemalý počet bidel; mezi tím sem tam bradla rozličné velikosti a síly. Na druhé straně na dlouhých lavicích bylo rozestaveno několik strojů kovových, ježto o sobě tvoříce úplný celek, sestaveny byly z částek vypracovaných ze dřeva, ježto naproti na stolech se nacházely. Vypadalo to v komnatě této jako u strojíře, jenž sestavuje nějaký model znamenitého jakéhos vynálezu.

Odtud šlo se těžkými západnými dveřmi o dvou křídlech do sousední komnaty. I zde s veřejí těžké záslony visely. Dvéře byly obyčejně odevřeny. V komnatě hořela na kulatém, zeleným aksamitem potaženém stole malá lampa stínidlem opatřená. Černé čalouny kryly vysoké stěny, strop byl potažen temným suknem a tvořil ze záhybů jeho velikou černou hvězdu, s jejíhožto středu visel lustr prostřední velikosti. Lustr tento výšil tím více kontrast, an se zářivě odrážel zlatými rameny od černých čalounů. Po levé straně dveří nacházel se v koutě vlašský komín z šedého mramoru, spíše ozdoba pokoje než jeho potřeba, jelikož se komnaty topily vzduchem. Vedlé komína byla malá odevřená skřínka, v níž se nacházely stkvostně vázané knihy; podlé ní stál veliký divan černým aksamitem potažený, po každé straně pohodlný fauteuil ze stejné látky, před divanem stůl, na němž lampa. Mezi dvěma okny, ježto vedla na ulici, byl veliký psací stůl, na němž mnoho listů, listin, polopopsaného papíru; v koutě konečně menší stolek, na němž měřické nástroje.

Čtvrtý pokoj byla ložnice vším příslušícím nářadím

opatřená. Čalouny a koberce černé barvy, jako v pokoji předešlém, v kabinetu domácího pána.

Bylo tu dušno a smutno, ticho jako v hrobě, jedině ťukání velkých hodin rušilo svými odměřenými, dřímotnými, zdlouhavými rázy to hrobové ticho.

Hrabě N. sedí ve svém kabinetu sám a sám na divanu, před ním leží veliká kniha s mathematickými znameními; zde je jeho stálý byt — do ostatních pokojův a salonův nevkročí nikdy noha jeho, zdá se, že se vyhýbá krásnému nábytku a drahé úpravě, jížto všecky ostatní pokoje velkého panského domu oplývají.

Na hodinách odbilo sedm, hrabě vztyčil svou skloněnou hlavu, jeho oko slídilo po komnatě, jako by něco hledalo. Plný svit lampy padal v jeho významnou, ušlechtilou tvář. Bylť hrabě muž asi padesátiletý, velké postavy, ježto však neustálým nahýbáním těla ztratila původní pružnosti a rovné výšky. Oko však hořelo nevýslovně krásným plamenem; a když divý význak v jednu stranu upřeného toho oka poznenáhla počínal mizeti, tu vstoupilo tak podivné usmání pod tu řásovitou klapku, tak lidumilný výraz zahrál tím temným velkým zorem, že poutal mocí nevšední. A pak naplnil se opět zrak jeho hlubokou zádumčivostí a smutek střídal se v něm s hlubokou žalostí. Tu sklopil oči a nahlídl opět do rozevřené knihy. Tahy jeho obličeje braly na sebe tvářnost přísného napnutí; četl chvilku, zavřel knihu a vstal. Celá jeho majestatní postava okázala se ve všech jednotlivostech krásnou. Dlouhé černé vlasy na jeho stáří nadobyčejně husté byly všecky zčesány do týla; plné vousy zakrývaly na polo ušlechtilý obličej, jsouce stejné barvy s vlasy; sem tam se však vkrádal už blednoucí jednotlivý vous, dodávaje celému obličeji jakési zvláštní vážnosti. Orlí nos hrdě panoval

nad temnými rty, z nichž dolejší obyčejně stažen spočíval pod dvěma zuby hořejší skráně. Výraz ve tváři hraběte jevil přísnosť, ano jakousi neustupnosť, již jedině oko svým usmáním poněkud mírnilo. Na vysokém čele spočívaly jako těžké mraky neustále vrásky, jimiž se vyzrazovalo hluboké a nepřetržené přemýšlení. Ušlechtile klenoucí se obočí výšilo tím více ráznosť celého zevnějšku a vyzrazovalo tím více zapadlosť jiskrných očí.

Šat hraběte byl veškrz černý. Úzké zpodky vyzrazovaly skoro hubenou nohu; z černé vesty vykukovala košile jako padlý sníh bílá a tvořila kontrast obou barev tím nápadnější. Bluza z černého aksamitu dosti krásná dovršovala jeho oblek.

Hrabě přešel několikrát prostrannou komnatu; bylo ticho, jenom šustění šatstva a dušené dunění kroků přerušovalo ten svorný mír; sem tam doletěl z ulice umírající hluk nebo slabé rachocení vozů, hraběte však nevytrhlo to z hlubokého zadumání. Jiskření zrakův a tiché, však živé hrání tahů v obličeji svědčilo o čilém běhu myšlének. Pak se hrabě zastavil, pohlídl toužebným zrakem na zeď nad divanem a díval se zabrán v jiné říše než v říše přítomnosti upjatě na místo poněkud zvýšené, záclonou z černého aksamitu zastřené.

Bolestný výraz vstoupil v oko a jevil se býti odleskem původu svého v srdci. Hrabě přistoupil k divanu, váhavě zdvihal ruku, aby odkryl aksamitovou záslonu, rozmýšlel se, pak rychle trhl a objevil se tu malý, krásný obraz. Bylať to podobizna překrásné ženské v orientalním kostymu. Hrabě stál jako socha nepohnutý a hltal svým palčivým zrakem půvaby ženské podobizny. V napnutém zahloubení nezaslechl slabé zaklepnutí na zvonek

venku; aniž pozoroval, že se z lehounka těžké záslony u dveří z vedlejší komnaty, kde se nacházely stroje, pozvedly a malinko rozestřely; starý sluha s šedou hlavou pohlížel na hraběte pátravým okem a tvář jeho brala na sebe výraz smutku, když spatřil svého pána u obrazu. Záslony se opět stáhly. Venku zazněl zvonek po druhé, silněji; hrabě však dosud trval ve svém vytržení.

Zatím sluha venku odbýval dvě damy, oznamuje jim, že jeho pán má dnes nešťastnou chvíli.

A měl hrabě Rudolf dnes v skutku nešťastnou chvíli.

Celý den se trmácel čtením a počítáním, celý den pracoval ve vedlejší komnatě ve strojích, celý den měl jeho tajemník co rysovat a kreslit. Všecko se za poslední doby hraběti dařilo; byl již u domnělého cíle: tu jediná příčka zde neb onde na stroji scházela a práce byla zkažena a všecka snaha zmařena. Hrabě zasedl ku kněhám, hledal a počítal; minul se však s žádoucím výsledkem. Rozmrzelý zašel do svého kabinetu, četl ještě, až prací ztrmácen odložil spisy. Vstal, chodě po pokoji vzpomněl si na obraz: a kdykoli se to stalo, věděl starý věrný Petr, že hrabě celý večer nepřístupen.

Když se byl hrabě nabažil pohledu na krásnou podobiznu, zatrhl aksamitovou záslonou a jako by duševně zničen, sklesl na veliký fauteuil; poznenáhla jevil se čilejší život v tazích jeho obličeje; sáhnul rukou k odevřené schránce s kněhami a vzav z nich jednu v růžovém plátně vázanou, zkusil čísti. Bylť to nějaký rukopis, v odstávkách psaný. Sem tam naznačeno bylo datum. Chvíli nahlížel hrabě upřeným okem v knížku, obrátil jednou list — pak ji položil před sebe a rozložil se ve veliké sesli, hlavu maje o lenoch opřenou s obličejem ke stropu. Upomínky ho přemáhaly — upadl ve snění; sny

však jeho měly podobu skutečnosti, před pol oodevřeným okem rozvinoval se celý jeho uplynulý život.

Ba jinak to vypadalo před lety, když hrabě Rudolf prvních květů nejkrásnějšího věku, věku mladosti požíval. Jinak to vypadalo zde v tomto velkolepém domě, jenž uzavírá v prázdných svých prostranných komnatách smutné památky minulosti jako teskná hrobka prach bývalého života.

Od přírody vším obdařen, co opravňuje mladého člověka ku krásnému životu, vstoupil mladý hrabě Rudolf v odevřený svět. Vše, co dobrého a šlechetného, uměl hrabě ctít; všeho si vážiť, co umění a věda udiveným zrakům odevírá! Krásné vychování, založené na šlechetných zásadách čisté lidskosti, utvořilo z naděje plného mladíka brzo dozrálého muže; a náhledy čerpané ze zdrojů pravé učenosti nedaly mu odchýliti se od vssátých od mladosti velikých myšlének: tvořilyť ony nezvratné podpory všech plánův, jimiž se mladistvá ohnivá mysl mladíkova konejšila. Svědomitý vychovatel, držící se vždy jen dráhy pravé vzdělanosti, neznající pražádných rozdílů v rodech a krvi, vštípil mladíku po známostech žíznivému rovnosť tuto v nepředpojatou mysl; a snažení jeho patřičně podporováno bylo od vzorné damy, od šlechetné matky Rudolfovy, která ztrativši svého chotě, odevzdala jako na výhru či prohru svého milovaného syna učiteli jí odporučenému. Šťastná náhoda tomu chtěla, že přišel hrabě do rukou dobrých a svědomitých: a právě náhodě povinován byl mladý hrabě díkami, že se stal neočekávaně člověkem.

Po smrti své matky a milovaného svého učitele byl hrabě Rudolf úplně sobě samu zůstaven. Dobré však símě, padlé v dobrou půdu kyprého srdce, rozvinovalo se samo sebou dále: mladý hrabě stal se na základě své

vlastní nevázané vůle v brzku miláčkem všech, kteří v jakémkoli poměru s ním obcovati měli.

Záhy náchylen k hloubání a k rozebírání všeho, co mu pod ruku a před oči přišlo, zabýval se nejraději mechanikou, ačkoliv i abstraktní věci byly vždy přemilou jemu zábavou. Blouznil jako všichni mladíci, něčemuž se naučivší, o velikých záměrech, jakými chtěl užitečným se státi své vlasti, ba celému člověčenstvu. Vstoupil nejprvé v obor diplomacie: ne dlouho však líbila se mu ta skluzká dráha věčného dvojsmyslu. Navrátil se brzy na své statky s těmiže náhledy, s nimiž nemohl v svém právě zůstaveném postavení proniknouti. Avšak veliká změna stala se s ním za času vzdálení jeho od domova přece: nepřišel více sám na krásný zámek panství ***ého. Přivedl si společnici, kterou si vyvolil za průvodkyni světa pustinou. A nedávno tomu bylo dvacet let, co se tyto síně nyní vymřelé a pusté jako zbořeniště starého sešlého hradu hýbaly veselostí, hudbou, řinčením pohárů a hlučnými přípitky. Ano, vždyť slavil Rudolf své zasnoubení v domě svých milých rodičů, přiváděje důstojnou dceru a choť, ježto žehnala jejich památce, že jejich syn učinil jí zemi nebem! Ó byly to krásné doby, sami snové lepších si sotva kdy vytoužili! Hrabě Rudolf žil jako v rájském víru, veda stkvostný, nikoliv však mrhavý život.

A s krásnou, věrnou, oddanou chotí přivedl sobě hrabě věrného oddaného přítele, jenž mu stál ve všech pracích a snahách neunavně po boku. Bylť to syn starého přítele jeho zemřelého otce, a zdálo se, že se přátelství jejich jako náhodou dostalo jim co krásné dědictví zemřelých předků. Svojinský, jehož otec co plukovník v slavném boji zahynul, zvolil sobě vojenskou dráhu, a štěstí a rozsáhlé známosti, jakož i zásluhy otcovy vážily

mu velikým prospěchem. Stal se majorem právě v tu dobu, když hrabě Rudolf opustil své postavení v hlavním městě, kdežto seznámivše se ponejprvé mladí přátelé uzavřeli spolek věčného trvání.

Zároveň s Rudolfem přišel i jeho přítel Svojinský do našeho města; pluk jeho dostal se do Prahy do garnisony. Svojinský býval denním hostem Rudolfovým; sdílel se svým přítelem všecky snahy a záměry; rozmlouvali spolu velmi rádi o cestách: neboť Rudolf následkem svého vstoupení do služby veřejné dostal se k vyslanectví do Neapole a odtamtud jel do Řecka; a Svojinský často vyvolen za člena vojenských komisí procestoval velikou část Evropy. Tvořiliť si oba přátelé plany rozsáhlých oborů, a blouznili o budoucích převratech na obzoru politickém a vědeckém.

Aniž se byl hrabě Rudolf toho nadál, stal se dům jeho za krátko středištěm vybrané společnosti; jsa důkladně vzdělán, uměl si vážiti vzdělanosti, a sám skoro umělec stal se z nenadání mecenášem umění všelikého; několik soukromých koncertů rozneslo jeho zálibu v umění po celém městě. I zde byl mu Svojinský při ruce. Radíval se s ním hrabě o všem a poznenáhla přišlo to tak daleko, že s majorem rokoval i o záměrech nejtajnějších a o rodinných záležitostech.

Svou choť Rudolf zbožňoval. Její duševní i tělesní půvaby dosud ho tak poutaly jako před sňatkem. Bylať ona soujem všech okras pohlaví ženského a milovala svého manžela první láskou, manželství jejich nestalo se obětí chladné konveniencí! Ó jak byla krásná, jak půvabna Vilemina! Tmavé kaštanové vlasy vroubily nejkrásnější čelo; to temné oko dodávalo pravidelnému ovalu růžového obličeje tak mocného kouzla, že se podobalo, jako by nějaká madona Rafaelova byla oživěla a zabloudila

sem do krajův severních. Její krásná šíje, její plná alabastrová ňadra, její štíhlý vzrůst, její ruce jako by umělým dlátem vyrobené, to vše tvořilo sladký celek, jenž všady oslepil, kde se objevil. V společnosti byla Vilemina okouzlující, sladký humor se střídal s rozmile dělanou přísností a způsob hovoření, způsob přednášení všeho, nač chtěla zvláště pozornosť jiných upoutať, volení pěkných výrazů v řeči obracelo samoděk všecku zábavu k ní. A hraběnka věděla dobře — a to snad bylo její chybou —, jakých kouzel je mocna: to stálé úklonkování její kráse, její půvabnosti poznenáhla činilo ji rozmarnou a čím méně se toho nadála, tím více zatoužila ještě více se líbiti, a tím právě nítila vroucnosť všech obdivovatelů.

Zatím neušlo Rudolfovi, že jeho přítel Svojinský stává se tišším, že nerozpráví více tou svou obyčejnou švitořivostí o všelikých pravdivých i vymyšlených avanturách; že se mu znechutila bibliotéka, že řídčeji navštěvuje jeho dům a že rád bloudí sám a sám po městě, jedině dosud stejnou měrou divadlo miluje. Ba pozorovalť mladý hrabě, že se mu Svojinský vyhýbá, a když se ho byl nedávno zeptal, proč k nim nejde, tu Svojinský nevěděl co říci a prosil ho za odpuštění; ba neodpíral, když se mu byl Rudolf smál, že má snad nějakou tajnou lásku.

Kdyby byl však Rudolf chladnějším okem sledoval každé hnutí své milované choti, byl by snad nalezl mnohou ukrytou pohnutku k přítelovu jednání a ke všem změnám, jež pozoroval u majora. Avšak jeho láska k choti byla povždy stejna, ano přilnul k ní Rudolf tím více, když jej byla obdařila důkazem své věrné náklonnosti. Stalť se Rudolf šťastným otcem; a páska, která ho poutala k paní, utužena jesti tímto kvítečkem lidského života. V malé dcerušce obrazila se celá matka.

Tak uplynulo jaro a léto. Rudolf odebral se na venek; Svojinský musil přislíbiti, že častěji zajede ven.

Za léta skutečně neopominul Svojinský navštíviti několikráte svého přítele, avšak starého poměru nebylo více mezi nimi. Svojinský ztrátil všecku chuť k přísnějším pracím, a Rudolf zabývaje se neustále svými studiemi, poznenáhla odlučoval se od svého přítele, aniž to byl sám pozoroval. Vždy vášnivěji miloval svou mechaniku, stroje všelikých rozměrů a všelikých účelů zaujímaly všecko jeho myšlení. Tak se stalo, že venku více se bavil svými pracemi, než měl, aby nezanedbal své choti.

Ta zatím hleděla si jiných prostředků, aby jí venku ušla dlouhá chvíle. Projížděla se po každý den v sousedstvu a bavila se, vždy však zachovávajíc meze vážné slušnosti. Tak sladký návyk, stále vyrážeti se, učinil z ní hříčku rozmaru a následkem toho uchladla náklonnosť k choti, která dříve jedinou byla bytostí jejího srdce. Rudolf bez úmyslu nesnažil se, jsa věčně ve své stroje zabrán, udržeti si lásku své paní k sobě v stejné míře, ba zdálo se Vilemině, že všecku svou horoucí lásku, jižto choval v srdci k ženě, přenesl nyní na svou dcerušku. V tomtéž poměru, čím více se chýlil otec k dítěti, tím více chladla láska choti k manželovi. Vilemina stala se netečnější, netečnosti nepozoroval však Rudolf, příliš se obíraje s dítětem, a takto nepředešel rozvoj její.

Zatím Svojinský přišed několikráte na zámek Rudolfův na venek, tratil den ode dne veselosť svou: a prchlivé a nejisté se chování za přítomnosti Rudolfovy káralo ho tajnou jakousi vinou. Byl-li Rudolf ve společnosti choti a přítele, pozorovati bylo jaksi nucenosti v zábavě; zrak Vileminin vyhýbal se oku Rudolfovu a také

Svojinského, ačkoliv tajně a ukrytě se někdy upřel na přítele jejího chotě.

Nastal následkem těchto změn v rodinném kruhu jakýsi poměr, který svou neobyčejností působil velmi tísnivě na ty, kdož byli vinni jeho vyvinutím se.

Nepatrná náhoda vrhla v čistou hruď hraběte Rudolfa jiskru nedůvěry.

Jednou odpoledne vybrala se četná společnosť ze sousedství pro malý výlet na nedaleký spustlý hrad. Celá tlupa bavila se přerozkošnou vyhlídkou.

Na jednou slyšeti vzkřik — Vilemina sklouzla s kamene, na němž byla stála, do hlubokého příkopu. Svojinský, jenž po celý čas tichý a málomluvný spíše se odděloval od společnosti, stál nepozorován za Vileminou a vida její nehodu, jedním skokem vrhnul se za ní... a již ležela v jeho náručí. Celá společnosť byla pobouřena; každý chtěl býti při ruce a každý se sháněl, aby se dověděl, nestalo-li se nějaké neštěstí. Rudolf rozmlouvaje právě se svým sousedem, teprvé všeobecným pobouřením upozorněn jest na nehodu, která jeho manželku postihla. Rychle obešel velikou sráz, anžto mu zde od dřívějších návštěv znám byl každý kouteček, a neočekávaně stál dole v příkopu. Svojinský kleče držel dosud Vileminu polo v náručí, podpíraje její krásné tělo o koleno a Rudolf náhle přistoupiv, domníval se viděti, jak odchýlil přítel jeho svou hlavu od Vileminy, vtisknuv lehký polibek na její rty, jež se právě počínaly opět zardívati. Vilemina tu ležela dosud bez sebe; nebylo však viděti jakéhos ourazu a když se konečně hraběnka zotavila, přesvědčili se všickni, že mdloba její byla jedině následkem náhlého leknutí, nikoliv však nějaké pohromy. Svojinský okamžitě se vzpamatovav, pobídnul ustrnulého skoro Rudolfa k úča-

stenství a křísení a za čtvrť hodiny opět nacházela se Vilemina v kruhu veselé společnosti domů se ubírající.

Když se dva dni na to Svojinský loučil s hraběnkou, která děkovala srdečně za neohroženou pomoc svého rytíře, jak žertovně připojila, byl Rudolf jako náhodou přítomen a zapomenul schválně pozvati svého přítele k blízké slavnosti, jež se měla za příčiny narozenin jeho choti odbývati. Vilemina laskavě napravila chybu svého manžela milým pozváním.

Od té doby bedlivě střežil Rudolf kroky své choti a když se někdy žhavý jeho hled upjal ve zrak Vilemínin, sklopila krásná paní oči svoje.

Den slavnosti se blížil. Již několik dní napřed dostavil se Svojinský. A vhodněji nemohl přijíti. To bylo všelikých příprav a úmluv týkajících se slavného dne! Měla býti veliká hostina, pod večer nějaké ohně a večer bál v kostumech. Na přání Svojinského přislíbila Vilemina, že se ustrojí jako předešlou zimu v městě v orientalní šat. Slušelť jí ten kostum tak, že se v něm dala potajmu malovati a podobiznou svou pak přemile překvapila milujícího manžela.

Očekávaný den konečně přišel. Všecko se krásně odbylo, nastal bál. Vilemina oplývala radostí a veselostí a hleděla rozesmáti i svého manžela, jenž se bavil se svými sousedy, jen někdy dívaje se také do kola.

Tu tančil Svojinský s Vileminou.

„Vilemino,“ pravil vina krásnou paní třesoucí se rukou k ňadrům svým, rozčilen a rozhřát tancem a všeobecnou veselostí horoucněji tiskna ji k sobě. „Vy jste dnes krásná!“

Vilemina pohledla k němu plamenným zrakem a pravila s úsměvkem:

„Líbím se vám?"

„Co mi to platno!" vzdychl si Svojinský.

„Čím vám učiním dost?" ptala se Vilemina, tisknouc mu z lehýnka ruku.

„Chci mluviti s vámi jen krátký okamžíček, Vilemino, pro boha vás prosím!" pravil Svojinský a třesoucí se rukou opět tiskl Vileminu k sobě; divý plamen prochvíval jeho srdcem.

„Nuž tedy, až vytančíme!" odpověděla Vilemina, sklopíc oči.

Nepozorován přitisknul Svojinský ruku její k prahnoucím rtům, když ji dovedl na její místo.

„Pojďte za mnou!" zašeptala růžovýma rtoma.

Nepozorována vyšla Vilemina ze salonu, kde se tančilo, do vedlejších stkvěle osvětlených komnat, kamž se hrnuli všickni hosté po ukončeném tanci. Jako náhodou odešel i Svojinský, nikdo si toho nevšimnul.

Vilemina prošla několik pokojů, tu a tam mluvíc několik slov s tím neb oním hostem, až se uchýlila do poslední komnaty, kam dozníval z daleka umírající hluk šumného večera. Nebyl zde žádný. Zakončovalo se komnatou touto průčelí krásného zámku, dvéře vedoucí v pokoje pravého křídla tvořeny byly tapetou a zdálo se taky, že nárožní pokoj je též posledním. Vilemina přišedši sem, poohlídla se a její jiskrné oko pozorovalo, že ji Svojinský následuje. Co jí chtěl říci? tázala se krásná paní, a byla by si mohla lehko odpověditi sama, kdyby byla chtěla. Vždyť to četla z jeho zraků po tak dlouhý čas!...

Odevřela tapetu a vkročila, ponechajíc dvéře poodevřeny.

Vzpomněla si v tom na svého manžela. Avšak brzy opustila ji tato upomínka. Což on! Žije jedině svým stro-

jům a marným libůstkám! Což má odkvétat její mladistvá krása, aniž by koho oblažila? —

Když takto přemýšlela, vinula se okolo jejího těla vřelá ruka. Sotva se nadála, zahořel dlouhý, dlouhý polibek na jejích rtech; ona čila jen blahé tisknutí svého těla a rozplývala se nevýslovnou rozkoší....

„Vilemino! konečně, konečně ti mohu říci, jak tě miluju!“ šeptal Svojinský třesoucím se hlasem, dušeným horoucí rozníceností.

Místo odpovědi tiskla Vilemina své plamené rty v ústa jeho a mlčením vyznávala svou vášeň k němu a vinu k manželi svému!...

Oh, byla krásná jako ta, co první klesla z žen, krásnější ještě, že ji vina činila svůdnou! Bylať vytržena těmi zakázanými slastmi, tou zapovězenou rozkoší! Bylať smyslů pominuta, a neviděla nic leč vábivou blaženosť!...

A co tak vzkřikla, jako kdyby prostřed rozkošného snění zmije probudila ji z říší jiných světů jedovatým hryznutím?

A ba, v svém horoucím roznícení nepozorovali milencové, že z lehýnka vrzly dvéře, že u vchodu stojí muž jako v sochu z ledu proměněný, že oči toho muže sršÍ blesky hrůzného vzteku a spolu se kalí slzami, jež žhavým plamenem ihned usýchají! Nepozorovali, že tu stojí jako hromem rozdrcený kmen, ve vzhledu svém celou hrůzu vlastního zmaru a úplné zhouby!... A tento muž, neviděný svědek sladkých tajných radovánek šťastných milenců, byl hrabě Rudolf!...

Stál tu jako tygr, trhalo to ve všech údech jeho, krvelačností chtěly se rozlítnouti všecky jeho žíly; ruce se chvěly a křečovitě svíjely, jako by roztrhati chtěly vše, co se pod ně dostane!... A pak se vzpamatoval a

chladně a nepohnutě zíral k vinníkům jako jestřáb na svou jistou kořisť; vždyť mu ujíti nemohla.

Tu ho spatřila Vilemina a jak by nějaký duch byl vstoupil mezi ně, vzkřikla a omdlela. Co se pak dělo, o tom nevěděla více, domýšlením a skutečností dozvěděla se však všecko...

„Ode dneška za tři dni," obrátil se Rudolf k Svojinskému, jenž zdrcen stál před hrabětem, sotva mocen udržeti se na nohou, „v ranní době dostaví se můj drahý věrný přítel u lázní W.... v Pruském Slezsku; nemáme tam daleko. Jeden z nás musí padnouti. Že toho lehčeji docíliti pistolemi, budeme se střílet. Tři rány každý nejméně! S bohem, drahý příteli!"

Hrabě Rudolf odebral se do tanečního salonu, kde bouřily zvuky rozkošné polky. Když se hosté sháněli po domácí paní, omlouval ji lehkou chorobou. Bylo veselo až do rána. Nikdo nepozoroval, že Svojinský schází.

Druhý den ráno opustil hrabě zámek ***ský, a od té doby neviděly ho komnaty, kdežto naposled dlel se svou manželkou.

Když byla Vilemina ráno procitla z krátkého a tím strašnějšího spánku hroznými sny rušeného, rozhlídla se po komnatě a dala se do hlasitého pláče. Jak divý sen, jenž hroznou upomínku na sebe zůstavuje, tak jí tanuly včerejší den a dnešní noc na mysli. V zámku bylo ticho, mrtvo.

Tu vstoupila komorná do hraběnčiny ložnice.

„Ano, chci mluvit s hrabětem!" přivítala hraběnka komornou.

„Odejel před dvěma hodinami," pravila služka.

Vilemina sklesla v lože nazpět. Bohatý proud slz vyhrknul jí opět z očí.

„Myslivec mi doručil tento list, milostivá paní.“

Hraběnka sebou trhla; rychle se vzchopila, odhrnula sama záslony svého lože, a třesoucí se rukou rozpečetila list. Pevnou rukou bylo psáno:

„Madame!

Volte si město v Sasku k stálému obydlí; vykazuju vám důchody tohoto panství. Dceru svou vezmu já v ochranu, matka není svého dítěte hodna. Vás však více neznám.

Rudolf N...“

Hraběnka ochuravěla.

Asi čtyry dni na to čtlo se v zahraničních listech: Tyto dni byl souboj nedaleko lázní W... na Pruském Slezsku. Jistý hrabě N... potýkal se s rakouským majorem S... Střileli třikrát po sobě. Hrabě N. dvakráte chybil a dvakráte raněn jest od majora. Na třetí ránu klesl major srdcem postřelen. Krutého boje příčina není známa.

Hraběnka neopustila ještě zámek, vše její pátrání, kam hrabě odejel, bylo marné; ani po dítěti památky. Vilemina, tísněna svou vinou, div nezoufala. Komorná musela jí předčítat, aby hraběnka přišla na jiné myšlénky. Náhodou čtla jí také noviny, v nichž zpráva o souboji, vzata z jiného listu, obsažena byla.

Hraběnka uleknutím padla do mdlob. Když poděšená komorná za chvilku s domácím lékařem přistoupila k loži, byla hraběnka mrtva. Svou vinu zaplatila smrtí!...

Uplynulo asi šestnáct roků. Hrabě Rudolf nevrátil se nikdy více na zámek ***ský. Asi po tři léta po strašlivých, právě vypravovaných událostech hraběte nebylo viděti v Čechách. Cestoval do Anglie, odtamtud se podíval

do Ameriky a teprvé na třetí zimu zavítal do Prahy do svého domu po ty časy úplně opuštěného.

Oddal se nyní Rudolf vší mocí zalíbenému studiu mechaniky. V Anglicku nestávalo snad žádné velké dílny, které neznal; nejznamenitější strojíře navštívil a bavil se i po dnes dopisy o všech nových strojích s nejznamenitějšími v tom oboru muži. Vrátiv se z Ameriky do své vlasti, počal život věčného hloubání, vyloučiv se na prosto ze všech pout socialního postavení a života. Jediná idea oživovala jeho ducha, veliká idea, jejížto uskutečnění je krásná báje, po níž se pachtí a moří tak mnohý mocný, myslivý duch, jejíhožto uskutečnění se snad nedočká nikdo. . . .

Hrabě Rudolf přemýšlel dnem i nocí o ní; stále počítal a stále se pachtil, vždy se mu zdálo, že je blízko cíle, a neustále byl mu vzdálen. Hrabě Rudolf N*** nasazoval vši svou ducha ohnivého, mocného, pronikavého sílu vynalezti *perpetuum mobile.*

Této ideji jedině žil. Celý svět ztratil proň půvab, jímž ho kdysi upoutával k sobě. Neštěstí rozryvší nejužší kruh jeho rodiny převrátilo každou sebe menší pásku dosud ho vížící k zevnějšku: hrabě vystoupil z kruhu vnějšího života a všecknu činnosť soustředil v svém nitru. Citu sladkou přízeň vyhostil z prsou svých; zklamán tam, kde toho nejméně očekával, ztratil na jednou všecku víru v lidi a v jejich city; v náklonnosti viděl pouze matku hanebné zrady; v lichotivém, v milém slovu jed, jenž otravuje sebe menší laskavé puzení; v každém hledu upřímného oka viděl šípy, ježto usmrcujou milou myšlénku, aby se neujala nikdy více. Hrabě Rudolf nenáviděl nyní tak, jak dříve horoucně miloval, a vyrvav srdce, hleděl umrtviti všecek jeho šlechetný ruch. Snažil se tu dosti

úsilně. Příroda však ho dařila příliš laskavě, příliš dobrotivě, a podala mu více než mnohým jiným. Měl tedy více práce, přeměniti svoji přirozenosť, v nížto všecko čelilo jen k uskutečnění šlechetných plánů. Nic méně přemohl návykem, co by se jinak nebylo dalo urovnati v tu formu, již měl nyní jedině na zřeteli.

Dítě své, ježto co jediný závazek starých poměrů choval v jakési vážnosti, odevzdal do rukou své sestry. Vyjevil jí svoje přání, že obětovati bude vše, aby dívka k šlechetnosti přilnula, v nižto otec sám úplně důvěry ztratil. Když dívka poznenáhla dorostla, usnešeno, aby odešla do ciziny do jednoho z mnohých ústavů, kdežto děti velikých domů a stavů pospolitě vedeny jsou k patřičnému vzdělání a kdežto se pomíjí stav jen pro to, aby tím spíše dosaženo bylo pravého ušlechtění a vymezena byla ona prostora, kteráž dělí stavy příkrou ostrostí. U nás podobných ústavů velkolepých nebylo a není dosud.

Asi před dvěma lety vrátila se Pavlina z Bruselu. Ouplných šest rokův neviděla svého otce, jejž co malé děcko opustila, aby jej teprvé co vykvetlá panna opět uzřela. A jaké bylo to první setkání? Jak ji přivítal otec po tak dlouhém vzdálení?

Když mu byla sestra opověděla, že jeho dítě se navrátí, tu se staré city v jeho nitru ozvaly; jeho srdce se mu na okamžik změkčilo: těšil se na příchod své dcery. Když konečně Pavlina vstoupila do jeho pokojův a ztrnula a divila se všemu, co zde spatřovala, když uzřela, svého otce v černém kabinetu na černém divaně bledého a hloubavého, an se právě bavil v knize z mathematickými znameními: skoro se ulekla jeho zjevu; neboť jinak představovala si mladistvá fantasie její toho, jenžto o ni pečoval s otcovskou láskou. Tu vzhlídl hrabě

k své dceři, uleknul se, neboť se mu zdálo, že stojí před ním jeho manželka. Tak se vyvinula mladá dívka, takovou podobnost jevila celá její podoba, že hraběti všecky staré upomínky na jednou oživly v hrudi a že celá dravá minulost před něj vstoupila a mezi otce a dceru se postavila jako strašný stín a dělila srdce otce od mladého krásného tvora, od jeho vlastního plodu. Chladný byl tedy pozdrav, jímž přivítal otec dceru svou. Dítě zděšeno nevědělo, jak si počíti. Pavlina očekávala otázky a nalezla pouze smutné, zádumčivé hledy. A když konečně přerušena tato týravá a mlčenlivá scena, tu jí hrabě, jako by byl náhle procitnul z těžkých snův, podal ruku, objal tu krásnou dívku zimničně v náruč svou a vřelý polibek zažehl na čele Pavlinině. Otci zableskla se slza v očích i klesl nazpět na divan; dívka se stulila k jeho nohám a úzkostlivě k němu zírala, pronesouc třesoucím se sladkým hlasem jako lkajícím tonem hudby:

„Což otče, což ti nejsem po vůli?“

Mlčky se vzpřímil hrabě a pojav oběma rukama okrouhlou hlavu krásné dívky, šeptal toliko dušeným hlasem:

„Dávám ti své požehnání!...“

„Ano, na tomto místě dal jsem jí své požehnání,“ vzkřikl hrabě a jako by se vybrati chtěl ze svých upomínek, vyskočil z fauteuilu, odhodil růžovou knížku, v níž byl četl, než upadl v zadumání, a chodil rychlými kroky po komnatě. Zraky jeho plály jako dvě temně dohořívající svíce, na bledé tváři vystoupil ruměn vnitřního rozhárání.

„Ano, zde,“ pokračoval hrabě dále a podával se vždy volněji svým citům, „dal jsem jí své požehnání, nevěda, že novou hanu uvalí na můj dům. Oh ta proklatá krev její matky přešla v bujné žíly její!... A vlastní dcera moje tak zradila svého otce!... Za to se proměnilo vroucí požehnání mé v strašlivou kletbu, a při sám bůh všemohoucí! oslepnouti chci spíše, než viděti tu zmiji, sic mne nakazí vlastní má krev a já se zpronevěřím sám sobě, všemu, co dosud myslím; sic se mi převrátí mozek a cíl všeho mého vezdejšího snažení, vytoužený sen probděných všech nocí uprchne mi, aniž se ho dopídím více, nechť bych věnovati chtěl celou věčnosť svou za jeho uskutečnění!“

Hrabě měřil při tom komnatu kříž na kříž a sepjatýma oběma rukama svíral svou hlavu, jako by uchrániti ji chtěl blízkého rozpuknutí! Tu pozastavil se, z obličeje ustupovalo poznenáhla nesmírné rozjitření, tvář zarděná opět ubledla, temný plamen shasínal pomalu v zapadlých očích, ježto před chvílí vystouply k zděšení ze svých hlubokých důlků, ruce mu posléze sklesly — a hrabě unutkal se rázem v obyčejnou mírnou tvářnosť, jako by na jednou všecko bylo s něho spadlo, co jej tak mocně bylo rozbouřilo. Zazvonil, přiblíživ se ke stolu. Starý Petr okamžitě vstoupil.

„Posvěť mi, Petře, do ložnice!“ pravil hrabě slabým hlasem.

Petr rozžhal připravený o dvou křídlech svícen a svítil hraběti.

„Byl Josef u všech truhlářů?“ ptal se hrabě.

„Byl, vaše milosti; tyto dni bude celá práce podlé rysů hotova. Též u mechanika dohotovujou se všecky objednané věci.“

„Dobře!“ pravil jako ve snách hrabě, pohlouben v nové rozměry. Chopil se tenké hole u stolku v ložnici stojící a kreslil na černém koberci všeliké figury. Zatím ho sluha poznenáhla svlíkal.

„Ah! počkej!“ zarazil náhle sluhu. „Tak, tak; zde ta příčka musí spojovati a spolu také hned děliti; tak! To kolo?... Váhou musí přijíti do běhu; když tady váha spadne, vrazí sem do klínu a bude tlačiti druhé kolo a na opak... Dej sem honem papír, Petře!... tak... postav sem stolek a jdi spat!“

Hrabě celou noc pracoval a počítal a kreslil; druhý den musil se stavěti nový model.

Tak ztrávil hrabě dnešní večer, a, když se ho upomínky na minulé časy domáhaly, míval svou nešťastnou chvíli, a tu nikdo nesměl vyrušiti ho z toho dumání. Ani jeho vlastní sestra nebývala vítána, což i sama nahlížejíc, nechtěla nešťastného svou návštěvou marně popouzeti. Když byl tedy starý sluha dnes ji zpravil o neblahém stavu svého pána, odešla se svou ztrmácenou společnicí.

Damy sotva dopadly vozu. Tetka musila pomáhati Pavlině; neboť dívka se chvěla po celém těle, jako by lomcována zimnicí. Vůz rachotil Prašnou branou na Malou Stranu. Na Malostranském naměstí zastavil.

Za chvilku vstoupily damy do svých pokojův, nemluvivše celou tu dobu ani slova. Vážné tahy staré paní jevily upřímnou útrpnosť s mladou damou.

Damy tyto zná již laskavý čtenář; starší byla sestra hraběte Rudolfa N***, vdova po generalovi P..., a její neť Pavlina vlastní dítě hraběte N.***

A jaký měla význam dnešní jejich návštěva?

Pavlina sotva uspořádala svou toaletu, vrhla se v pohovku a dala se do hlasitého pláče, zakrývajíc šátkem bledou tvář.

Její teta s outrpností pozírala na ubohou; věděla, že těšení bylo by zde od místa a ponechala Pavlinu trapnému stavu a žalosti, až by vnitřní bolesť ulehčila si slzami. Když se byla dívka vyplakala, upadla v němé zadumání, nemajíc citu pro vůkolí.

Pavlina byla asi osmnáct roků. Svěží formy krásného těla tím půvabněji se ukazovaly oku, jelikož šaty hedvábné přiléhaly na tělo, jako by na ně byly ulity. Temnozelená barva jejich, křižkovaným vzorkem prokládaná, výšila bledosť krásných tváří, ježto oživovaly temné zraky, nad nimiž se klenulo husté obočí, dodávajíc tahům okrouhlého obličeje jakéhos rázu tajené smělosti. Pěkný řecký nosík vypínal se nad rty růžovými, které s útlou bradičkou tvořily roztomilý celek. Ňadra plná ukryta byla ve vysokém živůtku, jenž se táhnul až k samému krčku, hrdě nesoucímu zajímavý obličej. Krásné obrysy svížích prsou tím půvabněji jevily se oku, čím více ukrývaly je přiléhající šaty. Temné vlasy jednoduše k ouškům sčesané upevněny jsou v zadu na hlavě jednoduchou, však vkusně upravenou ozdobou.

Pavlina seděla dosud na divanu bledá jako smrť. Ňadra se jí pnula, jako by byly v nich všecky vášně mladé této bytosti vedly veliký boj. Dlouho stála před ní tetka, dívka však pohloubena v upomínkách nepozorovala její přítomnosti; myšlénky těkaly jí v jiné doby a procházely se v sadech krásné minulosti jako libý větýrek, když vane přes rozpučené záhony vonných květin.

Bylo tomu asi rok, co se dívka vrátila z Bruselu.

Nespěchala však s celistvou touhou v náruč svých drahých, její mladé srdce poutáno bylo sladkými upomínkami k místu blahých chvil. Vzňal se v mladistvé hrudi krásného děvčete plamen lásky. Což se ptá láska po vlasti, po vzdálenosti, po času! Dívka zahořela sladkou náklonností k muži, jenžto uměl poutati umělým způsobem romantiky nezkušenou čistou mysl. Na procházkách, v kostele, všady, kde Pavlina ve společnosti vycházela, viděli se, aniž to kdo v ústavu pozoroval. Když pak později ukončila běh všeho vyučování a nějakou dobu na přání tetčino zůstala v Bruselu, aby i společenské uhlazenosti dobyla, a následkem toho navštěvovala kruhy, jimž z domu odporučena byla: tu se uskutečňovati počínaly znenáhla krásné sny, jimiž se tajně bavila v přísně uzavřených zdech ústavu. A její němý zbožňovatel, jenž dosud neměl příležitosti, promluviti se svou tajně milovanou dívkou, dostal se beze všech obtíží do těchže kruhův, jež navštěvovala Pavlina, maje volného přístupu všady, kam se mu jíti zalíbilo. Edgar R... opustil domov svůj v Anglii a cestoval právě ten rok po pevnině; zdržev se déle v Bruselu, poznal zde náhodou Pavlinu a sličná dívka stala se jeho hvězdou průvodní!

Tu Pavlina odjela do své vlasti. Rozchod obou milencův byl smutný sice, avšak nemělo trvati odloučení jejich dlouho. Edgar přislíbil Pavlině, že se zdrží v Bruselu, až mu bude psáti, muže-li přijíti za ní. Vydala se se svou tetičkou, pro ni přijevší, na cestu domů.

Generalová věděla o tom celém poměru a nepříčila se mu, poněvadž Edgar byl muž chvalitebných vlastností a pocházel ze staré šlechtické rodiny anglické, maje vyhlídku na znamenité jmění. Neviděla tedy pražádné překážky proti uzavření budoucího snad užšího svazku a ráda

přivolila, by směl Edgar navštíviti Prahu, učiníc výmínku, aby sečkal, až dostane od nich z Prahy pozvání.

Dívka se vrátila, navštívila po dlouhých letech svého otce a srdce její spíše se znepokojilo, než zotavilo — nevěděla, co mysliti o vlastním svém roditeli. Na všecky její otázky vyhýbavě odpovídala tetka; dívka nemohla se dozvěděti, proč její drahý otec vede tak smutný, odloučený, divný život. Pružná obrazivosť mladého děvčete vyličovala si přivítání stkvělými barvami; myslelať Pavlina ne jinak, než že v domě svého otce bydleti bude po boku své tety a těšila se na krásnou úlohu domácí dcery. Viděla před sebou hojné návštěvy, stkvělé společnosti, veselou zábavu a krásné večery. Všecky tyto světlé obrazy daleko nepostihly pravou skutečnosť: dívka přijela a nalezla starého, zádumčivého a, jak se jí zdálo, nešťastného otce; nepochopovala jeho chladnosť k dceři své a náhlé přechody vroucí lásky a náklonnosti a pak přechvatného rozčilení a srdcetklivé pohnutlivosti zavedly ji v cizí svět různých domnění a v labyrinth těsnících dojmů a nejasných myšlének. — Kromě toho otec nikdy nezmiňoval se o její matce, a kdykoli se stalo, že Pavlina tázala se po ní, pravil hrabě náhle rozčilen a roztržit, že záhy zemřela. A pak ani nesměla vídati Pavlina otce svého, kdy po něm zatoužila! Proč teprvé připravována býti musela její návštěva u něho! Proč otec s ní nikdy nevyšel, opominuv ukázati se pyšným na svou dceru? Proč nikdy nebylo návštěvy u starého hraběte?

Tyto otázky pořád vtíraly se Pavlině na mysl a nikdo nemohl jí patřičně na ně odpověditi.

Jednoho dne, když umluvena opět za delší čas schůzka s otcem, bylť hrabě Rudolf rozmluvnějším nežli jindy. Ptal se dívky na zákony ústavu, kde tak dlouhý čas ztrá-

vila; musela vypravovati, co víc viděla, a s tlukoucím srdcem dotkla se lehounce známosti s Edgardem R... Sotva že slova o tom pronesla, viděla změnu na hraběti. Jeho mírnější vzhled bral na sebe zase svou přísnou, chladnou tvářnosť, a pronikavé oko upřené palčivým plamenem na dívku věstilo nové pobouření.

„Není dotknuto srdce tvé jakou vášní?“ vyrazil ze sebe hrabě, chopiv křečovitě útlou ručku dcery své a divě na ni zíraje.

Dívka pomatena neobyčejným zjevem otcovým, jakož i nepředvídanou otázkou podobnou, ulekla se a nemohla pronesti ani slova.

„Ah, vina ti váže ústa, nezdárné dítě!“ vzkřikl hrabě a chvěl se po celém těle.

„„Pro bůh, otče...““ sotva vypravila zděšená dívka ze sebe.

„Ani slova! Bledosť tvého obličeje vyzrazuje tvou vinu! Srdce tvoje není čisto více, chová v sobě záhubnou vášeň nějakou a vzpírá se proti lásce k otci! Pryč ode mne!... Pryč...!“ třesoucím se hlasem volal hrabě odstrčiv ustrašenou dívku od sebe, že klesla v koleno, uleknutím skoro bez sebe.

„„Pro boha vás prosím, otče, odpusťte mi tuto vinu, je-li to vinou jakou, milovati!““... zoufale volala dívka, křečovitě objímajíc nohy svého otce.

„Milovati, milovati! Proklaté slovo to nepronášej nikdy více, sic zapomenu, že jsem tvým otcem! Chceš milovati, abys pak tím jistěji mohla zničiti? Chceš milovati, abys později tím lehčeji mohla zvražditi štěstí života toho blouznivce, jenž uvěří tvým sladkým, hanebným lžím? Chceš milovati, abys za závojem své lásky rozervala srdce, jemuž jsi zasvětila tu svou ošálivou náklonnosť? Ne-

mluv mi o tom, sice vytrhnu svůj jazyk, abych tě nemohl jmenovati více svou dcerou, sice vyrazím své oči, abych neuzřel tu tvoji tvář upomínající mne na doby minulosti; sice vyrvu poslední zbytek toho proklatého srdce, v němž dosud tepá žíla citů a v němž se budí proud krve, jenž mne víže nezlomitelným poutem ještě k tobě! Věz, nešťastnice, kdykoli vyslovíš slovo hrozného významu: ‚Miluju tě, miluju tě,‘ že to lež, hrubá lež, lež, lež!“ . . .

Hrabě se vyvinul z náruči dceřiny a odkvapil do své ložnice.

Dívka podepřela hlavu na divan, a hojný proud slz řinul se jí z očí.

Když posléze poněkud se zotavila od svého nesmírného žalu, sebrala poslední zbytek svých sil a chtěla do ložnice za hrabětem; když vstoupila, byla komnata prázdná, hrabě opustil dům kromobyčejně.

Pavlina zavrávorala nazpět. „Což jsem provinila, že se mne odřekl vlastní otec? . . .“ Odpověď nedomyslila.

Asi dva dni na to přišel Edgar do Prahy. Láska zmatené dívky k němu rostla tím více, anžto Edgar vynakládal vše, aby jí byl hoden. A sama zápověď otcova nítila city její tak, že náklonnosť vzrůstala poznenáhla v nevázanou vášeň. Viděla ť Pavlina v Edgaru jedinou svou spásu, aby ušla strašlivému stavu, v nějž ji byly tak neobyčejné poměry uvrhly, aniž bylo naděje, že se kdy více změní. Co měla počíti ubohá dívka? Otci nesměla se nikdy více zmíniti o své lásce, a její milenec usiloval, aby se rozhodla, podati mu svou ruku a zasvětiti sňatkem pravosť svých citův! Mohla podati ruku k svazku, jenž nedojde nikdy požehnání otcova? A jaké měl otec příčiny, brániti citům, v nichž úplné uskutečnění jejího štěstí spočívá? Vždyť ani nevěděl, že předmět lásky její

hoden jest největší úcty! Jedná její otec s ní jak otce hodno? Vždyť dosud ani jednou nezatoužil po dceři, nenavštívil ji puzen otcovskou láskou k ní. Ona proň, jak se zdálo, v Praze ani nebyla a kdyby se dívka sama nebyla povždy ucházela o to, aby navštíviti směla svého otce, snad by ji dosud nebyl ani viděl. Jaký to otec? Nikdy nepohovoří o sladkém věku jejího dětinství, nikdy nevěnuje upomínku její matce, jejížto památku světit byla se naučila v ústavu mezi cizími lidmi. Ach! otec odvykl svému dítěti, nevidí v něm více svazek lásky, nýbrž pouhou hříčku svého strašlivého rozmaru. Protož tak chladný, protož tak bezcitný!

A naproti tomu ta oddanosť Edgarova! Každé přání v oku se jevící dočká se jím nejkrásnějšího uskutečnění! každá chvilka jemu popřaná je oběma zdrojem nesměrných radostí.

Edgar nepromluvil nikdy více o starém hraběti, když se byl dozvěděl, jak nakládá se svým dítětem. Pavlina stěžovala sobě na neštěstí své; tu Edgar vyslechnuv ji, napomínal ji spolu k trpělivosti. Úctu ztratil však všecku k jejímu otci, poněvadž nevěděl, co minulosť jeho ukrývala, a posuzoval ho jako obyčejného člověka, který se pominul se svými smysly a sobě a jiným jsa k trýzni, tráví život mrzutý a jednotvárný, jiným nesnesitelný. Mohl vládnouti takový člověk mravně dcerou svou? Směl jí snad brániti, aby opovrhla k vůli rozmarům člověka s rozumem se minuvšího uskutečněním svého štěstí?...

Edgar byl muž odhodlaný a plný energie. Neopominul mluviti s generalovou o svých záměrech a vyjevil takto upřímně úmysl svůj, slaviti sňatek s Pavlinou i bez dovolení svéhlavého otce. Generalová se z počátku toho ulekla: poznenáhla však uvykala té myšlénce a předloživši

sobě možné následky podobného kroku, neviděla pranic neobyčejného v celém tomto jednání, uznávajíc vše za přirozenou věc. K tomu ke všemu uplynulo již několik neděl od právě vypravovaného posledního výstupu v domě hraběte Rudolfa, a otec nezatoužil po svém dítěti. Generalová viděla v tom neomluvitelnou přemrštěnosť a konečně se rozhodla přivoliti k sňatku, považujíc Pavlinu bez toho od jejího mládí za svou vlastní dceru. Všecky mravní následky, ježto by snad kdysi vyvinouti se měly z povolení sňatku, mileráda a s lehkým svědomím chtěla převzíti na sebe, vidouc to býti svou povinností, neporušiti štěstí děvčete, ano býti k dosažení cíle jejích tužeb nápomocna, anžto se zde jednalo o blaho dvou stejně šlechetných duší.

Venku na statku generalové slavil se tiše a bez úpravy sňatek Pavlinin. Bylo ujednáno, že Edgar zůstane potud v Praze v domě své choti, pokud by starý hrabě příhodným způsobem se nedozvěděl o jejich sňatku a pozměniv časem své blouznivé náhledy, nepřilnul snad úžeji k dítěti a nesmířil se s nepoznaným chotěm svojí dcery.

Jednoho dne zkázal hrabě pro Pavlinu. Neobyčejné toto obeslání vzbudilo v domě generalové nevšední ruch. Mladá paní nebyla by snad jindy viděla v tom nějakou obzvláštnosť, ale dnes nemohla se ubrániti jakési úzkosti, když pomyslila, že předstoupí před otce co manželka, dělící nyní svou lásku a povinnosť mezi otcem a chotěm. Sotva se dočkala určené hodiny, ráda byla by měla dnešní večer již za sebou. Generalová chtěla ji doprovázeť; Pavlina vyžádala si, že půjde sama, ačkoliv by byla velmi ráda k tomu svolila; avšak hrabě výslovně si byl vyžádal dceru samotnou, a jednati proti jeho vůli bylo by popudilo chorobnou mysl jeho.

S těžkým srdcem vstoupila Pavlína v obydlí svého otce. Starý Petr přivítal mladou damu s uctivou pokorou a uvedl ji podlé rozkazu svého pána v černý kabinet hraběte. Komnata byla již osvětlena, ač se venku počínalo teprvé chýliti k večeru. Bylo to na podzim.

Černé záslony u oken byly spuštěny, na černě potaženém stolu rozloženy byly všeliké papíry; avšak nebylo viděti dnes mezi nimi ani jediné kresby. Vedlé papírů stál kalamář s upravenými péry; podlé lampy byly rozžžaty dvě svíce. Ostatně bylo vše ve starém pořádku.

Když byla Pavlina pomocí Petrovou v knihovně odložila šat, vstoupila do kabinetu.

„Račiž vaše milosť posečkati," uklonil se starý sluha, „pan hrabě již ví, že jste přijíti ráčila."

Pavlina zůstala samotna. S tlukoucím srdcem očekávala, brzo li hrabě ze své ložnice vystoupí. Neobyčejná bledosť umístila se v její tváři.

Záslony u dveří ložnice zašustily — hrabě se ukázal na prahu. Byl bledý jako smrť, starostlivé dceři zdálo se, že je churav. Oko planulo zimničním plamenem, v tvářích sídlila chladná přísnosť, jižto černý jeho oblek ještě množil. Svou bluzu měl oběma konci přes sebe přehozenou, ruce svěšené byly podlé délky napřed přeloženy. Celé jeho vystoupení a zjev jevily něco slavného, velebného; zádumčivý úsměv hrál na seschlých rtech a vyzrazoval darmo ukrývanou bolesť.

Když hrabě vstoupil, ulekla se Pavlina jeho zjevu; nic však méně pomalu popošla k němu, chtíc mu políbiti ruku. Hrabě pokynul na pozdravení hlavou.

„Zůstaň, zůstaň!" pravil, upíraje pronikavý svůj zrak na mladou paní. „Ty's churava, dcero, tvá neobyčejná bledosť jeví to neomylně."

Pavlina němá pohlídla k otci, zrak její potkal se s otcovým, sklopila svoje zory.

„„Jsem zdráva, otče!““ vydechla ze sebe.

„Duševně churavíš, dcero; neupírej mi, co vidím, co čtu v celém tvém zjevu.“

Pavlina neodvážila se vznésti svůj zrak.

„Chci věděti, co je příčinou toho,“ příkřeji šeptal hrabě, přistoupiv blíže k Pavlině.

„„Mám, smím vám to říci, otče?““ vzpřímila se poněkud Pavlina; „„bojím se, musila bych učiniti výčitku vám.““

„Nuže, pověz mi!“ poněkud měkčeji pravil hrabě. „Nebuď tak uzavřelá!“

„„A kdo tím vinen, otče?““ tázala se Pavlina, najednou cítíc v sobě neobyčejnou odvahu. „„Zdaž jsem mohla já k vám co dcera dosud mluviti? Chladně jste mne přijal, když jsem po letech spěchala v náruč vaši! Málo kdy smím patřiti ve vaši tvář; místo lásky, po jakéž jsem toužila a toužím dosud, podáváte mi chladnou odměřenosť a nechcete viděti slzy, ježto prolévám, že jsem ztratila otce v tom okamžiku, když jsem ho nabyla. Dlouhých osm neděl uplynulo, — vy jste nezatoužil po svém dítěti; a já nesmím přiblížiti se k vám, když mne srdce pudí neodolatelnou mocí k vám. Otče, objal jste mne celý ten čas, co jsem se navrátila z ciziny? Přitulil jste mne k svému srdci? Pocítila má ústa svátosti vašeho otcovského políbení? Ach! to užírá na kořenu mého života; to mne vrhá v davy neskladných důmínek, to mne přivedlo tak daleko, že jsem...““

Zakryla vzpamatovavši se šátkem svůj krásný obličej, usedavě štkala.

Hrabě stál tady s hlavou svěšenou, rty se chvěly, oko shasínalo. Slzy zaleskly se v těch suchých důlkách,

chtěly zvítěziti nad ledovou korou, jež se byla upjala okolo jeho srdce; tu se střásl, jako by chtěl všecko to lživé přilnutí citův k němu se sebe svrhnouti, a pravil s jizlivým výrazem v řeči:

„Pěkně umíš mluvit, dcero, pěkně; a víš, co to je, co's pravila? Víš, jaký význam mají tvoje slova? Lež to, hrubá lež, šáliti chceš starého otce, sáhnouti mu chceš v bolné srdce, abys je rozdrtila svým lichocením! Oh, znáš se v tom dobře!“

„„Ustaňte, otče, pro boha, ustaňte, sice pukne mi srdce nesnesitelným hořem!““

„Óh! nepuká vám tak z lehka to hadí vaše srdce, milé ženy! Svým pochlebným jazykem umíte v ně vmluviti nového života, kdyby vám puknouti chtělo! I tvůj jazyk vypůjčuje si krásných slov, abys jimi omámila! Ach, jsi ty pravá dcera své matky!...“

„„Otče!““ vzkřikla Pavlina a vrhla se k hraběti, uchopíc jeho ruku. Na jednou probleskło jí v hlavě. „„Otče, co znamenají ta slova?““ tázala se umírajícím hlasem, křečovitě svírajíc rámě hraběte.

„Ty znáš jejich význam, jsi žena, jako byla matka tvoje! Kdybys jich neznála, nebyla bys se jich tak nápadně ujala. Ano, také tvé srdce je pokaleno a otrávena v něm čistota citův. Ano, vždyť jsi mi to sama vyznala; a teď vidím, že tebou zmítají hanebné vášně. Jsi čista? — Odpověz mi na své svědomí, že's čista, jako padlý sníh, a já tě uchvátím silnou rukou vší zkaženosti a zasvětím tě blahému životu!“...

Hrabě úchvatem duševním ztrmácen usedl na fauteuil u stolu stojící. Pavlina vrhla se mu k nohám a vzpínala k němu ruce, a v upřených očích jevila se celá uděšenost, jížto hynula.

„Jsi čista, dcero? odpovídej!" doléhal hrabě nemilosrdně.

Mladá paní vzlykala, nemohouc pronésti slova.

„Jsi-li čista," pokračoval hrabě, „musím tě čistou uchrániti. Zde podepíšeš tuto listinu, jížto odstupuješ všecko svoje jmění velikému ústavu pro chudinu; za tři dni vstoupíš do kláštera!" ...

„„Ano, ano,"" vzkřikla Pavlina, „„mileráda podepíšu, ale do kláštera jíti nemohu!""

„Ty půjdeš, nechť bych tě násilím odloučiti měl od všeho provinění!" vzkřikl hrabě, vyskočiv a divoce odmrštiv dceru na kolenou u něho klečící. „Při sám bůh! Ty se podvolíš mé vůli aneb přestaneš býti na vždy mým dítětem!"

„„Nemohu, pro boha věčného! Odpusťte, otče, já nemohu,"" svíjela se mladá paní před hrabětem, vtělený žal a oživěná zoufalosť. „„Nejsem vládkyní svých činův více, jsemť podrobena vůli svého — manžela.""

„Nebesa mocná!" zachraptěl hrabě a vrávoral k divanu. „Tím mi ještě dlužil osud můj! Nuž, jdi, nezdárný plode mého života, jdi a plň vůli svého manžela! Avšak zapomeň, můžeš-li, že's měla otce. Zhanobila's dům můj a jmeno moje; budiž ti hanba, co živa budeš! Tvé vlastní slovo budiž ti věštcem mé kletby! Pryč, nechceš-li, abych vlastní své srdce před tebou z krvácejících prsou vyrval a rozchvátil je jako dravé zvíře! Pryč mi z očí! Nechť přestanou viděť, aby nezíraly moje neštěstí! Pryč! ... Pryč! ... Plod tvého života ať se vymstí nad tebou a pomstí svého děda!" ...

Hrabě se vzchopil, vyrval se z křečovitého opjetí rukou ubohé ženy, kteráž mlčky, se zdrvělým zrakem se zavěsila okolo těla jeho, a sotva došed ke dveřům své

ložnice, sklesl, strhnuv záslony s veřejův visící... Vzlykal udušeným pláčem, prolévaje slzy dávno, dávno zapomenuté....

Celou zimu nespatřil ani sestru svou; posledním zbytkem ucházejících sil pracoval na svém idealu; a ačkoliv vždycky v svých nadějích zmýlen — přece neustále trápil se počítáním a kreslením, takto v týravé práci zapomněti chtěje na sebe a na celý svět.

Ubohá Pavlina sotva se zotavila ze svých bolestí, že ztratila otce, a již ji opět zastihla druhá neméně strašlivá ztráta. Její manžel vyjel na venek k jednomu svých přátel na honby, nevrátil se však více v náruč manželčinu do Prahy. Potkala ho strašlivá nehoda; smrtelně na honbě raněn, nedočkal se ani příchodu své drahé Pavliny a zemřel v rukou cizích, vzdálen vlasti svojí.

Uplynula zima, blížilo se opět jaro. Život u generalové byl smutný, tichý, teskný. Pavlina duševně se pozenáhla tišila — avšak osudy, jež ji nemilosrdně potkaly za tak krátký čas a všecky její naděje a všecko štěstí rozmetaly, na vždycky vepsaly známky užíravého žalu na čelo, kdežto dříve jedině mír a sladká veselosť svůj stánek rozbily. Jako urvaný kvítek vadla mladá paní, majíc půvab mírné žalosti v zevnějšku svém, jenž její dojemnou krásu ještě výšil, ač zakrýval tajně upadající lístky sotva rozpučeného poupěte. Že úplně neklesla pod strašným břemenem osudu tak hrozně na ni doléhajícího, děkovala jedině své mužné a spolu pokorné mysli, ježto v upřímné zbožnosti nalézá podporné pomoci. Sama trpíc, stala se

nyní andělem dobroty a laskavosti u všech, kteříž trpěli také; chudina nazývala ji milostnou matkou, neb prostředky výdatnými podporovala všady, kde pomoci potřebí bylo. Veliké části jejího značného jmění, v jehožto požitku byla, staly se zdrojem mnohého štěstí, staly se pramenem ukrytých radostí v příbytcích, kam hvězda blaha nikdy nezavítala. Generalová ráda podporovala mladou paní, a činiti dobrodiní stalo se prvním a posledním úkolem nešťastné Pavliny. Často přelítla jí myšlénka hlavou, nemá-li vstoupiti do kláštera a takto vyplniti přání otcovo; avšak celé její vychování brojilo proti uskutečnění podobného úmyslu. Bezčinně zvražditi poslední zbytek života v prázdném ukájení svých hříchů: to se příčilo mysli její vzdor tolika zápastem života v zdravé čistotě uchované.

A přece jediné přání chovala ještě prsa její; toť bylo předmětem všech jejích myšlének, toť tajným životem všech jejích snův. Odpuštění otcova chtěla dojíti a spolu dovolení, by s ním sdíleti mohla tichý, opuštěný jeho dům. Tetka hleděla napomáhati uskutečnění tohoto jejího přání, seč byla. Když se hrabě dověděl, že manžel dcery jeho hroznou náhodou se světa sešel, zdálo se, že jeho ostrá příkrosť poněkud se mírnila a důkazem toho bylo první opět se sejití se sestrou. O neštěstí, jež potkalo dceru jeho, nezmínil se však; když pak sama generalová počala mu domlouvati, by nenakládal tak nelidsky s dítětem svým, by ji přijal co otec v náruč svou; tu neodporoval, mlčel však a upadl v dumání, z něhož jej vyvábily nové plány kol a toušů, a hrabě počal počítati, jako by sestry vedlé něho nebylo.

Dnes uzavřela tetka vzíti svou neteř k hraběti a užiti první příležitosti, aby smířila dítě s otcem.

S tlukoucím srdcem kráčela Pavlína po boku své tetky; pružnosť jejích nervů byla však tak rozedrána strastnými nehodami, že mladá paní sotva držela se na nohou, když vystoupila na chodbu, kamž její noha skoro půl roku již nevkročila.

Volily však damy nešťastný den; hrabě zabíraje se poslední doby častěji v říše upomínek a v klamné časy dávno ušlé minulosti, počal churavěti na mysli a kdykoli ho zasáhlo kouzlo rozechvěného uzpomnění, byl ztracen celému okolí a žádal býti samoten a nevytrhován. A tak odešly damy pro dnešek s nepořízenou.

Tak jsme je poznali na počátku našeho vypravování.

Když se byla mladá vdova vzpamatovala, trvala rozmluva s generalovou dlouho do noci. Uzavřeno, ptáti se každý den, v jakém rozpoložení hrabě se nachází, a jakmile to okolnosti dovolí, překvapiti jej a k smíření jaksi mile přinutiť.

Hrabě pracoval celý týden bez odpočinku; probděl několik nocí po sobě, krásná naděje, dojíti cíle neskonalé své snahy, blížila se k uskutečnění. Sestavoval nový stroj, neustále počítal. Jednoho dne panoval v jeho domě nevídaný život; jeden truhlář a strojíř přicházel po druhém, v komnatě, kde modely neměly více místa, bylo podivné podívání. U prostřed prostranného pokoje toho stál malý stroj, právě dohotovený; hrabě v nesmírném rozčilení běhal po svém obydlí, psal nesčíslná psaní do Ameriky, do Anglicka, do Francouz. S udivením dívali se lidé naň a na stroj a čekali, až se hrabě utiší. Tu se přiblížil k stroji, spustil neouhlednou závorku a stroj se počal pohybovati a jezdil po komnatě říděn lehkou stuž-

kou v kole, buď menším či větším, jak si hrabě umínil. Když byly zkoušky trvaly již asi hodinu, propustil hrabě všecky přítomné a zaraziv opět závorku na jistém místě na stroji, zastavil jeho běh. Dni následující byl blažen nevýslovně!...

Avšak tolikerou prací přenapínavou, rozčilením a nesmírnou radostí úplně neobvyklou strmácen, nemohl se déle držeti na nohou; na jednou chopilo se ho chvění po celém těle, jemuž darmo se vzpíral. Musil ulehnouti. Zmocnila se ho zimnice. Teď, když měl požívati ovoce svých neskonalých snah, jimž věnoval celý svůj život, všecko svoje myšlení, každou ducha sílu, jimž obětoval štěstí svého vlastního srdce, všecky prospěchy, jimiž mohl oplývati na základě svého znamenitého jmění: teď uvalila ho náhle nemoc na lůžko, každou minutou nebezpečně vzrůstající. Úplná vláda všech údův mizela, tělo se očividně bořilo, jedině duch jeho byl bystrý, unášen krásnou myšlénkou vyplněného úkolu!

Lékař odcházel dnes s vážnou tváří.

„Pane hrabě, nepřejete si mluviti s paní generalovou?"

Tato otázka překvapila nemocného.

„„Proč, doktore?""

„Je vám nevyhnutelně potřebí ženského opatrování, pane hrabě."

„„Nuže, ať přijde!"" odvětil hrabě a sklesl nazpět na lože; krátká tato rozmluva způsobila v něm nevšední pobouření. Teď viděl, že nebyl dosud nikdy nemocen a následkem toho nezatoužil též nikdy po ženské ruce od toho času, co se vyhojil ze svých ran. Oh, jak tu ležel, opuštěn, samoten, od nikoho nemilován! Přilnulo však jeho srdce k někomu? Co z toho měl, že celý svět ne-

náviděl pro jedinou vinu své nešťastné manželky?.... Jinak mu dnes přicházelo ťukání těch velkých hodin, jejichžto kyvadlo sem tam pomalu se rozháněje, odměřovalo svým padáním a vznášením se poslední doby jeho života!...

On se zamyslil; jeho duše letěla v dalekou minulosť a nezvyklým letem poustávala na všech místech a při všem, kde a co ho kdys těšívalo, Viděl svoje dítě, ježto vystrčil do ciziny, by ji odcizil vlastnímu srdci; viděl svoji dceru, jak ji odvrhl od sebe, viděl ji, jak se svíjela u jeho nohou, když na ni vychrlil kletbu... ach! ne, nikoliv kletbu, nikoliv hroznou kletbu!!... Vždyť jí nezasluhovala! Učinil dobře, že s ní nakládal tak bezcitně, tak neotcovsky? Vždyť ji chtěl uchrániti všech budoucích vin, všeho neštěstí z nich vyplývajícího!

A ona přece ho miluje! Přec naň myslí, přec po otci touží! Či ne? . . . Jak ráda by sklonila se nyní k němu, kdyby se nestrachovala, že ji otec, vlastní její otec opět odvrhne od sebe! Oh, jak sladko by mu býti musilo okolo srdce, kdyby nyní u lože jeho dlela, kdyby se k němu sehnula, kdyby přižehla ty své vřelé rty k jeho vyschlým lícím a dodala zdravého života svým teplým dechem v jeho bezvládné oudy!.... Ano! dávnoletý led jeho zvadlého srdce musil by se rozplynouti v horoucí slzy, kdyby dítě se k němu sehnulo a lásky rosou občerstvilo planoucí čelo!... Ano, ten krásný obraz, jak se mu živě před oči stavil, tak okouzlil churavce, že rozestřel svou slabou náruč a chtěl obejmouti své dítě, aby je více od sebe nepustil!...

„Ha! nebesa! co to?“ zvolal hrabě, probudiv se ze svého kouzelného snění; ano, vždyť jímal dceru ve svou náruč, vždyť mu spočívala nešťastná vdova na srdci, vždyť

mu padaly slzy ve vyzáblé tváře, vždyť cítil ty horoucí polibky na svých uvadlých rtech!...

„Odpusť mi, dítě moje! odpusť mi, drahá dcero!" slabě šeptal hrabě a umdlen sklesl v své lože nazpět, blahý úsměv hrál na jeho tváři!...

Za chvíli procitnul ze svého unešení. Pavlina klečela u jeho lože; on ji přitáhl k svému obličeji, položil hlavu svou na hlavu její a líbaje neustále to krásné tělo, hovořil s ní jako s malým děckem, tulil ji k sobě a šeptal nesrozumitelná slova.

„Cítím konec svého života, milé dítě," pravil po chvíli hrabě, ohlídnuv se po komnatě; tu uzřel svou sestru Amalii. „Jsi tu také, sestro? Vítána buď! Zavolejte mého sekretáře a jeho písaře! Ujednám, co ještě ujednati mám! A starý Petr ať mi sem přinese z vedlejší komnaty můj stroj! Ať ho postaví tady dolů na stolek u mých nohou!"...

Vše se vykonalo podlé přání nemocného; hrabě diktoval jistým hlasem sekretáři... za půl hodiny bylo vše v pořádku.

Damy přistoupily k loži. Hrabě opět upadl ve snění.

„Pavlino, moje dítě," počal hrabě, „slib mi, že nikdy nepodáš ruku druhému manželovi!"...

„Drahý otče, slibuju, slibuju!" odpověděla Pavlina s největší vroucností.

„Státi se nevěrnou svému manželovi, je hrozné, dcero; já to zkusil, já to cítil po celý svůj život. Teď teprvé poznal jsem zase, co je rozkoš svatých citův, jichž jsem se odřekl na vždycky! Óh, byl to život strašného obsahu! Žíti bez srdce je trýzeň nevýslovná'... Za přeludem jsem se honil, a teď, teď dosáhnuv cíle, ztratil jsem ho zase... Ha!" vzchopil se náhle hrabě z lože z úplna změněn, „já

dal zaň srdce své, život svůj nedám! Zvrať se v neladnou spoustu, proklatý stroji, já jsem ztratil nejkrásnější část sebe sama, nechci spatřit živý plod života svého pro plod smrti!... Pryč! Pryč!... ty příšero mých snův, ty upíre mého spánku, ty hade mého srdce, ty jede mého života, pryč!" křičel v posledním návalu svých sil, vrazil do stolu, na němž zázračný stroj stál, a skátil ho; stroj spadl na zem a všecky jeho části se roztrhly a roztíkaly po prostranné komnatě!...

Hrabě se díval za koly a touši, jež se kutálely po podlaze, a divoce se zasmál! Pak sklesl opět na lože, podíval se ještě jednou na zbytky svých tisícerých snah, podal dceři a sestře ruku, ukázal na malou knihovnu, podlé lože uspořádanou a z kabinetu poslední dni sem přinešenou a pravil vážně: „Mou knihovnu spalte! spalte!... A teď, s boh..."

Poslední slovo nedoznělo. Hrabě usnul a neprocitl více!...

Pavlina líbala s pláčem studené rty nalezeného otce.

Druhý den oznamovaly noviny smrt hraběte N***, nešťastného... blouznivce!...

SEMILOV.

Noveleta.

(1859.)

I.

U prostřed veliké zahrady stál na malém úklonku hory o husté lesy se opírající malý sice ale výstavný dvorec. Průčelí šlo k západu, dvoje malé dvéře vedly po stranách do domu, pro vozy šla cesta v zadu v malý dvůr. Stavení mělo asi osm oken, bylo o jednom poschodí, a červená nová střecha mile zdobila obydlí rodiny Vilímovské. Byl to zámeček statku Ostroborského, nedávno opravený a v nájem panu Vilímovskému daný. K jihu od zámku vedla silnice přes malý šumný potok v lesy, a k východu šlo se ovocnými sady k velkému rybníku, na němž několik malých ostrůvků se houpalo modrými vlnami; pomocí malé loďky u skromné besídky na kůl přivázané mohlo se doplaviti k ostrovům, které pečlivou rukou proměněny byly v zahrádky.

Bylo k večeru. Slunce vrhalo žeřavé paprsky v okna bílého dvorce, teplý vánek dral se z lesů v rozlehlou krajinu, velebné ticho se rozkládalo nad kvetoucími stromy a několik lip před dvorcem v polokruhu se klenoucích vedlo tajemnou rozmluvu s uspávajícím se ptactvem, ježto milé přístřeší nalézalo v hustých haluzích větříkem mírně ohýbaných.

V dvorci bylo živo. Pan Vilímovský a jeho rodina očekávali hosti. Syn Karel psal svým rodičům, že nepři-

jede tehdy sám domů, že si přiveze na-čas svého pobytí ve kruhu domácím milého přítele Arnošta, a žádal svou matičku a drahou sestřičku, by uchystaly všecko k důstojnému přijetí neznámého jim arci hosta. A návěští to pobouřilo celé hospodářství paní Vilímovské; dcera Amálka měla sladkých starostí a nemálo práce, aby vše připravila dobře a vkusně, a tak si pospíšila, že již dva dni před příchodem bratrovým komnata pro hosti ponechávaná stkvěla se čistotou a pořádkem jako kaplička. Bylať to komnata nárožní na jižní straně stavení, jejížto vyhlídka šla dílem k lesům na západ, dílem pak na tichý rybník a na prostranné louky za rybníkem do dálky se táhnoucí.

Bylo přes sedmou hodinu. Starý Vilímovský chodil po velké komnatě jídelní, kde bylo prostřeno pro očekávané a pro domácí. Bylť to pán asi padesátník, vlídných tváří, upřímného oka, prosté mluvy. Nosil se rovně, hlavu maje vzpřímenou, tak že imponoval každému na první setkání, až srdečným hovorem k sobě připoutal. Měl letní šaty z ruského plátna, v ruce držel široký klobouk, za nímž měl jestřábí a sójčí péro.

Tu vstoupila dcera Amálka z druhého pokoje. Byla v jednoduchých šatech kotonových velemile ušitých, v polokrátkých rukávkách, s poloobnaženou šíjí. Její prostřední postava houpala se lehýnkým krokem, černá hlavinka kolíbala se na milém krčku, temnomodré oko pozíralo z temného zákrytu černých obrv, jako viola ze stinného lupení. Malý nosík, skoro bledé líce a rty jako z malin tvořily rozkošný celek.

„Jdi, Amálko, a řekni matce, že půjdu Karlovi vstříc!“ oslovil svou krásnou dceru starý Vilímovský.

„Aha, tatínek nemůže vydržet,“ usmála se čtveračivě

Amálka a škádlila svého otce roztomilým způsobem. „Nu dobře, tak jen jdi, tatínku, jdi, však vy se minete, a Karel bude spíše doma než ty!“

„Snad by nejel tou ouvozovou cestou?!“ tázavě odvětil starý pán. „Vždyť bude po věerejším dešti oškliva. Já půjdu na silnici.“

„Ah!“ vzkřikla Amálka a přiskočila k oknu. „Již jede, právě vybočil z lesů vůz.“

Vilímovský posadil klobouk na hlavu a spěchal ven.

Amálka běžela do kuchyně.

„Matinko! již jedou, již jedou!“ volala třesoucím se hlasem.

„Ale děcko, nebuď jen tak splašená!“ odpírala paní Vilímovská. „Vždyť pak sama nemohu se dočkati Karla, ale musíme přece se slušnou vážností přivítati jeho přítele.“

„Což nepůjdeme dolů?“

„Nu jdi si, jdi; já přijdu hned za tebou, až řeknu Bětušce, aby honem stloukla čerstvého másla; můžeš říci Petrovi, aby přinesl velikou baňku piva ze sklepa. Budou míti naši pocestní asi dost velkou žízeň.“

Amálka odskočila, vše bylo v pořádku, matka se s ní sešla dole před domem pod lipami. Bylať to rozmilá matrona, ta paní Vilímovská. Asi přes čtyrycet roků, dobře zachovalá, velmi příjemného obličeje a nad míru šlechetného srdce. Rozumná a povážlivá, dobrá rádkyně všem, které důvěra k ní vedla. Ve vůkolí známa jenom pode jmenem „stará paní“ a od nejchudšího obyvatelstva milována a ctěna pro svou štědrost a laskavosť.

Tu viděli obě ženštiny vůz u potoka. Tam zastavil, dva mužšti vylezli z kočáru, starý Vilímovský právě k nim dorazil; matka i dcera viděly, jak se mužští objímají, a sotva se dočkaly, brzo-li všickni dojdou do dvorce.

Konečně byli pánové u lip.

„Vedu ti, matinko, hosta; zde můj přítel Semilov, můj takměř kolega,“ volal Karel, mladík asi šestadvacetiletý, velké postavy, jiskrných očí, nenucených, okrouhlých pohybů, tváří zdravotou bujících.

Semilov se uklonil. Bylť o něco starší než Karel, temných vlasů a očí ohnivých, štíhlého vzrůstu, bledých tváří. V celé jeho postavě bylo něco půvabného, něco poutavého. Se zjevnou radostí upírala paní Vilímovská oči na cizího muže a přivítala ho srdečně.

„No, a to je moje sestra, o níž jsem ti povídal, Semilove!“

„Přeju, aby se mnou slečna tak přátelsky jednala, jako její bratr,“ oslovil Amálku Semilov a uchopiv se dvorně její ruky, zlehýnka ji políbil.

Amálka sklopila očka a zvala hosta v domácí přístřeší.

„Prosím, vás, nechte komplimentů a pojďte,“ domlouval Karel; „já mám, upřímně řečeno, veliký hlad.“

„A moje stará se již také vytratila, aby vše bylo v pořádku,“ dokládal Vilímovský. „Tedy pojďte! Avšak jak jsi pochodil, Karle?“ obrátil se k synovi, anžto Semilov, podav rámě Amálce, vcházel právě do domu.

„Podlé tvého přání, otče. Hutě jsem najal a správce myslí, že za čtvrť roku vybéřeme nájemné a ostatní čas že bude k našemu prospěchu. Ale musíme do toho něco vraziť.“

„Dal ti nějaký přehled všech výloh?“

„Ano, zde to mám.“

„Nuž dobře, zítra se do toho podíváme.“

„Máme na to asi čtyry neděle času, milý otče. A ten čas ztrávíme zde. Semilov je majetníkem hutí Voborských,

jak již víš. Opustil svůj statek proto, že se chce uzdraviť proměnou povětří. Byl' těžce nemocen a chtěl někam do lázní. Já mu nabídnul náš dům a on přivolil arci jen na osm dní. Je to dobrý člověk; bude mým sousedem, až se usadím na hutích. Byli jsme již v akademii dobří přátelé. Někdy je arci melancholický, ďábel ví, co má v hlavě. Nesmí se ho nikdo na příčinu toho zeptati."

Tak došli otec a syn do domu, a za malou chvíli seděla celá rodina i s hostem vesele rozmlouvajíc u stolu. Pozdě do noci byli všickni pohromadě.

Když se octli naši přátelé ve své komnatě, umlkl Semilov.

„Nuž a jak se ti u nás líbí, Semilove?"

Semilov se vytrhl.

„Ó nedobře's učinil, že's mne uvedl do vašeho milého domu!"

„Co to!?"

„Tvoje sestra je milá, milá duše!"

„Vidíme, vidíme, Semilove! Jen se do ní nezamiluj!"

„Nežertuj, Karle! Já jí přinesl za její dobrou duši neštěstí!" zadumal se Semilov.

„Já!" zíval Karel a v polobdění shasnul svíce. „Ty zase divně mluvíš, Semilove!"

V tom Karel usnul. Semilov ale dlouho nespal. Sličná dívka obletovala jeho mysl.

Přistoupil k oknu. Venku bylo světlo od měsíce, hvězdy na nebi v plné hojnosti; opozdilý cvrček pěl svou noční ukolíbavku. Semilov stál asi hodinu nepohnutý a díval se do hluboko temného blankytu.

II.

Semilov pocházel z Ruska. Asi v dvacátém roku poslán od zámožných rodičův arci s velikou starostí co jedináček do ciziny, aby se zdokonalil v technických vědomostech a pak nastoupil správu rozsáhlých uhelných skladů, ježto naň co dědictví čekaly. Jel do Anglicka, a sotva že vstoupil na půdu industrie, zastihla ho strašlivá zpráva o úmrtí jeho otce. Navrátiv se domů dočkal se brzy i smrti matčiny, a od té doby neměl více stání ve svém domovu. Uspořádav své záležitosti, odejel opět do Anglie, odtamtud odebral se do Paříže a pak navštívil též Italii. V Neapoli zdržel se delší čas, podílu bera ve všech rozkoších, jakéž mu bohatství jeho poskytovalo. Avšak zde ho také potkal příběh, jenž rozhodl nad jeho celou budoucností. Poznal zde dívku nevšední krásy, bystrého ducha, jemných způsobů. Bylť poután první dobu horoucností její náklonnosti tím více, anať mu dívka obětovala všecky ohledy, kterýmiž byla vázána k poměrům své rodiny. Zanášel se Arnošt také pevným usnešením, že ji pojme za ženu svou, až by se jen uspořádaly ještě rozpaky jejich rodičův, týkající se rozdílu v náboženství. Tu volal Arnošta důležitý dopis do severní vlasti a rozloučení se s milenkou bylo těžké. Večer před odjezdem bavil se ještě Arnošt v zahradě s Elenou, a dívka div nezhynula smutkem a vášnivou láskou.

„A budeš mi věren, Arnošte?“ tisknouc jej k sobě, tázala se třesoucím se hlasem, když usedli na drnovém sedátku blíže břehu mořského, odkudž hučely umíravě vlny lehkým větrem poháněné. „Ó zůstaň jím a přijď brzy!“ dokládala Elena. Její černé oko planulo jako po-

chodeň větrem rozdmýchaná, její ruce spínaly šíj Arnoštovu a ňadra její přitisknuta k prsům milencovým pracovala ruchem rozbouřené vášně, žhavý dech vanul na líce mladíka, jenž zhrozen tím výbuchem plamenných citů dívčiných sotva se vzpamatoval.

„Eleno, nebuď bláhova!“ odpíral; „utiš se poněkud, vždyť se opět navrátím, jak mi jen možno bude!“

„Ach ty's chladným, Arnošte, dnes, dnes, kdežto sama láskou k tobě bych zahynula, kdežto bych v náručí tvé skonati chtěla v tom plamenu tvého hledu! Vy tam na severu neznáte ten žár, jímž my tu žijeme a hyneme! Arnošte, přisahej mi! Slib mi věrnou lásku!“ dokládala a nedočkavě udusila jeho odpověď horoucím, dlouhým políbením, a sklesnouc sama v sobě v jeho náručí, svezla se po jeho boku skoro bez sebe chvatem a rozjitřeností. Pak se za chvilku vzchopila novou silou, uchopila se jeho ruky a pravila s výrazem tak důtklivým, že se Arnošt zachvěl po celém těle:

„Arnošte, ty's můj, žádná moc na světě mi neoderve tebe! Ty musíš mi zůstati věren... anebo běda, kletbu sypám na tu, kterou po mně líbati budeš! Ať ti umře v náručí smrtí podlou, ať ji potká neštěstí všemi hrůzami, ať otráví tobě každým políbením celý rok tvého života!“

Dopravivši zlíbala Elena Arnošta ještě jednou a pak odkvapila ve své divokosti tím krásnější, tím svůdnější.

Od té doby uplynula dvě léta. Dálka, ježto dělila Arnošta od Eleny, nezměnila nic v jejich lásce dlouhý čas. Elena psala velmi často a stěžovala si, že jí Arnošt nepíše; on však neopominul, zodpověditi každé psaní, a vždy ji ubezpečoval, že na ni vzpomíná, že jí píše. Elena arci nevěděla, že Arnoštovy listy od rodičův zabaveny bý-

vají; chtěli rodiče její, aby dívka upustila od svého milence, jenžto jim nebyl po vůli, že ho dělilo náboženství od nich. Ták se stalo, že Elena myslíc nejinak, než že Arnošt jí nevěren, svou neblahou vášní přemožena, hledala útěchy v smrti. Otrávila se.

Arnošt prodav své majetky v Rusku, spěchal do Italie. Avšak darmo hledal svou Elenu; její rodiče opustili Neapoli. Arnošt dozvěděl se, že Elena umřela žalem utrápena.

Od té doby se stal Semilov zádumčivým. V Italii vše ho mrzelo. Vrátil se na sever a usadil se na nějaký čas v Čechách. Navštěvoval spíše aby se vyrazil hornickou akademii a seznal tam Karla.

Nedávno však Karel zpozoroval, že je Semilov ještě zádumčivější než jindy. Příčiny se arci nedopídil, neboť seznav Semilova, věděl mladý Vilímovský, že se nesmí tázati svého přítele na původ jeho neblahého dumání, a nenutil ho také nikdy k důvěrnosti v té věci.

Semilov vyjel si jednou z akademie za letního času as na pět neděl do Německa. V Lipsku seznal ruskou rodinu cestující do Švýcarska. Jeho rodáci jednou seznámení nepustili ho více ze svého kruhu; musil s nimi do Frankfurtu, odtamtud opět nazpět do Lipska a do Drážďan, a zde jednalo se o to, zdali se má jíti do Saského Švýcarska. Výlet umluven a Semilov doprovodit měl rodinu Telegovu. Dal se přemluvit; počalo cestování naň působiti velmi dobře a zábavně; stával se z nenadání veselejším, zapomínal na všecky stíny mlhavé své minulosti, a k jeho novozrození přispívala nemálo rozkošná Stefanida, starší z dcer Telegových. I dívka přilnula k němu a utvořil se takto za cestování rozmilý poměr mezi nima, jemuž i staří Telegovi přáli.

Tu dojeli z Drážďan do Šandova; krásné počasí bylo příznivo jejich výletu. Došlo se šťastně na světoznámou Baštu, a odtud šlo se na Velký Winterberg. Vedla pěšinka úzká na sklonku příkrého vršku v údolí se vybočujícího. Telegovi šli napřed, Stefanida se Semilovem v pozadí. Objevilo se krásné divadlo. Dole potok, před nimi krásné údolíčko, v zadu příkré skály, mezi nimiž bujná vegetací. Bylo z rána, mlhy vstoupaly na obzor, slunce se prodíralo vršky stromů. Semilov měl po boku Stefanidu. Dívka se k němu tulila důvěrněji, přešla je sladká chvíle, oba postanuli a žhavé políbení prozradilo vespolné tajemství. Zpiti milou rozkoší neviděli před sebe, Stefanida vyklouzla na pokraji pěšiny právě se točící... divý vzkřik, dívka nešťastným pádem sjela v prohlubeň, za ní Semilov. Strhl se náramný zmatek následkem vzkřiku: průvodčí sešel malou úžlabinou v prohlubeň a nalezl Stefanidu i Semilova bez sebe. Za chvilku sešel i starý Teleg a se slzami v oku křísil své drahé dítě. Konečně Semilov se zotavil — Stefanida zůstala však bez sebe — aby se více neprobudila.

Když Semilova opouštěly mrákoty, zdálo se mu, jako by před ním stála Elena a hořce plakala....

III.

Trvalo to asi šest neděl, než se Semilov úplně zotavil. Jaký rozchod to asi byl, když opouštěl rodinu Telegovu, můžete si pomyslit....

Navrátil se do akademie, a ztráviv tam ještě as půl roku, koupil si hutě Voborské a hleděl neunavnou prací udusit všecky upomínky. Odřekl se všeho obcování s ženskými.

Uplynula asi tři léta. Semilov počínal opět nabývati veselejší mysli, čás mu uchystával blahodatné vyhojení. Nicméně často strašily ho příšery rozdrážděné, přepnuté fantasie, a přicházely doby, kdežto Semilov tak duševně chořel, že opovrhoval celým světem a pouze zakocháním se ve svůj vlastní žal uchoval se kroku, k němuž ho častěji jeho beznadějnosť lákala.

Tak se shledal s Karlem na hutích Voborských. Přátelé obnovili svůj svazek dřívějších dob, a Karel přemluvil Semilova k návstěvě u svých rodičův. Byla to první návštěva za tři léta, ku které se po dlouhém rozvažování Semilov rozhodnul.

Hned první večer poznal Semilov, jaké štěstí vládne tichou domácností rodiny Vilímovské. Vše tak mírně, vše tak přívětivě mu vítalo; tak milá prostota a jednoduchosť všady se jevila a přiváděla ho k poznání, že vrchol štěstí vezdejšího života je tichá, šťastná domácnosť. Jak vlídný a přívětivý byl starý Vilímovský! S jakou radostnou ukojeností mu povídal o svých opravách zde v hospodářství zavedených, když viděl, že má pozorného posluchače!... A ta vážná domácí paní! Jaký to krásný obraz starostlivé choti a matky a rozumné hospodyně! A pak ta rozmilá dívka, jako skromný kvíteček vykvétající v té krásné zahrádce spokojenosti!... Každé její hnutí, každé slovo, každý její hled, tak cudný a čistý jako ty hvězdy na nebi, každý její úsměvek tak nevinný jako první svity zoře: to vše vpravovalo se Semilovi tak mocně v paměť, že dlouho neusnul; bojovalť s úzkostlivou bojácností stísněného srdce proti těmto sladkým obrazům.

Chtěl odejeť hned druhý den, aby ušel svůdné kráse všech těchto zjevův tím kraššími se jevících, čím nezvyklejší jim byl. Jakási temná moc hnala jej odtud pryč;

neustálé pronásledovala ho hrozba, na niž se pamatoval jen jako na slova, jež slyšíme v nějakém příšerném snu. A přec ho zase táhla tak sladká síla k těmto místům, že po dlouhém boji a rozvažování zůstal.

Uplynulo asi osm dní. Zdálo se, že se Semilov celý proměnil. Doprovázel starého Vilímovského na pole, Karla na honbu a damy do blízkého městečka. Pomáhal Amálce v zahrádce, chodil s ní na procházku a vozil ji na rybníku v loďce, navštěvuje s ní všecky ostrůvky a pomáhaje rovnati od divokých kachen cesty roztlapané. Odpůldne zašla obyčejně celá rodina do velké zahrady do letohrádku, a tam se pila káva aneb thé a čtlo se něco nebo se povídalo. Semilov rád se pustil do Anglie a Francouz, nikdy však nepovídal o Italii. Večer šlo se buď silnicí k lesům na procházku, aneb zajeli všickni do sousedství na návštěvu.

Semilovu tu bylo poznenáhla jako doma. Chýlil se již druhý týden ku konci a on nevzpomínal na odjezd; a když mu všickni domlouvali, že mu zde svědčí líp, nežli by mohlo v lázních, rád se dal přemluvit a zůstal ještě.

Neušlo pozorlivé matce, že Amálka ráda mluví o Semilovu, že ráda s ním se prochází, že se ho nemůže dočkati, když odejde se starým Vilímovským, a sdělila to také svému manželovi. Ten jí však v té záležitosti dal plnou moc a jevil jedině radosť nad svým hostem, když se vespolek poučovali. Karel zasvětil svou starostlivou matičku ve všecky poměry Semilovovy, jež znal, a přál si v duchu míti tak zámožného a zkušeného švakra. Semilov se hleděl vybrati z úplna z oboru všech daremných a dětinských obávání; jedině smutné, avšak nikoliv strašné více upomínce na osudy obou nešťastných děvčat nevzpíral se. Jenom někdy obešel ho mráz, když zíral na tu rozmilou dívku a vzpomněl si, že by snad v skutku mohl

býti příčinou neštěstí jakéhos, jež ji mělo potkati; vždy však zvítězila mužná odvaha, postaviti se naproti těmto příšerným obrazům.

Jednou odpoledne vyšla Amálka jak obyčejně se Semilovem do zahrady. Odtud brali se k rybníku. Bylo krásně. Slunce se poznenáhla klonilo k lesům, ptáci ustávali ve zpěvu, celá příroda slavila mír. Přišli k besídce.

„Nuž, chcete Amálko se svézti?“ ptal se Semilov.

„Je už trošku pozdě, pane Semilove; podívejte se, slunce již se kloní tam ke kopcům.“

„Jen na chvíli, slečno!“ domlouval Semilov; „přejedeme jednou rybník a půjdeme pak na hráz a druhou stranou domů. Karel zatím se navrátí z městečka.“

„A máte z toho radosť, pane Semilove?“

Semilov uchopil dívku za ruku a mlčky políbil ji.

Amálka skočila jako ptáček do lodky, usedla vzadu na sedátko zábradlím opatřené, a Semilov odstrčil lodku.

„Můj bože, až vy odejdete, bude se mi stýskati. Musím se vám vyznati, že jsem nikdy tolik nejezdila; také jsem se dříve bála.“

„Však my zas brzy s Karlem přijdeme!“

„A vždyť máte ještě čtrnáct dní, pane Semilove; což musíte do těch lázní?“

„Nepůjdu tam více, slečno,“ pravil Semilov, vesluje volně a zíraje upnutě k Amálce.

„Smím to říci matince?“

„Oh, ano, Amálko, drahé dítě — tak bych si přál vás jmenovať.“

„Tak?“ pravila dívka, sklopíc oči.

„Ano! A kdybych vás neurazil a kdybyste mi dovolila, rád bych připojil ještě něco!“

Dívka mlčela. Slunce opíralo se o její milou tvář,

když Semilov lodku obrátil a nazpátek zaměřil. Zajel náhodou do celého ostrůvka vodních lilijí a zastavil loďku.

„Dráha Amálko, nač vám mám dále skrývat, co v mém srdci pro vás žije?“ s vroucím pohledem k ní zíraje, pravil Semilov a přeložil veslo přes strany loďky. „Necítila jste nic, co by za mne orodovalo u vás?“

Dívka se zapýřila jako ten mráček táhnoucí okolo slunce zapadajícího a pohledla významným zrakem k Semilovu.

„Amálko, na důkaz mé upřímnosti přijměte toto vodní kvítko ode mne,“ pravil Semilov v stranu se nahýbaje. „Vaše duše je tiché jezero, na němž vykvétá lilije vaší, ano tvé lásky, tak tiché, tak cudné a čisté, jako květu tohoto.“

Chtěl utrhnout rozpukující se vodní liliji; v tom ztratil rovnováhu a spadl do vody. Strašný vzkřik vyvinul se z úst Amálčiných, a dívka omdlela. Když přišla k sobě, nacházela se v malé besídce na břehu rybníka; smysly ji však pominuly po druhé, když viděla strašlivé divadlo před sebou.

Na trávníku ležela mrtvola Semilovova, podlé ní klečel Karel a třel svým šátkem spánky utopence. Pes nedaleko sedící vyl, až se to v lesích odráželo ...

Karel právě přicházel z městečka. Vyjda z lesa, viděl loďku na rybníku. Obrátil se hned v tu stranu, a sotva doraziv ku břehu vidí, spád svého přítele, a vzkřik strašlivý věstil mu nehodu. Běžel k besídce, odvázal druhou loďku, vskočil do ní, za ním jeho pes, a loďka letěla jako šipka v ono místo, kde viděl sestru. S úžasem pozoruje, že Semilov se dosud neukazuje na hladině vodní, že sestra bez sebe leží v lodce, zavolal na psa, věrné zvíře vrhlo se mezi široké lupeny vodních lilijí, a co za-

tím Karel s největší rychlostí svrhá se sebe šat, začne se voda vzdýmati, a pes drže zuby kabát Semilovův, vyplove nad vodu. Silou úzkostí ztrojnásobněnou vytáhne Karel Semilova z vody, zavěsí loďky k sobě a posledním namáháním opře vesla. Přiraziv k besídce, vyložil sestru a Semilova a volal o pomoc hlasem strašlivě výrazným. Věrný pes kvílel přizvukuje svému pánu.

Přišla pomoc — ale již pozdě. Semilov neodevřel více očí.

OUKLADY A LÁSKA.

Pravdivá historie.

(1859.)

I.

V Pivonicích mělo se hráti divadlo.

Že neznáte Pivonice?... Tomu se vlastně nedivím; mimo školu, jeden „dívčí“ ústav, dva městské raddy — neboť Pivonice jsou hezké, ouhledné městečko — a mimo staré hodiny na bořící se kostelní věži a mimo pana pulmistra, nemá město toto žádné jiné honorace a žádných veřejných ústavů více, vyjma snad starobylý žalář, u něhož však scházejí železná vrata — náhoda to, která zajisté slouží ke cti všem Pivonickým zlodějům.

Veliké náměstí, o němžto by se s dobrým svědomím ňáký moderní filosof prosloviti mohl, že je tak veliké, že může vzíti město samé ve svou ochranu, aby je někdo přes noc neodnesl; asi pět pravidelných ulic — zákony pravidelnosti nebyly v Pivonicích obmezeny jako jinde — a pěkná radnice, poněvadž se stavěla za dohlídky nynějšího pana pulmistra, jenž v ní zůstával svobodným bytem: to máte celé město ze zevnějška.

Ale u vnitř to vypadá jinak. Tu je život čilý; nevšední ruch duševní tluče všemi žilami slavného obecenstva a obyvatelstva, mysl jará tu svěže pučí jako hojně plodící se kopřivy ve příkopu u staré zanedbané zahrady tamnějšího kostelníka.

A v těchto Pivonicích mělo se hráti divadlo!

Ó vy neznáte to pohnutí, jímž se zachvěje venkovské město až po úpatí všechněch špinavých ulic, když zavane podobná zpráva do poklidných příbytků spokojených venkovanů z ohniště pěstovatelů umění divadelního. Tito lidé samou obětavostí a z pouhé nezištnosti podvolí se veřejnému soudu a pocházejí ze střediště oněch ctihodných mladých mužů, kteří neberou ze ctižádosti žádný večerní honorar za vystoupení na prkna, ježto představují — jak se ve všech divadelních referatech každý den opakuje — svět s jeho změnami! Vy neznáte tu tíseň, ten strach a tu ouzkosť, která se zmocní několika výtečnějších děvčat při zprávě, že se bude hrát. Věděť jistě, že budou vyzvány, aby převzaly ženské úlohy v osudné tragedii, která se tak často skončí veselohrou, aneb v nějaké frašce, ježto se promění v posledním jednání v plačtivé oudolí. —

To je ptaní a vyzvědání!...

„Byl už u tebe N***?“

„Nebyl; i ať si tam zůstane! Pomysli si, já bych se měla učit osm archův! Pro boží milosrdenství! Já se nenaučila čtyrem za celý svůj život...“

„A co mu řekneš, až ho nešťastná hodina k tobě přivede?“

„Co mu řeknu? Hm! co bych mu řekla? Že nemohu, že mi to rodiče nedovolí, že... že...“

Tak to šlo v nejednom domě v Pivonicích, který se počítal v řadu oněch, v nichž bydlilo stvoření pokládající Evu za svého otce.

A přece se děly přípravy k provozování Schillerovy tragedie „Ouklady a láska“.

Nemyslíte, že je to pouhá smyšlénka?... Že v Pivo-

nicích neměli dosti veliký kontingent k obsazení a k dobrému provedení všech úloh v tom kuse?... To se mýlíte!... Millera hrál učitel se svou manželkou; úlohu Wurma měl hrát městský dozorce vězení; Ferdinanda si vyvolil Sáhodlouhý, nadějná to větev daleko rozšířeného kmene ctihodných právníků. Presidenta vzal si pan Pytlovský, jenž se přiznával k počestnému cechu nastávajících medikamentistů; maršálek Kalb se z kusu vyhodil co osoba, která nebyla nevyhnutelně potřebná ve hře. Za to ale svěřena jest úloha nemluvícího komorníka a němé komorné Žofie velmi nadaným rukám dvou začátečníků na dráze dramatické Muzy: jednomu gymnasistovi totiž, který převzal jedině za tou výminkou těžkou tu úlohu, že dostane notné kníry, a pak dceři kostelníka, který cvičil své milované děvče již od nejoutlejšího mládí v deklamovánkách Rubešových.

Jednalo se tu jedině o nejhlavnější dvě ženské role, totiž o Lady Milfordku, která ouklady svými hraje, aniž by kdo o tom věděl, až to sama poví; a pak o roli Luizy, o které se i do Pivonic dostala zpráva, že je bledá.

Komu připadly tyto dvě úlohy, povíme hned. Musíme však, jak říkají spisovatelé, kteří píšou veliký román, tomu věnovati budoucí kapitolu.

II.

V komnatě pana pulmistra po venkovsku nábytkem opatřené panoval dnes neobyčejný ruch. Pan Špejchárek — toť bylo jmeno zastupitele celé obce a osady — byl sám ochotně vymohl dovolení k představení divadelnímu, o něž ho Sáhodlouhý a Pytlovský co hlavní podnikatelé všeho požádali.

Pánové tito přišli právě pozvat slečnu Arabelu, aby z ochoty převzala laskavě úlohu Lady Milfordky.

Roztomilé černooké děvče právě přišívalo tatínkovi na odhrnutý kabát veliký knoflík, když pan ředitel a regisseur divadla ochotníků vstoupili.

Pan Špejchárek byl v tak zvaném négligé; spodky se mu zavěšely na bříšku veledobře zachovaném, vestu neobyčejné šířky měl otevřenou do kořán; veliká červená domácí čepice houpala se v stejném taktu s modrým třapcem na vysocenčené hlavě bývalého justiciáře, a v ruce držel pan pulmistr noviny od předvčerejška, proto že se mu dostávaly teprvé čtvrtou rukou za čtvrtinu předplatních peněz. Bylť Špejchárek rozumný pán; měl pole, byl ekonomický v každém smyslu slova.

Paní pulmistrova přebírala čočku.

„I dobré jitro, pánové!“ přivítala paní, shrabujíc čočku do zeleného hrnce. „Což pak vás tak neočekávaně k nám vede?“

„Přicházíme,“ obrátil se Sáhodlouhý k panu pulmistrovi a pan Pytlovský k jemnostpaní, avšak tak, aby se zdálo, že také ku slečně. „Přicházíme,“ opětovali každý po svém, „požádat slečnu, aby nám převzala nějakou roli při budoucím představení.“

Pan pulmistr se uklonil, spolu se také zaškrábal za čepicí; paní se usmála ukojenou hrdostí; slečna Arabela zbledla jako stěna.

„A co budete hrát?“ tázala se domácí paní, přerušíc hrobové ticho.

„Ouklady a lásku!“ odpověděli direktor a regisseur najednou.

„Jaká je to hra?“ ptala se paní Špejchárková.

„Z německého Schillera Kabale und Liebe,“ poučo-

vali úslužně direktor a regisseur paní trochu v dramatické literatuře opozdilou.

„Ach! ano, kabela und Liebe. Již se pamatuji! Mně se všecko zdá, že sama paní důchodňová hrála jednou také kabelu v tom kuse!“

Slečna Arabela, která čtla také jednou Schillera, jak jej vůbec dívky čítají, znala kus, o němž byla řeč, alespoň dle osob. Přelítlo jí horko přes tváře, když zaslechla, jak rozmlouvá matka o výtvorech literarních s pány studenty.

Pan Sáhodlouhý otřel si pravým rukávem nestydaté peří, jež se mu bylo upnulo na přední části kabátu; pan Pytlovský vytáhl honem svůj kapesní šátek a dělal, jako by byl právě dostal rýmu. Oběma podařilo se, že šťastně ušli smutným následkům nevčasného smíchu. Pan Špejchárek byl velmi shovívavé povahy a — mlčel.

„Tedy nám zapotřebí jedině svolení slečny Arabely?“ s úklonou se obrátil pan Sáhodlouhý k paní pulmistrové.

Slečně Arabele vypadla jehla z ruky; neboť matka její čtla jí ortel slovy, že mileráda svoluje, aby Arabela hrála.

Pan Špejchárek se usmál, jako by též svoloval; po straně zamrzelo ho to všecko předce, neboť nedůvěřoval od jakživa ženským a obával se smutného konce veselého začátku.

Páni Sáhodlouhý a Pytlovský, pohovořivše ještě s damami o krásných vyhlídkách na divadelní představení, odešli. Přislíbili slečně, že jí přinesou ještě dnes odpoledne úlohu čistě opsanou.

Po jejich odchodu ale počaly se činiti přípravy k toaletě, jaké bylo zapotřebí, aby slečna Arabela důstojně se přistrojila. Kdyby byla paní Špejchárková věděla, co

vlastně Lady Milfordka byla, zajisté by se byla zděsila její počestná duše, a Arabela nikdy by nebyla vystoupila na prkna divadla!...

Naši ochotníci přímo od pana pulmistra brali se k paní sládkové Kočičinské, bohaté to vdově, ježto měla rozmilou dcerušku s velkým hospodářstvím. Rozina měla hráti Luizu.

Pytlovský zaklepal. Sáhodlouhý přemítal, jak začíti, neboť byla slečna Rozina čiperné děvče. Dvéře se otevřeli — ředitel a regisseur ochotnického divadla vstoupili.

Paní sládková pletla roztomilou punčošku své dcerušky. Na stoličku u okna vedlé ní seděl pejsek. Když pánové vstoupili, dal se do strašlivého štěkotu. Sáhodlouhý ptal se již po páté, jak se jemnostpaní vynachází: žádná odpověď.

Paní sládková chlácholila psa na darmo; konečně se rozzlobivši vyhodila ho do vedlejšího pokoje.

„Totě roztomilý čertíček," odvážil se sladce pan Pytlovský; „nemůžeme přijíti ani k slovu."

„Posaďte se, pánové, sem na kanape," počala paní Kočičinská.

„Ráčíte se dobře vynacházet, milostpaní?" tázal se pan Sáhodlouhý s hlubokou úklonou.

„Inu, ještě by to tak ušlo; ale pomyslete, milí páni, již třetí den mne bolí kuří oko; bude zajisté pršet."

„Toho je nám velice líto," převzal slovo pan Pytlovský. „Slečna Rozina není doma?"

„Šla k doktorovic Pepince poradit se o nových šatech. To děvče nadělá mi tolik starostí! A pan Smolenský si také často na ni stěžuje. Vy ho znáte?"

„To je tuším adjunkt vrchnostenského úřadu z Kokoutovic?" ptal se Pytlovský.

„Ano, ano; je to velmi hodný pán. Nedávno poznal mou Rozinku, a od té doby nás často navštěvuje. Nevíte nic o něm?“

„Je dokonalý kavalir,“ pravil Sáhodlouhý.

„Inu, to jsem tomu ráda,“ vzdychla si paní Kočičinská.

„Ale, milostpaní, máme velikou prosbu,“ ozval se opět Pytlovský. „My bychom rádi, abyste dovolila, by směla slečna hráti divadlo. Ona zná tak výborně deklamovat.“

„I bože! je-li možná! Inu ráda bych, tuze ráda; bude-li jen chtít; ona je tuze bojácná.“

„Snad by to šlo přece,“ domlouval pan Sáhodlouhý.

V tom se otevřely dvéře. Jako laňka skočila slečna Rosina do pokoje. Bzučela nějakou písničku.

Naši divadelní podnikatelé vymrštili se jako mlunem z kanape a přistoupili k slečně Rozině.

„Slečno,“ počal Sáhodlouhý, „chcete se zavděčiti všem ctitelům dramatického umění; chcete, aby se roznesla sláva vaše po celé vlasti; chcete, aby okouzlené obecenstvo vynášelo vás až do nebes: tu nám slibte, že budete hráti Luizu.“

„Já? Luizu?“ ozvalo se čiperné děvče, odhodíc klobouk na stůl. Bylo asi osmnáctileté, červených tváří a jiskrných zraků, štíhlé postavy a hravých pohybů.

„Ano, slečno! zde pan Pytlovský přeložil Kabale und Liebe, a my chceme na všechen způsob předvésti tu tragedii zdejšímu obecenstvu. Vy tak krásně deklamujete, slečno! Převezměte tu úlohu!“

„Kdy se má hrát?“ tázala se Rozina.

„Za čtrnáct dní, slečno,“ odvětil Pytlovský.

„A kdy dostanu úlohu?“

„Třeba ještě dnes!“

„Tedy budu hrát; viď, matinko?“

„Já nemám nic proti tomu, Rozinko; vždyť nebudeš hráti ponejprv. A v Kohoutovicích jsi hrála pěkně.“

Ředitel a regisseur Pivonického divadla byli šťastni. Není to malá práce sehnati celou divadelní společnosť za jeden, za dva dni, a k tomu ještě v městečku, jako jsou Pivonice. Sáhodlouhý a Pytlovský div nesrazili vazy, letíce přes schody dolů. Sáhodlouhý dělal kroky, že sloužily ke cti jeho klasickému jmenu.

Téhož dne odpoledne byly všecky úlohy rozděleny a nastalo studování.

III.

Byly sice Pivonice malé městečko, chovaly však ve svých zdech velikého paďoucha. Vypadal sice úplně jako jiný člověk, nosil na sobě šaty a v neděli míval i rukavice, ale měl celý týden zrzavé vousy. Nevím, proč takový člověk ztratí u všech lidí sympatii; proč každý na to ukazuje, že jeho červená hlava věstí nehodu, kdo se s ní blíže seznámí. Ale tehdy příroda dobře věděla, proč zavěsila na hlavu písaře Kulhánka praporec utkaný ze severní záře. Kam vkročil, tam byla hádka; do všech děvčat se k jejich neštěstí zamiloval; a že mu prý jednou jakási slečna řekla, že je velmi sličný pán, tu se stal od té doby arogantním a myslil, že ho každá musí milovat. A tento člověk zamiloval se také do slečny Roziny Kočičinské; tento člověk byl od ní velmi chladně přijat, a tento člověk čekal jako káně na příležitosť, aby se vymstil na slečně Rozině, jižto nazýval ze zlosti od té doby

vyschlou rozinkou. Tento člověk rozsápal jako zlý duch své hubené písařské ruce nad krásným podniknutím divadelních umělců, když se byl dozvěděl, že slečna Rozina bude hráti Luizu.

Pomsta byla jeho spaním, s pomstou vstával, s ní obědval a pomstu měl k večeři. Když se ráno díval při oblíkání na boty, nejsou-li rozedrány, tanula mu nenáviděná dívka na mysli; když mu večír domácí paní hrozila, že mu vypoví, bude-li dům bouřiti po každé o dvou hodinách v noci: tu se mu zdálo, že právě tak uštěpačně zněla slova, když ho Rozina odbyla.

Ta Rozina nedala mu pokoje ani ve dne ani v noci.

Avšak krásný čas pomsty přišel, Kulhánek byl najednou veselým; mohly se tomu diviti celé Pivonice!!...

A několik z jeho kolegů z hostince ptalo se mezi sebou:

„A proč je Kulhánek teď tak vesel?“

A Kulhánek věděl proč, neřekl to však nikomu.

My to ale laskavým čtenářům upřímně sdělíme: pan Kulhánek spřátelil se s panem Pytlovským a Sáhodlouhým, a dostal od nich úřad souffleura při divadelním představení.

„A to je vše?“ budete se ptáti.

Dozvíte se.

Uplynulo několik dní. Všickni ochotníci mužského a ženského rodu a pohlaví učili se úlohám; u pana purmistra a u paní sládkové otřásaly se stěny silnou deklamací Lady Milfordky a muzikantovic Luizy. Obě slečny hloubily se den ode dne vždy více ve svůj předmět, a jak se podobalo, chtěly novým pojmutím charakterů dáti všechněm herečkám nevšední příklad neskonalé své snahy. Milfordka ztratila pod rukou elegické Arabely tu ne-

výslovnou anglickou pýchu; a z Luizy stalo se přičiněním slečny Roziny velmi rozpustilé a veselé děvče. Když Rozina stála před zrcadlem a studovala pohyby a výraz při deklamaci, tu bylo na ni milé podívání. Ruce jí hrály, ňadra se jí pnula, obličej jen hořel, a když pan adjunkt z Kohoutovic byl náhodou přítomen: tu se samou rozkoší rozplýval a sotva se dočkal, brzo-li slečna Rozina obsypána pótleskem v triumfu kráčeti bude po jeho boku z divadla.

U paní pulmistrové byl však pan Sáhodlouhý Ferdinand jako doma. Každý den přišel k slečně Arabele na zkoušky, a po týdni přestali hráti divadlo, jejich hra proměnila se ve blahou skutečnosť. Zapomněli na strašlivé difference mezi Lady Milfordkou a Ferdinandem a — byli šťastni.

Nic však nenadělalo našim správcům Muzy Thalie tolik starostí, jako dekorace a kostumy. Že se snad již velmi dlouho nehrálo divadlo v Pivonicích, byly dekorace ve velmi špatném stavu; neboť často jich užíváno bylo co transparentů, když slavil pan pulmistr svůj svátek. Tu písař městský Kulhánek a městský dráb mu podali vždy stejný důkaz své úcty, a pan Špejchárek přivítal jej povždy s takou radostí, jako by každý rok transparent byl nový. Tyto zbytky olejem omalované přeneseny jsou do hlavního sálu hostince „u zlaté boty“, a za tři dni před osudnou nedělí bylo vše v pořádku; neboť pan pulmistr se toho sám ujal a podporoval vše, aby jeho dcera na důstojném místě vystoupila.

Stran kostumů pomohli sobě naši ochotníci, jak jim situace dopřála. Že nikdo nepomyslil, že mají býti obleky z časů copů a punčoch, oblíkl se Sáhodlouhý ve sváteční uniformu městského drába, vysloužilého to vojína, a vy-

půjčil si od pana pulmistra krásnou tureckou šavli, o níž kolovala v rodině pověsť, že pochází od dědečka, jenž ji byl ulovil v turecké vojně. Tak vypadal Ferdinand. — Pytlovský vzal si široké spodky a černý frak, dal si od Pivonického friseura řádně napálit vlasy a vycpal si tělo několika vypůjčenými od hostinského ubrusy.

Wurm na vzájem vypůjčil si od Sáhodlouhého dlouhý kabát s kostěnými knoflíky a vyškrábal někde ze starého archivu nějakou paruku, ježto bezpochyby náležela jednomu z předchůdců pana pulmistra.

IV.

Neděle přišla. Ráno běhali Sáhodlouhý a Pytlovský po celém městě s pozváním na dnešní večer. Z odbytu vstupních listů dalo se souditi, že bude návštěva velmi valná.

Každý z hercův přehrál ještě jednou svoji úlohu a odpoledne byla už asi desátá zkouška, která však vypadla nešťastněji než všecky předešlé. Naši umělci ale nedali se odstrašit a slíbili si vespolek, že bude jeden druhému napovídat, ačkoli pan Kulhánek dostál co nejvěrněji své nešťastné povinnosti.

Večír se všickni sešli, každý maje roli v ruce a na mysli přemítaje důležité situace svých scen. Všickni byli rozehřáti napnutím a ouzkostí, jenom Kulhánek byl bledý jako smrť a jeho oko maně upnuté na Rozinu jevilo ukojenou žádosť.

Lampy se počaly rozsvěcovat, diváci scházeli se. Za kulisami počal se rozvinovati nový život. Ve vedlejších

komnatách oblíkali se mužští ochotníci, na druhé straně přes jeviště ve vedlejším pokoji sešly se ženské.

Obecenstvo s napnutím čekalo. Naši herci dostávali tremu. Sáhodlouhý, nejmužnější ze všech, poslal si honem do lékárny pro kapky na posilnění žaludku. Pan president Pytlovský vystál nesnesitelného horka; neboť byl do samých ubrusů zatočen. Neustále křičel na sklepníka o vodu ledovou, sice že se horkem rozplyne. Wurm-dráb drkotal zuby a přisahal, že mu tak nebylo, když šel do vojny. Jenom Miller-učitel nechtěl ukázat, že má strach; sedl si do kouta a pohlížel s uslzeným okem do své role, jsa pohnut svou vlastní nastávající hrou.

Panovalo chvíli hrobové ticho — rušené jenom hlukem a bzučením obecenstva z vedlejšího sálu.

Když se konečně mlčky všickni byli oblékli, odebrali se přes jeviště jako k smrti odsouzenci do komnaty k ženské pleti.

Tady vypadalo to možná-li ještě smutněji.

Slečna Arabela seděla u paní učitelové a stěžovala si, že má ukrutné bolení hlavy. Pan adjunkt Smolenský stál u slečny Roziny a podával jí voňavku k romantickému nosu. Po této operaci přišla Rozina Kočičinská k sobě. Když byl Ferdinand se svým Pytlovským otcem presidentem a s přítelem svým Wurmem vstoupili, nastal poněkud nový život. Každý snažil se býti veselým a bez rozpaků, a na každém bylo viděti, že má tremu.

„Kolik je hodin?“ ptal se konečně Pytlovský-regisseur pana hostinského Kapičky.

Kapička vytáhl hodiny: bylo právě šest.

„Šest hodin, drahá společnosti; musíme na prkna, žádná pomoc. Pane Millere a paní Millerko — na scenu!… Pro všecky svaté, je-li pak tu pan Kulhánek?“

Jako bouře vrhla se celá společnost ke dveřím; co bylo mužských, vyskočilo na jeviště a dívalo se s vyjevenýma očima do souffleurovy boudy.

Tam seděl pan Kulhánek se svou zrzavou hlavou, před sebou maje otevřený sešitek, v pravo podlé knížky veliký zvonec.

Právě dal silným zazvoněním znamení.

Obecenstvo kašlalo, a nastalo šoupání nohou a šramot sedátek.

Pan Pytlovský vytáhl svoje scenarium a rozděloval situace.

„Kdo sem nepatří, ať odstoupí!“ ozval se konečně jeho hlas; scena byla urovnána, Pytlovský zmizel za kulisou, opona vylítla — totiž pomalu se vyhrnula nahoru — hra počala.

Šlo vše dobře. Napověda více uměl než herci; naděje našich ochotníků rostla každou scenou, každým jednáním; obecenstvo tleskalo a nikdo nepozoroval, že maršálek Kalb schází.

Tak to přišlo veleštastně k velké sceně Milfordky a Luizy.

Luiza vystoupila — slavná scena začala.

A co zatím obecenstvo pozíralo k reprezentantkám tak znamenitých úloh; co se zatím Milfordka chystala k hrdému přivítání chudé dívky: nepozoroval nikdo veliký boj pana Kulhánka v malé boudě na pokraji osudného jeviště.

Teď ... teď přišla doba nejsladší pomsty. Kulhánek viděl před sebou tu hrdou dívku v podobě Schillerovy Luizy; cítil, jak ho její slova ranila, když na darmo žádal o její lásku: teď ji viděl tak krásnou, rozjitřenou

představením a hrou — dívka zdála se býti tím půvabnější! Ba viděl ze svého skromného příbytku i půvaby, jež pouhé oko člověka na zemi nevidí. To všecko působilo naň tak mocně, že se v něm vybouřil hněv, jejž byl dusil a ukrýval mnoho měsíců v sobě — ale na darmo.

Pomsta! hučelo mu kolem uší — zatočila se mu hlava — rozložil se v boudě — odstrčil od sebe sešitek a díval se krvežíznivým okem na svou ubohou oběť.

Zatím se dály na jevišti a v sále znamenité věci.

Milfordka a Luiza stály dlouho naproti sobě: mlčky hrály jim tahy v obličeji. Obecenstvo divilo se jejich výborné mimice. Pak obě dámy s vyjevenýma očima dívaly se k souffleurské boudě, začaly rozprávět: ale řeč se jim mátla. Obecenstvo myslilo, že to hra žádá, a neříkalo nic. Když ale němý ten dialog nechtěl skončiti, když Milfordka a Luiza stály dosud mlčky v největším rozpaku naproti sobě; když konečně sklesla Milfordka na pohovku skoro bez sebe, a Luiza vrávorala za kulisu, kde Pytlovský-regisseur chtěl mermomocí vyskočiti z kůže: tu obecenstvo počalo přehlučně tleskati. Opona spadla a nastal veliký povyk. „Bravo! bravo!“ volalo se ze všech stran; avšak nikdo nešel se poděkovat.

„Již je konec?“ ptali se mnozí.

„Ano, ano! Ale hráli tuze pěkně,“ zněla odpověď z mnoha úst, a většina obecenstva hnula se ke dveřím.

Za oponou panoval strašný zmatek.

„To je ukrutný škandal!“ volal Sáhodlouhý a Pytlovský, Miller a Wurm.

„Přišly již k sobě?“ křičel hospodský, v jedné ruce talíř s nastrouhaným křenem, v druhé flašku s octem.

„Přišly," odvětil Pytlovský, „ale zapřisahají se obě, že dnes více nevystoupí, že jakživy nebudou více hráti divadlo."

„Nemusíte míti velkých starostí," pravil hostinský Kapička, „většina obecenstva již odešla."

„Tak?" zvolali překvapení Pytlovský a Sáhodlouhý.

„Ano; myslí, že je už konec."

„Hurá! tím líp! Honem ke slečnám!" volali Ferdinand a president obejmouce se. „Ale kde je ten proklatý Kulhánek? Až ho dostanu, povím mu, zač toho loket!" hrozil Pytlovský.

„Sedí dole v pokoji," odvětil hostinský, „a dal si přinésti velkou flašku vína a pije na zdraví celého světa."

„Slečny povídají," ozval se Wurm, „že je tím vším vinen; on prý přestal napovídat a slečny nemohly dále!"

„A proč to?" ptal se Pytlovský, odcházeje s celou společností do komnaty, kde nastalo křísení polomrtvých.

„Já nevím!" odpověděl Sáhodlouhý-Ferdinand.

Slečna Rozina a Arabela rozplývaly se samým pláčem. Nebyla s nimi žádná řeč. Naši známí dovedli je domů a ponechali je dlouhé, dlouhé noci beze spaní. Úplných čtrnáct dní neviděl je nikdo na ulici.

V.

Den na to dozvěděli se ředitel a regisseur divadla Pivonického o příčině toho, jak pravili „strašného škandalu!"

Netrvalo to dlouho, a pan městský písař Kulhánek dostal výpověď od pana pulmistra Špejchárka. Musil opu-

stát Pivonice. Zaslepen svou vášní zapomněl, že kompromituje pomstou dceru svého představeného.

Od té doby neslyšeli v Pivonicích o něm.

Slečna Rozina Kočičinská a slečna Arabela Špejchárkova nesměly od té nehody nikomu přislíbit, že budou hráti divadlo.

Takové následky mají ouklady a láska!

~~~~~~~~~~~~~~~~
~~~~~~~~~~~~~~~~

POMSTA.

Novela.

(1860.)

V horách zahučela bouře — bylo dusno. Lehká letní mlha, ježto se rozprostírala nad horami a hlouběj se nížila v mohutné údoliny, tvořené mocnými hřebeny posledních výběžků velebných Krkonoší, počala hustnouti a teplý vlhký vzduch počal silněji páchnouti výpary z pryskyřice a bujarých mechů. Lehké mráčky, bílé jako padlý sníh a honící se okolo luny v zenitu stojící, braly na sebe vždy temnější barvu a shlukovaly se vždy více v různotvarné chumáče oblaků a po chvílích zahalovaly magické světlo měsíce. V severozápadu zavanul silnější vítr, přinášeje z daleka zádumčivé temné rachocení hromu.

Bylo asi s půl dvanácté v noci. Bílou silnicí horskou sjížděl do města J... poštovní vůz; vozka poháněl umdlené koně, chtěl ujíti blížící se bouři, ježto se obrovskou rychlostí od západu hrnula, před sebou vysílajíc celé moře rudých blesků. Povoz rachotil a klapání kol rozlíhalo se po blízkém vůkolí, umírajíc v ozvěně buď ve skalách podlé silnice se vypínajících, buď v lese a v hájích, ježto hraničily přímo s úvaly, jimiž se silnice táhla.

Ve voze bylo ticho jako v hrobě; ba zdálo se, jako by tam živé ani duše nebylo, a jedině na spěchu poštovního bylo pozorovati, že veze nějaké cestovné. Podlé kruhů a záhybů silnice, jimiž povoz rychle uháněl, zasvitnula tu a tam tajuplná zář luny ve vůz a osvítila na krátko dvě osoby, ježto, jak se zdálo, pohrouženy byly v tuhý

spánek. Kdo by byl však pozorněji nahlednul ve vůz, byl by viděl, že jedna z nich nespí, že upřeným zrakem dívá se ven do tiché dosud, mlhavé noci, pohroužena jsouc v zádumné snění. Byl to muž asi třicetiletý, bledé tváře, černých vlasů, velmi hustého obočí a očí jako plamen, ježto vyzíraly z poněkud hlubších důlků, než obličeji ušlechtile utvořenému prospívalo. Jemu k levici seděla mladá, jak se zdálo, ženština, v hustý závoj zahalená bez hnutí, beze slova, jako by spala. Mladý muž nejednou zabloudil svým okem k ní a díval se dlouhou chvíli na ni upřeně, až se oko zalilo; načež vyhlédnul zas do tiché, letní noci.

Tu však zaslonily černé mraky slabý svit měsíce, hluboká tma rozestřela se po horách. Nastalo šumění a burácení stromů podlé silnice rozesázených, poštovní povoz opustil lesy a ujížděl v planinu. Z daleka zasvitala konečně kočímu světla blížícího se města — čtvrť hodiny sotva minulo a vůz zastavil u pošty v městě J . . . Pošta J . . . ská byla hned vedlé nejlepšího hostince a tak náhodou postaráno o pohodlnosť cestujících.

Železné stupníky u vozu zařinčely — postilion otevřel dvířka; tu se zablysknulo, temné nitro vozu osvítilo se na kratičký okamžik.

„Jsme na místě?“ ozval se zvučný hlas cestujícího.

„Ano, pane!“ odpověděl postilion. „Hned vedlé pošty nachází se náš nejlepší hostinec. V přízemním pokoji ještě je světlo. Poroučí-li pán, objednám sem hostinského aneb sklepníka.“

„Udělejte tak, kočí!“ odpověděl pán, anžto postilion odcházel, ponechávaje vypřáhání umdlených koní ospalému mladíku, jenž právě byl ze dveří z pošty vystoupil a velikou svítilnu na kamenné sedátko u dveří hlavního vchodu se nacházející postavil.

Pán vystoupil z vozu a narovnal se. Byltě to muž neobyčejně krásného vzrůstu, prostřední velikosti, spíše štíhlý a rychlý ve svých pohybech a velmi starostlivě oblečený. Veliký skotský šátek a nízký šedý klobouk tvořily část jeho, pokud při světle ze svítilny se dalo rozeznati, elegantního obleku.

„Je vám libo, Matildo?“ volal do vozu, nahnuv se ke dvířkám. „Začíná pokrápět, dělejte, abychom přišli na místo!“

Dama sebou hnula ve voze, za chvilku chystala se vystoupiti, pán jí podal ruku a lehkou nožkou skočila se železného stupníku na venkovskou dlažbu nepříliš rovnou a pečlivou.

V tom přišel postilion se sklepníkem z blízkého hostince a sklepník ihned vedl cizince rozlehlým průjezdem a pak po čistě vydrhnutých schodech do veliké předsíně v prvním poschodí a odevřel dvéře v prostranný pokoj vedoucí.

Byla to čistá komnata, arci bez těžkých aksamitových záslon, bez zrcadel v pozlacených rámcích, bez měkkých koberců; nicméně přívětivě tu bylo a útulno, a slabě napuštěná podlaha svědčila alespoň o dobré vůli hostinského. Dvě okna vedla na ulici, po obou stranách podlé nich byly dvě postele s bílým, lesknoucím se povlekem, vedlé dveří veliká armara, pak veliká pohovka s okrouhlým stolem a ostatní příslušenství hostinského pokoje.

Cizí pán odložil svoje věci, sklepník snášel as tři kožené kufříky a skříně koží potáhnuté a jiné maličkosti, jichž na cestě nevyhnutelně zapotřebí, a chtěl odejíti.

„Je vedlejší pokoj obsazen?“ Tázal se cizí odcházejícího.

„Není, pane! Je-li Vašnosti libo...“

„Odevřte a vložte věci mé paní do druhého pokoje a objednejte služku! Přineste víno!“ —

Sklepník odešel. Netrvalo to dlouho, bylo slyšeti dvoje klapnutí zámku z vedlejšího pokoje; dvéře se odevřely, objevila se dívka s dvěma svícema a obírala se hned na to s damou. Zatím přecházel cizinec po pokoji, v hlubokých myšlénkách pohroužený. Najednou postanul — v oku jeho planulo divé rozjitření; výraz tento neobyčejného pohnutí ustoupil však brzy výrazu chladnosti a jakési zasmušilé odhodlanosti. Ohlídnul se po komnatě, je-li dosud sám, a přesvědčiv se, že se dama, s níž byl přijel, obírá dosud svou toaletou, přikročil, patrně mírně šumot svých kročejů, ke kufříku svému, odevřel jej rychle, vytáhnul z něho podlouhlou skřínku z ořechového dříví, odevřel i tuto a křečovitě chopil se jedné dvou tam se nacházejících pistolí, zavřel skřínku a zastrčiv ji do kufru, sklopil víčko koženého kufříku a přistoupil ke stolu, na němž stály dvě rozžaté svíce. Prohlídnul kohoutek a přesvědčil se, že je pistole nabita, spustil ji do poprsní kapsy u svého kabátu a pokračoval ve své procházce, sem tam se pozastavuje a myšlénkami bloudě na jiných místech.

V tom vstoupila cizí dama, již pán nazýval svou paní. Její zjev zajisté každého překvapil, kdo ji ponejprvé viděl. Bylať skoro tak vysoká jako její choť, tvář planula plným životem, oko temné sršelo blesky, okolo úst pohrával úsměch spíše ironický než přívětivý, každý pohyb její jevil netrpělivosť a velmi živou, rozjitřitelnou mysl. Čelo vysoké a sněhobílé vypadalo jako vtělená hrozba všemu odporu, temné obočí výšilo jen pronikavosť a neukrotitelnosť oka. Podobala se takto spíše demonické nějaké mocnosti, ježto si oblíbila podobu člověka, podobu ženy tím zjevem svým neviditelně a neblaze poutající. Ještě

silněji vystupovala v tváři a ve vzhledu té ženštiny se jevící neobyčejnosť nedbalostí, jakouž na její temné vlasy hleděno, ježto z čela žčesány v hustých prostých kotoučích rozpuštěné nyní její sněhobílou šíji odkrývaly. Šedé šaty z lehkého letního orleanu objímaly svěží a plné formy krásně rostlého těla, široké rukávy ukazovaly nejsouměrnější, nejkrásnější ruku a rameno. Napolo rozhalená ňadra sněhobílou košilí na větší jen půvab poukrytá zdvihala se krátkým bdměřeným dechem; ač svou svěžestí poutajíce, přece by byla cudnější oko skoro urážela.

Dama si bez okolků sedla na pohovku, rozložila se do koutka, podepřela svou plnovlasou hlavu v sněhobílou ruku, podepírajíc se o lenoch pohovky a sklopila oči. Nepromluvila ani slova.

Cizinec procházel se v hlubokém též mlčení pohroužen po komnatě a podíval se oukradkem několikráte na damu a lehce se zachvěl po celém těle. Oko zaplanulo, rty jeho stáhly se mu křečovitě okolo úst, pravice vjela bezděky k srdci.

Panovalo trapné, nesnesitelné mlčení ještě. Nikdo nechtěl začíti rozmluvu, a oba cítili, že k tomu přece přijíti musí.

V tom vstoupil sklepník, nesa veliký tác s vínem a sklenicemi a k tomu studenou večeři.

„Zítra o šesti s rána objednejte pro mou paní zvláštní poštu, sklepníku! Teď nic více nepotřebujeme,“ proslovil se cizinec zamykaje za sklepníkem dvéře. Přistoupil pak ké stolu a nalil vína do obou sklenic; svou pak jedním douškem vyprázdnil a hned zase nalil.

Dama na ta slova pozvedla hlavu a dívala se udiveně na cizince. Ač mu to neušlo, dělal přece, jako by to neviděl, a pokračoval nevzhledna ani k damě:

„Matildo, vy zítra pojedete dále, abyste se brzy dostala k své matce.“

Ve tmavém oku damy se roznítil blesk; jako mlunem dotknuta vztýčila se jedním rázem, opustivši svůj koutek na pohovce a upnula svůj pronikavý, planoucí, divý zrak na cizince.

„Já vám ale povídám, Alfrede, že nepojedu!“ znělo její se ohražování hlasem chvějícím se rozjitřeností neobyčejnou. Slova ta měla do sebe výrazu pevné odhodlanosti, ano tvrdošíjnosti.

„Bez odkladu, rozmilá choti, pojedete,“ pravil cizinec, zvláštního přízvuku dodávaje každému slovu.

„Raděj se zbavím života! Spíše mne zabijete, než se podrobím!“ odpírala Matilda, ztratíc najednou svou dosavadní chladnost a přistoupíc blíže k cizinci, jenž schválně odvracel svých očí od jejího svůdného zjevu.

„Jednejte, jak tedy chcete, Matildo; já však jel dnes s vámi naposledy,“ pravil cizinec pevným hlasem, a bledosť jeho tváří zdála se, že se při tom zvýšila.

„Kam chcete vy jeti, Alfrede?“ tázala se Matilda chladně.

„To se dovíte za krátkou dobu!“ pravil rychle mladý muž.

„Já k matce nepůjdu!“

„Bojíte se snad její železné ruky? Je vám snad ouzko, že hrdá ta paní rozdrtí vaši nevázanou vůli, že budete musiť vyplniti poslušně každý její rozkaz, že se jí budete opět musiť úplně poddati a svých bezbožných výstředností rázem nechati; že budete musiť více hleděti na česť svou a na česť jmena vaší vlastní přísné a neuprositelné matky, důstojné matrony, již jsem teprvé nyní dovedl ctíti, jak jsem ji dříve skoro nenáviděl? Bojíte

se toho?" mluvil mladý muž v rozčilení, anto jeho oko bodalo ve tvář ženy před ním hrozebně stojící a jeho obličej se stával bledým jako v zápasu smrti.

„Alfrede!" vzkřikla žena a uchopíc se divě ruky mužovy, tiskla ji vzteky rozčilena, že prsty modraly; „ani slova více, sic vaše žena..."

„Vy nejste více mojí ženou," vytrhnul ji mladý muž; „vy jste každý den pokálila moje čisté jmeno, vy jste zavraždila moji česť, vy jste se vyzula ze svatých povinností ctnostné manželky; nezneužívejte svatého toho významu, jenž ve vašich ústech otráven, mor vrhá, kam zvuk vašeho hlasu doznívá. Pryč ode mne!" pokračoval v největším rozjitření, vymknuv se z rukou svíravých a odstrčiv damu, až zavrávorajíc klesla na pohovku, „vašeho dotknutí se hrozím jako nákažlivé nemoci. Vy jste mi cizí, vy dnes přestanete býti i podlé jmena mojí ženou, jíž už dlouho před světem v skutečnosti nejste."...

Dama nepromluvila ani slova; hlava jí sklesla na zad, oči byly zavřeny, ruměnec zmizel z jejích tváří, pravice se jí drala křečovitě v ňadrách, ježto se proměnily v mrtvý kámen. Byla bez sebe.

Mladý muž nalil za této přestávky sklenici dvakráte a jedním tokem vlil do sebe víno; chvějící se rukou projel si s čela vlasy a díval se s jakousi neobyčejnou divou radostí na krásnou damu, jižto buď vztek či snad i poněkudní lítosť na chvíli zbavily smyslů.

Asi pět minut uplynulo. Dama přišla zase k sobě. Mezi tím přešel mladý muž několikráte komnatu a zdálo se, že je hluboce zamyšlen. Najednou se zastavil, pohlednul na damu, ježto rychle a kvapně uchopila se sklenice s vínem, a pravil s pronikavou ironijí:

„Buďto jste hrála výborně komediji, drahá paní,

anebo jste omdlela opravdu. Vaše slabosť by mne arci překvapila více, nežli vaše hra: Já bych vám poradil, abyste byla ještě několik minut tak ticha a poslechla mne pozorlivě, neboť mluvíme dnes naposled spolu!“

Dama jako by se byla poněkud zachvěla při posledních slovech, nepromluvila však ani slovíčka.

Mladý muž vypil opět svoji sklenku a procházeje se začal k své paničce hovořiti:

„Snad víte — ačkoli vaše paměť je vaší nejslabší stránkou — že jsme se před čtyrmi lety zasnoubili v důmínce, že se vespolně milujeme. Vaše matka, přísná a neobyčejná panička v každém ohledu, držela vás v největší lásce a starosti, aby se vás nedotknul jizlivý dech otráveného světa dříve, dokud nebudete náležeti muži, jenž by s to byl, aby vás uchránil všeho úpadku. Zásady té paní byly nezrušitelny, byly nezvratitelny. Vyhlídla pro vás z kruhu svých přátel mladíka, jenž měl býti vyvoleným ochráncem vaším. Tu jsem vás ponejprvé spatřil... Já vás miloval!...“

Hlas Alfredův se patrně ohvěl. Zamlčel se mladý muž na chvíli. Jeho manželka byla nepokojna; bylo viděti na ní, že jí způsobuje vypravování dávných událostí nemalé rozpaky, a přece neodvážila se ani pozvednouti oka ani přerušiti rozmluvu vzdálením se do druhé komnaty. Byla jako přibita. — „Překážky,“ pokračoval mladý muž dále, „nítily neblahou mou vášeň tím více; k tomu ještě přišla vášeň vaše ke mně a nenavisť k tomu, jenž měl býti vaším chotěm, a pevnosť ve všem jednání vaší matky. Odporovala všemožně mému napadání, ano vyžádala si, abych nenavštívil více dům její. Myslil jsem, že pozbudu rozumu. Choval jsem zášť proti ní, nevěda, jak se prohřešuju.“

„Pln romantických myšlének chtěl jsem dojíti jiným způsobem svého cíle. Opustil jsem svůj pluk, proměnil svůj stav vojenský s civilním podle vašeho přání — avšak ani to nepomohlo vám oběma nic. Vaše matka stavěla možná ještě větší odpor proti všem úsilným prosbám, neustále mně předvádějíc, že nejsem pro vás stvořen. Mělať přísná paní ta pravdu. Znalať asi lépe vaši výstřední povahu, nežli milenec zaslepený svou láskou, jížto se strojily se všech stran překážky. Na váš návrh opustili jsme tajně váš mateřský dům, přinucujíce listem vaši matku, aby nám dala povolení k sňatku a váš útěk aby pak považován býti mohl za zábavnou cestu mladých manželů. Tak jsme vynutili svolení, a svatba se odbyla beze všech zvláštních slavností nedaleko mého statku, jejž mně otec co dědictví zůstavil. Několik dní po odjezdu vaší matky, ježto nemohla ni po sňatku vašem z úplna utajiti nespokojenosť svou, začalo vám býti smutno na venkovských luzích. Toužila jste po zábavách, ježto jste dosud znala jen z vypravování a z popisování jiných, nezakusivši jich pod přísnou dohlídkou příliš pečlivé matky. Jeli jsme do ..ských lázní. Leč neopominul jsem, abych své drahé choti poskytnul všeliké zábavy, ani netuše, jak nebezpečnému proudu se poddávám. Má choť poznala svět, poznala jeho svůdné zjevy, jeho kratochvilné zábavy, jeho lesk a krásu; s nenasytnou chtivostí potápěla se ve všecky rozkoše hlučných a veselých společností a srdce její, ježto dříve jedině láskou mou se obmezovalo ,šířilo vždy více obor svých přání mimo osobu mou, a já se najednou viděl z úplna opuštěna, zapomenuta, ba považován jsem byl za krátko za hříčku, ježto měla vyplňovati mezeru dlouhé chvíle a špatného rozmaru.“

„Snášel jsem trapný ten stav domnívaje se, že se

moje choť brzy zotaví z těch marností světa a že přilne tím více k svému manželu, jenž stále stejnou k ní choval lásku, ano jenž ji miloval tím více, čím bezohledněji a krutěji vrážela ona dýku neváženosti a zanedbání v jeho krvácející prsa. Váš manžel zaslepen svou láskou a oblomen vaší svůdnou půvabností, neměl tolik síly, aby proti vám vystoupil přísně a káravě, aby vás nezlomnou mocí své důstojnosti přivedl na dráhu rozumu, s níž jste se minula. Némé výčitce v oku, utrápenému vzhledu jeho jste nerozuměla, bolesti, jež marně v svých prsou tutlal, vy jste neviděla a viděti nechtěla. V kole závratné výstřednosti lehké mysli své, najednou všech pout sproštěné, zapletena, nemohla jste udržeti míru a — česť mého jmena a čistota vaší pověsti kalila se každým dnem. Vy jste mne oloupila o nejsvětější věc — a já opět mlčelivě snášel a láska má k vám skoro přibývala. Často jsem ji proklínal, a po každé, když jsem si předsevzal, že vás nenáviděti budu, miloval jsem vás tím více!...“

„Vy jste navštívila svou tetičku. Nejel jsem s vámi, poněvadž mne povolal drahý přítel k svému úmrtnímu lůžku. A právě v onu dobu, kdy jsem v něm ztratil nejvěrnějšího druha šťastné mladosti, ztratil jsem i vás úplně. Vy jste se tak zapomněla, že jste zapřela svého manžela a stala se hrdinkou románu, jejž uštěpačné a skandalosní řeči celého vůkolí přetřepávaly na ujmu mého zvráceného srdce! Od té doby jsem vás neviděl, až mne po měsících svedla strašlivá okolnosť opět s vámi...“

Zde na okamžik Alfred pomlčel. Utřel si bílým šátkem roníci se pot s čela. Postavil se přímo před Matildu, ježto na pohovce seděla tichá, bledá, s upřeným okem do dálky, mechanicky poslouchajíc bez jakéhos výrazu v tváři. V tom zašlehnula vichřice do poloodevře-

ného okna, velké krůpěje vletěly do komnaty, zarachotil hrom — blesky se křižovaly jako o závod. Tu mrštil vítr oknem, skla se rozbila, kusy způsobily divokou hudbu neharmonických zvuků. Oba manželé sebou trhli — opět se rozdmul vítr, shasnul jednu svíci, v komnatě se poněkud zatmělo, anto druhá svíce planula a slabé světlo vydávala. Bylot to trapné, úzkostlivost budící mlčení. — Alfred se obrátil k oknu, zavřel obě křídla s pokoje, vylil opět sklenku vína na jeden ráz do sebe a přistoupiv k pohovce, zvolal strašlivým hlasem:

„Matildo, vy jste zfalšovala moje jmeno na směnkách a propadla veřejnému soudu.“ —

Matilda sklesla opět nazpět a zachvěla se po celém těle. Zakryla rukama svou tvář.

„A víte, Matildo, co já učinil? Já — nešťastný váš manžel, jenž jsem se vás byl skoro odřeknul, jenž jsem vás nikdy více viděti nechtěl, víte, co jsem učinil?... Nevěda, kdo falešným podpisem činí útoky na mé jmění, odevzdal jsem celou záležitosť tuto soudu, aby se podvod ten a původ jeho náležitě vypátral; neměl jsem ani zdání, že by moje choť, jíž jsem vykázal značnou sumu k slušné, ano k stkvostné existenci, zneužívala mé důvěry a mého jmění a stala se veřejnou podvodnicí. Ouřady jednaly v můj prospěch, přišly na stopu — tu však najednou ztratila se jim věc pod rukou — vyšetřování nemělo žádných výsledků. Já zaplatil směnky, ježto mi přišly do rukou, a vy jste byla zachráněna, zachráněna mou rukou. Učinil jsem to vše v domnění, že vás moje obětavosť pohne, že se snad nyní navrátíte v mou náruč, jež vám byla zase odevřena; neboť nebezpečenství, jež vám tak strašlivým způsobem hrozilo a jež jsem já, já od vás odvrátil, učinilo mně vás opět dražší na místo, aby mne od vás úplně odcizilo.

„Avšak na důkaz své vděčnosti, že jsem vás vysvobodil tehdy, když jsem zničiti mohl vás, maje důkazů před očima, že jste zfalšovala můj podpis; na důkaz vděčnosti, pravím, vyhrožovala jste mně při každé příležitosti, když jsem se odvážil trýzniti vás napomenutím upřímným, že se dáte se mnou rozvesti. A já opět snášel!... vždyť jsem vás přece zapomenout nemohl a láska má k vám byla pořád stejna. Vaše matka se vás odřekla, vy nesmíte vkročiti přes práh jejího domu, ona vás vydědila a zapřela před světem a před bohem — a vy jste nezměnila své chování.“

„A víte, Matildo, kam vás vaše nevázaná lehká mysl vedla?... Vy jste nastoupila cestu zločinství, vy jste psala list svému milánu, s nímž jste v bezuzdném hýření utrácela mé jmění v městě, strašlivého obsahu; list tento zaslal mi onen muž, jenž požívaje vašich vnad a vaší lásky, zhrozil se vašeho nelidského úmyslu. Znáte list tento?“ ptal se Alfred hlasem plným utrpení a nekonečné zoufalosti; „znáte list tento, Matildo?...“

Při tom vytáhnul ze své tobolky list, jejž okazoval své choti. Matilda vzkřikla, jako by jí byl někdo dýku v srdce vrazil a rukou křečovitě napřaženou sáhla po strašném listu. Alfred rychle se uhnul a Matilda sklesla polo na pohovku, polo na zem; dech se jí zúžil, ňadra pracovala jako v zápasu posledním, vlasy jí splývaly po obličeji bledém a oči vyvalené jevily hrůzu a největší uleknutí.

„Já vám to milostné psaníčko přečtu, drahá paní. Poslouchejte dobře, zdali nepřeskočím nějaké slovo, nějaké místo! „„Můj milý Viktore! Rozhodla jsem se! Vidím, že se svého manžela nesprostím. Všecky úpory, jimiž ho týrám, ničeho nezpomáhají. Neustále mne svou

prokletou láskou souží a nudí a darmo přeju sobě, abychom se spolu na vždycky rozešli zákonným rozvedením. Nic ho nepohne. Jsi-li, drahý, srozuměn, piš mi a nežli měsíc uplyne, nebude ho mezi živými. Tvá věčně oddaná M. —"""

„Víte, Matildo, kam vás list tento může přivesti?"

Matilda vzhledla, oči najednou zaplanuly strašlivým ohněm, výraz obličeje stal se hrozným, jako blesk vzkočila k Alfredovi, oba stáli sobě hrozebně na proti, dech jejich se stýkal, oko v oko upřeno měli....

„Nestarejte se, drahá paní," pravil s nejtrpčím úsměchem Alfred. „Já vám neuškodím. Vidím i dnes, že jste mne ještě nepoznala, že moje ubohé srdce na vždy ztraceno!..."

Při tom odstoupil od překvapené ženy, šel ke stolu, držel strašlivý list nad plamenem svíce — papír se vzňal — komnata se náhle osvítila — vše ticho, mrtvo jako po strašně vykonaném soudu.

Žena vzkřikla opět — avšak nebyl to vzkřik radosti neb uspokojení po odstranění hrozícího nebezpečenství; bylť to vzkřik vzteku a největšího překvapení. Ona se vrhla jako smyslů zbavená na pohovku, rozervala šátek, jejž v rukou držela, na sto kusů, ryla v svých rozhalených ňadrách, až se sněhobílá košile krví zabarvila, a svíjela se, jako nejstrašnějšími křeči týrána; její rtové se chvěli... podobala se takto spíše rozevzteklené hyeně než tvoru lidskému.

Alfred přistoupil k oknu, musil se odvrátit, přešel ho mimoděk mráz z pohledu na toho ženského demona. Venku bouřilo ještě, blesky sršely, byla to hrozná podívaná na ten rozbouřený boj živlů přírody.

Nemenší zápas vzdýmal se v krvácejících prsou mladého muže....

Chvíli tu stál v sobě pominutý — jako socha kamenná, v níž jak živo životu nepřišlo. Pak sebou rychle trhnul a se slovy: „Musí to býti; tenť život nesnesu!“ obrátil se opět k své manželce, jež se byla zatím upokojila, a přistoupiv blíže k ní, pravil:

„Já ti všecko odpustil, Matildo! Budiž ti bůh sám milostiv!... Ty's zvrátila všecko štěstí mého života, ty's pohanila česť mého jmena, ty's šlapala všecku důstojnosť svého pohlaví nohama; ty's nastoupila dráhu zločinu a vraždy — já ti odpouštím. Za to za všecko žádám, abys odešla k své matce a...“

„Nikdy, nikdy...“ vzkřikla Matilda pronikavým hlasem; „raději mne usmrť, ty strašlivý muži....“

„Tedy se na tobě pomstím takto!“ dopověděl Alfred, vytáhnul pistoli, odstoupil dva — tři kroky od své manželky, natáhnul kohoutek, přiložil otvor smrtonosné zbraně — padla rána — kulka projela středem srdce — jeho.

Alfred...ský leže chvíli skonal. Celé své jmění odporučil v městě uloženým testamentem dobročinným ústavům....

Za tři měsíce uprchla Matilda s mladým šlechticem do Ameriky. Její manžel se v ní zmýlil. Jeho smrtí, jež měla býti původem jejího pokání, byla na svobodě — Matilda jí náležitě užila.

A morálka z této historije? —***

Můj známý mně povídal, že to všecko, co jsem vypravoval, je svatá pravda. Budiž nám alespoň útěchou myšlénka, že Matilda trestu neujde!...

OBRÁZEK Z CESTY.

(1867.)

Nedivím se zajisté tomu, kdo si odstůně zimnici, než vstoupí do vagonu anebo na loď. A je-li to člověk, jenž nosí řetězy společenského nějakého postavení, jak nemá první krok svobody odstonat? Znám kohos, který celou noc před svým odjezdem nespal, aby se mohl dosti časně dostaviti na nádraží a tam čekat čtyry hodiny na vlak.

Ó cestování! cestování!

Nenáležím k lidem, kteří s pohodlností až k zoufání bezstarostnou batolí se ku kase, aby si koupili lístek, když už vlak houpá se k odjezdu. Těm jsem vždy přál, aby obligatní hrubosť konduktérovu okusili v desateré míře, avšak právě k takovým opozdilcům z návyku a z pohodlnosti bývají hrubí konduktéři rakouští vymínečně zdvořilí.

Čtvrt hodina před odjezdem trvala mi půl dne. Konečně se vlak hnul! Bylo mi volněji. Zdálo se mi, že mi pojednou rostou křídla, to klapání a hučení vagonů bylo mi nejsladší melodií, já si zalezl do koutku svých nejmilejších snův a sotva jsem pozoroval, kdo sedí naproti mně a vedle mne.

Když jsem několik stanic měl za sebou, vyhlédnul jsem z okna. Vlak klikatinami ujížděl ke Karlovu Týnu. Kolikráte jsem už ten Karlův Týn viděl! A přece mi to nedalo, musil jsem přece podívati se na tu velebnou památku slavnějších dob našeho království. Bylo mi, jako bych byl pohnut —

„Mais, papa, ce tour est d'une fadesse!“ ozval se vedle mne příjemný hlásek, jenž náležel roztomilé dívce asi osmnáctileté.

Bylo po mém historickém pohnutí. Chtěl jsem dívce odpírati, chtěl jsem ji pobídnouti, aby se podívala na starobylý hrad, avšak dívka právě tak nenuceně zívla, že mne odstrašila ode vší rozmluvy. Já si tedy vytáhnul červeného Bädeckera z kapsy, zahnízdil se hezky do koutku u okna a počal čísti.

Červeného Bädeckera! Nu ovšem, musil jsem si prozatím vypomoci Bädeckerem! Našeho obecenstva cestujícího není dosud tolik, abychom směli od národních našich kněhkupců žádati „Průvodce po Italii, po Německu, po Francii a Anglii“. A barbarský Východ? Tam se naše cestující dosud odvážili jen jednou a pobouřili celou rakouskou policii.

Tenkráte jsem si ovšem nepomyslil, že r. 1868 vyjde *Červená kniha* od cestujícího ministra na světlo vydaná, aby se celá Evropa *z Rakouska vyznala.* Avšak bojím se, že ten „Guide d' Autriche“ sotva dočká se druhého vydání a že Bädeckerovi bude dělat konkurencí.

Když jsem se Bädeckera notně nabažil a na všecko se náležitě připravil, co jsem kde chtěl vidět, počalo mně býti ve vagonu trošku teskno. Zatím vlak proletěl kraje až k Plzni, a v kupé, kde jsem si zakoupil ten koutéček u okna, zatím vystřídala se během několika hodin všelijaká společnost. Toliko „papa“ a sličná Francouzka, nepopíratelně jeho dcera, zůstali mými stálými sousedy. Po heroickém přemáhání a vida, že se mladá dívka mocně nudí, zapomněl jsem na urážku svého historického útlocitu a odhodlal jsem se k rozmluvě.

Nelitoval jsem toho nikdy. Poznal jsem v dívce ve-

liký talent nadobyčejné otupělosti ke všemu, co mladosť okrašluje a půvaby zdobí; vyprávěla mi, že si již odbyla nemoc první lásky, a to tvářic se, jako by resignace neměla větší ceny nežli kapka vody; vykládala mi, že život lidský není nic jiného nežli hloupý zvyk. Já se zastyděl, že jsem už dávno nedospěl na podobnou duševní situací, a když jsem začal se opírat proti jejím náhledům o životě, abych zakryl své nesnáze, tu vznesla ke mně zrak svůj a pravila hlasem povýšeným: „Vy jste hoden politování, pane; vy jste mnohem starší nežli já a počínáte si, jako jsem já si počínala, když mně bylo patnáct roků. Ale poslední tři léta učinila ze mne pravou ženu.“

„A kde, prosím vás, sličná damo, kde dozrává život lidský tak neobyčejně, tak úžasně rychle?“ ptal jsem se s pocitem, v němž jakási útrpnosť a přece zároveň i nedůvěřivosť brojily proti sobě.

„Můj papa je bohatý soukromník z Karlových Varů,“ pravila sličná dívka, „a je vlastníkem...“ — jmenovala jeden z nejznámějších hostinců toho lázeňského města.

Nevím, jak jsem na toto prosté vyznání vypadal. Zdálo se mi, že nedosti pokojný. Očekával jsem totiž, že dívka se svým „papa“ přichází z dalekých krajů, aby cestováním po nešťastné lásce přivedena byla na jiné myšlénky.

„A kam jedete?“ tázal jsem se, abych jen vůbec něco řekl.

„Do Mnichova! Papa chce seznat Mnichovská piva, aby nejlepší objednal pro svůj dům!“

Nešťastná láska — resignace tak veliká — a Mnichovské pivo: to bylo příliš na mou blouznivou mysl. Doufal jsem, že se mi naskytne zajímavá látka k nějakému románu, a zatím z celé té romantické úpravy vel-

kolepé resignace vyploulo na hladinu skutečnosti bavorské pivo!

Hrál jsem ve vagonu velmi dvojsmyslnou úlohu. Mluvilo se mnoho, ale nějak bez vřelosti — a když jsme dorazili odpoledne do Řezna, děkoval jsem pánu bohu, že se dostanu z kupé. Poroučel jsem se.

„V Mnichově naleznete nás ‚u Oberpollingra‘,“ volala za mnou roztomilá dívka a podala mi ruku.

„To se zajisté shledáme, slečno!“ odvětil jsem, a již utíkám k omnibusu.

Přes Mnichov a Augspurk ujížděl jsem do Lindavy na jezero Bodamské. Resignovanou damu jsem více nespatřil.

Několik dní na to tonul jsem v záchvatu a blahu! Tu jste, vy svaté hory nebeské svobody, vy krásné kraje, vroubené jezerem a líbané Rýnem, vy sněžní sloupové rovnosti a bratrství, daleko do nebe se pnoucí! Vás vítám, vás pozdravuji! Sny mé mladosti jsou vyplněny, má noha dotýká se břehů Kostnických!

Nestyď se, slzo, zavlažit půdu, kde svatá noha jeho kráčela! — —

Opustiv místa posvěcená nejdražšími vzpomínkami českého národa, dorazil jsem do Šafhúz a odtud pak šlo to přes Winterthur do Curychu!

Byl překrásný den. Ráno lehýnká mlha vroubila starý hrádek Laufen, když jsem opustil ve společnosti tří veselých Mnichovanů Šafhúzy. Ještě jeden pohled na divokošumivý spád Rýnu — a žírný kraj uvítal nás v lesku ranního slunce.

Bavili jsme se právě nejhlučněji, tu nás na první stanici vyrušil kondukter formulí přepodivně znící: „Míne Herrn, die ingštign sin, bitte, mir die Billets vorwisn!“ žádaje nás o lístky.

Když jsme se vzpamatovali z toho pozdravení, hleděli jsme jeden každý, vyzískati z rozmluvy cestujících Švýcarů co možná nejvíce. Mně se vedlo velmi špatně. Němčina béře tu na sebe tak podivný útvar, že přestala pro mne všecka konversace. Asi okolo jedenácté vyletěli jsme z tunelu nedaleko Curychu, a tu pojednou nevýslovně krásný pohled překvapeným zrakům se jevil.

Rozkošné město po březích přepůvabného jezera se rozkládající vítá cizince. V levo na malém pohoří dostavoval se právě velkolepý palác jakýsi, nejkrásnější to budova celého Curychu. Když jsem se otázal souseda, jaký to palác, praveno mi, že to budoucí polytechnický ústav, že to budoucí vysoké školy pro život praktický. Mimovolně vzpomněl jsem si na ubohé budovy našich škol vysokých a nízkých, a Švýcarsko v nové se mi opět objevilo velebné záři.

Když jsem se nasytil pohledu na východ, zadívalo se oko vytržené tím obrazem k nepopsání krásným na modrou hladinu přerozkošného jezera Curyšského. Jako široká blankytná pentle táhne se jeho skvoucí se hladina k jihovýchodu a zatáčí se v malebných koutech proskakujícího pohoří. Po obou stranách vroubena jest povolnými svahy, na nichž se upínají v pestré rozmanitosti zahrady a celé háje ovocných stromů, mezi nimiž probíhají vinohrady se svým bujarým lupením. Otevírá se ti tu ráj, nad nímž se klene modré nebe skoro vlašské krásy.

Máš nejpěknější obraz před sebou, jakéhož nejbujnější fantazije nemůže se domysliti. Tiché dědiny rozprostírají se vkusnými chyškami po úpatí svahů, a čarovné letohrádky, vyčnívající z celých skupin švýcarských domků, spojují dědiny tyto v nepřehledný řetěz, jenž tu zabíhá až k samému Curychu, tam mizí v modravé dáli.

Nezapomenu nikdy na odpůldne, kdy jsem se na malé loďce dal vyvezti daleko na jezero!

Než nyní k železnici! Vlak zastavil, já z vagonu vylítnul jako vyjevený a ohlížel se po voze. Brzy jsem se octnul v omnibusu černým aksamitem vykládaném a velikém jako archa Noemova. Za malé půl hodinky ubytoval jsem se v hôtelu „Bellevue“ přímo u jezera.

Nemohl jsem se vzpamatovati. Všecko ve mně hrálo, bylo mi, jako bych byl poprvé podíval se do světa, dávno nepoznaný pocit se mne zmocnil, neustále mně něco šeptalo, že jsem v Curychu, a já dětinsky si na to odpovídal, že ano!

Ó Švýcary, Švýcary, vlasti nejkrásnějších snů!

Vše, co jsem kdy o Švýcarech četl, co jsem slyšel, všecky ty verše nadšených blouznivců, ta Klopstockova oda: vše mi tančilo v hlavě! Nemohl jsem doma vydržeti, musil jsem ven, ven, někam na výšinu, někam k oblakům. Namířil jsem k „Velkému münstru“, a dlouho, dlouho vnímal jsem s věže ty k nevypsání krásné zjevy čarovného okolí Curyšského.

Bylo již pozdě odpoledne, když mi napadlo, že musím také obědvati. Vrátil jsem se do hotelu. Přišel jsem právě vhod. Byla malá „table d'hôtes“ ve čtyry hodiny. Bylo nás asi osm. V komnatě, jejížto okna šla na jezero, brzy nastal veselý ruch. Po chvíli teprvé poznával jsem společnosť. Vedle mne seděli dva mladí muži jiskrných zraků a velmi rychlých pohybů, naproti mně starý pán s dlouhými šedivými vlasy a vousy a po jeho levici čtyřicátník velmi zachovalý s neustále usmívavou tváří; podle toho mladík as třiadvacetiletý se sklopenou hlavou. Nahoře vedle mne na levo seděl domácí pán, jenž k vůli hostům zasedl ke stolu, ačkoli již jednou obědval.

Když jsme se za dva a půl franku bez vína šťastně dostali po sedmeru jídel k desertu, tu počal teprvé veselý hluk. Mluvilo se o všem, cokoli komu přišlo na jazyk; o Curychu, o projektu nové železnice z Churu do Lugana, o světové výstavě v Londýně, o Magentě a o Solferinu, o Nizze a o Benátkách, o Polsce a o demonstracích proti Rusku v kongresovce, o diplomatickém vyjednávání dvorů francouzského, anglického a rakouského, o polské otázce, o Deákovi a Kossuthovi! Hovořilo se tak, že se to nesmí u nás ani mysleti, tím méně psáti; mluvilo se tak, že se mně z toho hlava počínala motati. Domácí pán se neustále na mne díval a usmíval se, vida nepopíratelně moje vytržení. Ostatní hosté bavili se jako staří známí, beze všeho ostychu, a tu seznal jsem, že to ta nejpestřejší společnosť, jakou si kdo může pomysliti.

„Znáte ty pány?" otázal jsem se stranou domácího pána.

„Poznáme je, až přijde k přípitkům," odvětil tento.

Netrvalo to dlouho, tu vstal starý pán naproti mně sedící, uklonil se mému sousedu a pozvednuv sklenku se stkvoucím se purpurem přiťukl si a volal: „Ať žije Polska! Ať žije rok 1863!"

Sotva že dozněl přípitek starého Poláka, už připíjeli si vespolek ostatní. „Vive la liberté! A bas le tyran!..." A na druhé straně hned na to „Eljen Kossuth! Eljen...!" Mladík se sklopenou hlavou se vzpřímil a volal: „Evviva Italia! Evviva...!" A muž s neustále usmívavou tváří volal: „Es lebe ein einiges Deutschland...!"

V tom šumotu výkřiků: Vive, evviva, eljen, es lebe... při tom záchvatu připíjejících, jimž oči planuly a tváře se červenaly, při tom pevném jich přesvědčení, že bude žíti, nač připíjejí: při tom mě obešel hluboký smutek.

Seděl jsem tichý a připil jsem sobě jedinému, mumlaje svůj připitek, a nechci se vyznati, že mně ukápla slza v purpurový nektar!

Jak mnohá smělá naděj se od té doby vyplnila!...

Bylo to roku 1862 v září — od té doby neobědval jsem v takové společnosti!

OBSAH.

